

TONEEL- EN DANSKIJKER

RECENSIEBUNDEL

2018-2019

TONEEL

237 redenen om door te gaan - Orkater

Sprankelende voorstelling waarin de zware onderwerpen 'ouder worden' en 'dood gaan' op een speelse en ironische manier onder de loep genomen worden. De muziekkeuze, de dans en de interactie tussen de twee vrienden maken deze voorstelling tot een feest om naar te kijken en te luisteren. - **Alies Snijders**

De twee heren wisten existentiële onderwerpen te verpakken in een luchtig spel. Dat is goed gelukt temeer zij bijzonder goed op elkaar waren ingespeeld en er ook nog een mooie soepele choreografie aan toe voegden.

Voor ons toneelkijkers een aardige afronding van het seizoen; mede omdat we voor de verandering nu eens niet met een zware boodschap huiswaarts werden gestuurd. - **Dagmar Half**

perfecte timing; geweldige afstemming van tekst en muziek; met veel humor houden de acteurs een spiegel voor; iedereen zal zich er in herkennen. - **Gerard van de Graaf**

Een heerlijke avond uit. Ongecompliceerd. Leuk om door de acteurs welkom geheten te worden in de zaal, terwijl er heerlijke muziek klinkt. Je komt dan in een bepaalde, uitgelaten, mood..... De onderwerpen die tijdens de voorstelling ter sprake kwamen, waren weliswaar voorspelbaar maar geweldig gebracht. Heerlijk ontspannen sfeer, op enkele pittige onderwerpen na. Maar ook deze zware onderwerpen werden m.i. met een lichte saus overgoten. Merkbaar was de vriendschap van de 2 acteurs: Leopold Witte en Geert Lageveen. - **Gerda Heethuis**

Ondanks een klein inzakmomentje hier en daar een heel goed stuk. Goed gespeeld, humoristisch en rauw. En goede muziek natuurlijk. - **Inge Lussing**

geadvertiseerd als een feelgood voorstelling, en dat klopt. de sound track van de plaatjes die gedraaid worden op het toneel draagt daaraan bij, maar op enig moment blijkt dat al die nummers van overleden artiesten zijn. zij leven voort in hun muziek! en WIJ dan??? gelukkig niet teveel tijd om bij dit existentiële angstgevoel stil te staan, want op het podium zijn de mannen te goed aan het entertainen. Ik kan me niet meer herinneren wat de aanleiding was voor het uitbeelden van de scène uit de film "One flew over the Cuckoo's nest" maar die was kostelijk! - **Jitske Zitman**

Een voorstelling over de dood waarin de twee acteurs in een langdurige samenwerking zichzelf en elkaar voortdurend de maat nemen waardoor het thema binnenkomt maar lichtvoetig blijft. - **Renée Besteman**

Afwisselend ontroerende, spannende en humoristische behandeling van de thema's ouder worden, ziekte en de dood. Voorstelling die psychologisch heel dichtbij komt en die steun en troost geeft. - **Ronald Visser**

Hoe praat je over de dood... als je op een leeftijd komt dat je niet meer de jongste bent? Bereid je je er op voor, of ontken je het ouder worden? Geert Lageveen en Leopold Witte behandelen dit, in sommige kringen nog steeds taboe-, onderwerp vanuit tegengestelde posities. Resultaat is een pakkende voorstelling, die genoeg gespreksstof oplevert, bij tijd en wijle luchtig, zo niet humoristisch is, en tegelijk genoeg ernst in zich draagt om het thema recht te doen. Daarbij zetten zij alle wendingen en gemoedstoestanden kracht bij door zelf passende plaatjes op te zetten van hun muzikale helden. Helden overigens, die grotendeels al het tijdelijke voor het eeuwige hebben verruild. Over passend gesproken. Hun spel is daarbij volkomen natuurlijk en switcht bijna ongemerkt tussen acteren en toelichten. De regie heeft hier duidelijk voldoende ruimte aan de acteurs gelaten. Een flexibel schot in de roos. Daarnaast is het podium, op de draaitafel en twee kratjes om op te zitten na, verder leeg, waardoor alle focus op het acteren en het onderwerp blijft liggen.

237 redenen om door te gaan doet uitzien naar een volgende voorstelling van Lageveen en Witte over een groot levensvraagstuk. Na eerder seks, en nu dus de dood, wellicht ziekte of de liefde? Laten we hopen dat de mannen nog meer inspiratie zullen vinden. - **Theo aks**

A Seat at the Table – Saman Amini (Likeminds)

Het energieke en dynamische spel van de vier acteurs en de manier waarop hun verhalen elkaar versterken, maken dit tot een bijzondere voorstelling. - **Alies Snijders**

Wat een top seizoen, alweer een goed stuk. vanuit verschillende standpunten wordt duidelijk waarom inclusiviteit zo belangrijk is. Dat terwijl het tegelijkertijd niet eenvoudig is te bereiken. Het stuk vertelt een verhaal met een boodschap die het meer dan waard is om gehoord te worden. - **Andre Smulders**

De vier heren hebben in verschillende scenes weer het alledaags racisme aan de kaak gesteld en dat niet onverdienselijk gedaan.

Jammer voor deze groep dat hun voorstelling die van Trouble Man/Citizen K zo snel opvolgde en je aldus als toneelkijker ging vergelijken, zonder dit te willen. In die vergelijking kwam Trouble Man uit als de winnaar. - **Dagmar Halff**

Tekst was duidelijk; doel van de vormgeving was (mij) niet altijd duidelijk. - **Gerard van de Graaf**

De mannen tonen op humoristische maar gaandeweg steeds pijnlijker wijze hoe een bepaald melatoninegehalte in de opperhuid van invloed is op het persoonlijke leven van deze 4 acteurs. Het blijkt niet alleen om huidskleur te gaan, maar ook gevoelens van 'anders zijn' / er al dan niet bij horen ten opzichte van 'de norm' en wat zou die (moeten) zijn die dan? Ik vond het heel sterk dat ze elkaars rol aannemen in het uitbeelden van de diverse persoonlijke verhalen. sterk en ook speels ofzo. De beste scène was voor mij de 'racism freeze' waarineen voorval in de live TV-show van Umberto Tan gedetailleerd uitgerafeld wordt, tot in slow motion toe. Zelf heb ik geen ervaring met deze specifieke 'freeze', maar als blondine ben ik maar al te bekend met de 'sexism' variant. Deze scène was voor mij dus (toch) erg herkenbaar. ik denk dat die me daarom het meest heeft getroffen. Deze voorstelling brengt racisme helder en confronterend, op een zeer prijzenswaardige manier waardoor je BLIJFT kijken. Laat deze voorstelling andermaal in reprise gaan! - **Jitske Zitman**

Het is jammer dat ik steeds dover wordt. Maar dat heeft wel een onverwacht effect. Niet zozeer de tekst maar de lichaamstaal, het licht en al die visuele zaken gaan een grotere rol spelen. Wat bij deze voorstelling goed uitkomt. Een energieke levendige belevenis die met veel plezier gebracht wordt. - **Paul van Leeuwen**

De voorstelling die in 2017 is gemaakt voor Oerol staat ook in het theater als een huis. - **Renée Besteman**

ging met een licht schaamtgevoel naar huis - **Ronald Hilgersom**

Indringend en persoonlijk theater over (alledaags) racisme. Neiging is er om in herhaling te vervallen; zou wat korter kunnen om de impact groter te maken. - **Ronald Visser**

Het decor was interessant, het opbouwen van het huisje en de wens die daaruit sprak om thuis te kunnen zijn in Nederland. De voorstelling was op zich ook wel interessant, maar de voorbeelden van alledaags racisme die voorbij kwamen, kenden we al. Ik heb me ook geergerd aan de brief van Mark Rutte en aan Jack Spijkerman. Ik ken het verschijnsel 'freeze', want ik word ook wel eens met 'jullie' aangesproken (dat is dan de homogemeenschap of feministen). Het moet gekmakend zijn om altijd de gene te zijn die uit de rij wordt gepikt voor extra controle enzovoort. Maar dat weet ik allemaal al. Ik verwacht van theater dat het me verrast, op mijn verkeerde been zet. me confronteert met mijn eigen vooroordelen. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Weer meer van hetzelfde: niet een toneelstuk met een doorlopende spanningsboog, maar losse – nagespeelde! Uit het echte leven, jawel! – fragmenten. Met alle weer dezelfde ingrediënten: stukje muziek, publiek aanspreken, gedoe met het decor, en uiteindelijk stereotype en vlakke karakters. Niet bijster spannend toneel. Uiteindelijk bleef de indruk achter van een bedrijfsinstructie voor personeelsontwikkeling – ook uit het echte leven, jawel. - **Theo Akse**

Saman Amini ligt heel goed in de markt. Dat zie je al wanneer je het theater binnenkomt en de flyer bekijkt: een mooie speellijst en een stoutmoedige inkoop in Den Haag voor het ongekeerde aantal van wel drie avonden! Even later blijkt die stoutmoedigheid tegelijk ook wel een beetje beschamend als je ziet dat de productie wordt aangekondigd als een van Het Nationale Theater.

Dan denk je toch: erg veel vertrouwen heeft ons huisgezelschap niet in het eigen theaterpubliek als ze niet meer dan drie avonden aandurven.

Saman Amini profileert zich als een alleskunner: hij schrijft het stuk, hij regisseert het en hij speelt een hoofdrol. Voor de toeschouwer is niet te zien in welke mate hij zich laat ondersteunen voor de tekst door Nima Mohaghegh en voor de regie door Arie de Mol. Een regisseur met een geweldig track-record van wie we na de tragische wegbezuiniging van "De Appel" nauwelijks meer iets hebben mogen zien.

Het grote succes van Oerol met 4.000 toeschouwers laat zich ook op het vasteland en met twee vervangende acteurs goed begrijpen. Op een hele speelse en zeer acceptabele manier wordt ons als witte toeschouwers eens flink ingepeperd hoe we bewust maar ook dikwijls onbewust onze superioriteit tot uiting brengen in alle soorten contact met de medebewoners van deze planeet, die toevallig niet helemaal wit zijn.

Duidelijk, kritisch maar tegelijk grappig en zeker in de vorm van een uitgestoken hand. Als liefhebber van klassiek en traditioneel toneel op basis van multiïnterpretabele en bij herhaling met andere invalshoek te spelen teksten sta ik nogal wantrouwend tegen eigengemaakte en eigenlijk alleen voor éénmalig gebruik bestemde talkshows of lezingen, die dan voor toneel moeten doorgaan. Deze keer ervoer ik echter een overtuigende avond. Het succes is helemaal te begrijpen. - **Aart Blom**

Ook dit is een verhaal over alledaags racisme en uitsluiting in contacten met autochtone Nederlanders, verteld door ervaringsdeskundigen Saman Amini en Leardo Ceder en de acteurs Ward Kerremans en Anton de Bies. Ze maken de zaken duidelijk door een omkering van de rollen van autochtoon en allochtoon, waardoor het racisme ineens heel helder wordt. Het is een aaneenschakeling van voorbeelden waar je beschaamd van wordt. Het geheel wordt begeleid met muziek en raps. - **Anne-Mieke Akkermans**

Discriminatie (in dit geval op ras) is een populair onderwerp en ik heb ook een beetje het gevoel overvoerd te zijn. Het is ook een gevoelig onderwerp en dit komt goed naar voren in de voorbeelden in de voorstelling.

Sterk gespeeld en met goede voorbeelden is het een sterke weergave van het probleem met discriminatie, maar niet exceptioneel. - **Jeroen van Haastrecht**

Een wervelende voorstelling! Minimalistische decors die het verhaal niet in de weg staan. De belichting die een prachtig standbeeld maakte van de donkerste acteur was een grootse afsluiting van een bij vlagen pijnlijke voorstelling. - **Joukje Bijlsma**

Wederom een stuk over discriminatie. Nu op grond van huidskleur. Bizarre voorbeelden uit het leven gegrepen. Begeleid met mooie liedjes, in het Nederlands. Dynamisch gebracht. - **Margreet Iskra**

In het begin ging ik nog wel mee in de tekst: schandalig die discriminatie! Maar na een tijdje werd het meer van hetzelfde en begon ik het gevoel te krijgen een bijeenkomst van de partij van Sylvana aan te horen. Elke nuance ontbrak, tot op het laatste moment Anton nog even zei zich niet alleen door zijn kleur te willen laten identificeren. Een avond vol "slachtoffers" toejuichen is misschien wel goed voor het schuldgevoel van de politiek-correcte Nederlander, maar uiteindelijk erg saai, en ook niet behulpzaam om eventuele problemen op te lossen. - **Marijke Hertogs**

Vier mannen op een tamelijk leeg toneel
leveren in snoeiharde fragmenten hun
commentaar op het onbedoeld racisme
dat zij in hun vier schakeringen: zwart, bruin,
licht-getint en wit, meemaken in dit welvarende land.
Apathische roerloosheid slaat om
in bruto geweld tegen de ander, een man
met die blik op zijn vriendin en hij, Kwame.

Verzet tegen de praktijk van altijd-kleineren
door steeds weer de zelfde grappen in

dezelfde richting, door mensen die denken dat zij dat wel kunnen maken op basis van het ingesleten cliché.

Het cliché van het soort dat zich op die manier, schijnbaar van nature, in leven houdt. Zoals er veel van zijn over, de lijdende voorwerpen: boeren, blondjes, belgen . . . die intussen al wel beleefd afgeleerd worden. Een mooie avond aangrijpend en indringend *heftig spetterend* toneel [met wat minder spettende zang]. Mooie rustig doorlopende lijn van het witte silhouet van een barak-achtige woninkje opgebouwd door Kwame, tegenover de grove diepgravende aanpak van de psycholoog.

Beide eindigen in de onmacht om de vanavond zichtbaar gemaakte en gevoelde pijn en boosheid * er nooit bij te horen, altijd minder te zijn * om te vormen tot een maatschappij-brede verbetering.

Nooit verder te komen dan aanvaarding in de kleine kring, de context van één/één-relatie, dat stapelt op als volgt: pijn+boos=woede over de uitsluiting op grond van huidskleur. - **Martien Vogelesang**

Als vrouwen vrienden zijn - Bellevue Producties

Een serie van korte fragmenten. Leuk voor een ontspannend avondje toneel, niet echt een voorstelling die lang na blijft sudderen. - **Andre Smulders**

Chapeau! Mooi spel, mooie tekst. Twee actrices die goed op elkaar ingespeeld waren en niet voor elkaar onderdeden. Als vriendinnen die het nu eens niet over een slechte jeugd of over mannen (behalve over Plato) hadden en die niet per se uit de kleren moesten. Prachtige evenwichtige dialogen die geen druk decor nodig hadden. - **Dagmar Halff**

Vooraf horen we van de makers dat er genoeg toneelstukken zijn over koppels, maar dat over vrienden en de harmonie daarbij nog niet. En ze willen "de bril" overhandigen aan het publiek. Okay, ben benieuwd. Het zaallicht blijft aan (expres?) en er hangt een buitengewoon irritante losse, felle gloeilamp boven het podium. Over die bril... een zonnebril was wel handig. We zien 13 losse scènes met filosofische inslag, maar ook meer abstracte performistische momenten en na een uurtje is het alweer voorbij. Ik zag een stuk over twee vriendinnen, maar om nou te zeggen dat ik harmonie voorbij zag komen en dat ik geïnspireerd de zaal verliet om m'n eigen vriendschappen weer een boost te geven... - **Derk Hazekamp**

Twee vrouwen kennen elkaar
héééél lang
en delen veel van de liefde
Van t vertrek-
en t terugzien.....
Zij vullen elkaar
aan- en zijn elkaars
spiegelbeeld.
Misschien .
Wat ik miste
Was een spiegel
van de lach....
Het oogde wat gladjes,
misschien kwam het
door mijn oude dag? - **Diddy van den Berg**

Voordat de voorstelling begon veel enthousiaste verwachtingsvolle geluiden gehoord. Er waren veel vrouwen, er werd gesproken over typisch een voorstelling voor vrouwen. Maar voor mij kwam het niet uit de verf. Aardige actrices die veel plezier leken te hebben in hun presentatie. Maar het thema vrouwenvriendschap kwam wat mij betreft niet naar voren. - **Dini Kuijer**

Veel gepraat zonder begin of einde. Ik heb geen lijn kunnen ontdekken (maar ik ben een man) - **Gerard van de Graaf**

Het geheel kwam bij vrij warrig over. Wij hadden een korte inleiding vooraf maar deze inleiding verduidelijkte, voor mij althans, niet de inhoud van de voorstelling. De teksten vond ik regelmatig van de hak op de tak springen, boeiden mij daardoor niet. Ik vond het een rommelig geheel. Jammer - **Gerda Heethuis**

Ik snapte er niets van. Onderwerpen te verspringend. Teksten onbegrijpelijk, er zat n.m.m. geen enkel verband tussen de onderwerpen. Niet boeiend. - **Goof Craanen**

Na het over het paard getilde stuk van Jack W. was deze voorstelling een verademing. Twee steengoede, mij nog onbekende actrices die op de centimeter waarachtig speelden. Zo overtuigend, met mooie teksten, afwisselend, verrassend. Dat belooft nog veel meer moois in de toekomst. - **Hansi van Wezel**

Mooie voorstelling! ik was voorbereid op sex-and-the-city achtige girlie talk (wat ik heus leuk had gevonden), maar het bleken best wel filosofische gesprekken, met diepgang net genoeg. En met een flinke dosis humor. Dat magenta badpak heb ik trouwens nodig in m'n leven, Janneke Remmers. De vormgeving, met het

multifunctionele aankondigingsbord was ook goed getroffen. Wat mij opviel was dat het zaallicht de hele tijd aan bleef. Ik kan me niet herinneren dat er dialoog met de zaal werd aangegaan. Was dit om te controleren wie er per ongeluk wegdoezelde? Dat zullen er niet veel geweest zijn, want daarvoor was de voorstelling te puntig, beknopt en LEUK! - **Jitske Zitman**

Dit stuk beloofde een ode aan de vrouwenvriendschap te zijn. Ik heb dit helaas er heel weinig uit kunnen halen. Weinig herkenning als zodanig. Ik snapte ook sommige dialogen tussen de vrouwen niet. Soms een grappige scene zoals in die auto en het benoemen van een aantal zaken. Op zich goed gespeeld, maar het raakte me niet ergens en dat is wat ik belangrijk vind. Jammer.

Ik had andere verwachtingen van dit stuk. Ik vond de vriendschap en de uitwerking ervan niet herkenbaar. Sommige aardige scenes, maar het geheel viel tegen. Ik zat achteraan (dat kan schelen), maar ik vond het soms niet verstaanbaar. Het geheel kwam niet echt 'over'. Jammer! Vrouwenvriendschappen zijn (uit eigen ervaring) bijzonder en dat kwam er niet uit. - **Kitty Mank**

Ten eerste waren de twee actrices niet erg goed te verstaan ondanks dat ik mijn hoorapparaatjes op maximaal volume zette. Maar ik vraag me af of ik veel miste. Er zat nauwelijks leven in het spel. De dialogen bevatten weinig boeiends. Als het zo slecht is dan wordt het bijna genant om te bekijken. - **Paul van Leeuwen**

Twee coole chicks met onderhoudend theater, dat helaas tekort schiet in de diepgang die het ambieert. Duurt gelukkig ook maar een uur. - **Ronald Visser**

Schetsen uit het leven twee vriendinnen. Wat gebeurt er als er geen conflicten zijn? dan praat je met elkaar over wat er wel gebeurt - over kunst, over de liefde, over het leven. Bij vlagen was het hilarisch, maar ik weet nu niet meer wat precies. Dus erg bekijken doet het niet. Maar ik heb me wel geamuseerd. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Wezenloos gewauwel... - **Theo Akse**

Assad – Hulst & Tarenskeen

Verwarrende voorstelling. Geestig spel over ernstige zaken. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

In een aantal semi humoristische scènes moet de westerse beleving van tragiek van de Syrische burgeroorlog worden verbeeld. Een opzet die vrijwel volledig mislukt in de onsamenhangende scenes. Alleen de archeoloog in Palmyra heeft een tekst gekregen die zinvol is. - **Rob Soeters d'Arnault**

De oorlog in Syrië is onbegrijpelijk. Het stuk Assad maakt het voor de kijker nog onbegrijpelijker en soms krijg je het gevoel in een komedie terecht te zijn gekomen. Assad draagt niet bij aan begrip over de oorlog in Syrië, of is dit de bedoeling?! Matig stuk.

- **Will en Anneke Rovers**

Mooie invalshoek om vanuittenooit echt gegeven interview Assad en Syrië te ontrafelen. Leuke flitsende afwisselingen geestige variaties met teksten humor intrige. Heel fris en onderhoudend - **Frits Brouwers**

Iets meer doordacht en uitgewerkt was beter geweest - **Hannah Koutstaal**

Eigenlijk weet ik niet wat ik ervan vond, wel leuk in elk geval. Ik vond er niet zoveel dynamiek inzitten, veel van hetzelfde. Dat modern en snel - viel wel mee - theater mij kan boeien 5 kwartier, is natuurlijk ook een goed teken, de acteurs vond ik ook goed. Al met al: gaaf, ruim voldoende, jammer dat er zo weinig mensen waren, want dat gaat ten koste van het applaus. - **Heleen Wagenaar**

Opvallend genoeg bevat 'Assad' amper observaties over de Syrische despoot zelf. In plaats daarvan zien we vier sterk verschillende personages in actie die elk in een andere verhouding tot het Syrische conflict staan. Ze doen dat in een vlotte, eigentijdse spreektaal die natuurlijk tekortschiet - zoals elke taal - om de wirwar van het Syrische drama ook maar enigszins te kunnen vangen. Dit onvermogen nog eens te verbeelden, vind ik, zeker vanuit Westers perspectief, in 'Assad' geslaagd. Maar we weten dit allang en aan dat weten voegt het stuk niks van betekenis toe. Ook emotioneel lukt het me niet echt om door het acteerwerk geraakt te worden - ondanks vakmanschap bij de spelers. Daarvoor vind ik toon en sfeer in veel fragmenten simpelweg te lichtig. Deze indrukken als kijker maken het lastig te taxeren wat de makers incl. regie met 'Assad' eigenlijk beogen. M'n gevoel is vooral dat Hulst & Tarenskeen zich aan hun onderwerp hebben vertild. Een sterk onderdeel van deze productie is wat mij betreft het decor dat op een handige manier allerlei plaatsen van handeling combineert. - **Jeroen Schoot**

Het was moeilijk voor mij de verbanden te beleven en geconcentreerd te blijven. Veel ging langs mij heen. - **Joke Kuntze**

De eerste scene maakte al duidelijk dat de persoon Assad en zijn daden op een buitenissige manier belicht zouden worden: op de OK, als oogarts bezig, en dan weggeroepen worden voor een Hoger Doel. Tja... Ondanks de gein kwam de boodschap wel duidelijk aan, vooral bij het moment van bombarderen. Zo kan toneel je aan het denken zetten. - **Nieske Wedman**

Hoewel er echt getalenteerde mensen op 't podium stonden en de voorstelling een aansprekend als ook uiterst belangrijk thema aansneed, kwam 't voor mij niet bij elkaar. Er waren absoluut mooie momentjes, diepere lagen, prachtige zinnen, het raakte me helaas niet in mijn (eigen) kern. - **Anke Kusters-Steinmann**

Atlantis – Isla Bonita

Het kon wat korter. Behalve "de boodschap" vond ik er niet veel in zitten. Een beetje een eindexamen stuk vanleerlingen. - **Astrid Starrenburg**

Zieltogend liggen 5 zeemeerminnen op een rots. Met heel veel moeite proberen ze de klaarstaande rolstoelen te bereiken, wat hilarische beelden oplevert. Humor hebben de dames wel! Al gorgelend vertellen ze hun verhaal en op de tribune heeft niemand enig idee waar dit dan wel over gaat. Langzaamaan wordt duidelijk dat de zeemeerminnen zich op het droge bevinden en weer terug in het sterk vervuilde water moeten. Ze duiken af naar de diepte en op de achterwand verschijnen teksten die veel verklaren. Wij hebben met handgebaren aan mogen geven dat we het een uitstekende voorstelling vinden en heel de zaal doet daar aan mee. Terwijl de dames naar grotere diepten afzakken wordt de voorstelling letterlijk en figuurlijk obscuurder. Ze raken verstrikt in plastic en stikken bijna in de rotzooi waar de oceanen van vergeven zijn. Een pratende oesterschelp heeft ook nog wat te melden en intussen mag het publiek met de bijbehorende opblaasparel gooien. Er komt regelmatig hele mooie muziek langs die de boel licht houdt, de meerminnen bewegen fantastisch en aan het begin en het einde van het stuk gaan de Sirenen "af". Op het einde is het duidelijk, de alarmfase is nu echt begonnen. Dat alles wordt op een geestige manier vertolkt, zonder ook maar een keer met het vermanende vingertje te wijzen. De oester gaf het eigenlijk al aan: Atlantis is een parel van een voorstelling! - **Brigitte Van Mulken**

Jammer, alweer geen voorbespreking. Maar wat een pret dit decor tegemoet te treden! Je kijkt vanuit de zaal naar een rots waarop een 5-tal zeemeerminnen met glinsterend blauwe staarten liggen. Ze worden begeleid door geluiden zoals je die onder water hoort. Helemaal voor op het toneel een identiek aantal rolstoelen. Uit hun mummelmondjes komt gezang dat helaas niet al te mooi klinkt. Het zal wel iets betekenen vermoed ik, en dan gebeurt het: ze glijden wat ongemakkelijk van de rots om zich op hilarische wijze naar een rolstoel te begeven om daarin "plaats" te nemen. Pure acrobatiek en variété bewegingen. We worden met hen meegenomen naar een diepere plek waar weer ander onderwater gebeuren meespeelt. Een pareloester die ten onder lijkt te gaan aan druk, een mooi balancerende kwal die steeds schever trekt. Er is geen pakkende tekst maar toch voel je dat de meerminnen willen laten zien dat onze omgeving aan het veranderen is. En nogmaals worden we meegetrokken naar diepere wateren, de meerminnen raken hun staart kwijt. Het licht neemt af en het onderwater geluid toe. Allerlei vreemde of misvormde wezens worden zichtbaar. Het is een fantasievol spel over de onzekerheid van toekomstig bestaan, maar met op het diepte punt toch nog wat lichtgevend leven. - **Fea Boegborn**

Zeer origineel, prachtig vorm gegeven, vaak goed keuze qua muziek, geluid van de oceaan te hard, monotoon naar mijn smaak. De boodschap was duidelijk, maar ik werd er niet warm of koud van. Misschien omdat dit item momenteel zo actueel is en meer diepgang behoeft. (Ik weet niet in welke serie ik precies ben ingedeeld.) - **Marjolijn du Jour**

Bijzonder beeldende vormgeving die de boodschap sterk doet uitkomen. Indrukwekkend spel! - **Plony de Jong**

Als het licht uitgaat staat op het toneel een berg met daarop 5 zeemeerminnen die rare schokkerige bewegingen maken. Het blijkt, na een aantal minuten, dat de dames hun adem inhielden: met een collectieve zucht maken ze daar een einde aan. Vervolgens gaan ze walvisgeluiden maken die eindigen in een geweldig crescendo.

Daarmee is een avond begonnen met een uitgebreid palet aan fantasievolle bewegingen, geluiden en spektakel. Het geheel eindigt op de bodem van een diepe zeetrog, subtiel vormgegeven in een donkere mist. Een boeiende toneelavond waarin de dames een creatieve en fysieke prestatie van formaat hebben neergezet. Hulde! - **Sjoerd Postma**

Al met al leuk bedacht, maar ik verveelde me toch een beetje. Te voorspelbaar in de moraal. - **Tiny Hielema**

Bedrog – Toneelschuur Producties

Wat een verademing om weer eens een gewoon toneelstuk voorgeschoteld te krijgen dat bedoeld is als toneelstuk. De tekst kent verschillende lagen, legt zeker niet alles uit, laat de toeschouwer zelf interpreteren en is zonder meer geschikt om in allerlei vormen en benaderingen op de planken te worden gebracht. Van dit stuk zijn voorstellingen gedocumenteerd in 1980 van Haagse Comedie en ook van Publiektheater, 1986 Akteursstudio, 1987 De Zaak, 1990 Het Zuidelijk Toneel, 1995 Theaterschool, 1996 RO Theater, 2003 De Appel en nogmaals Theaterschool, 2005 Toneelgroep Amsterdam, 2007 Paardenkathedraal, 2010 Rick Engelkes, 2011 STAN, 2014 Nachtgasten en nu Suburbia, dat zich geenszins hoeft de schamen voor deze -zoveelste- interpretatie. Uitstekend akteerwerk. Een regisseur, die had nagedacht. Voor dit soort avonden ga je naar de schouwburg. Zonde en jammer dat dit soort toneel de laatste jaren in vliegende vaart is verdwenen. Alles gericht op de actualiteit van de dag en waarschijnlijk hoogst zelden geschikt voor herhaling, nieuwe interpretatie en andere invalshoek. Ik heb genoten. - **Aart Blom**

bijzonder om het stuk bij het einde van het verhaal te laten beginnen, dat maakte het leuker om te volgen dan wanneer ze het verhaal vanaf het begin hadden opgelepeld, in juiste volgorde van datum. Toneelspel was goed. - **Janie Kropman**

Het stuk van Pinter heb ik vroeger verschillende keren gezien .Deze nieuwe versie vond ik verrassend goed en origineel. Het stapsgewijs teruggaan in de tijd geeft het stuk een modern gezicht. De jonge spelers dagen elkaar uit, houden elkaar gevangen maar hebben elkaar en hun bedrog ook nodig om ongelukkig te worden. De vormgeving is sober en functioneel. Prima acteurs en mooi spel! - **Joske van Duijne Strobosch**

Vervreemdend begin door de naar het publiek gerichte , statische uitvoering. Begon op een moment te vervelen. Even later begon er vaart en meer emotie in de voorstelling te komen. Bijzonder was dat de voorstelling eigenlijk achterstevoren werd gespeeld. Dit werd heel origineel voorgesteld door naar beneden hangende lakens met daarop jaartallen. Uiteindelijk liggen die lakens op de grond en is uitgebeeld hoe vrienden eigenlijk geen vrienden zijn door onderling bedrog.- **Joukje Bijlsma**

In een eenvoudig decor van gordijnen met jaartallen worden langzamerhand de relaties ontrafeld tussen twee mannen en een vrouw. Uiteindelijk blijkt iedereen elkaar te hebben bedrogen zonder dat allemaal van elkaar te weten. Bijzonder is dat er in de tijd wordt teruggedaan en we eindigen in het heden. Onderhoudend. - **Margreet Iskra**

Door het in omgekeerde chronologische volgorde te spelen blijf je je afvragen wat er eigenlijk gebeurd is. De subtiliteit van Pinter viel helaas in het spel niet echt te herkennen. - **Marijke Bruggeman**

Het verhaal begint in 2028 en werkt terug naar het bedrog van 2019, PM: Pinter situeerde het in 1978. Jaartallen staan op de gordijn-doeken die meteen ook het enig decors vormen. Dictie van de tekst is luid en vrij van emotie. Hierdoor vallen suggestieve stiltes van Pinter nogal dood en met de kennis van de driehoeks-verhouding is er weinig echte spanning. De scenes worden onderbroken door *ook weer* veel te harde muziekjes, die ,terug' in de tijd aangeven. Thema is het "verzwijgen van" relaties die aan alle betrokkenen bekend zijn, alleen de wederzijdse kennis daarvan weer niet.

Hoe en waarom dat in het heden en/of de toekomst past maakt Diepenhorst niet duidelijk. Het is een "meedogenloze onoprechtheid" in al haar eenvoud, waar dat wat geweten is

onduidelijk blijft door zelfoverschatting van het literaire milieu, waarin het speelt.
Dit heeft alles met Pinter-1970 te maken maar weinig met de eigentijdse literatuur.
Naarmate het verhaal verder teruggaat is het spel wat realistischer maar blijft even hard en voorspelbaar saai. - **Martien Vogelesang**

Brave New World 2.0 - NNT

Wat een indrukwekkend stuk. Ik heb van begin tot eind zitten genieten. Theater met een boodschap (hoe kan 't ook met dit boek als uitgangspunt) dat met visie en daadkracht is gemaakt. Overtuigend acteerwerk (en sterke regie), mooie dans (en effectieve choreografie) en muzikale ondersteuning. Werkelijk álles klopte en had een functie in het geheel (dus ook de muziek die nét iets te hard stond). Bedankt!- **Anke Kusters-Steinmann**
- **Joke van Egmond**

Verbluffend samenspel tussen dans, muziek en tekst. Dat laatste was wat summier en dat deed mij besluiten de voorstelling geen 9 te geven. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Een indrukwekkende voorstelling waarin realiteit en fictie met elkaar vervlochten zijn - **Rob Soeters d'Arnault**

Fantasievolle uitvoering van een script gebaseerd op een leeslijst boek. Geweldig vormgegeven, uitstekende regie, uitgevoerd door een gezelschap met multitalenten. Geweldige dansprestaties en goed spel. Science fiction uit het verleden wordt science fiction van nu. De muzikale begeleiding versterkt het geheel. Kortom een intrigerend en inspirerend stuk! - **Will en Anneke Rovers**
Brave New World 2.0(Combinatieserie KS/Spui)

Buik - mugmetdegoudentand

Goed gespeeld vermakelijk stuk, luchtig al is het thema toch wel ernstig. De dialogen humoristisch. - **Astrid Starrenburg**

Het toneel is voorzien van een stapelbed een enorm zitkussenbank, beide crèmekleurig. Een en ander is dmv een wandje gescheiden van een veronderstelde keuken. Twee mensen die broer en zus blijken vieren de verjaardag van de vrouw in een centerpark huisje. Ze maken het zich zogenaamd gezellig maar kraken eigenlijk alles af wat er zoal in die huisjes gebeurt. Dit stel is echter bijzonder omdat broerlief,aha "de aap uit de mouw" een homo is en een kind wil. En zuslief moet draagmoeder worden. Dan gaan beide over dit onderwerp zeer oppervlakkig in alledaagse taal gelaardeerd met woordspelingen in discussie, en blijkt dat ze eigenlijk niet veel om elkaar geven en last hebben van jaloezie of zo. De avond was weliswaar speels maar in tegenstelling mijn vorige voorstelling in bijna alles voor de hand liggend. - **Fea Boegborn**

Aan het begin zet deze voorstelling je een paar keer op het verkeerde been, als je er langzaam achterkomt wat de relatie is tussen de man en de vrouw. Door de herkenbaarheid komt het vraagstuk: wat doe ik voor mezelf en wat doe ik voor de ander, goed dichtbij.

Voormij hoeft de man niet per definitie als 'nicht' te worden neergezet (krijsend janken). Dat deed afbreuk aan een verder grappig en herkenbaar verhaal met een actuele boodschap. Het decor is even spannend als een landalhuisje

Dat werkte dus goed. - **Irene Voskamp**

Leuk gebracht maar de belangwekkende onderwerpen verdienen naar mijn idee een meer inhoudelijke benadering. Het had een tandje dieper gemogen. - **Plony de Jong**

Het is druk vanavond. De zaal is bijna vol. Als het licht aangaat zien we een zeer eenvoudig decor.

Het stelt een zomerhuisje voor: eenvoudig maar praktisch. Helaas is dit wel wat erg eenvoudig.

Lies Visschedijk komt druipnat op wegens een stortbui die het slechte weer op Terschelling moet verbeelden.

Marcel Musters als broer doet niet veel met dit gegeven. Alles wat in dit stuk gebeurt blijft een beetje in het luchtledige hangen.

Aaf Brandt Corstius heeft een heel dun verhaal geschreven met wat leuke verwickelingen. Maar dat is alles, er zit geen enkele diepgang in en blijft steken in herhaling en jeugdherinneringen.

Het publiek is afgekomen op Lies Visschedijk, en die stelt niet teleur. Maar met zo'n verhaal vol flauwe grappen blijft het bij leuk doen.

Een vermakelijke maar toch wel teleurstellende avond. - **Sjoerd Postma**

Op mijn criteria waarop ik een avond theater beoordeel scoren alle onderdelen onvoldoende. Het raakte me niet (hoog Libelle-gehalte) ik vond het niet vermakelijk (op een enkele glimlach na) en er was niets om nog eens over na te denken. Wanneer top thema's gepropt worden in een uur en tien minuten kan er niets behoorlijks uitkomen. Ja, wat voor de hand liggend zogenaamd grappig gedoe. Niet mijn ding. - **Tiny Hielema**

Caligula – Theater Utrecht

Ik vond het een bizar (ij de goede zin van het woord) stuk. Gewend aan het Nationale Toneel moest ik erg wennen aan de uitvoering. Muziek en camera opnames heel fascinerend. Hoofdrolespeler speelde fantastisch. Ik vraag me af of de spelers op het eind, na de moord op Caligula de secondes aftellen voor het applaus klinkt. Ik vond dat het in onze zaal erg lang duurde, alsof niemand het voortouw durfde te nemen. Ik ben heel blij met dit abonnement omdat we veel verschillende stijlen voorbij zien komen. - **Anneke Rovers-Spaargaren**

Boeiende voorstelling die ons gepakt, geraakt en geïntrigeerd heeft. Veel momenten en teksten om in de 'nazit' nog met elkaar te herkauwen en te verkennen hoe ons eigen perspectief op de gebeurtenissen was. Bij vlogen indringend sterk spel van de acteurs. Het Arabisch met boventitels en de compilatie van de vele video beelden waren interessant maar verbraken een beetje 'de ban' - de voorstelling had dat alles denk ik niet nodig gehad. - **Ard Broeze**

De waanzin van Calligula komt goed naar voren, wordt later in het stuk versterkt door de geprojecteerde beelden. De muziek stoort soms door het hoge volume het is jammer dat de tekst van Scipio gevolgd moet worden m.b.v. de boventiteling, dit leidt af. Het "gewelddadige" einde versterkt de beeldvorming van Calligula's waanzin. Geen vallend doek, maar een test van het publiek: Hoe lang duurt het voordat zij applaudisseren?!

Het spel van Vincent van der Valk is erg beweeglijk, goed en onderstreept de waanzin van Calligula. Goed spel van Sylvia Poorta als Caesonia.

Het decor is simpel maar effectief en stoort het spel niet. De geprojecteerde beelden dragen zeker bij aan de totale ervaring. Grappig is het minitheatertje! - **Will en Anneke Rovers**

Cinema – Het Nationale Theater

Wat overdreven spel, een heel sterk decor in een veel te lang stuk.- **Angelique Soeters-d'Arnault**

Op basis van de voorstellingsinformatie en het oorspronkelijke boek, had ik hoge verwachtingen van deze voorstelling. Helaas zijn deze niet ingelost. Het bleef steken bij een mooi concept en een gaaf decor. Het spel van de acteurs (en ook de regie) kon me helaas niet bekoren: de tekstbeleving was summier en ondanks dat de bedoeling van het stuk was om in zekere zin de 'uitzichtloosheid van het bestaan' te verbeelden, kwam er geen vaart in het stuk. Daar had de regie wat mij betreft (nog meer) een middenweg in mogen opzoeken. Ik had graag gezien dat er meer gebruik was gemaakt van filmbeelden an sich om het geheel wat meer visueel te maken. - **Anke Kusters-Steinmann**

Cinema heeft oppervlakkig gezien misschien niet zoveel verhaal, maar gaandeweg word je nieuwsgierig naar de drie personages.

In het eerste gedeelte heeft ieder zijn masker op, dat gedeelte duurt wel erg lang, ik vind het zelfs saai worden. Pas na een hele tijd is mijn nieuwsgierigheid gewekt. Stuk voor stuk laten Sam, Roos en Avery hun maskers vallen en tonen hun kwetsbaarheid. Daarin hebben ze oor voor elkaar en het wordt zelfs intiem. Als het eigenbelang in het geding komt echter, verdwijnt de loyaliteit bij Roos en Sam.

Minpuntje is dat het discriminatiethema wel heel calimero-achtig wordt gebracht. Het feit dat Avery als enige wordt betrappt voor de fraude met 'eetgeld' heeft niets te maken met zijn kleur, maar alles met zijn handschrift. Het decor is heel doeltreffend, het laat de vervallenheid en troosteloosheid van de ouderwetse bioscoop goed zien.

Waarschijnlijk is er voor filmkenners heel wat te beleven op dat vlak in de tekst; helaas ben ik daar geen kenner van en is dat gedeelte aan mij voorbij gegaan.

De acteurs spelen klein; met name het spel van Eva Laurensen heeft me geboeid.

Interessant een hele andere kant van Jeroen de Man te zien na de vorige toneelstukken die hij voor het NT heeft geregisseerd. - **Joke Feitsma**

Decor leek aanvankelijk saai maar door de tekst van spelers bleef het geheel toch boeien.- **Joke van Egmond**

Mooie voorstelling met veel lagen waarin het menselijk ongemak om relatie aan te gaan zichtbaar was.

De opmerking iedereen speelt een rol blijft hangen.

Misschien zijn we wel onze rol. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Een toneelstuk dat prachtig de leegheid van het bestaan laat zien van een schoonmaakploeg in een tweederangs bioscoop. Een leegheid die lijdzaam geaccepteerd wordt door Roos en Sam terwijl het voor Avery, als filmfanaat, een stap is in zijn leven. Een leegheid die af en toe onderbroken wordt als Sam en Avery het spelletje spelen over de relaties die filmsterren met elkaar verbindt door hun films. De scènes worden fraai aan elkaar gelast door filmbeelden die in het donker over het decor van de bioscoopzaal glijden.

De vraag blijft waarom het allemaal zo lang moet duren waardoor het wel een erg lange zit wordt op de lage stoeltjes van Theater het Spui. - **Rob Soeters d'Arnault**

Geweldig hoe drie jonge spelers met relatief weinig tekst zo'n indruk kunnen achterlaten. Achteraf gezien kon je in het begin al vermoeden wat het slot zou worden: de gekleurde man krijgt de schuld en de blanken weten nergens van.... Goed geregisseerd stuk met een realistisch decor. De personages worden allen goed neergezet, maar hulde voor Avery (Emmanuel Ohene Boafo). Veelbelovend! Jammer dat de filmfragmenten, die een wezenlijk deel uitmaken van het stuk, niet goed zichtbaar waren. - **Will en Anneke Rovers**

Voorstelling met een aansprekende sfeer, maar lastig op waarde te schatten voor iemand die niet op de hoogte is van de Amerikaanse films vanaf de tachtiger jaren. - **Alies Snijders**

Een blik vanuit het witte doek op een filmzaal en het personeel dat zich tot elkaar probeert te verhouden. Echt een voorstelling voor de filmfanaat al is het alleen al om de scènes te herkennen die over het toneel heen wordt geprojecteerd. Goed acteerwerk en geen opgeklopt verhaal maar een blik 'voor de schermen' van alledaagse beslommingen. - **Andre Smulders**

Zij waren beiden

tegen één,
2 konden skimmen
Hij alleen deed niet mee.
Bang de schuld te krijgen,
want hij was zwart.
En wat dacht je wat,
zo ging het ook!
Zo gaat t altijd als
mensen niet denken
en zich kansen wensen
die ze niet hebben.
Eigenschuld, dikke bult-
Dat is pech voor de anderen-
Ik zorg er voor, dat ik niet
verander. Houd je rug recht,
dan houd je t echt! - **Diddy van den Berg**

Wat een heerlijk schouwspel. Heel bijzonder om vanaf een tribune een bioscoopzaal in te kijken. Spannend, speels, goed geacteerd. Goede teksten, heerlijk schouwspel. - **Dini Kuijer**

En opeens zit je in een oude bioscoop en het voelt alsof je gluurt van achter het filmdoek! De voorstelling vond ik mooi en goed gespeeld. Genoten van de dialogen en wat er niet gezegd werd. - **Erika Verhulst**

Prachtige voorstelling die van begin tot eind boeit !! - **Gerard van de Graaf**

Een verrassend decor, waarbij je als toeschouwer kunt voorstellen dat je naar je eigen kon kijken als jezelf in de zaal zou zitten.

Een simpel verhaal over drie (uitgebuide) werknemers die in een steeds slechter draaiende bioscoop werken. Hun levensverhaal en ambities werden goed uitgebeeld.
Prima stuk, we hebben genoten.- **Goof Craanen**

Jong, aangrijpend, geweldig gespeeld, soms ongemakkelijk, boeiend en mooi om naar te kijken. Chapeau Cinema! - **Hansi van Wezel**

In een grandioos decor van een echte nagebouwde bioscoop kijkt het publiek vanuit het perspectief van het filmdoek de zaal in. Daar wonen de drie medewerkers van het cinefiele kijkhuis in een sleur van popcorn opruimen, onderlinge concurrentie over het verwisselen van de filmrollen. en uiteraard hét meisje. We krijgen een aantal afleveringen uit deze sitcom/soap te zien tot het 'happy' end. Althans een traan en een lach: het kijkhuis is omgebouwd tot een commerciële bioscoop, maar meisje wordt gekregen door de rechthebbende. Eind goed al goed. Tussendoor was het genieten van de jonge spelers en de muzikale hit van DJ Loko (die hier ten lande nog moet doorbreken). Als uitsmijter maakte Erik Whien nog een appearance als nieuwe medewerker. Eigenlijk was het leukste van deze voorstelling dat het de dernière was, met vele acteurs-vrindjes en -vrindinnetjes in de zaal. Dat levert altijd een extra, soms subtiel merkbare, interactie met de spelers op. Zo ook deze avond. De Opkomt van Whien leverde hilariteit alom.- **Jitske Zitman**

Bijzonder decor! je komt binnen en denkt: waar moet ik nu zitten door de op het toneel opgebouwde amfitheater. Ik vond het erg goed gespeeld, heel naturel en natuurlijk. Ondanks vertaling uit Amerikaans, goed passend in Nederlandse context. Inhoud bijzonder: hoe je van loser winner wordt en andersom! Vrij lang, maar toch wel boeiend. De lengte is bewust gekozen, heb ik gelezen en dat snap ik wel.
Boeiend stuk! - **Kitty Mank**

Ik vond het geheel wel geslaagd, vooral het decor en belichting met de filmfragmenten vond ik bijzonder goed, maar het stuk zelf was te lang voor de inhoud die het had, kwam erg traag op gang en werd pas spannend ruim over de helft, toen de rollen wisselden..... Stuk had gewonnen met meer concisie.- **Marese Roselaers**

Door de korte scènes en de veel niet uitgesproken gedachten was het heel onderhoudend. Toevallige gesprekken en small talk: het is de smeerolie van contacten en de samenleving. Er wordt zoveel nie gezegd en toch snap je waar het om gaat.- **Marga Swart**

Ik vond het een geweldig stuk. Goede spelers die op bijzondere wijze hun verhaalvertelden.- **Margriet Quarles van Ufford**

Het is vreemd om vanuit de zaal naar een batterij stoelen te kijken die ongeveer net zo opgesteld zijn als de stoelen waar je nu zit. Een spiegelbeeld. Leuke binnenkomer. En dan het verhaal. Het duurt wel even voordat het verhaal echt op gang komt en de personages duidelijk worden. Aan het eind de schrijnende ontknoping, het ego handelen van kleine mensen die naar hun gevoel geen kant meer op kunnen. Gelukkig gaat het geslachtofferde lam toch met de prijs naar huis. - **Paul van Leeuwen**

Gaandeweg worden de onderlinge verhoudingen tussen de personages steeds meer uitvergroot en de uitkomst is onontkoombaar. Fraaie tekst, mooi spel. - **Renée Besteman**

Sterk stuk met sterke cast. Grote intermenselijke thema's zoals vertrouwen, loyaliteit en macht, uitgewerkt en vorm gegeven door medewerkers van een oude bioscoop. Gelardeerd met verwijzingen naar grote films uit de filmgeschiedenis.- **Ronald Visser**

Vanaf het filmscherm kijkt het publiek een bioscoopzaal in en is getuige van de wederwaardigheden van de drie medewerkers die de zaal draaiende houden. We zien hoe de verhoudingen tussen de drie zich ontwikkelen, hoe ze toenadering tot elkaar zoeken, en elkaar ook weer afstoten. Door hun filmkennis te etaleren – ze werken tenslotte niet voor niks in een bioscoop - proberen ze elkaar af te troeven. In het isolement van de bioscoopzaal weerspiegelt zich – net als in de film – het echte leven. Want gaandeweg blijkt hun gedrag een voorstelling; hun echte leven buiten de bioscoopzaal is aangrijpender en tragischer dan de filmlevens die ze etaleren. Dit alles in een vormvaste stijl. Het decor spreekt voor zich, we blijven tenslotte in de bioscoopzaal. De muziek en de weerschijs van de getoonde speelfilms dragen hier aan bij, ze reflecteren de Werdegang van de drie karakters. Ook in het spel en in de teksten zijn filmcitatens toepasselijk ingezet. En om helemaal in (film)stijl te blijven, is er zelfs een cameo van regisseur Eric de Vroedt. De tekst is van hoge kwaliteit en vraagt om gedegen behandeling. Mede door hun gelaatsuitdrukking en lichaamstaal laten de drie acteurs de tekst dan ook leven en springen. En al spelend worden depersonages van en in de bioscoop tot echte mensen van vlees en bloed. Als publiek kun je tenslotte niet anders dan de drie in je hart sluiten. – **Theo Akse**

Na allerlei hele of halve improvisatiestukken, voor 20% gespeelde oroginele teksten (en verder 80% commentaar), revuecollages, talkshows en maatschappelijke of politieke betogen kregen we als zevende voorstelling in onze serie eindelijk weer eens toneel te zien.

Een uitgeschreven tekst en acteurs, die personages uitbeelden met een eigen karakter. Het bleef natuurlijk een bezuinigingsavond met drie acteurs, die nog niet in de hoogste salarisschalen ingedeeld zullen zijn, maar allà - we kregen tenminste toneel.

Het was een verademing.

Vooral de ouderen onder ons zullen zich wel niet aan de indruk kunnen onttrekken, dat het traditionele toneel op basis van klassieke of eigentijdse teksten, op z'n laatste benen loopt.

Het is niet anders, het oudere publiek sterft af, de jongeren interesseren zich voor andersoortige podiumkunsten, we moeten ermee leren leven, zolang dat laatste nog voor ons geldt. Aardig middelmatig stuk. Spelers, die in hun werk geloofden. Een regie en een decor waar aandacht aan besteed was. Had 60 jaar geleden makkelijk drie weken in het Centraal Theater gespeeld kunnen worden en dan het hele land door. Ik ging tevreden naar huis. - **Aart Blom**

Het stuk speelt zich af in een aftandse bioscoop die heel naturalistisch is weergegeven. Er zijn 3 medewerkers die daar hun dagelijkse karweitjes doen: popcorn opvegen, kaartjes verkopen en film projecteren. Het ene baantje heeft meer status dan het andere. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze van film houden. Film biedt uitzicht op een wereld die anders is dan hun eigen gezapige leventje, dat min of meer uitzichtloos is en zich afspeelt in een heel klein kringetje. Dat verandert als de eigenaar over wil stappen op digitale film, dan valt hun wereld in duigen. Het leven in dat bioscoopzaaltje wordt superrealistisch neergezet, iedere keer weer wordt de popcorn weer weggeveegd. Dat geeft wel mooi de uitzichtloosheid van hun bestaan aan, maar wat mij betreft had dat wel iets minder gekund. - **Anne-Mieke Akkermans**

Wat een leuk en boeiend stuk.

Genoten van het onderwerp, het decor. Goed spel ook van de drie hoofdspelers.

Goed dat ook de "gewone" man, de arbeider, aan bod komt, met al zijn zielen pijn en andere problemen. Het was ook schrijnend om te zien hoe moeilijk het voor de karakters was hun gevoelens onder woorden te brengen.

Het is duidelijk dat de auteur een liefhebber van films is, dat werd op een goede manier verpakt in het stuk, zonder dat het noemen van films een brave opsomming werd.

Een top stuk! - **Janie Kropman**

Soms heb je verhalen, of dat nu een boek, een film, of een theatervoorstelling is, die je vanaf het eerste moment pakken en waar je tot aan het eind toe in blijft zitten. Voor mij was Cinema zo'n voorstelling.

Ik had geen recensies gelezen en alleen gehoord dat sommige mensen het stuk te lang vonden. Die kritiek is mijns inziens niet terecht. Het stuk is inderdaad lang en het tempo niet hoog, maar voor dit verhaal precies goed. Er lijkt weinig te gebeuren, maar onderhuids gebeurt er van alles. Achteraf had ik ook niet het idee dat ik meer dan 2 uur had gezeten.

De vormgeving was geweldig, je had helemaal het idee onderdeel te zijn van een oud en sleets filmtheater en tijdens het spel werd er perfect gebruik van gemaakt.

Het acteerwerk tenslotte was ook perfect, tot in de kleinste details klopte de personages en dat geldt voor alledrie de acteurs, prachtig! - **Jeroen van Haastrecht**

Alweer een bijzondere voorstelling

van Jeroen de Man. Ontwapenend, gewoon en komisch toneelstuk, levensecht en aandoenlijk gespeeld, en leuk om terug te keren naar een ouderwetse bioscoop en Hollywoodfilmsterren! Voor mij tot nog toe het best stuk in dit seizoen! - **Joske van Duijne Strobosch**

De bioscoopstoelen waartussen het stuk wordt gespeeld zijn een goede verbeelding van de nare toestand van een aftakelende bioscoop.

De manier waarop je de mensen leert kennen door de dialogen vond ik best apart. Ook de bijzondere problemen van ieder komen zo tussen de stoelen aan bod. Het spel kwam af en toe wat houterig over.

Het opruimen van de rommel telkens tussen de dialogen versterkte het gevoel van vervreemding. - **Joukje Bijlsma**

In een juist door het publiek verlaten bioscoopzaal ruimen de medewerkers de rotzooi op. Ze bestoken elkaar met citaten en verwijzingen naar oude films. Als er een nieuwe, zwarte, medewerker komt ontstaat de rivaliteit. Je voelt de spanning van een ambitieuze nieuwkomer in een bestaande verouderde organisatie. Doet hij mee met de "corruptie", is hij gevoelig voor de vrouwelijke avances? Al deze emoties in dat oude bioscoopzaaltje. Veel om over na te denken zonder dat het publiek uitdrukkelijk werd toegesproken. Prachtig toneel, goed verhaal. - **Liesbeth Hazekamp**

In het decor van een vervallen bioscoop werken drie mensen. Tijdens het werk worden er gesprekken gevoerd, die in eerste instantie weinig zeggend zijn, maar in feite veel over de personen prijsgeven. Onder het voortdurend vegen en dweilen lijkt er weinig te gebeuren; toch fascineert het en blijf je meer dan twee uur geboeid luisteren en kijken. Een prachtige voorstelling met veel verwijzingen naar films en filmmuziek. -

Margreet Iskra

Een intrigerende voorstelling over verhoudingen tussen collega's en discriminatie. - **Marijke Bruggeman**

Het toneel is gevuld, eerder volgebouwd, met

57 bioscoopstoelen, vaal en vies verbruikt,

met uitzicht op mij, deel van het toneelpubliek.

Het stuk gaat over het klein-zeer en -leed tussen

de werknemers van de verouderde cinema.

Kleine scènes met de schoonmakers en

de operator spelen steeds na afloop van

de film in de lege zaal. Film is het enige

wat ze gemeen hebben, verder zijn er alleen verschillen die tot een snoeihard psychologisch drama worden uitgesponnen over lange en schrijnende stiltes tussen de drie eenzame werknemers.

Het kleine zelfbeeld is bij elk het typisch-eigen interne probleem en dat is wat het drama de grote persoonlijke contrasten geeft.

Contrasten die heel precies, met wel heel erg lange stiltes -tot geeuwens toe- diep door-dringen bij het toneel publiek.

Met heel weinig tekst komen kleine stukjes van de drie, summier tot leven in de smerige zaal.

De tegenstelling tussen het medium film en dit toneeldrama is daarmee door De Man erg zwaar aangezet: film met de doorgaande muziek- en actielijn staat tegenover de steeds weer herhaalde schoonmaak-doorloop van het vegen en dweilen in de stilte van de lege zaal.

Thema is de toekomst van de drie, die behoorlijk vast zitten in dit verlopen bioswereldjeen na sluit wat praten en kijken.

Knap acteerwerk van Mark Kraan, Eva Laurensen en Emmanuel Ohene Boafo die de aandacht zwijgend steeds weer oppikken ondanks dat er weinig echt gebeurt. - **Martien Vogelegang**

De voorstelling vindt plaats in een bioscoopzaal na afloop van de film. popcorn wordt opgeveegd. En er wordt gepraat. in korte scenes zie je de personen naar elkaar toegroeien, gezamenlijke gewoontes krijgen, confidenties doen. Natuurlijk komt het uit van de fraude en natuurlijk krijgt de nieuwkomer de schuld. goed aan het stuk vond ik dat racistische vooroordelen en klassenverschillen een rol hebben, maar op een subtiele manier. het werd luchtig gebracht en 'naturel'. Ik had echt het gevoel een spiegel voorgehouden te krijgen. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

De bioscoopzaal waar dit stuk zich afspeelt ziet er heel groezelig uit en is bijna total loss. De situatie voor de werknemers in deze ouderwetse en technisch compleet achterhaalde bioscoop is uitzichtloos. Toch doen ze hun werk trouw en hopen ze tegen beter weten in op betere tijden. Sam werkt er al een tijdje, is depressief en volkomen kansloos in deze maatschappij, maar wil toch graag in deze cinema operateur worden, wat hem nooit zal lukken, bovendien was Roos hem een slag voor. Zij is aan de drugs en volkomen stuurloos. Het nieuwe personeelslid, dat onderaan de ladder moet beginnen lijkt in deze situatie met zijn donkere huidskleur nog de minste kansen te maken, maar hij studeert aan de universiteit, waar zijn vader docent is. Hij mag dan wel heel graag willen dat deze tent nooit digitaal wordt, wat een volkomen irreële wens is, hij is dankzij zijn opleiding veel kansrijker dan de twee anderen. De eenzaamheid en ellende druipt er bij Sam en Roos vanaf en zij zullen snel werkeloos zijn. Avery laat hen nog even fijntjes voelen dat de vlag er voor hem heel anders voorstaat. Cinema is een heel aantrekkelijk stuk, fantastisch gespeeld, met sterke teksten en een fraai decor. - **Brigitte Van Mulken**

Jammer, alweer geen voorbespreking. Maar wat een genot dit decor tegemoet te treden! Je kijkt vanuit de zaal naar een wat versleten bioscoop met verkleurd oranje stoelen. De popcorn op de grond steekt daar lekker bij af. Een schoonmaker heeft het er erg druk mee, maar gelukkig is er een tweede schoonmaker aangesteld. Het schoonmaakpersoneel is eerst wat vijandig maar al snel hebben ze een gemeenschappelijke hobby: elkaar aftroeven op filmkennis. Helaas geen spel waar ik aan mee kan doen of partij mee kan kiezen. Wellicht omdat de titels mij onbekend (Amerikaans?) zijn. Er worden steeds korte voorvalletjes gespeeld maar er ontbreekt iets, het lijkt gespeeld door niet levensechte personages. Daarmee worden de voorvalletjes langdradig gespeeld. Tussen die geschiedenisjes door wordt de bioscoopzaal wel vies en weer schoon gemaakt. En, er

ontstaat weer een pikorde. Niet alleen omdat het meisje, dat de echte filmbanden beheert, een belangrijkere positie heeft, maar omdat zij een duidelijke voorkeur heeft voor de nieuwe schoonmaker. Tot slot blijkt de bioscoop helaas toch in handen te vallen van managers die alles willen vernieuwen. Alles zal digitaal gaan, het personeel ontslagen. De ogenschijnlijke vriendschap verdwijnt ook omdat de nieuwste schoonmaker, een zwarte, met geld gesjoemeld zou hebben. Hij wordt verraden en krijgt als het ware de klappen. Maar niet echt hoor, want hij heeft rijke ouders en werkte voor zijn lol. Vooral Amerikaanse sociale thematiek dus vanavond. Het kijken naar dit stuk was -omdat het (bewust) zo traag gespeeld werd- niet echt een lolletje. - **Fea Boegborn**

Bij binnenkomst in de zaal valt meteen het enorme decor op: "Waar gaan we zitten? Op het toneel?". Het verhaal speelt in een bioscoop en die is dan ook volledig op het toneel gezet.

Vervolgens komen er een paar schoonmakers op en na verloop van tijd een operatrice. Dat is het gehele (zichtbare) personeel van deze noodleidende bioscoop.

Er volgen in een zeer traag tempo enige dialogen die nergens over gaan.

De oudste van de medewerkers is gefrustreerd dat hij geen carrière maakt t.o.v. de tijdelijke en jongere medewerkers en de operatrice (een losbol).

Iedereen is verliefd en er wordt geheimzinnig gesjoemeld met geld. De zwarte medewerker krijgt de schuld en de oude projector. Hij voelt zich (en dat wordt hij ook) vernederd en verraden.

Een dun Amerikaans verhaal van een Amerikaans schrijftalent(?).

De vertaling van Ariane Schluter is zondermeer matig. Het Amerikaans is woord voor woord vertaald zonder dat er aan zinsbouw is gewerkt.

De belangrijke slotscène (filmcitaat) wordt onvertaald gelaten. Ja, zo hadden we het hele stuk natuurlijk ook in het Engels kunnen laten spelen. (alsof die Nederlandse toeschouwers het niet uitmaakt wat er gezegd wordt).

Ook de vele citaten uit de filmgeschiedenis kwamen niet over.

In Amerika zou het toch onvoorstelbaar zijn als een Nederlands stuk door een Amerikaans gezelschap half in het Nederlands gespeeld zou worden.

Zo werd de bijna tweeënhalve uur durende voorstelling een (te) lange zit.

- **Sjoerd Postma**

Ouderwets toneel, dacht ik in eerste instantie. Wel lekker rustig en vermakelijk. Toch vrij recent geschreven. Vrienden van ons zagen het in New York. Dezelfde vormgeving. Na enig nadenken wat er nou precies gezegd wordt met dit stuk zie ik drie beschadigde mensen die niet echt tot elkaar komen hoewel tot elkaar veroordeeld door hun werk. Geen nieuw thema in deze tijd. Ik vond het niet echt schokkend, vandaar een zeven. - **Tiny Hielema**

Dit is werkelijk 'slow-toneel' overeenkomstig met 'slow-food'; ontspannen, rustig genieten van kwaliteit. Weinig tekst, alle ruimte om zelf je gedachten de vrije loop te laten en te filosoferen over wat zich in de hoofden van de cinema-medewerker afspeelt. Geen lange monologen met abstracte teksten; minder is meer. Een in het verhaal een aantal menselijke spanningen die niet gefileerd worden maar voelbaar zijn. En dat alles in een geweldig decor, niet creatief maar functioneel: je kijkt echt naar een bioscoopzaal. - **Frans Verberne**

Dit stuk verdient een zeer hoge waardering. Prachtig decor. Je zit bijna tegenover jezelf. Drie eenzame types met eigen decepties in leven ontmoeten elkaar in oude bioscoop waar ze werken tegen laag loon. Deze staat op punt om verkocht te worden. In dit trieste decor ontspringen zich spannende dialogen en conversaties. Heel herkenbaar en authentiek gespeeld door alle 3 de spelers. Een prachtige surprise met sterk spel! - **Frits Brouwers**

Boeiend van begin tot eind. Zuigt je in de levens van de personages hoe weinig je er ook van ziet. - **Hannah Koutstaal**

Een gaaf stuk, aandoenlijk en ontroerend. Een aanrader voor jong en oud. Het viel mij op dat het jonge publiek van het Segbroek of zo, het een leuk stuk vond. Na de zit van 2,5 uur had ik er nog wel een paar uur bij gewild. Het was boeiend en niet langdradig. - **Heleen Wagenaar**

Ik vond Cinema een erg geslaagde voorstelling. Vanaf het moment dat ik binnenkwam en een zaal tegenover een zaal aantrof, wist ik dat dit goed ging worden. Het is niet bij die ene verrassing gebleven. De snelle opeenvolging van korte 'veeg-sketches', de dialogen, de intrigerende mimiek en

veelzeggendegelaatsuitdrukkingen (Emmanuel!) in de ietwat onnatuurlijk lange stiltes binnen die dialogen. Interessant , soms ontroerend en vaak grappig. - **Henk Zwijnenburg**

Een bioscoop in verval boeit eigenlijk meer dan veel van de films die er ooit zijn vertoond. Dat gevoel laat me bij het kijken naar 'Cinema' niet los. Het komt door de charme van het voorbije, door het geslaagde decor dat letterlijk een totaal ander zicht op een filmzaal biedt en door het spel van de drie acteurs. Zo lukt het hen wonderwel om in de passages tussen de stoelen hun wederwaardigheden in vaak treffende dialogen en lichaamstaal uit te beelden. 'Cinema' toont een werkplek en dat kleurt de interactie. Naast typisch werkplekgeklag en een beetje lol beleven, draait een groot deel van het spel om de lastige verhouding tussen collegialiteit en vriendschap. Op een inventieve en komische manier wordt daarbij ook het projectievenster hoog achterin de filmzaal benut.

Tot een climax of heftige toespitsing leidt dit allemaal niet en daar blijft 'Cinema' voor mij wat vlak. Ik denk dat de regie op dat punt meer scherppte in het stuk had kunnen brengen. - **Jeroen Schoot**

De dialogen werden met zijn stiltes des te intenser om te beleven.

Het projectorhokje werkte met de zichtbare maar niet hoorbare spelers op mijn lachspieren: even terug in de stomme filmtijd! - **Joke Kuntze**

Citizen K – TroubleMan

Knappe monoloog. De toeschouwer wordt lang in spanning gehouden over het hoe en waarom van de tirade van de hoofdpersoon, maar aan het eind valt alles op zijn plek. Een mooi persoonlijk verhaal. - **Alies Snijders**

Een lange opsomming van voorbeelden van bedoelde en onbedoelde discriminatie, zet je wel aan het denken. De interactie tussen muziek en tekst is een zeer geslaagde combinatie. De kracht van het stuk zit in het persoonlijke, het alledaagse. Dat lijkt soms wat uit beeld te raken doordat de voorbeelden gekoppeld worden aan globale gebeurtenissen. Hierdoor verdwijnt het persoonlijke, wat de voorstelling juist zo krachtig maakt, naar de achtergrond. - **Andre Smulders**

Een toneelstuk van grote klasse. Bewonderenswaardig hoe de acteur in een nagenoeg solovoorstelling van A - Z weet te boeien en met tekst weet te spelen en te fascineren. Ondertussen bespreekt hij een schrijnend maatschappelijk probleem waarvan je zou willen dat dit tot het verleden tijdperk der zogenaamde "gastarbeiders" zou behoren maar waaraan wij allemaal nog dagelijks toe bij dragen. Tevens complimenten voor de muzikale begeleider. - **Dagmar Half**

Identiteit ontleed in 253 items. Chronologisch loopt Sadettin z'n leven door, ondersteund door lekkere muziek van Kaspar. Je kunt niet ontkennen wie je bent en hoe je er uit ziet, maar de één wordt daar tijdens z'n leven meer (en harder) mee geconfronteerd dan de ander. De voorstelling kent een mooie apotheose, is confronterend, maar toch ontbreekt er iets. De échte uitdaging zit vaak in het niet benoemde. En hier is door de gehanteerde vorm van opsomming die uitdaging een beetje naar de achtergrond geraakt. - **Derk Hazekamp**

De tekst staat als een huis en zet aan tot nadenken; de muziek geeft een goede ondersteuning. Omdat gekozen is voor deze statische vorm van spelen, heeft het decor (dolfijnen, kruis/zwaard 9/11, kapotte ruit met kleuren) geen enkele functie en leidt alleen maar af. - **Gerard van de Graaf**

"Vanaf de maan gezien zijn we allen even groot" Multatuli. Deze zin staat op het programma en na het luisteren en kijken naar Sadettin Kirmiziyuz begrijp je dat het zo mooi zou zijn als wij allen de zelfde waarden, kleur, grootte, kortom als wij allemaal gelijkwaardig zouden zijn. Maar dat is niet zo. Sadettin vertelt, in een razend tempo, alle punten numeriek geselecteerd, zijn levensverhaal. En daar word je niet vrolijk van, want tot nu, komt hij zich zelf in onze maatschappij, iedere keer opnieuw weer tegen. Zo subtiel gebracht, zo rijk aan tekst, zo meesterlijk ondersteund door de twee begaafde musici: Kasper Schellingerhout en Casper Vanderputte. Een voorstelling met zoveel warmte. Ik zou direct weer gaan. Fantastisch. - **Gerda Heethuis**

Ontroerend, ontzagwekkend, indrukwekkend, aangrijpend, boeiend, beeldend, simpele tekst met enorm veel lading en ondersteund door geweldige muziek, wow, was er echt stil van en moest bijna een traantje wegpinken.... - **Hansi van Wezel**

Goed stuk zeg! Wat fijn dat Sadettin Kirmiziyüz zijn persoonlijke verhaal (toch weer) van stal heeft gehaald en op deze manier aan ons heeft verteld. De rol van Kaspar Schellingerhout als 'gedachtstemmetje' én zijn muzikale ondersteuning waren waardevolle toevoegingen. In het stuk beschrijft Sadettin in +/- 200 chronologische stappen zijn hele leven en een kleine vooruitblik naar de toekomst, zodra zijn zoontje iets ouder zal zijn. Het blijkt een uitgebreide toelichting aan Kaspar op de angst die Sadettin voelde dat zijn nieuwe burens zijn moeder voor de schoonmaakster zouden aanzien. Invoelbaar gemaakt, herkenbaar, prachtig gebracht. Hulde - **Jitske Zitman**

Indringend stuk dat me nog lang heeft bezig gehouden - **Margriet Quarles van Ufford**

Juist door het zo persoonlijk te maken wordt identiteit en hoe je daardoor bepaald wordt universeel. Indringend en pijnlijk portret. De muziek neemt het over van het gesproken woord en gaat op een ander spoor verder. - **Renée Besteman**

Sympathieke boodschap in monoloog bestaande uit een letterlijk genummerde opsomming van vaak treffende persoonlijke gebeurtenissen wordt helaas te niet gedaan door overvloedige en overbodige verwijzing naar recente maatschappelijke gebeurtenissen. Sterke rol en indringende zang van de sidekick ! - **Ronald Visser**

Een lange opsomming van gebeurtenissen in het leven van een Turkse Nederlander. Steeds weer vooroordelen, steeds dezelfde grapjes. Herkenbaar, we maken allemaal wel eens mee dat er de spot met ons wordt gedreven of dat we er bij voorbaat van uitgaan dat een ander wel iets van ons zal vinden. Ook herkenbaar omdat er meer voorstellingen en boeken over het thema 'immigrant in Nederland' gaan en we wel weten dat je, als je huidskleur een tintje heeft, je je altijd en overal moet identificeren, dat je altijd uit de rij wordt gehaald bij het vliegveld, dat er altijd extra op je gelet wordt in winkels. Maar hoe invoelbaar en meeslepend ook gespeeld, ik miste toch een laag. Want wat ik zoek in theater is een ander perspectief, niet een watik al ken of denk te kennen. Mijn wereldbeeld kantelde niet, ik hoefde nergens over na te denken. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Citizen K., met zo'n titel trek je een behoorlijk grote broek aan. Een te grote broek zoals bleek, want elke gelijkenis met of herinnering aan Citizen Kane of Orson Welles kon je vanaf aanvang van de voorstelling naar de prullenbak verwijzen. Ik wil best geloven dat Kimiziyüz een goed toneelmaker is, maar dan vooral van één soort toneel: de voordracht. En dat gaat na de zoveelste keer vervelen. Probeer 'ns een keertje een andere vorm! Daarbij stond de inhoud van de voorstelling nogal stijf van het zelfbeklag. Het punt dat kennelijk gemaakt moest worden: 'wij Turken zijn zielig, want we zitten tussen twee culturen, en daarbij worden we ook nog gediscrimineerd' - althans dat meende ik uit de tekst op te moeten maken, werd teniet gedaan door het zich willen identificeren met een andere groep, die – zo veronderstelt Kirmiziyüz – hetzelfde meemaakt als de Turkse: de Nederlanders met een Indische achtergrond. Afgezien van het hier volkomen de plank misslaan, was het behoorlijk kwetsend dat K. in deze wel alle namen van al zijn klasgenootjes kon opsommen behalve die van 'de Indo'. Hoepel toch op man! Je hebt geen idee. Nee, de tragiek van Charles Foster Kane was bij K. ver te zoeken, een zoektocht naar motieven of enige introspectie ontbraken ook, en evenmin was een nieuwe vorm te ontwaren. Het bleef bij dat zelfbeklag, zeg maar gerust een larmoyant zelfbeklag. - **Theo Akse**

Bruikbare tekst - zou best een aardige voorstelling kunnen opleveren - maar wordt volkomen verziekt door regie en geluid.

Nog steeds rust er niet veel zegen op de samenwerking tussen Troubleman en het Nationale Theater. Na een moeizame eerste poging is het meerjarige Metropolis-project geschrapt en vervangen door een veel goedkoper soloproject, waarbij het niet zo erg is als de zalen halfvol zitten. Zoals deze vrijdag.

Kirmiziyüz heeft een schitterend verleden en ook deze keer weer een bruikbare tekst geschreven over identiteitspolitiek. Daar zou best een goede voorstelling van te maken zijn.

De regie treitert het auditorium echter door een veel te luid geluidsdecor toe te laten waardoor concentratie op de tekst vrijwel onmogelijk wordt. Behalve dat Schellingerhout opdringerige herrie wil (of moet) maken wordt deze beklagenswaardige medewerker gedwongen tot rare dansjes en zogenaamd spontane kreetjes. Zelf heeft hij in ieder geval niet geprobeerd bij de regisseur een wat lager en minder storend geluidsniveau te bereiken.

Zijn moment komt wel als hij tegen het einde in een prachtig boreaal wit pak mag komen laten zien wat het verschil is tussen de ware Nederlander en een Turk, die een Turk moet blijven - tot in het derde geslacht. In wezen een jammerlijk effect want het leek er op of de avond -in ieder geval in het tekstgedeelte- een positieve lading zou mogen krijgen.

Voor de toeschouwer rest de indruk dat Kirmiziyüz het slachtoffer is geworden van een regisseur, die het publiek het liefst de zaal uit wil hebben en een veel te opdringerige muzikant. Jammer, er zijn vroeger zulke prachtige voorstellingen door hem gerealiseerd. - **Aart Blom**

Gelukkig is Sadettin Kirmiziyüz, na de uitstap van vorig jaar, teruggekeerd naar het thema van een autobiografische voorstelling als Nederlander met een Turkse achtergrond. De voorstellingen die hij eerder over dit thema maakte, lieten zijn sterke kanten zien. Zijn nieuwe voorstelling gaat over afkomst en het al dan niet bedekt racisme en de eenzame positie die je daardoor inneemt als nieuwe Nederlander. De aanleiding om deze voorstelling te maken is de geboorte van zijn zoon, die ook zijn achternaam zal dragen. Wat kan dat voor hem gaan betekenen? Aan de hand van 254 items die stuk voor stuk worden afgeteld, haalt hij herinneringen op uit zijn eigen leven en houdt ons zo een spiegel voor. Het is een bijna eindeloze lijst die maar door gaat. Hij wordt begeleid door een muzikant die met zijn muziek de heftigheid van deze lijst onderstreept. Een indrukwekkende voorstelling. - **Anne-Mieke Akkermans**

Indrukwekkend in zijn eenvoud!

Geboeid van begin tot einde geluisterd. Ook erg onder de indruk van de bijdrage van Kaspar Schellingerhout, zijn muziek en spel waren een perfecte aanvulling op de monoloog van Kirmiziyuz! - **Janie Kropman**

Indrukwekkende voorstelling. Mooi samenspel tussen tekst en muziek. De opzet van de tekst in "quotes" is sterk. Naar mijn idee kan de tekst nog wat worden bijgeslepen waardoor de voorstelling als geheel nog krachtiger kan worden. - **Jeroen van Haastrecht**

Interessantant thema dat prachtig en met verve wordt uitgewerkt door Sadettin Kirmiziyuz en in een adembenemend tempo met gevoel van eigenwaarde en humor! De muziek en gesproken tekstvan Kaspar van Schellingerhout spelen een belangrijke rol in de opbouw van het stuk! - **Joske van Duijne Strobosch**

De voorstelling was in een bijzondere vorm gegoten. Verrassend. De opsomming geeft een beeld van het opgroeien in de Nederlandse samenleving van een "buitenstaander". Geeft een triest beeld van beide kanten. Het beeld ontstaat dat het niet meevalt een plek te vinden.

Is een statische voorstelling die werkt omdat er een levensverhaal wordt verteld.

De muziek vult aan en geeft tegelijk een adempauze. Jammer dat de teksten door harde begeleiding niet altijd goed waren te verstaan.

Het kapotte raam intrigeerde me. Was er een steen doorheen gegooid? Ik neem tenminste aan dat het een raam was? - **Joukje Bijlsma**

Een verhaal over de problemen waar een man met een Turkse achternaam mee wordt geconfronteerd als hij opgroeit in Nederland. Discriminatie, overcompensatie, onbegrip, maken het leven tussen twee culturen niet altijd makkelijk. Vergezeld door in het Engels gezongen liedjes.

Herkenbaar, niet verrassend. - **Margreet Iskra**

In het begin vraag je je af waarom Sedettin steeds begint met een getal. Dat wordt aan het eind duidelijk. Een prachtige voorstelling die laat zien waar iemand die in twee culturen leeft tegenaan loopt. - **Marijke Bruggeman**

Sadettim begint zijn verhaal met het eindbeeld: 'de zoon die zijn nieuwe huis laat zien aan zijn moeder en haar nadrukkelijk voor het huis langdurig omhelst zodat de burens zullen zien dat zij niet de schoonmaakster is.'

Het is de start van een lange monoloog die hij voordraagt als een compleet genummerde lijst van levensgebeurtenissen. Sadettim is geboren in een Turks gezin in Zutphen en vertelt alle détails van successen en ervaringen van uitsluiting of aparte behandeling. De lage nummers zijn wat erg voorspelbaar en saai die wat zoetjes opgevrolijkt worden met de zang+muziek van Kasper Schellingerhout. Klinkt prima, maar het verband met Sadettim's tekst ontgaat me.

Echt aangrijpend en dramatisch is het na +/- nummer 175, de Sadettim van een jaar of twintig die met de vraag naar wat is mijn identiteit : Turks-Nederlands of Nederlands-Turks [?] ondanks zijn succes als acteur niet om kan gaan. Het blijft haken en hinderen dat de afstandelijk-maatschappelijke reactie van zijn omgeving

de afkomst voorop stelt.

Het probleem van identiteit [N-T of T-N?] blijft ook met deze monoloog tussen Sadettin en zijn publiek staan. Enerzijds kijkt hij met de ogen van de burens naar zichzelf, anderzijds kijk ik [als het publiek] naar de acteur met een vraag naar welke identiteit hij heeft. Het is niet Sadettin die daar staat maar de acteur. De afstand tussen individuen bepaalt of er een helder beeld van de wederzijdse identiteit kan ontstaan en uit te wisselen is.

Boeiende voorstelling met onderhoudende muzikale ondersteuning van de precieze monoloog over een diepgaand denk-dilemma 'wat is nu echt mijn identiteit?'

Is het dat wat de ander vaststelt of stel ik dat zelf vast? - **Martien Vogelesang**

Het toneel is voorzien van een soort catwalk met daarboven 2 extreem uitvergroete attributen (een varkenskop en een ijsje). Naast de catwalk is er ruimte voor de muzikant (Kaspar Schellingerhout). Inmiddels nog meer benieuwd naar wat deze avond brengen zal.

De toneelspeler staat achter de microfoon op de catwalk en vertelt wat hem is overkomen op zijn pakweg 4e levensjaar. He, dat gaat in nummers: 1 ik zat op school....etc 2 ik ga eten metetc 3 ik mag nietetc. Geen idee waar de nummers op slaan. Het scheppingsverhaal in de bijbel heeft het over 7 dagen. Hier wordt tot over de 200 geteld blijkt in de loop van de voorstelling. Een voorstelling die helaas niets scheppend in zich blijkt te hebben. Een verhaallijn van 13 in een dozijn. Echt niets nieuws te horen en op een emotioneel moment valt de muzikant bij met een Engelstalig lied, waarom waartoe? Dan gaat de vertelling verder zonder veel te verduidelijken over het gezin van de acteur dat, zoals vele Turkse gezinnen, waar mogelijk naar Turkije op vakantie gaat (familiebezoek). De speler mag zich niet gedragen als een Turk. Maar hoe een Turk zich gedraagt weet ik niet. Hoe hij speelt evenmin. Deze acteur speelt namelijk niet. Jammer, maar de te oppervlakkige gemeenschappelijke deler van verhalen van/of over Turkse Nederlanders met dezelfde oorsprong boeit absoluut niet voor een toneelstuk. - **Fea Boegborn**

Duidelijke beschrijving van een zeer pijnlijk proces. Beginzin, zacht uitgesproken, maakte grote indruk op me: ik was helemaal klaar om een indringend verslag mee te maken van een identiteitscrisis. Maar de lange opsomming bleek dodelijk saai en juist saaiheid is voor mij zowat het ergste wat een toneelstuk bij me kan oproepen. De tekst was prima qua bewoording, soms kon ik hartelijk lachen en ook diepe deernis voelen. De muziek en de zang vond ik prachtig. Het decor sober, zoals verwacht. Het omgekeerde kruis, dat totaal geen meerwaarde had als referentie naar de tekst heeft mij persoonlijk zéér gestoord. - **Marjolijn du Jour**

Sadettin staat op het toneel achter een microfoon. Hij draagt genummerde stellingen, belevenissen en andere herinneringen voor. Naast hem staat een actieve muzikant (Kaspar Schellingerhout) die af en toe meepraat of corrigeert. Hij speelt onverstaanbare Engelse liedjes (waarom niet Nederlands of Turks, kan hij dat niet?) die niets meer toevoegen dan een soort pauzenummertjes.

De lijst van Sadettin gaat over alle negatieve ervaringen die hij in zijn leven gehad heeft (of zelfs positieve ervaringen die hij toch weer in het negatieve weet te keren). Van zijn vader mag hij niet de Turk uithangen maar daar is hij niet in geslaagd. Als je al je teleurstellingen in het leven op je Turk zijn projecteert dan kom je er nooit uit, zelfs als je niet eens Turk bent.

Zo wordt het toch een saaie avond want je hoopt op nog enige verbetering, maar die komt niet, het gaat maar door. Het wordt tijd dat Sadettin een toneelrol krijgt dan kunnen we misschien een keer van zijn talent genieten.

Het toneel met het lichtgevende "bewegende" schilderij of raam, vond ik mooi, maar het ijsje en de varkenskop een beetje gezocht. - **Sjoerd Postma**

Ondanks het goede spel en de enorme ambitie werden wij toch met een onbehaaglijk gevoel achtergelaten. Niet omdat wij ons aangesproken voelden op onze discriminerende gedragingen maar omdat wij medelijden hebben met dat zoontje, dat een vader heeft die zich zorgen maakt over de identiteit. Kom op zeg, die zorg breng je over op het kind. Wij kregen niet de indruk dat Sadettin stond voor wat hij was, een succesvol acteur, een vader, echtgenoot, Turk, Nederlander, Zutphenaar, kortom een man met een zelfverzekerde persoonlijkheid. Wij proefden nog te veel slachtoffer. - **Tiny Hielema**

Een lijst met ruim 250 nummers schreef Sadettin Kirmiziyüz en dat blijkt een ijzersterk format te zijn. Een belangrijk nummer is een advies van zijn vader: "hang niet de Turk uit". Deze tip komt regelmatig terug, omdat er altijd weer wordt verwacht dat je je aanpast aan de Nederlandse maatschappij, die weinig empathie toont en waar je altijd weer "die Turk" bent. Dan is het lastig om jezelf te zijn en te blijven. Sadettin komt met talloze voorbeelden van discriminatie en onsympathiek gedrag van zijn landgenoten, die het niet zo hebben op Turken, ze zitten vol vooroordelen. Kaspar Schellingerhout verzorgt de muzikale begeleiding, wat hij meer dan fantastisch doet, de soundscape is mooi en vertelt mede het verhaal. Elke keer als het te onsympathiek wordt gaan de drums een flink stuk harder waardoor de tekst lastig te verstaan wordt. Het decor kon ik niet helemaal plaatsen, daarbij moest het prima nagesprek helpen. Het neerstorten van de Twin Towers was overigens wel duidelijk. Citizen K. is een sterk stuk, fantastisch gespeeld en mooi muzikaal begeleid. - **Brigitte Van Mulken**

Overdonderend mooi, grijpt je vast, ontroerd en laat schrikken - **Hannah Koutstaal**

Een heel mooi stuk, en prachtig uitgevoerd. Wekelijks kom ik in een Turks gezin om kinderen een beetje te helpen met lezen. Daar zie je hoe die jonge mensjes in twee werelden moeten leven en vaak ook als brug dienen tussen die Nederlandse en Turkse werelden. Ik vind het heel wat voor die jonge kinderen en dit stuk bevestigt dat ook, hoewel kinderen natuurlijk ook flexibel zijn. - **Heleen Wagenaar**

Als de man in de straat een microfoon onder de neus gedrukt krijgt met het verzoek een reactie te geven op een of ander afschuwelijk nieuwsfeit - een aanslag/een moord - dan blijft die reactie nogal eens beperkt tot: 'Ik heb er geen woorden voor.' Daar zou ik mijn oordeel over Citizen K ook toe kunnen beperken. Vooral het laatste halfuur (kwartier?) maakte zo'n indruk op me, dat ik met wijdopen ogen (en misschien ook wel open mond) heb zitten kijken en luisteren. Ik kreeg het er koud van. Ik werd er stil van. En ik wist (voor het eerst) niet of ik na dit stuk wel kon applaudisseren. Wat moet je hierover zeggen in een recensie? Dit: het was indrukwekkend, maar ook intens verdrietig en beschamend. In elk geval was het als voorstelling, wat mij betreft, 100% gelukt. Dus gaat de Toneelkijkers-Louis d'Or toch niet naar Vincent R (hoe super die voorstelling ook was), maar naar Sadettin K. Hoera! - **Henk Zwijnenburg**

Zo om de 15 seconden gemiddeld, lost Sadettin Kirmiziyüz een schot in de vorm van een statement, markante ervaring of overdenking. Daarvoor put hij uit z'n leven tot nu toe met veel aandacht voor jeugd en adolescentie. Die talrijke uitingen brengt hij in een chronologische volgorde waarbij hij ze, ietwat mechanisch, hardop nummert van 1 tot ruim 250 als in een lange topiclijst. Maar die opzet is effectief omdat ultrakorte fragmenten vaak dwingen tot toespitsing. En Sadettin heeft als zoon van Turkse migranten véél te vertellen over de vaak verwarrende culturele mix waarin hij is opgegroeid en de identiteitsvragen die dat meebrengt. Hij doet dat op een persoonlijke, indringende manier en waar het om emotionele ervaringen gaat, opvallend sober. De muziek van collega acteur en muzikant Kaspar Schellingerhout geeft aan 'Citizen K' extra kleur en intensiteit - wat mij betreft onmisbaar voor het geheel.

Ook om die reden is de vorm die voor deze productie is gevonden, een compliment waard aan de regie. Het decor met o.m. een felrode tint in een zwart veld, past bij het thema en lijkt te onderstrepen dat het hier niet gaat om een rimpelloze, harmonische biografie.

Een geslaagde productie, kortom. Jammer alleen dat er onder de kijkers amper mensen van Turkse afkomst zaten. - **Jeroen Schoot**

Pendelen tussen 2 culturen, ondanks aanpassen er toch niet bij horen, in wezen heeft iedereen daar wel mee te maken. Thee drinken 's avonds in de tuin riep bij de vader de angstige vraag op "wat zullen de burens daar wel niet van denken", maar, hoopgevend, reageerde zijn zoontje met "maar het is toch onze tuin?". Misschien kan de doorgegeven onzekerheid en gebrek aan gevoel van eigenwaarde bij en door de jongste generatie doorbroken worden. - **Joke Kuntze**

Opnieuw een rake voorstelling! Uitstekend samenspel van de 2 acteurs/muzikant. Mooi om je leven zo puntsgewijs te behandelen, zonder dat het een saaie opsomming wordt- laat dat maar aan Sadettin over. Het ontroert, het schrijnt, en het is duidelijk: je afkomst kan je niet verdoezelen- het houdt nooit op, het onderscheid. En dat kan treurig stemmen... - **Nieske Wedman**

Dark Numbers – Frascati Producties

Een verhaal over Dutchbat dat verteld en gehoord moet worden. Geen toneelverhaal, dat wordt gebracht door acteurs, maar de beleving verteld door degenen die het meegemaakt hebben. - **Andre Smulders**

indringende tekst, indringend gezegd. Ik zou de voorstelling aanraden aan jongeren samen met hun geschiedenisdocent. - **Anneke den Besten**

Echte Dutchbatters met verhalen uit eigen zware ervaringen. Je voelt, dat ze er nog lang niet klaar mee zijn. Mag je dit dan alsnog theater/performance noemen? Als toneelkijker was ik daardoor een beetje op het verkeerde been gezet. Het waren geen acteurs, dus je kon ook niet van hen verwachten dat ze perfect acteerden. Daardoor werd je soms niet voldoende meegenomen in het verhaal- wat de Dutchbatters weer tekort deed.

Voor de jongere generatie theaterbezoekers, die misschien niet helemaal op de hoogte is van het gebeuren rond 11 juli 1995 zou het goed zijn geweest de genocide kort te belichten (dmv geluid, foto?) - **Dagmar Halff**

Lastig te beoordelen dit. Er staan geen toneelspelers op het podium, maar "echte" Dutchbatters, met persoonlijke verhalen en soms een eigen liedje. Dit is meer documentair dan een voorstelling. Er is sprake van geregisseerde mensen, niet spelers onder regie. Halverwege een interactie met het publiek en na afloop een stom spelletje van studenten met ja/nee vragen of je een traantje hebt gelaten en of je al geboren was in 1995. - **Derk Hazekamp**

Het decor kon ik niet aan. Hield de hele voorstelling mijn ogen gesloten en vulde mijn hoofd met televisiebeeldn van de oorlog en zo kon ik de tekst aan.

Heel af en toe toe keek ik .

.

Snoep

Met snoep word je

De oorlog ingevoerd.

Daar lig je met je

goeie goed met je

uzi op je buik.

Maar die doet t niet.

Kogels zijn niet van suiker,

maar de t lood was op.

Wat haal je je in je dolle kop

Om de wereld te verbeteren?

De kinderen bij de poort

weten hoe t hoort.

Ze weten alles van een fiets,

Ze doen t allemaal voor hem.

Bonbon mister. En ze maken

een wielie. De man lacht,

denkt aan zin zoon

Van acht, die wacht op

zijn papa, die de wereld

veilig maakt, zodat hij

groot kan groeien en

de liefde kan voelen.

Dat de wereld fijn en

gezellig wordt.

Is zijn papa

terug

dan uit Mali of Afganistan?

- **Diddy van den Berg**

Het spel van de acteurs was uitstekend. De belichting (uitlichten van de acteurs) was zwak. Het kwam vreemd over dat er in het contact met de zaal (vragen/oordelen) voornamelijk Engels werd gesproken. De inleiding op de lichtbalk zou ik (persoonlijke mening) in het Nederlands vervangen door een voice-over of één van de acteurs als "journaallezer". - **Gerard van de Graaf**

Stel dat u een bekende tegenkomt die heel enthousiast begint te vertellen over het tuinfeest dat hij afgelopen weekend heeft gehad. Het was zonnig, vrolijk en heel amusant. Er was een cabaretier uitgenodigd die een zo grappige voorstelling gaf dat iedereen wel buikpijn had van het lachen. Je had erbij moeten zijn. Alleen je was er niet bij. Hoe aanstekelijk het verhaal ook verteld wordt, je kan er geen voorstelling van maken hoe het er was.

Eigen citaat:

“Zij die dicht rondom het kampvuur zitten worden warm van de vlammen”

In de voorstelling Dark Numbers gaven vijf uitgezonden soldaten weer hoe zij tijdens en na de val van Srebrenica ondervonden hadden. Ik heb deze voorstelling grotendeels met mijn ogen dicht gevolgd. Hierdoor werd ik minder afgeleid van de toneelscènes en van de lange stiltes. Zij gaven een redelijk beeld van hun leven aldaar en erna. Zij konden dat, zij en Tea Tupajic zaten dicht om het kampvuur.

Hoewel het de theatermaakster het publiek erbij wil betrekken door open vragen te stellen, kwam dit bij mij verkeerd over.

In oorlogsgebieden gelden andere regels, zowel voor hen die aanvallen als voor verdedigers. Soldaten die naar deze gebieden uitgezonden worden, worden hierop getraind. Zij krijgen te horen waar zij zich aan moeten houden om te kunnen overleven.

Wij als publiek kennen die regels niet en kunnen in principe niet over die situatie oordelen waarin deze soldaten terecht komen.

Wat in Srebrenica gebeurd is was vreselijk. Op vele vragen (en beschuldigingen) worden nog geen antwoord gegeven. Toch moet ik toegeven dat velen van ons deze “oorlog” niet bewust meegemaakt hebben. Duidelijk was wel dat deze soldaten (en de Bosnische bevolking) wel hun emoties hebben bij wat er gebeurd was en hier nog dagelijks aan herinnerd worden.

Zij wel, zij zaten het dichtst rond het kampvuur. - **Goof Craanen**

Ik vond dit echt een stuk waarbij ik verschil wil maken tussen vorm en inhoud. Wát er gezegd werd kwam enorm binnen. De grote impact van de boodschap maakt dat ik nu anders kijk naar deze zwarte bladzijde in onze geschiedenis. Ik ben er door het stuk beter van doordrongen wat deze tragedie ook met onze mensen, die daar goed bedoeld hun missie uitvoerden, heeft gedaan en nog steeds doet.

Ik zou alleen een andere vorm hebben gekozen. De spelers zijn geen acteurs en omdat ze moesten acteren was het gekunsteld en leken het minder hun eigen woorden. Verder was het soms niet ter zake doend lang stil of was er, heel ongemakkelijk, gekraak van wikkels en het eten van minireepjes te horen. Dat werkte enorme op de zenuwen. Voor het overbrengen van de boodschap was de vorm van een interview, talkshow of debatsessie met ervaringsdeskundigen veel raker geweest. De vorm leidde nu af van de inhoud..... - **Hansi van Wezel**

De veteranen uit Bosnië vertelden over hun persoonlijke ervaringen tijdens de val van Srebrenica, meer dan 20 jaar geleden. Het waren aangrijpende verhalen over jonge, onervaren mensen op wie de gruwelijke gebeurtenissen een verpletterende indruk maakten. Ze vertelden hun trauma's aan het publiek. Op momenten werd het publiek ook uitgenodigd om in dialoog te gaan. Ook dat leverde weer aangrijpende verhalen op. Deze voorstelling kwam op een zeer toepasselijk, maar misschien iets 'te' goed uitgemikt moment, namelijk op de vooravond van de herdenking 100 jaar einde Eerste Wereldoorlog. Dat hele weekend stond mijn programma al in het teken van oorlogsgeweld en de vele nutteloze slachtoffers, met een symposium in het Vredespaleis en kranslegging bij het Scheveningense Vissersmonument. Deze opmaat was best wel indringend. Het zette de toon, maar ook stole some thunder. Ik was er zelf althans niet op voorbereid om uit de eerste hand over zulke recente verschrikkingen te horen. Het was absoluut een eer om van de veteranen te horen over hun ervaringen. Mijn weekend werd daardoor op een eerder moment al in het teken van zwaarte gezet,

iets dat ik had willen bewaren tot zaterdagochtend. Kortom, voor mij (die alleen vreedstijd kent) was het best zwaar, relatief gezien dan. Niets ten nadele van de voorstelling, die was gewoon aangrijpend. Ik hoop dat veel scholieren m gaan zien. - **Jitske Zitman**

Het stuk was qua inhoud interessant, hoewel ik moeite had met de slottekst waarin de aanklacht tegen de VN uitsluitend betrekking had op de NI uitgezonden en de Bosnische bevolking niet aan de orde kwam (dat was eerder in de voorstelling gelukkig wel het geval). Het spel van de meeste 'acteurs' was overwegend matig maar begrijpelijk omdat het amateurs betrof. Storend en onnuttig vond ik het intermezzo waarbij de zaal om reacties werd gevraagd. Al met al een nogal onevenwichtige voorstelling die echter wel indruk heeft gemaakt, vandaar dat het eindcijfer hoger is dan de beoordeling van de afzonderlijke elementen. - **Marese Roselaers**

Het was een indrukwekkend verhaal. Pakkend en aangrijpend verteld. - **Margriet Quarles van Ufford**

Het is een ongemakkelijk stuk. Mag dat wel, de psychische schade die de Dutchbatters geleden hebben en waar ze nu nog last van moeten hebben zo op toneel zetten? Confronterend. Ik ben sprakeloos.

De tekst wordt min of meer opgezegd. Dat creëert een vreemde afstand. Je tenen gaan toch krom. En het loopt dus, zoals bekend, slecht af. Geen amusement dus, dit. Maar wel goed dat dit gedaan wordt.

Over de nabespreking nog even dit. Als slechthorende heb ik bijzonder veel last van het rumoer in de foyer en daardoor mis ik bijna alles wat gezegd wordt. Dat geldt zeker voor het commentaar van mijn medetoneelkijkers. Jammer. - **Paul van Leeuwen**

Intens indringende verhalen door de destijds jonge mannen en vrouwen die als onderdeel van het Nederlandse bataljon Dutchbat onder het commando van de Verenigde Naties in de Bosnische oorlog de moslimenclave Srebrenica moesten beschermen. Aangrijpend en ontroerend om mee te maken hoe de barrière tussen vertellers en publiek wegvalt. Komt dat zien! - **Renée Besteman**

Als getuigenistoneel ongetwijfeld goed bedoeld: een stem geven aan een onderbelichte groep in de samenleving. Maar hoe geslaagd was deze performance? Het ene verhaal was sterker dan het andere, en niet elke performer was even goed, het waren tenslotte geen professionele acteurs. En dan dat intermezzo als een niet heel erg geslaagde poging met het publiek in gesprek te raken. Hoe effectief ben je dan? Ik vraag het me af. Twijfels ook over de waarde als cultuuruiting. De teksten waren van wisselende kwaliteit en de acteerpresetaties ontstegen het amateurtoneel niet. Er waren boeiende momenten, maar het gehele resultaat was langdradig en voorspelbaar. - **Theo Akse**

De (Orde) Chaos van 2018 - NUT

De Heer Nottrot heeft een lofwaardige poging gedaan iets nieuws te brengen in het kader van de laatste decennia in het theater gebruikelijk geworden oudejaarsvoorstellingen. De inhoud is niet opmerkelijk interessant, de vormgeving daarentegen is nieuw; dat is echter een kenmerk dat volgende keer al niet meer gebruikt kan worden. Althans het element "nieuw" is dan voorbij. Nottrot waagt het een discussie aan te gaan met het publiek, hetgeen niet echt lukt. Misschien alleen in Den Haag? Of eigenlijk toch overal? Het is altijd uitermate riskant zoiets te proberen. Verbluffend klapstuk is de nepvideo met een natuurgetrouwe Nederlands sprekende Poetin. Een waarschuwing voor ons allemaal, dat ons na 2018 nog heel veel bedrog te wachten staat. Dat is in ieder geval een zeer opmerkelijk onderdeel van deze originele oudejaarsvoorstelling. - **Aart Blom**

Het stuk begint met een filmfragment van Greg Norton in Rusland op zoek naar de datsja van Poetin die Halbe Zijlstra bezocht zou hebben. Hij aarzelt bij de bel, durft hij wel aan te bellen? Is dit het ware beeld van 2018? Een jaar waarin alternatieve feiten een belangrijke rol spelen. Als het toneelstuk begint wordt Greg gespeeld door Martijn Nieuwerf en Greg speelt verder alle andere figuren die een rol spelen. In de gesprekken komen feiten van het afgelopen jaar aan bod en wordt gefilosofeerd over waarheid en bedrog. Het is allemaal niet wereldschokkend, maar wel een leuke manier om op een jaar terug te kijken. - **Anne-Mieke Akkermans**

Ik heb genoten van het schijnbaar impulsieve spel. De rode draad was eenop bezoek te gaan bij Poetin en wat dingen door te spreken. De Greg,s proberen vat te krijgen op de werkelijkheid. Wat is waar en wie kan je nog geloven? Ik heb ook genoten van de video montage. - **Annemarie Baronner**

Leuk gegeven, intelligent in elkaar gezet, met gebruik van allerhande middelen: film, geluid, foto's. Goed idee van Nottrot om er een acteur bij te halen die "hem" speelt, dat maakt het speelser. Leuke voorstelling gezien. - **Janie Kropman**

Er zaten in deze voorstelling heel veel interessante invalshoeken en leuke haakjes om iets mee te doen. Ik denk dat het er teveel waren, waardoor het nergens diep genoeg ging om mij echt te betrekken in de voorstelling. Op filosofisch en ook op persoonlijk vlak blijft het teveel aan de oppervlakte. De grap van Greg om zichzelf door iemand anders te laten spelen lijkt in de voorstelling niet meer dan een gimmick. Niets ten nadele van het acteerwerk van Martijn, hij doet het goed, maar het is erg lastig met degene die je acteert ook op het podium (beter was Martijn opgekomen vòòr Greg zelf). De voorstelling was nu erg veel chaos... - **Jeroen van Haastrecht**

Was het absurdistisch of toch zinvol? De filosofische vraag naar de waarheid is altijd moeilijk. Zeker in een toneelstuk waarin men het publiek er bij probeert te betrekken. Velen zullen het niet gewaardeerd hebben, denk ik. Eigenlijk komt de beantwoording van zo'n vraag beter tot zijn recht in een academische discussie. - **Joske van Duijne Strobosch**

Van het jaar 2018 blijft één thema over, het vertrek van minister Zijlstra na zijn leugen over het bezoek aan de datsja van Poetin.

Greg Nottrot onderneemt samen met acteur Marijn Nieuwerf een denkbeeldige reis naar de datsja. Dat wordt een wervelende gang van vliegvelden en straatbeelden en medereizigers, vooral door het spel van Marijn. Eigenlijk zitten we daarna niet echt te wachten op de wat zalvende woorden van Greg. - **Liesbeth Hazekamp**

Op een tamelijk leeg en donker toneel wordt een ingenieus spel met de waarheid gespeeld. Slank-mobiele beeldschermen en de tekst van Gregg stellen de grote dilemma's aan de orde in een chaos van beelden uit het 2018-jaar. Dat er meer leugens zijn dan waarheden gaat ons nu ook hier in het theater opbreken, maar brengt ook werkelijk en persoonlijk contact: de ontmoeting tussen publiek en maker - met de leugen - als de elegante draai om de waarheid, als duet of groepsdans van alle waarheden.

Het al te sterke verhaal van Halbe voert Gregg naar Moskou waar hij filmend verslag van doet.

In de eerste helft slim en snel gespeeld, in de tweede helft zakt het wat in als te documentair en klein spel in contact met de zaal. Die laatste ontmoeting is wat teleurstellend en wijdlopig saai.

Mooi spel door Martijn Nieuwerf maakt de avond goed. - **Martien Vogelesang**

De koning sterft – Toneelschuur Producties

"De Koning sterft" staat een bekend als een klassiek, veel gespeeld werk. Helaas moet ik bekennen, dat ik het stuk nooit eerder had gezien en dat de tekst op mij bij eerste kennismaking een nogal abstracte, om niet te zeggen moeilijk toegankelijke indruk maakte. Gezien de reputatie van het stuk kan dit eigenlijk niet waar zijn, maar toch is het zo.

Dat leidt tot de conclusie dat er veel meer in en tussen de regels zit dan je in eerste instantie hoort. Er zullen lagen onder het stuk liggen, die mij nog niet onmiddellijk duidelijk waren. Om dat serieus te kunnen nemen heb je tenminste één acteur nodig, die je doet vermoeden, dat het stuk veel meer bevat dan je aanvankelijk denkt. Nou die acteur was er! Abke Haring maakte volkomen geloofwaardig, dat we hier te maken hadden met een interessant, diepgravend stuk dat je pas na betere kennismaking volledig zou kunnen doorgronden. We zagen toneelspel, dat de diepte van de gedachten van Ionesco overtuigend liet zien, zij het dat wij als toeschouwers nog niet meteen in staat waren alles te verwerken. Een knappe prestatie.

Mooi decor! Er waren gelukkig financiële middelen beschikbaar om de spelers in een spannende omlijsting het land in te sturen. Over de regie ben ik niet zeker. Had een andere aanpak het stuk toegankelijker gemaakt? Of heeft Ionesco een tekst geschreven die zich pas na meervoudige confrontatie volledig openbaart? - **Aart Blom**

Abke Haring speelt de koning in dit stuk van Ionesco. De koning staat na 400 jaar voor het eind van zijn leven, maar daar wil hij niet aan. Met bravoure probeert hij vast te houden aan zijn heerschappij en zijn leven. Zijn twee vrouwen en een wachter zijn bij hem. De vrouwen worden vluchtig neergezet als bijfiguren. Het gaat om de koning die zich tegen het onvermijdelijke verzet. De wachter geeft veslag van dit proces. Abke Haring is indrukwekkend als de koning die, terwijl hij op een soort trap balanceert, op de rand van zijn leven, langzaam probeert de wereld los te laten en zich neer te leggen bij zijn sterfelijkheid. Die trap werkt als een prachtige metafoor. Een indrukwekkende voorstelling. - **Anne-Mieke Akkermans**

Allereerst: het spel van Abke Haring was fenomenaal en tilde het niveau van het stuk omhoog. Het overige spel vond ik clownesk overkomen. De geluiden (op de hartslag na) irriteerden mateloos. Wat wilden ze nou precies vertellen met dit absurdistisch verhaal? het werd mij niet echt duidelijk. Jammer. - **Janie Kropman**

Boeiende voorstelling waarin erg goed werd gespeeld. Interessant onderwerp en een goede bewerking. Een enkele moment hield het stuk niet helemaal mijn aandacht vast, maar dat was maar kort. Over het geheel genomen een prima voorstelling. - **Jeroen van Haastrecht**

In Parijs heb ik als 19 jarige veel stukken van Ionesco gezien. Ik was blij met deze totaal andere interpretatie . Deze koning is in een totaal ander koninklijk jasje gestoken, minder wreed en heersend maar een mens dat kwetsbaar en aarzelend panikerig naar het einde strompelt. Een mooie voorstelling. goed gespeeld; vooral door Anke Haring(!!!!). Het toneelbeeld was simpel en doeltreffend. Minpuntje: het eerste deel van de voorstelling staat wat los van de essentie van het verhaal.- **Joske van Duijne Strobosch**

Een heel bijzondere , je mag wel zeggen spectaculaire voorstelling. Blij met de voorbespreking Snapte daardoor de acties op de trap. Confronterende tekst. Toch eens nadenken over dood ende eigen dood. Prachtige hoofdrolDe beheersing van de lichamelijke uitdrukking van doodgaan en de weerstand daartegen maakte op mij grote indruk.- **Joukje Bijlsma**

Een geweldig decor: een monumentale houten trap waar de acteurs opklommen of neerdaalden, maar ook opkropen of omlaag gleden. Dat gaf hun tekst, hun spel extra dimensie. De regisseur heeft de absurdistisch sfeer behouden, maar de spanning, de wanhoop en het verdriet om het onontkoombare lot waren reëel. Toneel is zo echt een belevenis. - **Liesbeth Hazekamp**

Het imposante decor is een brede trap, waar in de loop van het spel ingenieus gebruik van wordt gemaakt. Boeiend door tekst en spel. Kippenvel. - **Margreet Iskra**

De grote trap maakt het de spelers vaak lastig. De onderbrekingen zorgen ervoor dat het geheel niet steeds goed te volgen is, vooral als je het stuk nog niet kent. - **Marijke Bruggeman**

Enorme houten trap overweldigt het
volume van het toneel van zaal twee,
de tribune *breed* met links van het midden
van staal de stevige leuning.

'Ademt hij nog'? De acteurs, Abke Haring,
Krisjan Schellingerhout, Imke Smit,
Jip van den Dool spelen het absurde spel:

Absurd is de wetenschap te sterven
aan het eind van de voorstelling over 1,5 uur
als vierhonderd jaar één dimensionaal bestuur het
land als kale planeet heeft laten falen, los is van
alles dat is uitgevonden bedacht door de heer-
ser in zijn eigen heelal met twee Koninginnen
van verschillend gender en karakter.

'Ademt hij nog'?

Zonder rede of argument, ik sterf wanneer
ik dat wil, ik heb er nog geen tijd voor.

Zegt de één de dood aan, de ander smeekt:
'zeg het hem niet'. De wachter vat het samen
in geluid, veel geluiden samen. De tijd klinkt
luiders dan de woorden, alledaags zonder zin
verdraaide gender.

'Ademt hij nog'?

Onbegrijpelijk *koel* zo gewoon bespelen
de absurde ideeën de vier spelers op en
rond de trap. Zonder rede of argument
is de trap de weg naar sterven in licht.

De trap af, rechtop geholpen lopen met steun.

'Ademt hij nog'?

Recht op het sterven op, achter-
waarts omhoog, naar het overbelicht
licht van achter erna de zaal in.

Platgebrande zwembaden,
vluchtig alleen nog jonge mensen,
de TH is in het gat gevallen, lachend
om een beetje pijn,
de ministers zijn
vissen op vakantie,
ik sterf wanneer ik
dat wil, ik ben de Koning.

Ik begrijp het maar het moet niet.

Het onvermijdelijke ooit te falen
zonder zin, zonder zin er in, kan dat
wel? Ik denk dat het kan.

Gezien dat het kan.

- **Martien Vogelesang**

De koning is bijna een God, hij heeft de seizoenen geschapen en prachtige steden gecreëerd. Hij bepaalt bijna alles. Althans, zo was het, want hij is nu stervende en dat weet hij al honderden jaren, maar de dood accepteren is een ander verhaal. Van zijn koninkrijk is niet veel meer over, bijna alles en iedereen is weg. Terwijl zijn twee vrouwen hem hiervan proberen te overtuigen zien we de koning langzaam wegwijnen, lichamelijk en geestelijk. Zijn achteruitgang wordt begeleid door een prachtige soundscape, die soms doet denken aan een hartslag. Als dat ritme wegvalt horen we steeds "ademt hij nog?", waarop hij tot vlak voor het einde steeds weer tot leven komt. Dat de koning door een vrouw wordt gespeeld is iets dat je binnen de kortste keren niet

meer in de gaten hebt, ze brengt het heel overtuigend. Haar/zijn bewegingen worden steeds moeizamer, de koning gaat overduidelijk dood. Hij sleept zich met moeite de mooie houten trap op, om boven de geest te geven. Het is een mooi en helder verhaal, dat door de uitstekende acteurs op een heel plezierige manier wordt verteld. Een mooie voorstelling met vooral een schitterende soundscape! - **Brigitte Van Mulken**

Gelukkig wordt het voller aan de tafel waar een inleiding gegeven wordt door de regisseur Olivier Diepenhorst. Cees Debets was daarvoor al met hem in gesprek. Olivier heeft diverse stukken die hij ooit wil regisseren. Hij vertelt kort over Ionesco, de spelers van het stuk (iets minder dan oorspronkelijk) en zijn wens om het stuk te voorzien van muziek. Er is ook gesproken over een nieuw stuk dat in mei in het theater zal spelen. Het decor van het stuk is een trap die mooi de opkomst en het afglijden van het koninkrijk symboliseert. Bovendien schittert er een grote gong. De koning (fantastisch gespeeld door Abke Haring) krijgt te horen dat hij het einde van deze dag niet haalt. Ongeloof daarover bij de koning wordt goed uitgebeeld door aandacht te vestigen op hoe mooi het koninkrijk onder zijn bewind is geworden en zal blijven door opnieuw orders en bevelen uit te spreken over zijn rijk. Twee vrouwen heeft de koning, die weliswaar zeer verschillend zijn, maar die elk op hun beurt op zachte wijze proberen de koning tot reëler inzicht te doen komen. Er is lekker veel tekst, die zeker ook humoristisch is. De bewaker is wat directer in zijn poging de koning te overtuigen van het naderende einde. En dat fysieke einde speelt de koning door een nog stevige stap de trap op tot wankelen, afglijden, weer opleven en wegzakken. Dit spel roept meermaals letterlijk de vraag op "of hij nog leeft". Een prachtig gespeeld stuk dat een diepe indruk nalaat. Het verdient veel bezoekers. - **Fea Boegborn**

Heel indringend, actueel in onze tijd met de ideeën over 'goed sterven' en 'ontkennen van de dood'. Prachtig de negatie van het sterven, de ontredde en laconieke opmerkingen over de dood. Verfrissend vond ik de wachter, die goed weerwoord gaf aan de koning, die subliem werd vertolkt. Grandioze muziek, wat een vondst is die gong, waarmee zoveel meer mogelijk is dan er op te slaan. Die tonen en de tekst galmen bij mij nu nog na, ik besef en accepteer nog beter dat dit leven voor mij, sterveling, dierbaar en kostelijk is. - **Marjolijn du Jour**

De inleiding bestaat vandaag uit een interview van Cees Debets met Olivier Diepenhorst over deze voorstelling en vorige en toekomstige voorstellingen die Olivier Diepenhorst regisseert. Een boeiend gesprek. Bij binnenkomst blijkt het toneel te bestaan uit een geweldig grote trap (of tribune). De koning in wit gewaad en de vrouwen van de koning herkenbaar aan een kroontje. De knecht met maliënkoldermuts is nog het gewoonst. De koning wordt fraai vertolkt door Abke Haring met veel leed, opleving, stoerheid, streng, onredelijk en dan weer kwetsbaar als een vogeltje. Het verhaal is warrig omdat de omgeving van de Koning niet weet of ze de Koning naar de mond moeten praten of hem de waarheid vertellen. Ze doen beide, waardoor zowel de Koning als zijn tegenspelers niet meer weten hoe het verder moet. De koning sterft, dat is duidelijk. Het was een mooie soms harde dan weer romantische voorstelling. De muzikale vormgeving was matig en niet erg functioneel. - **Sjoerd Postma**

Ik heb me geen moment verveeld bij dit stuk hoewel ik niet alles begreep en ik moest gissen naar het waarom van sommige handelingen. Maar ja, Ionesco en absurdisme... Het is niet altijd helemaal mijn ding. Soms vond ik het te veel drama en te weinig absurd. Maar het spel, vooral dat van de koning was subliem. - **Tiny Hielema**

De laatste – Jack Wouterse

De hand van een regisseur had dit stuk kunnen verbeteren en vooral ook inkorten. Toch heeft het stuk mooie momenten, die ook echt raken. En dat is knap. - **Alies Snijders**

Dapper om voorstelling te maken, spelen en regiseren. Daardoor mist het misschien wat aan scherpte en zijstappen die een potentieel krachtig verhaal enigszins verzwakken. - **Andre Smulders**

geweldig dat iemand dit helemaal alleen vorm geeft en speelt. Ik vond de voorstelling boeiend en ontroerend.- **Anneke den Besten**

Ik kwam met hoge verwachtingen, vooral omdat ik Jack Wouterse vond behoren tot de betere acteurs in Nederland. Maar blijkbaar is het toch niet zo eenvoudig om te denken dat je als acteur ALLES zelf kunt doen (tekst, regie, decor etc); zoals Wouterse in dit stuk poogde te doen en waarin hij m.i. behoorlijk faalde. Het zal uiteindelijk aan de taaie en lange tekst hebben gelegen dat zelfs het acteergedeelte mij niet meer boeide. - **Dagmar Halff**

We worden door Jack Wouterse meegenomen in z'n "wat wil ik nog doen in m'n leven"-hersenspinsels. Dat levert een rommelig geheel op: een chaotisch decor, gekluns met een videocameraatje, schilderijen van hemzelf en een mislukte spirituele monoloog op het einde. Jack vertelt dat de voorstelling gaat over afscheid nemen, over het door geven van liefde. In dit zolderkamertheater vertelt hij inderdaad een mooi verhaal, maar de omgeving leidt af en het voelt alsof Jack zelf ook nog niet precies weet wat de bedoeling is. - **Derk Hazekamp**

Het was melancholisch en optimistisch, boeiend vanaf het eerste moment - **Esther Meents**

Prachtige voorstelling met perfect gebruik multimedia toepassingen. Had iets korter gekund/gemogen. - **Gerard van de Graaf**

De uitgedeelde laatste tekst van zijn overleden echtgenote, met tips over dingen die hij niet mocht vergeten en waaraan hij moest denken, was ontroerend. De eenzaamheid, het gemis, de pijn, was voelbaar vanaf het eerste moment dat hij gaat praten en vertellen. Langzaam maar zeker komt er een beetje lijn in zijn bestaan. Een vriendin kruist zijn weg, voegt iets aan zijn leven toe waardoor de zon af en toe weer voor hem schijnt. Het slot, weerzien met zijn dochter, is schrijnend. Een solo toneelstuk schitterend gebracht door Jack Wouterse. Hij neemt je mee en je huilt ook met hem mee. Een geweldige prestatie: alles in eigen hand. Dank. - **Gerda Heethuis**

Het toneelstuk kwam bij mij overeen als het lezen van een boek van een onbekend schrijver. Hiermee bedoel ik dat van bekende schrijvers de inhoud (opzet) van het boek bekend is.

Bij dit toneelstuk wist ik niet wat ik verwachten kon. Net als in een boek is de inleiding moeilijk en soms onbegrijpelijk. Waar wil de acteur (schrijver) heen met zijn verhaal. Dat werd al gauw duidelijk. Het verhaal en de uitvoering werd goed uitgebeeld. Eén minpunt: het luide "gedicht / verhaal" (terwijl zijn dochter aan zijn voeten lag) over de wind, stormen enz. paste volgens mij geheel niet in het verhaal. Hier snapte ik niets van.

Verder een compliment over de acteur die toch bijna twee uren lang een eenakter speelde die het publiek bleef boeien. - **Goof Craanen**

Wat een gemiste kans! Zo'n groot acteur en dan dit neerzetten. Ik hoop niet dat het echt "De Laatste" is van Jack W. want dan eindigt zijn carrière met een enorme anticlimax. Wat mij het meest heeft gestoord is de schijnbare arrogantie waarmee een gevestigde naam die heel veel moois heeft gedaan denkt dat iedereen nu alles van hem slikt. Uit dit stuk blijkt echter dat ook zo iemand elke keer weer moet laten zien wat hij in huis heeft en dat zelfs hij niet kan aankomen met gefröbbel, homevideo's en Pipo de Clown. Toen hij na afloop op het podium bleef zitten en niemand naar hem toekwam zei dat genoeg. Gauw naar huis!- **Hansi van Wezel**

Clowns geven mij de kriebels. En deze hysterische voorstelling duurde nog best wel lang ook. Ik raakte de draad van het verhaal regelmatig kwijt. De overleden vrouw geeft leefregels mee, die haar weduwnaar erdoorheen moeten slepen. Dat was best wel aandoenlijk. De verhaallijn over het jongetje dat uit een ver land wordt ontvoerd en 'per ongeluk' bij de hoofdrolspeler op moet groeien, komt dan weer niet heel realistisch over. Het toneelbeeld stond lekker vol met maquettes en schilderijen. Deze werden ingezet in het verhaal als achtergrond en als decor. Tussen die schilderijen stonden ook echt wel interessante werken. Aan mij was deze voorstelling niet besteed.- **Jitske Zitman**

Heel erg mooi stuk van Jack Wouterse. Hij heeft alles alleen gedaan, heel erg knap. Op zijn speciale manier vertelt hij een soms heel bizar verhaal, maar het komt aan, raakt je en neemt je mee. Alle technische klusjes, voorbereiding doet hij allemaal zelf. Een puntje: iets van een regie van buiten had misschien nog wat puntjes op de i kunnen geven. Verder heel mooie voorstelling. - **Kitty Mank**

Hoewel het spel uitstekend was en soms ontroerde, vond ik de plot nogal mager en banaal (kleinzoon ontvoerd door Afghaanse vader, lesbische moeder) maar vooral de tekst kon me niet boeien : vlak, fantasieloos, 'bekte' niet. Acteren en tekstschrijven vergen blijkbaar andere talenten. Jammer... - **Marese Roselaers**

Nog een half uur na het einde van de voorstelling had ik nog steeds een bijna onuitwisbare glimlach op mijn gezicht. Jack Wouterse is een geweldig verteller. Hij kan ook schilderen. Ik hoop dat dit niet echt zijn laatste is. - **Paul van Leeuwen**

Een hele toer om alles zelf te doen en dat is ook voelbaar. Mooi om als het ware mee te groeien met de eerste poëtische verhaallijn. Bij het tweede haakte ik af want dat was van een andere orde. Het eerste stond voor mij voor de zoektocht naar een manier van leven en het tweede verhaal betrof een avontuur dat langskwam. Minder spannend. - **Renée Besteman**

Wouterse is op zich een boeiende verteller. Hij kan goed verhaaltjes neerzetten, met een sterke tekst. Alleen ontbrak het in deze voorstelling bij tijd en wijle aan samenhang tussen de verhaaltjes, althans aan een geloofwaardige samenhang. Her en der kon hij worden betrapt op inconsistenties, en sommige plotwendingen hadden wat te veel het karakter van een deus ex machina. Met als gevolg een rommelig geheel. Het decor deed daardan nog een rommelig schepje bovenop. In al zijn rommeligheid kabbelde het zo voort naar de uitgang. Misschien had de regie wat strakker gekund. Al met al was het een vermakelijk maar geen wereldschokkend avondje. - **Theo Akse**

Een oudere man wil een film maken over ene Jacob. Deze leeft na de plotselinge dood van zijn vrouw naar de regels die zij voor hem heeft opgesteld. Hij maakt het goed met zijn dochter, en gaat voor haar op zoek naar haar ontvoerde zoon. Jack Wouterse geeft vooral Jacob prachtig gestalte. Het verhaal ontrolt zich voor je, je hoeft er maar weinig voor te doen om er in je hoofd beeld bij te krijgen. Vooral de scene waarin Jacob treurt om zijn overleden vrouw, vond ik hartverscheurend. Na afloop kregen we een discussie over de lengte en de inhoud van het stuk. Sommigen vonden het zeker een half uur te lang. 'Kill your darlings', werd gezegd. En iemand had zich af en toe verveeld. Zelf bleef ik tot de laatste zin geboeid en zeer wakker. Maar het kan zijn dat een wat pregnantere voorstelling meer zeggingskracht had gehad. ingewikkeld vraagstuk. Een muziekstuk van bv Mozart vinden we ook niet te lang, en daar kun je ook de helft in schrappen als je wilt. En bij een schilderij van Jeroen Bosch hoor je nooit dat met wat minder monstertjesde impact groter was geweest. Dus waarom zeggen we dat bij een toneelstuk wel?- **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

De Revolutionairen – Toneelschuur Producties

Een niet onaardige noodsprong, maar niet meer dan dat.

Uit de recensies van mei 2018 bleek dat Toneelschuur Producties inderdaad geen andere bedoeling had gehad dan "De Rechtvaardigen" van Albert Camus te spelen. Door onenigheid over het juiste gebruik van de tekst was men voor denajaarstournéé gedwongen van het gebruik van deze tekst (in belangrijke mate) af te zien.

Regisseur Eline Arbo schreef daarom een raamvertelling, waarin een beperkt gedeelte van de originele op juridisch toegelaten wijze kon worden gebruikt. De noodsprong is niet onaardig maar de avond krijgt eigenlijk pas vleugels als gedurende korte tijd een echte scène uit het stuk van de echte toneelschrijver wordt gespeeld. Voor de zoveelste keer is bewezen dat het bijzonder moeilijk is zo'n eigengebreid toneelwerkje body te geven. Het is knap en te waarderen dat Eline Arbo de avond met gebruik van het reeds gemaakte decor en de reeds vervaardigde kostuums (dat zie je aan de foto's van de première) de avond nog heeft weten te redden en de schade voor het productiehuis vermeden. Verder hadden we als toeschouwers hier niet veel te zoeken. Je wordt er niet warm of koud van. Aan de originele passage van Camus te horen hadden we een aanmerkelijk boeiender avond kunnen hebben. - **Aart Blom**

De rechtvaardigen is de oorspronkelijke titel van het stuk, maar de speelrechten werden ingetrokken door de erven van Camus omdat de tekst niet letterlijk werd gespeeld. Het hoe en waarom wordt verteld aan het begin van het stuk. Het stuk is omgedoopt en heet nu De Revolutionairen. In het stuk vragen Russische intellectuelen zich in 1905 af of je een tiran mag ombrengen. In het eerste deel van het stuk wordt de discussie gevoerd of dat mag of dat zo'n moord voor het goede doel te ver gaat omdat je daarmee ook anderen zoals familie treft. Het is een wat academische discussie die nadrukkelijk en uitvergroet gespeld wordt. Met een klap stapt de beoogde bommengooier uit zijn rol en gaat de andere spelers en het publiek bevragen over de eigen positie in de wereld: war sta je, laat je je standpunten zien en hoe doe je dat dan? Door deze ingreep krijgt het stuk een nieuwe en dimensie. Het speelverbod heeft het stuk een dienst bewezen, het is daardoor juist actueler en boeiender geworden. - **Anne-Mieke Akkermans**

het was een feest om mee te maken! Dank je wel Eline Arbo en medewerkers - **Annemarie Baronner**

Verrassende voorstelling, waar ik van heb genoten.

Had nog niet begrepen dat er nogal wat gedoe was geweest over het spelen van het stuk zoals in het voorjaar was ingestudeerd, maar zoals ze het probleem nu hadden opgelost (door in deel 1 ons deelgenoot te maken van hun sores), kreeg het stuk een extra dimensie die erg goed uitpakte.

Vlot gespeeld, intelligent, zeer actueel: top theater! - **Janie Kropman**

Ontzettend genoten van deze voorstelling. Het spelen van en vooral met Camus gaf het stuk een mooie gelaagdheid en spanning en de spelvreugde van de acteurs spatte er vanaf, geweldig! Het decor was erg mooi en de integratie van de muziek perfect.

Als ik dan toch een kritiekpuntje mag noemen dan is het dat ik het idee heb dat er uit het slot iets meer te halen was. De spanning die in de rest van het stuk zat was er een beetje af. Ondanks dat, een prachtige voorstelling!

Ik denk trouwens wel dat een speciaal dankwoord voor de erven Camus op zijn plaats is, zij hebben deze voorstelling immers mogelijk gemaakt.- **Jeroen van Haastrecht**

Het is Eline Arbo en jonge acteurs goed gelukt hun gedachtegoed over te brengen en de tijdssprong te maken. Het spel was vol overgave, prachtig, maar mijns inziens met te veel woorden en te veel wisselingen. Het slot was prachtig, wat mij betreft mogen zij in een volgend stuknog meer toe naar muziektheater, want muziek maken zingen kunnen ze!- **Joske van Duijne Strobosch**

Het zal je maar gebeuren, heb je een stuk helemaal op poten staan, zelfs al de eerste avonden gedraaid en dan komen de erven van de schrijver moeilijk doen. Het getuigt van doorzettingsvermogen om die hele situatie vervolgens in een nieuwe versie van het stuk te verwerken en het geeft de toeschouwers een onverwacht kijkje achter de schermen. Grote bewondering voor dit geheel, heel inventief om alleen het meest dramatische deel van de tekst van Camus te gebruiken. Als kijker blijf je met hetzelfde dilemma zitten: wel of geen geweld om iets te bereiken? En, iedere revolutie eet zijn eigen kinderen op.- **Liesbeth Hazekamp**

Een geslaagde poging om alsnog " De rechtvaardigen" van Camus te vertolken. Een kostuumstuk met echt decor, maar een thema van alle tijden. Hoe ver wil je gaan om jouw idealen te bereiken? Het probleem met het auteursrecht wordt bijzonder vormgegeven met een digitale teller. Dit zorgt voor de lichte toets bij een zwaar onderwerp. Boeiende voorstelling. - **Margreet Iskra**

Ieder nadeel heeft zijn voordeel: door het verbod van de erven om de oorspronkelijke tekst van Camus te bewerken, is een toneelstuk in en over een ander toneelstuk ontstaan. Het resultaat was een dubbel-spannend verhaal met verwijzingen naar het verleden van Rusland in 1905, het werk van Camus en de situatie van nu, waardoor het publiek zeer alert moest blijven om het te kunnen volgen. Door het goede spel en de goede tekst kostte dit geen moeite.- **Marijke Hertogs**

In een romantisch Russisch rommelig decors krijgt de voorstelling een ingewikkelde inleiding van Matthijs IJgosse. Rechten van erven van de auteur Albert Camus dwarsbomen, tot razernij, de praktijk van eigentijds toneel en Toneelschuur-arbeiders in het bijzonder. De broeders roepen op * alles of niets * bom er op * de revolutie *.

Het volgende bedrijf toont de wankel kant van de de spelers, teleurstelling, ontroering en angst voor [geld-]beboeting en verraad.

Maar toch, gaat het door in een komediante sfeer wandelen bommenleggers de deur uit, en ach och, kinderen in alles onschuldig van toekomst weerhoudt hen.

En dan gebeurt het allerergste waarop een nogal overacting beschouwing over de totale situatie van reeds gestorven idealen van Camus, van Theater, van Toneel-carrieres, van Vader-haal-me-op.

Een hilarische komedie, een voorstelling vol angst, strijdbaarheid, muziek, verzet, mond-dood, spanning, verraad en geweld. - **Martien Vogelesang**

De verse tijd – Dood Paard

culturele ontmoeting in taal en respect en nieuwsgierigheid - **Agnes Valkhof**

Deze prachtige, eenvoudige toneeltekst leidt tot een prettige toegankelijke voorstelling over een beladen thema. Mokhallad Rasem en Kuno Bakker tonen ontspannen en maken met hun krachtige, doch subtiele spel duidelijk dat onderling begrip vaak een kwestie is van respectvol blijven luisteren naar elkaar. - **Anke Kusters-Steinmann**

Ik vond het eenboeiend stuk, maar was wel heel blij met de uitleg van de acteurs in de nazit. Vond de "dansende panelen" heel knap, maar begreep niet waarom dat in de boxersshort gedaan moest worden. Ook was de muziekkeuze niet zo geschikt voor onze "westerse oren" en ook veel te hard. Je kon merken dat ze allebei goede vaklui zijn, in het begin bepreep ik niet zo goed, hoe ik het verhaal moest plaatsen, is het iets met een moraal of gewoon kroegpraat. Vandaar dat ik blij was te horen over het ontstaan van de dialogen. Wij hebben Cinema gezien en aan vrienden gezegd dat ze dat stuk moesten gaan zien wanneer ze in de gelegenheid waren. Bij dit stuk zou ik dat niet zo gauw doen. - **Anneke Rovers-Spaargaren**

Dialogen waren heel natuurlijk. Achteraf klopte dat ook want het waren hun echte gesprekken geweest. Heel verfrissend om "kleine" onderwerpen te omarmen. - **Joke van Egmond**

Wat kabbelende voorstelling. Gesprekken die niet echt de diepte in gaan en conflicten trachten te vermijden. Dat laatste lukt niet helemaal, maar het blijft speels. Een omhelzing na elk gesprek. Het slotbeeld met de schuivende panelen en de muziek daarbij was prachtig. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Het stuk begint geestig, maar door de vele herhalingen is de lol er al gauw vanaf. Het geheel blijft vaag, de voorstelling loopt een half uur uit en lijkt helemaal nergens naar toe te gaan. Het decor is daarentegen heel mooi, maar wordt pas op het einde "gebruikt". Uit de nabespreking bleek dat zowel het decor als de tekst qua betekenis vrij interpreteerbaar zijn. Mijn conclusie: deze voorstelling "kwam langs". - **Brigitte Van Mulken**

Hoe ik de voorstelling vond, weet ik niet precies, kan niet zo goed een woord ervoor vinden. Leuk zeker, mooi, boeiend, je steekt er iets van op. De aankondiging vond ik saai, maar de voorstelling was dat niet. - **Heleen Wagenaar**

Ik heb erg genoten van deze voorstelling, vooral dankzij de interessante gespreksonderwerpen, de geestige tekst, de (eenvoudige en toch grappige) running gags - niet benoemen! - en manier waarop de mannen de gesprekken neerzetten. De slotscene was ronduit prachtig. Ik had hier graag een dikke 9 voor gegeven als de heren zichzelf hadden gedwongen hun 'darlings te killen' om de voorstelling met 15 tot 20 minuten in te korten. Door de duur van het stuk ging de kracht er echt af en waren de running gags ook niet zo leuk meer. In der Beschränkung zeigt sich der Meister! Deze kanttekening kun je (inclusief die treffende Duitse uitdrukking), wat mij betreft, helaas loslaten op heel veel voorstelling. Als wij toneelvrienden horen dat een stuk 5 kwartier duurt, dan grappen wij tegenwoordig: "Oké, dat is dan minimaal een 7,5." Er zijn ook stukken die 3 uur mogen duren, maar ze zijn schaars. - **Henk Zwijnenburg**

Een doorkijkje in de vriendschap tussen twee mannen die tevens collega's zijn. Dat is wat 'De verse tijd' laat zien en elke communicatieve strubbeling tussen hen (Kuno is Nederlander en Mokhallad's afkomst is Iraaks) is in die sympathieke sfeer ingebed. Dat laatste onderstrepen ze door elkaar na ieder fragment hartelijk te omhelzen. Ik vind het voor de makers pleiten dat nu eens niet naar existentiële dramatiek of heftig conflict is gegrepen om een stuk de moeite waard te maken. Maar acteerwerk, tekst, humor, e.d. moeten dan wel aansprekend genoeg zijn om je als kijker echt te raken. Daarin schiet 'De verse tijd' tekort, ondanks sommige onderhoudende scènes waarin bijv. culturele misverstanden treffend zijn verbeeld. De volgorde van die scènes maakt op mij een nogal toevallige indruk, als van een stuk zonder veel richting en zonder echte regie. Het decor vind ik schitterend maar omdat het pas aan het eind in volle glorie zichtbaar wordt, voelt het tegelijk ook als een gemiste kans. En dit laatste is eigenlijk ook mijn beeld bij het stuk als zodanig. - **Jeroen Schoot**

Er gebeurde voor mij niet veel en de herhalingen in de tekst en het spel konden mij niet boeien . De vriendschap kwam op mij een beetje "mank" over, en niet humoristisch. - **Joke Kuntze**

De dialogen tussen Kuno Bakker en Mokhalad Rasseem waren als sommige gesprekken bij mij thuis. Het voordeel van het toeschouwer zijn is dat je er makkelijker om kunt lachen, als buitenstaander. Hoe je langs elkaar heen kunt praten, hoe je kunt denken dat je elkaar begrijpt, maar niet heus. Hoe je snel verzandt in concrete voorvallen: "Niet benoemen!". Maar bovenal hoe je gesprekken hebt om elkaar juist (beter) te begrijpen, omdat je geïnteresseerd bent in die ander. En dat je soms juist zonder woorden het dispuut kunt stoppen met fysiek contact. Een vette ruzie eindigt soms in een hartstochtelijke vrijpartij. Bij de vriendschap tussen Kuno en Mokhallad is dat een omhelzing, die tegelijkertijd de overgang naar een ander thema aankondigt.

In een intrigerend decor van touwen en karton, dat bij het hele gesproken gedeelte van de voorstelling niet gebruikt wordt, zien we een nogal symmetrische voorstelling die het van subtiele evenwichtsverstoringen moet hebben als het om de theatrale spanning gaat. Mokhallad heeft een verfijndere en vloeiender motoriek, helemaal passend bij zijn filosofische ("zweverig") kijk op de dagelijkse dingen, in vergelijking tot de wat rationelere Kuno.

"Doe even normaal" zegt Mokhallad regelmatig tegen Kuno, waarmee hij letterlijk normstellender is dan Kuno, die overigens net zo veel - andere - normen heeft als zijn vriend.

Het is een spannende dialoog over vriendschap en onderwerpen die daar zelf niets mee te maken hebben, zoals oorlog, liefde, sex en dood. En die zeldzaam mooie stiltes kent. Als een spiegel voor de ziel. - **Rob van Seters**

De Vrouw – Lars Doberman

De vier bekende mannen van Lars Doberman beginnen uitgebreid met het in elkaar zetten van een fragiel bouwwerk en nemen daar de tijd voor. Dit wankel evenwicht moet waarschijnlijk de kwetsbare mens voorstellen en valt, zoals te verwachten, in elkaar. Eigenlijk is dit ook wel een beetje een metafoor voor de hele voorstelling. De heren vragen zich af "wat is de vrouw?" en je kunt natuurlijk op al je vingers natellen dat daar geen antwoord op te geven is. Dit stuk gaat dan ook vooral over henzelf. Ook al die sorry's op voorhand worden na een tijdje bijna irritant. Dit stuk hangt van vaagheden aan elkaar, maar bevat gelukkig de nodige humor en lekkere muziek. - **Brigitte Van Mulken**

Een man in een soort sarong die hij vast moet houden bouwt iets waar balans in gezocht moet worden. Er komen zo meer mannen net zo onhandig met één hand in de weer met het fragiele bouwsel dat groeit. Net als een kaartenhuis stort het bouwsel uiteindelijk in en wordt er sorry gezegd. Door iedereen op zijn manier. We belanden in een steeds woester wordende scene over een koning die ook sorry zou willen zeggen omdat hij zich niet wil binden aan een vrouw omdat zij zich onherroepelijk aan hem wil binden. Dan belanden we in weer een andere setting waar veel gesproken wordt zonder een duidelijke verhaallijn. Er is mooie muziek en veel beweging op het toneel en dan opeens denk je dat het stuk voorbij is maar nee hoor de heren spelen gewoon weer iets anders. Uiteindelijk keert het stuk terug in de balansoefening maar nu met veel meer kleur door allerhande fraai geordende doekjes. Willen ze zeggen dat de vrouw hun leven kleurrijker heeft gemaakt? Het doet er niet toe. De avond was lekker speels en in niets voor de hand liggend. - **Fea Boegborn**

Orkater was in staat om een lijn te brengen in de prettige chaos die ze zelf veroorzaakten - **Irene Voskamp**

Leuke vondsten en met veel verve gebracht. Soms wat over de top - het had korter gekund. Met name het 'sprookje' bracht weinig nieuws. - **Plony de Jong**

Een voorstelling zo grillig als de vrouw.

Het begint met een zeer lange trage woordenloze opbouw van een wankel stelling, waarvan je al van het begin af aan weet dat hij in elkaar zal storten. Dan begint het verhaal, een zeer gevarieerde hoeveelheid flauwekul met verkleedpartijen en veel grappen.

Als je denkt dat het afgelopen is begint het weer opnieuw. Muziek op merkwaardige instrumenten en prachtige zangstemmen. En dat alles door alleen mannen die over vrouwen praten.

Verskillende decors worden opgebouwd en afgebroken, soms slechts voor één hele korte scene.

Halverwege wordt de voorstelling "op verzoek van het publiek" afgebroken. Dan volgt er een stuk achter het doek om vervolgens weer op de oude voet door te gaan.

Een hilarische voorstelling.

- **Sjoerd Postma**

Voor alles een acht betekent dus goed over de hele linie. Ik vond de voorstelling amusant, actueel, leuk om naar te kijken, af en toe een doordenker, kortom de moeite waard. Klein minpuntje, hier en daar had het iets korter gekund. - **Tiny Hielema**

De wereld volgens John – Het Nationale Theater

Indrukwekkend en doorvoeld acteerwerk van Joris Smit. Een prestatie van wereldformaat! Een mooie en gedegen actuele productie. Een klein broertje van The Nation. Ik daag Eric en Joeri uit om gewoonweg 365 dagen de wereld volgens.... te gaan maken. Theater marathon in 't groot. Dat zou - in zekere zin dan - een waardige opvolger kunnen zijn van Soldaat van Oranje. - **Anke Kusters-Steinmann**

Bijzondere voorstelling. Jan K. kwam geloofwaardig over in zijn wanhoop en desillusie. John als populist ook! - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Licht chaotisch stuk met verwarrende figuren. Heeft geen grote indruk achtergelaten en als boodschap niet geheel geslaagd. Goed spel van Joris Smit en van Bilal Bachir als de aap. Decor als geheel (de apenkooi) en de radiostudio laten wel een indruk achter evenals het grove taalgebruik die de omgeving waaruit de spelers komen moet benadrukken?? - **Will en Anneke Rovers**

Gesualdo (Combinatieserie KS/Spui)

Respect voor de acteurs en koorleden die deze uitdaging aangingen. Het buitenissige leven van Gesualdo is zeer zeker volledig in beeld gebracht. Mijns inziens gebeurde dat niet altijd even 'smaakvol': sommige seksuele aangelegenheden werden te ver en expliciet doorgevoerd dat het begon te irriteren. Kunst moet prikkelen en grenzen opzoeken/oprekken, maar soms was het eind zoek. Humor loste dit deels op. De combinatie met het uitzonderlijk goede koor, is mooi, maar de overgangen konden beter. Vaak verdween de vaart hierdoor uit de voorstelling. Al met al een voorstelling die me - ik vermoed vooral vanwege de naar mijn zin iets te banale aanzet - me zeker bij zal blijven. - **Anke Kusters-Steinmann**

Voorstelling die te denken geeft: Kun je zulke mooie muziek nog mooi vinden als je weet hoe pervers de maker was. De Warme Winkel had wel minder expliciet mogen zijn over dat laatste. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Met enige fantasie waan je jezelf in een stukje van de hel in Dante's inferno... Op zich is het verhaal over de geniale en sadistische componist simpel, maar door de afwisseling van spel en zang van het voortreffelijke Kamerkoor is de voorstelling aantrekkelijk en de moeite waard om te volgen. Het spel is niet geweldig, maar door het vaak afwezig zijn van kleding krijg je wel respect voor de spelers. Het eenvoudige decor past bij het totaal. Je wordt niet afgeleid. Het gebruik van de live videobeelden geeft een extra en indringende dimensie aan de uitvoering. Grote bewondering voor het Kamerkoor om in een dergelijk stuk mee te spelen. Geweldig goede uitvoering van de zangstukken. Hulde! - **Will en Anneke Rovers**

Heel indrukwekkend, maar ook heel gruwelijk soms. Begin iets te heftig. Express iemand pijn doen, stuitte me tegen de borst. Er werd fantastisch gespeeld en ook heel mooi gezongen. Goede combinatie. - **Yvonne Hijdra**

Gonzo – Abattoir Ferme

Van Kooten en de Bie maakten er in de zeventiger jaren al de kachel mee aan, groepstherapie. Met minstens net zoveel humor laat Abattoir Fermé een therapie sessie zien om je vingers aan af te likken. Een therapeute die zich als goeroe gedraagt of devier patiënten die behoorlijk met zichzelf in de knoop zitten, wie is de meest gemankeerde van allemaal? In een leegstaande fabriekshal waar een blind paard geen schade kan aanrichten gaat iedereen los en de therapeute kan de boel amper in het gareel houden. De behandeling ziet er bizar uit, er wordt een goor uitzierend drankje met een onduidelijke Indiase naam verplicht genuttigd en iedereen moet natuurlijk vooral alles opbiechten, om daarna door de goeroe te kakken te worden gezet. Alles wordt enorm uitvergroot en dat werkt hilarisch. Er wordt ijzersterk geacteerd, de tekst en de regie zijn fantastisch en stiekem is een en ander natuurlijk soms ook nog herkenbaar. Het spreekt vanzelf dat deze onzin niet werkt bij de patiënten en de therapeute heeft er nog lang niet genoeg aan verdiend. De ronde cirkel is weer rond en dus moet alles weer overnieuw. Dat doen ze allemaal braaf. Een heerlijke voorstelling!- **Brigitte Van Mulken**

Er is vanavond een inleiding door Nienke, die via een klasgenootje dat ooit stage liep bij Abattoir Fermé behoorlijk wat weet te vertellen. Abattoir Fermé pakt uit allerlei filmfragmenten stukjes en verbindt dat met elkaar waardoor het wel een beetje chaotisch blijft. Ze willen ook graag choqueren en viezigheid is ook te verwachten. Ik herinner mij iets van ze gezien te hebben en vaag vermoed ik toen niet zo enthousiast te zijn geweest.

Wat een driftig typetje treffen we aan bij binnenkomst van de zaal. Ze plakt wat markeringen op de vloer en door de vier deuren van het decor komen, naar blijkt de cursisten binnen die op de markeringen plaats moeten nemen. Het zijn wonderlijke figuren zoals Ettore Scola ze in zijn film "le Bal" tot uitdrukking liet komen. De leidster heeft een bijzondere aanpak voor ogen met deze nieuwe meditatie en heeft de cursisten, die op eigenzinnige wijze hun problematiek vertellen en fysiologisch uiten, goed onder de duim. De cursisten zijn niet blij met het uiteindelijke resultaat en denken het zelf te kunnen. Eén van hun gaat de cursus dan opnieuw geven. De cursus vangt aan met exact dezelfde teksten. Het verhaal loopt rond zoals een zich sluitende cirkel. Een vlot lopend en lekker hilarisch goed gespeeld stuk. - **Fea Boegborn**

Overrompelende en boeiende voorstelling die te midden van de soms chaotische taferelen, het onderwerp helder weet te houden. - **Plony de Jong**

Bij de inleiding van Ninke Verbeek worden we voorbereid op de absurditeit van de voorstelling. Dat is maar goed ook.

Bij binnenkomst staat de mediator al op het toneel te mompelen. Als het licht uitgaat komen de eerste spelers op: het gaat om een meditatie sessie waarbij de deelnemers zichzelf beter moeten leren kennen. De eerste twee zijn al behoorlijk verknipt. Het tweede stel, dat in ritmische dans opkomt, lijkt zeer eensgezind. In de loop van de voorstelling vallen de maskers natuurlijk. Zowel van de mediator als van de deelnemers. Dat gaat gepaard met zeer smerige taferelen zoals het drinken van onduidelijk vies wc-water en opdrachten die door de wel zeer lenige spelers met enorme expressiviteit worden uitgevoerd. De mediator blijkt een commerciële haabaai. Het gaat maar door ook als je al lang denkt dat het afgelopen is. Een wervelende voorstelling waarbij je voortdurend getroffen wordt door de expressieve kracht van de spelers. - **Sjoerd Postma**

Bij deze voorstelling heb ik me prima vermaakt. Af en toe een scene waarbij ik dacht 'waarom' of 'moet dat nou', maar al met al een heerlijke persiflage. - **Tiny Hielema**

Happily Ever After – Alink & Plukaard

Geestige voorstelling over herkenbare liefdesperikelen. - **Alies Sniijders**

In sneltreinvaart door de fases in een relatie. Lekker vlot spel van Yara en Sander met humor en passie gebracht. Passende afsluiter door Marianne Faithfull met de 1978 uitvoering van "As tears go by". - **Andre Smulders**

Alain de Botton stelt dat na het verstandshuwelijk en het romantische huwelijk het nu tijd is voor het psychologisch huwelijk. Vraag aan een date: wat is jouw gekte? Oftewel: we zijn nooit perfect en hij of zij is nooit ideaal. Het sprookje lijkt zo mooi en gaandeweg leren we die ander, de tekortkomingen (en die van onszelf) en de onhebbelijkheden (en ook hier: ook die van onszelf) kennen. Dat is waar Alink en Plukaard een onderhoudende, geestige en toch ook wel "feel good" voorstelling over hebben neergezet. Verwachtingen worden zelden waargemaakt en de realiteit is soms hard. Maar in de afwisseling van scenes, filmteksten en liedjes zien we een mooie levensloop van prille liefde, via crisis tot samen oud worden. De mens en zijn relaties is een vreemd schepsel. - **Derk Hazekamp**

Prachtig spel van de twee acteurs. Met name de mimiek van Alink was geweldig. De snelle wisselingen van situaties kwamen als vanzelf. Het was vrolijk, ontroerend en levensecht. Een spiegel om vertederd in te kijken. En soms ook een beetje au! - **Dini Kuijer**

Het was wel grappig, maar ook erg bij elkaar verzonnen. Ik werd niet erg geboeid door het stuk, omdat het niets nieuws bracht. - **Gerard van de Graaf**

Aandoenlijk. Het jonge stel dat elkaar kent van de Toneelacademie beeldt samen het verloop van een relatie uit. Hebben ze de hoop dat hunzelf het gros van de ellende bespaard zal blijven? Hun inspiratie haalden ze voor een groot deel uit de hedendaagse popcultuur, films, liedjes, youtube, etc. Het onderwerp 'liefde' is alom. Dit onderzoek naar de fases die de gemiddelde relatie doorloopt, leverde een mooie verzameling van herkenbare scènes op. Iedereen in de zaal zat wel zo'n beetje in te schatten in welke fase van de relatie zijzelf op dit moment zitten. Uitbinker was de uitgebreide "bijsluiters", die scène was heel erg grappig. Het decor en kleurige kleding was allemaal perfect in harmonie op elkaar afgestemd. Door een truc met de teletijdmachine kwamen we aan het einde van de voorstelling weer bij het begin. een mooi cyclische vertelling. panta rhei, maar vanaf een afstandje verandert er eigenlijk helemaal niets en begint alles weer van voren af aan. kortom: leuke voorstelling, niet te lang = heel fijn, ga zo door - **Jitske Zitman**

Erg origineel stuk, leuk en verfrissend, goed gespeeld. Ondanks 'bekend' thema in een verfrissend jasje gestoken. Onduidelijk is wat 'nieuwe' tekst is en wat 'geleend' is, maar het is erg leuk af en toe teksten te herkennen uit bekende films. Er zit wel een lijn in het programma, vanaf 'kennismaking' naar 'op elkaar uitgekeken zijn'. Erg de moeite waard. - **Kitty Mank**

Interessant stuk over een bekend gegeven, maar met vaart en humor gebracht. Goede dialogen, met vooral een prima mannelijke speler. - **Marese Roselaers**

Hoe kan het toch zijn dat conflicten een stuk interessanter zijn dan liefde? Juist wanneer de conflicten op het toneel uitgespeeld worden wordt het ook leuk en spannend. Precies de momenten waarop er in het publiek gelachen wordt. Daardoor is het een stuk die tegelijk het uiterst lastige van een permanente relatie vertolkt maar dat doet met een gezonde dosis humor. De tandpasta dop dialoog was het heerlijke toppunt. - **Paul van Leeuwen**

Overtuigend goed gespeeld..voelde mij bijna betrokken - **Ronald Hilgersom**

De voorstelling werd goed gespeeld, de acteurs verstaan hun vak. Maar het stuk zelf had niet veel om de hakken. De herkenbaarheid is groot, maar als het daarbij blijft vind ik dat niet genoeg. ik wil aan het denken gezet worden en dat was in deze voorstelling niet het geval. aan de andere kant: ik heb me geamuseerd, het was best een leuke avond. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Op het acteren was niets aan te merken. Evenmin op de regie, die was kort en krachtig. Het decor was tot het noodzakelijke minimum teruggebracht en daarmee multi-inzetbaar. Teksten waren ook op de juiste momenten sentimenteel, scherp of anderszins to the point (ook de Engelse), met de juiste dosering humor en venijn. Het pakte voor dit stuk dan ook allemaal goed uit. En toch miste er iets. Het geheel maakte een ietwat fragmentarische indruk, en dat was misschien ook wat er aan deze voorstelling schortte. Alsof het allemaal uit de toneelmachine kwam: volgens recept moeten deze grondstoffen erin, in deze verhouding, en dan komt er aan het eind van de productielijn een toneelstuk uit. Goed in elkaar gezet en uitgevoerd hoor, dus weinig op aan te merken, maar het maakte allemaal een wat routineuze indruk. - **Theo Akse**

De acteurs (tevens theaterondernemers) toonden hun product met enthousiasme en met verve. Eén uur en vijf minuten een tekstcollage over de liefde, aan elkaar geplakt door de spelers zelf (met enige bijdrage van Rob de Graaf) en Engelstalige fragmentjes overgenomen uit films, waarin -hoe dan ook- de liefde een rol speelt. De voorstelling is sympathiek maar geen toneel. Een minimale bezetting, waardoor het avond(je) ook te verkopen is in Oldenzaal, Bolsward of Soest waar de beklagenswaardige inwoners inmiddels praktisch nooit meer toneel te zien kunnen krijgen. Dat zien ze nu ook niet, maar het lijkt er tenminste een beetje op. Het bezwaar blijft voor mij: we zien geen personages met een eigen karakter en met ontwikkeling daarvan. Knippen en plakken, stukjes Amerikaanse film nadoen. In zekere mate onderhoudend, maar niet meer dan dat. Uiteraard nauwelijks middelen voor decor. Wel een vrolijk achterwandje, dat nog heel wat keren in de recycling kan. - **Aart Blom**

En ze leefden nog lang en gelukkig, zoals dat hoort bij een stuk over de grote romantische liefde. In het stuk worden filmfragmenten nagespeeld van bekende films over alle variaties die er daarna nog kunnen plaatsvinden. Dat doen Arnk en Plukaardmet verve en in allerlei toonaarden. Het is knap hoe ze steeds weer van sfeer en toon veranderen in een volgende scène en toch ook een afgerond geheel maken van de voorstelling. - **Anne-Mieke Akkermans**

Zat goed in elkaar! Goed geacteerd. Onderhoudend en soms herkenbaar onderwerp. De verwijzingen naar Amerikaanse films maakte het alles wat luchtiger, bijna als een quiz... Leuke avond gehad! - **Janie Kropman**

Als ik de voorstelling op alle afzonderlijke onderdelen bekijk dan zou deze eigenlijk hoger moeten uitkomen dan de 7 die ik hem nu geef. Ik vond namelijk het acteerwerk erg goed. Het decor en de muziek waren minimaal, maar wel zeer goed gebruikt. Het onderwerp en de teksten waren goed, scenewisselingen waren goed. Eigenlijk was alles gewoon erg goed.

Maar op de één of andere manier komt het eindresultaat voor mij niet boven de 7. Er ontbreekt er een spanning in het stuk. Het onderwerp van de ware liefde kan emotioneel zijn, of je kunt er een meer filosofisch beschouwende invalshoek nemen. Geen van beide wordt echt doorgezet, vandaar dat het bij een 7 blijft en dat voelt een beetje als een underachievement. - **Jeroen van Haastrecht**

Poetisch en mooi muzikaal getint verhaal, dat met gevoel en passie wordt gespeeld door de jonge acteurs/actrice. - **Joske van Duijne Strobosch**

Een liefdesverhaaltje gebaseerd op vele citaten uit beroemde films en toneelstukken. Liefde bloeit op, maar blijkt dan toch moeilijk om in stand te blijven. Op zich een goed idee, maar het kwam toch niet verder dan een oppervlakkig niemendalletje. En waarom moeten al die citaten in het Engels?
- **Liesbeth Hazekamp**

De twee spelers laten verschillende etappes zien die mensen doormaken als ze verliefd zijn geworden. Met gekleurd licht wordt het stadium van de "liefde" mede uitgebeeld. Niet verrassend genoeg en storend dat er zo nodig ook in het Engels moet worden gesproken. - **Margreet Iskra**

In een eenvoudig strak decors, huiskamer vloerkleed, tafeltje, twee stoelen speelt het geluk met de twee personages een heel begrijpelijk rollenspel. Strak met afgemeten emotie van verliefd en eerlijk tot echt schreeuwend te eerlijk en gemeen.

Een wonderlijk avontuur van de hoogste
mooiste verwachtingen door historische
filmscenes rolt de werkelijkheid die andere
onbekende kant op > de ware kan ook
saai en weg en vervelend te lang en
ver van gelukkig.

Die zoektocht in kleinmenselijk ervaringen
en dromen stuurt, door veel scenetjes met heel
precieze dialogen en steeds zorgvuldige
aandacht voor het spel en de vorm,
naar het onvermijdelijk einde.

De mee kleurende achterwand zet met
wat muziek de emoties extra aan tot en met
de angst voor een mislukte romantische liefde.

Slim en helder uitgewerkt vol humor en lichte
verbazing over zoveel eerlijke naïviteit
en voorspelbaarheid. Genoten. - **Martien Vogelesang**

Headroom - Boogaerdt/VanderSchoot

Een aaneenschakeling van stilstaande beelden. Mooi voor in een fotomuseum. - **Andre Smulders**
er was nauwelijks spel, wel veel decor. De meerwaarde van het stuk zat m in de nabespreking. Daardoor ben ik iets van de bedoeling gaan begrijpen. Ik zou dit stuk aanraden aan mensen die van een alternatieve voorstelling houden. - **Anneke den Besten**

In mijn beleving een dieptepunt. Ik ben 24 uur later nog steeds op zoek naar 'de ruimte tussen waarneming en verhaal'. De veranderende tableaus gaven geen clou en het bedoelde effect om een hallucinerende beeldentrip in de duisternis te ondergaan wekte bij mij slechts irritatie. Dus erbij in slaap vallen wilde ook niet niet lukken. - **Dagmar Half**

Een nogal gefragmenteerd voorstelling, letterlijk. Qua vormgeving zit het wel snor. Licht, decor, het gebruik van de spaarzame attributen die elke scene net weer anders staan. Je knippert met je ogen en je bent in een andere wereld. Het onderliggende geluidsdecor is echter soms op het irritante af. Maar... het doel van het geheel? Het is bijzonder conceptueel allemaal. Ook in het nagesprek wordt door de makers vooral aan ons gevraagd wat we vinden en welke associaties e.e.a. bij ons oproept. En we krijgen een verhandeling over ruimte voor transformatie, het open maken van een gebied, op jezelf teruggeworpen worden en dat we een performance hebben gezien die museaal in het theater past. Ofzoiets. Beetje jammer. Nu blijft vooral het beeld achter van mooie scenes, maar de diepere gedachten na de voorstelling gaan vooral over het waarom ervan. - **Derk Hazekamp**

Tableu Vivant
Begon rustig
en wisselde veelt
licht uit- donker en stilt
Licht aan en gáán met die banaan!
Wij wachten op verlossende woorden,
maar die kwamen niet-
Dat was wennen, maar saai was t niet. - **Diddy van den Berg**

Geheel onvoorbereid zag ik deze voorstelling. Voorafgaand aan de voorstelling hoorde ik van andere gasten dat de recensies zo geweldig waren. Aan mij was het niet besteed. Akelige klanken uit een zijkamer, de steeds wisselende beelden zonder tekst: ik kreeg er geen vat op. Dat hoeft ook niet altijd, maar wat ik zag raakte me niet. - **Dini Kuijer**

helemaal blanco stapte ik binnen. De muziek riep nieuwsgierigheid en spanning op. Subtiele vormgeving van de verschillende onderdelen. Ik heb er liefde en verwondering in gevoeld en doorzettingsvermogen. Ik ben blij dat ik het stuk gezien heb. Heel erg verrassend. - **Gerard van de Graaf**

intrigerend palet aan beelden, scenes en ethiek. erg mooie voorstelling! veel stilte en rust, maar dat verveeld geen moment. - **Hanna van de Ven**

Tenenkrommend, irritant, ongemakkelijk, onfunctioneel naakt, onsmakelijk!
Dat zijn zomaar wat reacties die bij me opkwamen toen ik gisteren Headroom zag. Ik ging er met gemengde gevoelens heen en heb geprobeerd me open te stellen. Echter meteen na de openingscene waarin de doeken omhoog gingen en het publiek 10 minuten naar een donker toneel zat te kijken onder irritant arythmisch geklingel van geïmproviseerd gebel, was de toon gezet. Wat een verachting van je publiek als je het dit aandoet. Ook de rest van de voorstelling getuigde niet van respect voor de kijker. De helft van de tijd zaten we weer naar de donkerte te staren, de andere helft naar vage wezens die amper bewogen, onsaamenhangende scenes, onduidelijke objecten en onsmakelijk bloot dan wel getrek aan darmachtige slierten, en dat alles onder geluiden die op je zenuwen werken. Als ik eraan terugdenk, word ik weer boos. Je zult hier vast tegenin kunnen brengen dat ik er niets van snap of the deeper meaning niet vat, maar wat er ook achter zit, een stuk moet op het moment van bekijken op welke manier dan ook de moeite waard zijn. En dat was het voor mij zeker niet! - **Hansi van Wezel**

de voorstelling vergde veel van het publiek. een stripverhaal met secondenlange duisternis tussen de beelden door. technische executie een 10. echt knap gedaan met de razendsnelle wisselingen van de opgestelde decorstukken.

het was geen vanzelfsprekende aaneensluiting van beelden, maar liet nog veel ruimte voor persoonlijke invulling. wat op zich een grote verdienste is, maar het was moeilijk om er richting in te vinden. de collage was best wel vaag. het duurde ook erg lang voordat er mensen, gemaskerd en shaky, in de miniscènes figureerden. uiteindelijk gingen die ook nog interactie aan. dat was voor mij het moment om in te haken, toen werd het interessant. ik begrijp dat de opbouw nodig was, maar die was nogal aan de lange kant.

Bij de nabespreking had ik graag van de acteurs wat meer over de achtergrond en bedoeling van het stuk gehoord, maar in plaats daarvan moest het publiek spontaan reageren op de voorstelling. terwijl ik mijn oordeel nog probeerde uit te stellen, verliep deze nabespreking volgens geheel eigen lijnen. Het bracht me eigenlijk alleen maar verder in verwarring. Maar niettemin een interessante voorstelling, één waar ik nooit op was gekomen om heen te gaan. - **Jitske Zitman**

Ik vind het bijzonder dat ik door de toneelkijker stukken zie die ik anders niet zou zijn gaan zien. Het geeft daardoor een breed beeld wat er is op toneelgebied. En dat vind ik goed. Maar dit stuk, hoewel heel goed vormgegeven is mij te abstract en ik weet niet goed wat ik ermee aan moet. Dat is ook een beetje de bedoeling, bleek uit de nabespreking die wel verhelderend werkte. Maar desondanks is dit niet my cup of tea. - **Kitty Mank**

Ik vond het een heel spannend stuk. Fascinerend. Indrukwekkend de concentratie en uithoudingsvermogen. Het heeft me lang beziggehouden. Ondanks dat ik het stuk een 10 geef weet ik niet of ik het aan een ander zou aanbevelen. Maar ik ben er wel heel enthousiast over - **Margriet Quarles van Ufford**

Ik was verrast na de voorstelling dat de spelers er uitzagen als gewone mensen. Maar daar gaat het eigenlijk niet om. Het gekke is dat je meer dan de helft van de tijd in het donker zit en voor de rest wordt je getraceerd op tableau's waar je de betekenis maar zelf moet invullen. De volgorde lijkt willekeurig. Je smacht in het donker naar het volgende tableau. Dat zal wel komen omdat er in het donker het een en ander moet gebeuren aan verplaatsingen maar het werkt goed voor de spanning waarin de toeschouwer verkeert. Last but not least, eindelijk geen probleem met het verstaan van de tekst. - **Paul van Leeuwen**

Headroom vertelt geen verhaal. Headroom is een serie scènes, die wel een verhaal zouden kunnen vertellen. Maar dat verhaal speelt zich dan wel af in het hoofd van de toeschouwer. En aangezien er door de makers geen enkel verband tussen die scènes wordt gelegd, anders dan gebruikmaken van dezelfde paar rekvisieten, ben je als toeschouwer al gauw beschouwer. Want de beelden zijn wel sterk associatief. Niet alleen begint je brein allerlei verbanden te suggereren, je zoekt ook naar externe associaties. En al doende ben je als publiek zelf bezig een verhaal te vertellen. Dit effect wordt nog eens versterkt door de duisternis tussen de scènes. In deze donkere scènewisselingen wordt je brein helemaal aan zich zelf overgelaten en gaat des te harder op zoek naar betekenis. Zo hard zelfs dat de duisternissen bijna scènes op zich worden. Overigens gedurfd dat je als theatermaker je publiek praktisch de helft van je voorstelling eigenlijk niks laat zien; de toeschouwer tast letterlijk in het duister.

Uit dat beperkt aantal rekvisieten wordt wel een maximaal vervreemdend effect gehaald. Dat effect is des te vervreemdender doordat ook de personages eerder rekvisieten dan individuen lijken. En ook de geluidsband draagt daar een steentje aan bij, net als het decor. Zo verre van dat laatste sprake is, want het speelveld blijft beperkt tot de enkele vierkante meters waar de scène is opgebouwd, verlicht door een enkele spot. Alles bij elkaar een bijzondere theaterervaring. Bezoek deze voorstelling niet als je ontroerd wilt worden, of een meeslepend verhaal wilt zien. Maar laat je fantasie meezuigen in de uitdaging die deze mise-en-scènes zijn. - **Theo Akse**

Heimat 3 How to build a home - De Nwe Tijd

De eerste monoloog "Dames en heren, voor we beginnen..." is een hele geestige en belooft veel goeds voor de rest van het stuk. Het onderwerp, eenzaamheid, is bepaald niet grappig, maar de spelers weten het toch licht te houden. De beelden van James Wood, de jongen waar het allemaal mee begon, zijn beklemmend. Hij postte een berichtje op YouTube waarin hij zei dat zijn beste vriend zelfmoord had gepleegd op de avond dat hij James 3 maal probeerde te bellen en deze niet opnam omdat hij zat te gamen. De eenzaamheid en de depressie spatten er vanaf. Er volgen verschillende onderdelen, o.a. die over de wereldtentoonstelling in Londen, waarvoor een groot glazen gebouw werd neergezet, waarvan het verband met het onderwerp niet duidelijk was. Het zal misschien slaan op de glazen bubbel waarin James Wood, en velen met hem, leeft. Wel duidelijk is dat we moeten stoppen met vragen: waarom? en ons af moeten vragen: hoe? Je bouwt bijvoorbeeld een huis voor James, eendak boven zijn hoofd, een veilige plek, bescherming. En humor. Mooi natureel en goed ingeleefd gespeeld. - **Brigitte Van Mulken**

Waarom een huis bouwen kun je jezelf afvragen. Je kunt het ook gewoon doen. De voorstelling ademt dit ook van begin tot eind. Een startpunt, het you-tube filmpje van James Wood en bouwen maar aan die voorstelling over eenzaamheid. Video's, eensprekend decor, bouwvakkers, handen uit de mouwen. Een aantal mono/dialogen die als bouwstenen die opgestapeld worden. Soms rustig en talig zoals de eerste scene. Soms dynamisch. En de afsluiting filosoferend over een oplossing voor eenzaamheid. Het 'doen' zal zeker niet alle mensen helpen die steeds bij het waarom stil blijven staan. Was het leven maar zo simpel. - **Frans Verberne**

We zien een in 5 delen opgebouwd stuk. Alles draait om de vereenzaming individualisering van de maatschappij. Via social media youtube zijn ze terecht gekomen bij de trieste depressieve eenzame James Wood. Zijn verhaal loopt als een rode draad door het stuk. Toch wordt James onbedoeld een belangrijk persoon in Nederland en België. De verwachting is dat er vele James Woods leven en dit aantal nog verder zal gaan toenemen. Vindingrijk stuk met goede kwalitatieve muzikale ondersteuning. - **Frits Brouwers**

Diep ontroerend toneel. - **Hannah Koutstaal**

Mooi, er zaten mooie dingen in. Ik vond het heel eigen, uniek en leuke acteurs. Af en toe was het een beetje langdradig. In de zaal werd veel gelachen, dat was stimulerend. Ik wil nog wel eens iets van hen zien. Een minpuntje was de belichting, die scheen fel in je ogen als je naar een acteur in de lichtstraal keek. - **Heleen Wagenaar**

Voor de variatie een keer 'jonge' i.p.v. 'oude' eenzaamheid, dat is voor mij de sterkste zet van Heimat 3. De aanleiding is indringend genoeg: twintiger James Wood zet onder een liedje op Youtube een commentaar waarin hij betreurt zijn beste vriend niet te hebben teruggebeld op de avond dat die zichzelf doodde. De Nwe Tijd zocht Wood op en daarvan zie je in Heimat 3 videofragmenten. Wood lijkt nog aangeslagen en heeft niet echt boeiende teksten, maar zijn authenticiteit als in een documentaire maakt veel goed. Verderop in het stuk spelen de acteurs diverse situaties met vrij veel tekst in relatie tot het thema. Ze doen dat kundig tegen de achtergrond van een wat nondescript decor. Ik vind vooral de inpassing van de muziek geslaagd. Heimat 3 legt de bron van eenzaamheid ietwat arbitrair bij de individualisering sinds de bouw van het Crystal Palace in Londen. De daarop volgende scènes bekijken niet zo. Het laatste deel waarin een huis wordt gebouwd, spreekt me het meest aan en vormt een sterk symbool voor individuen als handelende personen in een gedeeld project. Dit hoopvolle slot lijkt bewust geplaatst tegenover de trieste aanleiding tot Heimat 3. Een waardevolle productie die mogelijk met meer uitbeelding en eventueel minder tekst, overtuigender was geworden. - **Jeroen Schoot**

Voor de variatie een keer 'jonge' i.p.v. 'oude' eenzaamheid, dat is voor mij de sterkste zet van Heimat 3. De aanleiding is indringend genoeg: twintiger James Wood zet onder een liedje op Youtube een commentaar waarin hij betreurt zijn beste vriend niet te hebben teruggebeld op de avond dat die zichzelf doodde. De Nwe Tijd zocht Wood op en daarvan zie je in Heimat 3 videofragmenten. Wood lijkt nog aangeslagen en heeft niet echt boeiende teksten, maar zijn authenticiteit als in een documentaire maakt veel goed. Verderop in het stuk spelen de acteurs diverse situaties met vrij veel tekst in relatie tot het thema. Ze doen dat kundig tegen de achtergrond van een wat nondescript decor. Ik vind vooral de inpassing van de muziek geslaagd. Heimat 3 legt de bron van eenzaamheid ietwat arbitrair bij de individualisering sinds de bouw van het Crystal Palace in Londen. De daarop volgende scènes bekijken niet zo.

Het laatste deel waarin een huis wordt gebouwd, spreekt me het meest aan en vormt een sterk symbool voor individuen als handelende personen in een gedeeld project. Dit hoopvolle slot lijkt bewust geplaatst tegenover de trieste aanleiding tot Heimat 3. Een waardevolle productie die mogelijk met meer uitbeelding en eventueel minder tekst, overtuigender was geworden.

Een hoogtepunt was voor mij de goed gecoördineerde bouw van een huis onder stevige, gepassioneerde, muzikale begeleiding waarin alles zo opgaat dat eenzaamheid even niet meer voelbaar is... - **Joke Kuntze**

Mooie start met de gortdroge monoloog met humor voor het testbeeld. Opmaat van een bijzondere voorstelling vol gekkigheid, maar met vele verstilde momenten die je te denken zetten. De videofragmenten laten goed zien waar het eigenlijk om draait; zeer goed passend in de week van de eenzaamheid. - **Nieske Wedman**

Kneden, parafaseren en door elkaar husselen van teksten van Shakespeare hoort tot de allerliefste bezigheden van regisseurs van elke denkbare herkomst. Terugkijkend naar regies van Erik Vos (1979), Agaath Witteman (1985), Dirk Tanghe (1988), Wil ter Horst-Rep in het onvolprezen Diever (1988), Ivo van Hove (2005), Jack Nieborg -nogmaals in Diever- (2017) en nu Nina Spijkers moet ik bekennen, dat deze keer de stortvloed van gunstige kritieken in de pers en het toekennen van zeker 4 ballen door recensenten, die daarmee werken - bij mij te hoge verwachtingen had gewekt. Ondanks talloze naar originaliteit zoekende voorgangers is Nina Spijkers er toch in geslaagd een volledig nieuwe benadering van het werk te vinden.

Op zich is dat bijzonder maar de structuur van het stuk is met haar terugsnijden naar 100 minuten wel een beetje verloren gegaan. Voor wie de oorspronkelijke versie niet kent, zal het verhaal heel wat onsamenhangender geworden zijn dan de opzet waar Shakespeare de geestelijke vader van is.

Het acteren van de oudere, ervaren krachten (de mannen) laat niets te wensen over. De vrouwelijke acteurs komen daarentegen niet boven het niveau van veelbelovend schooltoneel. Dat haalt veel charme en spanning weg. Kortom: het spitsvondig en origineel uitgangspunt van de regisseur -tevens tekstbewerker- is te prijzen maar de combinatie van zeer hoge verwachtingen, die gewekt zijn en de helaas niet volmaakte uitvoering maakte de avond voor mij toch een tegenvaller. Misschien had ik de juichende recensies beter niet kunnen lezen. Het decor kwam gelukkig niet uit de kringloop.

Wel een minpunt voor de klantvriendelijke nalatigheid van het Theater aan het Spui: de flyers met de basisgegevens van het stuk (de uitvoerenden en het creatieve team) waren kennelijk zo laat in de tournee helemaal op. Met de moderne druktechnieken is het volstrekt geen probleem even een zwart/wit printje te maken met deze gegevens. Nee hoor -denken ze aan het Spui- de klanten zoeken het maar uit. Het ligt niet op onze weg om voor een behoorlijke begeleiding van door ons aangeboden voorstellingen te zorgen!

Het temmen van de feeks – Toneelschuur Producties

Ik vind dit stuk altijd de minst geslaagde Shakespeaere want zeer vrouwonvriendelijk. Dit heeft Nina Spijkers leuk opgelost door alle rollen om te draaien. Mannen worden door vrouwen gespeeld en andersom. Als het stuk begint zien we een wand met kleding aan haken. De spelers komen op en kleden zich om, compleet met nepborsten en -piemels, tot hun personage. De feeks Katharina wordt gespeeld door Roeland Fernhout en haar zus Bianca door Xander Vledder. De vrouwen spelen alle mannenrollen. Dan blijkt pas goed dat vrouwen op toneel altijd kleine rollen hebben, zelfs in de hoofdrol, en dat mannenrollen veel uitgebreider zijn. De omkering van de rollen heeft een duidelijke meerwaarde en werkt erg goed. Astrid van Eck speelt Petruccio die de feeks wel even zal temmen. Dat lijkt aardig te lukken, tot de eindproef. Aan het eind leggen de acteurs hun kostuums af en dan delft de vrouw toch het onderspit. Een heel verrassende voorstelling.- **Anne-Mieke Akkermans**

Ik heb genoten van tekst, muziek en dans - **Annemarie Baronner**

Wat een teleurstellend stuk.

Hoog"theater van de lach" gehalte, vaak slecht te verstaan, flauwe verkleedpartijen, raar einde.

Als je op deze wijze het feminisme wil uitdragen, ben je behoorlijk van het pad af.

Niet meer spelen, en snel vergeten. - **Janie Kropman**

Het gebeurt niet zo vaak dat ik helemaal in een voorstelling wordt gezogen. Ik heb wel eens beter spel, muziek, tekst gezien, maar bij elkaar viel alles in deze voorstelling op zijn plek. Het was een dynamisch, uitdagend geheel, waarbij ik mij geen moment heb verveeld. - **Jeroen van Haastrecht**

Bijzondere vondst om de mannenrollen door vrouwen te laten spelen. Op die manier werd het gedrag van Petruccio wel heel vreemd. Hetzelfde geldt trouwens voor de rol Katherine. Zoals de man heel vrouwelijk rond deint. Het decor lijkt redelijk huiselijk. Geheel in tegenstelling met wat er met Katherine gebruikt. Die wordt gemarteld en tenslotte de moord!

Het begin met het aankleden door de acteurs is een prachtige vondst. Geeft meteen aan hoe de rolverdeling en omkering werkt.

Heb mijn ogen uitgekeken. Bijzonder gebeuren. Staat enorm ver van de traditionele voorstellingen.- **Joukje Bijlsma**

Een akelig stuk op verrassende wijze vorm gegeven. Vrouwen en mannen wisselen van rol. Na een komisch begin ontaard het stuk in een wreed spel. Ontroerend gespeeld.- **Margreet Iskra**

Heel goed gevonden om de vrouwenrollen door mannen en de mannenrollen door vrouwen te laten spelen en de spelers op het eind min of meer sekseneutraal te maken. Zo wordt het van een vrouwonvriendelijk stuk een stuk over machtsverhoudingen in relaties. - **Marijke Bruggeman**

De voorstelling start met het omkleden

van de vier vrouwen en twee mannen.

Ze kiezen daarbij -heel lacherig- de kleding inclusief extra zacht-kunststof hulpstukken die bij het andere geslacht horen. . . De hilarische toon is gezet.

De besmukte lach wordt uit de zaal getrokken met de op-schoot-benadering van het publiek.

De verhaallijn van Shakespeare blijft in stand

inclusief de wat lange hoogdravende toon met hier en daar een kwinkslag.

Met die voortdurende nadruk en de luid gesproken tekst klinkt het als ouderwets getetter met de lading 'lach of ik schiet'.

Startpunt van de regisseur lijkt een boosheid vanwege de weinig glansrijke, tot echt

vernederende, vrouwenrollen te zijn.
Een woede gericht op het concept van
Shakespeare's temmen van de feeks, dat
in zijn tijd -denk ik- herkend is als komedie over
hoe de adel met elkaar omgaat, elkaar onderling
behandelt en benadeelt.

Ingewikkeld is de keuze om de *afkeurens-
waardige* vader-rol door drie synchroon-
spreekende acteurs te spelen. Grappigst
is wel de verrassing als twee bruiden zich
in de echt verbinden.

Verder is het voor de acteurs en het publiek
hard werken om het stuk goed te volgen en
de ingebakken grappen van nu naast die van
Shakespeare te herkennen.

Vermoeiend. – **Martien Vogelesang**

De opening is sterk, alle acteurs en actrices verschijnen in ondergoed. De mannen trekken vrouwenkleden aan, de vrouwen mannenkleden, bedoeld als genderstatement. Dit stuk staat bekend als heel seksistisch en de regisseur, Nina Spijkers, legt daar extra de nadruk op, naar mijn smaak soms wat te veel. De fantastisch spelende acteurs en actrices moeten overdreven onderdanig of dominant zijn waardoor het stuk soms bijna kluchtig wordt en daarmee minder geloofwaardig. Ik zat me regelmatig af te vragen wat Shakespeare hier van gevonden zou hebben. De Feeks is mooi geënceneerd, voorzien van de nodige humor en met hele lekkere muziek.- **Brigitte Van Mulken**

Zo, dat is kleurrijk dat decor! En wat een drukte. We weten dat vrouwen in het stuk door mannen, en de mannen door vrouwen gespeeld zullen worden en dat komt op een leuke, maar m.i. onnodige manier meteen aan bod. Drie mannen scheppen op over hun recht op de leuke dochter Bianca en realiseren zich weldra dat eerst dochter Katharina moet huwen, voordat zij een kans maken op een huwelijk. Dat horen zij van de vader die -wat een verrassende regie vondst- synchroon gespeeld wordt door dezelfde drie mannen. De hooggehakte wulpsspelende Katharina wil echter helemaal niet huwen maar vrij zijn, hetgeen haar echter niet lukken zal door de onvermoeibare Petruchio om haar te temmen. Bianca speelt haar rol als deugdzame vrouw letterlijk vastgenageld aan haar strijkplank voortreffelijk. Een hilarisch stuk of toch verworden tot een klucht? De door mannen gespeelde vrouwen worden nog vrouwtypischer neergezet en de door vrouwen gespeelde mannen werden niet echt stoere, mannelijke mannen.

Ik zag niet wat de regisseur Nina Spijkers genderspecifiek met dit stuk beoogde, maar wel een aardige voorstelling waar je met plezier naar kan gaan kijken.

- **Fea Boegborn**

Origineel, verrassend en zeer professioneel toneelspel in een eenvoudig decor en passende muzikale ondersteuning.

Alle acteurs krijgen ruimschoots de kans te excelleren en de tekst komt goed tot zijn recht. Van meet af aan was ik geboeid, geamuseerd en soms 'getergd'.

Bij het allerlaatste deel heb ik ademloos gekeken en geluisterd, maar de (schitterend uitgesproken) woorden van 'Kaatje' konden me toen niet altijd bereiken. Zo werd ik namelijk in beslag genomen door het prachtige, zo mooi geproportioneerde lichaam dat ik - natureel getoond, zonder bijbedoelingen - mocht bewonderen. Wat een intens mooie man, wat een intens fijne groep spelers die mij zo hebben verrast. Veel dank aan de regisseuse! - **Marjolijn du Jour**

Zo, dat is kleurrijk dat decor! En wat een drukte. We weten dat vrouwen in het stuk door mannen, en de mannen door vrouwen gespeeld zullen worden en dat komt op een leuke, maar m.i. onnodige manier meteen aan bod. Drie mannen scheppen op over hun recht op de leuke dochter Bianca en realiseren zich weldra dat eerst dochter Katharina moet huwen, voordat zij een kans maken op een huwelijk. Dat horen zij van de vader die -wat een verrassende regie vondst- synchroon gespeeld wordt door dezelfde drie mannen. De hooggehakte wulpsspelende Katharina wil echter helemaal niet huwen maar vrij zijn, hetgeen haar echter niet lukken zal door de onvermoeibare Petruchio om haar te temmen. Bianca speelt haar rol als deugdzame vrouw letterlijk

vastgenageld aan haar strijkplank voortreffelijk. Een hilarisch stuk of toch verworden tot een klucht? De door mannen gespeelde vrouwen worden nog vrouwtypischer neergezet en de door vrouwen gespeelde mannen werden niet echt stoere, mannelijke mannen.

Ik zag niet wat de regisseur Nina Spijkers genderspecifiek met dit stuk beoogde, maar wel een aardige voorstelling waar je met plezier naar kan gaan kijken.

- **Sjoerd Postma**

Gemengde gevoelens over deze voorstelling doen mij besluiten tot een zeventje over de hele linie. Ik heb me wel geamuseerd, maar meer ook niet. Het spel was goed maar was beter geweest zonder het geschreeuw. Je hoeft geen mannelijk overwicht uit te stralen met stemverheffing. De rolwisseling vond ik eerder amusant dan schrijnend, waarbij ik dacht dat dat laatste de bedoeling was. - **Tiny Hielema**

Hin und Her – 't Barre Land

Was het soms een zwak stuk?

Voor een nog nooit gespeeld stuk van Ödön von Horvath kun je me 's nachts wakker maken. Ik kom meteen uit mijn bed want ik ben een groot fan van deze schrijver, die in de 30-er jaren van de vorige eeuw stukken schreef die voor onze tijd volledig actueel zijn. Het stuk "Hin und Her" echter werd door de makers van 't Barre Land en Tijdelijke Samenschooling kennelijk als erg zwak beschouwd want het leek hen noodzakelijk de tekst aan te vullen met "andere bronnen en fragmenten, met muziek en improvisaties". Wat we nu in ieder geval nog steeds niet weten is het antwoord op de vraag of Ödön von Horvath nu echt zo'n zwak stuk geschreven heeft of dat al dat bijgemaakte spul meer kwaad dan goed gedaan heeft? Barre Land kiest er altijd voor géén regisseur in te schakelen. Ik vond dat deze keer nog storender dan meestal. De kwaliteiten van Von Horvath schat ik hoog in, maar nu zag ik ondanks het uiterst actuele fundament van het verhaal een warrig gedoe met nogal wat onduidelijk gekarakteriseerde personages. Verder een noodsprong om met (overigens niet slechte) zang het gebrek aan avondvullende inhoud te verbloemen. Uitstekend spel van Michiel Bakker als de bedeesde hoofdpersoon. Twee veelbelovende nieuwkomers in de personen van Sarah Jonker en Yorke Mulder-Bhangoo. Mijn nieuwsgierigheid is helaas nog niet bevredigd. Is hier een krachtig stuk min of meer om zeep gebracht door mensen, die zelf wilden improviseren en allerlei ideetjes ten tonele wilden brengen of had Von Horvath deze keer zijn dag niet en schreef hij behoorlijk onder zijn normale niveau? Aan de actualiteit in 1933 en precies zo in 2018, kan het niet liggen. - **Aart Blom**

Het Barre Land is een groep waar ik graag naar kijk. Ze storten zich als collectief op een tekst en gaan daarmee aan de slag. Het publiek wordt meegenomen in hun zoektocht om de tekst tot leven te brengen. In dit geval is dat een tekst van Odon von Horvath uit 1933, een tijd van opkomend nationalisme. In het stuk zien we een geval van ver doorgevoerde bureaucratie. Het speelt zich af op een brug bij een grens met het buurland. De ambtelijke bureaucratie wordt tot het absurde doergevoerd wat tot een onmogelijke situatie leidt. Een man moet in het buurland, zijn geboorteland, een document halen, maar mag er niet in omdat hij geen staatsburger meer is. Hij kan ook niet terug naar het land waar hij woont omdat hij eerst een document moet hebben uit het buurland. Hij wordt dus van het kastje naar de muur gestuurd. Het is een situatie die gekmakend is. Alles wat de man probeert loopt dood op ambtelijk gedoe. Op het toneel is deze situatie alleen abstract weergegeven, er is geen decor. De acteurs lopen langs denkbeeldige grenslijnen. Er wordt wel muziek gebruikt die mede structuur geeft aan het verhaal. Ook de teksten die gezegd worden zijn een soort compositie. Er worden associaties opgeroepen en het publiek balanceert mee met de tekst. Het publiek krijgt een actieve rol om zelf mee structuur aan te brengen. Aanvankelijk is het wennen, geleidelijk aan wordt de situatie wel duidelijk: personen die slachtoffer worden van te ver doorgevoerde ambtelijke bureaucratie en daardoor in een onmogelijke situatie terecht komen. Daarmee is het stuk ook weer akelig actueel. - **Anne-Mieke Akkermans**

Het was een bijzondere avond en origineel gebracht.

Mooi samenspel in -wat ik begreep- een gezamenlijke regie.

Mooie afspraken over het bewegen langs de grenslijnen dat paste wonderwel in het lege decor.

De muzikant was heel goed en ondersteunde het toch wel talige stuk.

Ik heb genoten,- **Annemarie Baronner**

Door de minimalistische vormgeving wordt er een groot beroep gedaan op het verbeeldingsvermogen van de toeschouwer. Dat is op zich prima, maar op de avond van de voorstelling ontbrak daarvoor bij mij persoonlijk het concentratievermogen. Gecombineerd met de minimale regie ontging mij daardoor de samenhang en de gelaagdheid in het stuk. Nu was het voor mij verzameling losse scènes, waardoor er een hoop kracht uit het boeiende thema verdween.

Het acteerwerk van de acteurs vond ik voldoende tot zeer goed. De liedjes zijn goed gezongen en passen stuk voor stuk in het thema, zeker een mooie aanvulling op het stuk. Een komedie of klucht, zoals in de aankondiging beloofd, is het voor mij nooit geworden, daarvoor was de stijl iets te serieus. Omdat ik blijf zitten met het gevoel dat er meer uit te halen was krijgt voorstelling van mij, al met al, net aan een voldoende. -

Jeroen van Haastrecht

Hin und Her is een intieme, poëtische maar ook rake voorstelling realistisch en zeer taalvaardig uitgevoerd.

De prachtige muziek van Stan Vreeken vult aan, verzacht en verhardt de tekst van de acteurs.

Bijzondere en mooie voorstelling! - **Joske van Duijne Strobosch**

Hooggespannen verwachtingen na de inleiding: humor, spanning, een voorstelling waarbij het voortdurend op de humor reageren door het publiek de spelers inspireert. Verwachtingen te hoog? Is het Haagse publiek te afwachtend, niet los te krijgen? Boeiend en spannend was de lange monoloog van Sarah Jonker die als in een rap speelde met woorden. Dat verdiende meer dan het wel zeer magere applausje. Jammer, want het thema, ontheemden, stateloze mensen vermalen door de bureaucratie is aangrijpend genoeg. De Volkskrant schreef: 'Je schiet regelmatig in de lach, hoe triest de omstandigheden ook zijn', was dat in Den Haag maar wat meer gebeurd dan had ik achteraf niet zo'n vlak gevoel gehad. - **Liesbeth Hazekamp**

Door het ontbreken van een decor wordt er veel geëist van de verbeelding van de kijker. Het thema is zeer actueel: displaced persons en dat met een tekst die 80 jaar oud is! Af en toe hilarisch, in feite schrijnend. Talig en muzikaal. - **Margreet Iskra**

Door het ontbreken van een decor, het spelen van verschillende rollen dooreenkele auteurs en de omdraaiing daarbij van de geslachten is het geen eenvoudig stuk. Hoewel het al meer dan 80 jaar oud is, voelt het geen moment gedateerd aan. De karakterisering als komedie of klucht lijkt me niet terecht: daarvoor is het thema te serieus (en actueel!). Het is hoogstens een drama met humoristische momenten.- **Marijke Hertogs**

Acht spelers staan te wachten op
het verder lege speelveld, zaallicht
vol aan, een stilte daalt neer.
Eén gitaarspeler, drie actrices en vier
acteurs, aarzelen lang om die stilte
te verbreken. Een precieze tekst
komt langzaam los. Zij speelt de
gewone mens, naar later blijkt de grens-
wachter. Deze schitterende introductie
wordt * bijna muzikaal * nog enkele keren
ruimer herhaald met de kwaliteit van dicht-
werk. (Alhoewel dat dichten afgeraden
wordt, "denken en dichten" dat is voor
de elite, "snurken en slapen" dat is voor
de gewone man, Horvath schreef het stuk in 1933)
Dan volgt de inzet van het verhaal
in dialoog : een man mag de <aan-
gewezen> grens, niet over,
hij heeft geen papieren slechts een bevel
tot uitzetting uit het land,
iets wat in het andere land niet wordt
erkend.

Vanaf hier zijn de dialogen echter
zo leeg en koel, gewoon-zakelijk bijna,
dat elke spanning verdwijnt. Enige accenten
dienen zich aan als onbegrijpelijke emoties
plots de tekst overnemen en onverstaanbaar
geschreeuw de gewone man overmamt.
Samen met het gebrek aan precieze timing
van tekst en spel van de tegenspelers
valt er iets dood: een grap, een tegenstelling,
een onbegrip treft geen lach. Dit zijn we niet
gewend van Barre-L, de voorstelling wordt
^ plichtmatig bijna ^ uitgesproken.
Eén lange monoloog * overvol associaties * valt
nog op, maar redt het niet. Ik denk vanwege
de snelheid van spreken en denken.
De vier of vijf songs zorgen gelukkig nog voor

de broodnodige ontroering, totaal los
van de verwarrend saaie verhaallijn,
zodat we de voorstelling toch door komen.

Jammer een komedie is het niet, te droog
gespeeld. Fraai gesproken teksten klinken hier
en daar, maar zeker niet steeds "HIN UND HER". - **Martien Vogelesang**

How to Build a Universe – Theater Rotterdam

Een uurtje theatertechniek

Deze keer trad de toneelkijkersserie buiten haar doelstellingen en zette ons een woordloos en helaas ook inhoudsloos stukje mime voor. Je zou ook kunnen zeggen dat we naar een tableau vivant zaten te kijken of abstracte beeldende kunst, die bewoog. Met inhoudsloos bedoel ik, dat je elk denkbaar pakket gedachten op het getoonde kon loslaten. Niemand zou kunnen zeggen, dat je ongelijk had. Alles is goed. Daaruit vloeit weer voort dat je met evenveel overtuiging kunt zeggen: niets is goed.

Wat overeind blijft is waardering voor de toegepaste theatertechniek. Ik zat mij af te vragen hoeveel mensen je achter de schermen nodig hebt om het spektakel gaande te houden. Gelukkig zaten we in de subsidie-sfeer en kon het wel wat lijden. Waarom we naar zo'n multi interpretabel ultra kort (maar de facto nog een beetje te lang) avondje moesten, werd mij niet duidelijk.

Voor de uitvoerenden was er helaas niet veel eer aan deze voorstelling te halen. De kwaliteit van de regie lag in de techniek. Het niet onaardige decor was te danken aan het feit dat de productie redelijk in een gesubsidieerde structuur was ingebracht. Dat laatste zie ik graag maar redt de avond niet. - **Aart Blom**

Boeiend en prachtig kijkspel. De diepere boodschap heb ik niet gezien. Misschien gaat het over robots die met vallen en opstaan menselijker worden?- **Annemarie Baronner**

Boeiend vanwege de andere vorm die is gekozen: mime, geen tekst. Pas na de nabespreking was wat meer duidelijk wat er allemaal in het stuk zat "verstopt" en wat de bedoeling van de maker was.

Wel een interessant onderwerp: wat doet AI met ons, kan het ook boven ons uit stijgen?

In de regie van Davy Pieters gaat dat niet gebeuren, al zal er weer wat anders voor in de plaats zich manifesteren/ontwikkelen.

Een uur was lang genoeg, mede ook door de vele herhalingen, dat was een beetje saai.- **Janie Kropman**

Een schitterend schouwspel! Alle onderdelen, muziek, decor, spel, choreografie vormden een complex samenspel die samen een prachtig geheel vormden. Daarnaast is het onderwerp van AI naar mijn idee, na klimaatverandering, het meest ingrijpende onderwerp van de komende tijd.- **Jeroen van Haastrecht**

mijn idee is dat zowel mensen als algoritmes invloed (zullen) hebben zowel op de wereld als op de mensheid. In dit stuk wordt een aardige poging gedaan om ons mee te nemen in hun ontdekkingsreis, Het thema is interessant, de uitwerking met beeldende en filmische elementen mooimaar voor mijn gevoel wel erg fysiek en te onsamenhangend om te geloven.

- **Joske van Duijne Strobosch**

Bijzonder zoals de voorstelling begint met een soort van ontstaan van de wereld. Eigenaardig is de manier van bewegen en communiceren van de spelers. Duurt even voordat doordringt dat er robots worden verbeeld die zich ontwikkelen tot menselijke wezens. Ook emoties moeten geleerd worden lijkt het. Af en toe op het verkeerde been zettende voorstelling.- **Joukje Bijlsma**

Een knap toneelbeeld, waarin robot-achtige spelers bij toeval contact krijgen en zichzelf lijken te leren hoe ze met elkaar kunnen omgaan, of juist niet. Zo ontdekken ze dat er meer is in hun omgeving. Prachtig ingehouden spel met een ingenieus decor en goede muziek. - **Liesbeth Hazekamp**

Het was een voor mij moeilijk te begrijpen voorstelling. - **Marijke Bruggeman**

Het stuk van Davy Pieters was fascinerend om naar te kijken: soms meer dans dan toneelstuk. De manier waarop de spelers als het ware versneld bewogen versterkte het gevoel van dans, evenals het feit dat er geen tekst was. Hoewel ik redelijk "talig" ben ingesteld, heb ik me geen seconde verveeld. - **Marijke Hertogs**

Een opvallend geel jurkje stapt het toneel op, achter haar een vormeloze berg. Ze lijkt niet echt aanwezig, beweegt robotachtig, zonder focus of oogcontact neemt ze de omgeving op. Zelfs de stem die heel hard DAAAAA roept is onecht.

Dan ontvouwt ze iets aan de donkere massa.
Heel langzaam WOW gaat een wereld open.
Komt er leven uit het donker dat wit geworden is.
Hier wordt een wereld wakker gemaakt,
weliswaar van plastic overschotten en robotjes
maar er ontwikkelt zich iets.

De vijf mimespelers laten een leven van robots zien
in een ingenieus decors, waarin nog veel meer WOW
verborgen zit. Het robotspel is lastig in te leven,
alles gaat iets te snel en te houterig.
Zo gaat er als vanzelf van alles mis, zonder dat
het leuk of verrassend is. Enige herkenning heb ik
er niet in gevonden, maar dat zal aan de kijker liggen.
Blijft overeind dat het decors meerdere groteske
WOW-verrassingen in zich heeft hierdoor
de hoofdrol speelt waar de mimespelers omheen
draaien het zijn tenslotte maar . . . robots.

En zo wordt de boodschap eenvoudig het is
de vormeloze massa aan materiaal waar
het universum en het leven uit voort komt
en robots met mogelijk kunstige intelligentie
het niet redden bij Davy Pieters.
Ze missen eenvoudigweg de ervaring,
die wij cultuur noemen of is het natuur . . . ?
Die vraag blijft ook aan het eind van het stuk open.
Een intrigerende en WOW-verrassende avond
waar de grote vragen blijven staan. - **Martien Vogelezang**

Ik heb spijt - Wunderbaum

Spijt

Ik heb best spijt

en dat wou dat

ook wel zeggen!

Maar mijn beentjes

waren afgeknipt.

En het doel

de stoel was wat ver.

Dus waren mij voetjes

stil en och,

het kan verkeren

zei Bredero ! - **Diddy van den Berg**

Het eerste deel speelt zich af voor een zwart doek en wordt in het Duits gesproken. Achter het doek zit de (Duitse) muzikant waar het eerste verhaal over gaat. Hij blijkt geen spijt te hebben van zijn vreemdgaan, wel dat het is uitgekomen. Van zijn Stasiverleden heeft hij ook geen spijt. Als het doek opgaat begint een talkshow met heel diverse gasten niet een lijkt ergens spijt van te hebben. Wat er precies bedoeld werd met dit stuk is me niet helemaal duidelijk geworden, wel was het amusant, onderhoudend en licht. Het laatste deel had best wel wat korter gekund. - **Brigitte Van Mulken**

Een bijzonder aantrekkelijke voorspelling. hilarisch gespeeld. Een aantal ongemakkelijke net niet spijtmomenten van diverse herkomst worden gepresenteerd. Met afwisselend een net niet zanger zonder ritmegevoel. Allee past heerlijk in elkaar en de zang krijgt terecht steeds applaus. Genoten - **Frits Brouwers**

Wel aardig, gemiddeld. - **Hannah Koutstaal**

Leuk stuk, Wunderbaum vind ik heel goed, heel leuk en inhoudelijk. Na 4 dagen zit ik nog steeds te denken of ik ergens spijt van heb. - **Heleen Wagenaar**

Wat een geweldig vermakelijke voorstelling hebben de heren gecreëerd rond het potentieel zware thema 'spijt'. Inhoudelijk interessant, verrassend, buitengewoon geestig en heerlijk 'los' gespeeld. Heb er erg om gelachen. We zijn dit seizoen erg verwend met serie 4! - **Henk Zwijnenburg**

Heb vooral genoten van het zangtalent en de humor! - **Joke Kuntze**

Ik vind Wunderbaum altijd zo slim, en avontuurlijk. Ik heb enigzins spijt, dat ik niet ooit acteur bij Wunderbaum ben geworden - **Martje Verhagen**

Tenenkrommende interviewstijl die absoluut niet aansluit bij de gast die niet het achterste van zijn tong wil laten zien: prachtig om te zien. De lijn tussen moreel goed en fout is eigenlijk niet te trekken, hooguit achteraf met de kennis van nu. Dat dilemma kwam heel goed naar voren, bij deze goede acteurs. - **Nieske Wedman**

In vrede – Berg&Bos

Goed gespeelde voorstelling met mooie momenten. De veelheid aan verhaallijnen maakt helaas dat het geheel minder raakt.- **Alies Snijders**

Soms vergeet je wat het is om in vrijheid te leven. Een combinatie en bewerking van waargebeurde verhalen laten zien dat de effecten van een oorlog tot ver in de toekomst door kunnen werken. Aan het begin is het werken geblazen als publiek om te ontdekken wat de rol van de verschillende acteurs is, aan het einde is de cirkel rond en vallen de puzzelstukken op hun plek. Een ijzersterke cast, strakke regie op een duizelingwekkende choreografie en strakke teksten. Alleen de afsluiting leek er een beetje met de haren bijgesleept te zijn. - **Andre Smulders**

De voorstelling bracht goed onder de aandacht dat immens verleden leed niet weggewist kan worden en zelfs generaties lang kan doorwerken. Goed vertolkt door de acteurs. Al was het in het begin oppassen wie wat vertolkte. Dat lag puur aan de leeftijd van de acteurs waardoor je wat op het verkeerde been leek te worden gezet. Bijvoorbeeld de jonge breekbare actrice bij wie je je moest voorstellen dat zij een oude dame was of de kale acteur die eerder de vader dan de zoon had kunnen zijn.

Het onderwerp is uiteraard alle dagen van het jaar actueel. Toch denk ik dat de speellijst na 5 mei iets van haar impact verliest.- **Dagmar Halff**

Ik vond het 'gedraai' met het decorstuk (huis) te druk en het gebruik van een elektrische rolstoel had geen enkele functie; dat leidde af van de tekst/inhoud van het stuk. - **Gerard van de Graaf**

Een toneelstuk gebaseerd op een waargebeurd verhaal, gespeeld door een sterk theatergezelschap. Het wordt zo gebracht dat het de toeschouwer aan het denken zet. 7 mei, tijd in Nederland om te gedenken. Vrede??? Toepasselijke periode om dit toneelstuk te mogen meeleven. Het zijn herinneringen die verwoestend, verwarrend, indringend overkomen. Verrassend is de ervaring Nabil Nabo, Syrische vluchteling, mee te zien spelen. Zijn verhaal wordt op originele wijze vervlochten, als actueel gebeuren, in dit toneelstuk. Een integere avond.- **Gerda Heethuis**

Megagoed gespeeld, prachtig gezongen, speels vorm gegeven, en toch ook een “maar”. Stukje bij beetje paste het verhaal als een puzzel in elkaar, maar voor een goed begrip zou ik het stuk graag nog een keer zien. Mij kostte het in ieder geval iets te lang de tijd om gedurende het stuk voldoende van de puzzel te begrijpen om relaxed te kunnen kijken. Maar dat kan ook aan mij liggen..... - **Hansi van Wezel**

Ik vond het een bizar stuk. Misschien hier en daar wat ver gezocht maar wel fascinerend en het pakte je wel. Wel vermoeiend ook om te blijven kijken - **Margriet Quarles van Ufford**

Het is niet alleen een voorstelling die je pakt vanwege het verhaal maar het is ook letterlijk een wervelende show, zeker als je op de voorste rij zit. Complimenten voor de dictie. En voor het spel en voor de regie. - **Paul van Leeuwen**

Mooi ingehouden spel leidt naar een langzame en dramatische ontknoping waaruit volgt dat elke oorlog onontkoombaar en tot in de vezels van je bestaan onderdeel is van het dagelijks leven. Fijn om Paul Kooij en Annet Malherbe te zien spelen. Goed nagesprek. - **Renée Besteman**

Mooie sfeer ondanks, of dankzij verwarrende verhaallijn(en). - **Ronald Visser**

Prachtig stuk waarin als puzzelstukjes het verleden in elkaar valt. We zien een man van middelbare leeftijd die na het overlijden van zijn ouders erachter komt dat hij een kind is van Joodse onderduikers. We zien een schitterende rol van Annet Malherbe als dochter van een vrouw die in de oorlog met een Duitse soldaat een relatie heeft. Een relatie die overigens wel het leven van de baby heeft gered. Er is een oude tante, die nog even op de baby heeft gepast en die na de oorlog vergeefs contact zoekt. In het begin snap je er niks van, maar het maakt wel nieuwsgierig en op het eind is het plaatje compleet. de vraag: wat zou jij doen, als het oorlog was, wordt min of meer beantwoord door de vluchteling. Want wat wij nu doen, met de oorlogsvluchtelingen wereldwijd, is veel te weinig. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Ik heb me bij In vrede zeldzaam zitten vervelen. Tekst, spel, regie, vormgeving en vooral thematiek, het hing van de voorspelbaarheid aan elkaar. Cliché gestapeld op cliché; het resultaat was een voorgeprogrammeerd narratief over “de oorlog” en “de vluchteling”. Zonde tijd. - **Theo Akse**

Instant Love – Via Berlin

Indrukwekkende en originele voorstelling waarin het cello-spel de af en toe gruwelijke handeling effectief onderstreept. Een problematiek die herinnert aan de Drie Groschen Oper van Brecht, maar met een eigen invalshoek. Een voorstelling die nog lang in het geheugen blijft hangen. - **Alies Sniijders**

Stukken als Instant love zijn de reden om naar het theater te gaan, wat een juweeltje. Een aangrijpend verhaal over vrouwenhandel in een uitstekend geslaagd experiment waarin het Cello Octet Amsterdam de hoofdrol speelt. Het nagesprek met de makers, politie en hulpverlener geeft een extra dimensie. Wanneer je dit jaar een voorstelling gezien moet hebben, dan is het deze wel. - **Andre Smulders**

Een bijzondere voorstelling die iedereen ademloos geboeid hield. Amper een toeschouwer die last had van kuchjes of een snoepje moest uitpakken.

Tekst en spel grote klasse. Kostuums en pruiken zeer origineel en doeltreffend. Cello muziek en performance S.U.P.E.R.B. Kortom, een buitengewoon goede symbiose tussen musici en acteurs over een buitengewoon triest onderwerp waarbij uiteindelijk niemand als winnaar zal eindigen. - **Dagmar Halff**

De Deense karren waarin de cellisten in het begin worden aangevoerd beloven al niet veel goeds. En al snel wordt in deze bitterzwarte voorstelling duidelijk dat hier niemand ongeschonden uit een ontmoeting met "King" kan komen, hijzelf uiteindelijk ook niet. De opkomst- en ondergang van zowel de pooier King als het meisje Grace wordt uitmuntend gespeeld door Harald Austbø en Dagmar Slagmolen: rauw, schrijnend, op de huid en intens. De leden van het Cello Octet Amsterdam zijn onwaarschijnlijk virtuoos in hun "dubbelspel". Deze duistere en onheilspellende inkijk in de wereld van mensenhandel en prostitutie zit puik in elkaar, klopt op alle punten en komt hard bij je binnen. - **Derk Hazekamp**

Van begin tot eind indrukwekkend. Indringende muziek die zo goed de spanningen en emoties laat horen. Het decor met die kooien, die kledingkeuze, het spel van deze veelzijdige musici; ik vond het aangrijpend. Laat vooral veel mensen deze voorstelling beleven!- **Erika Verhulst**

Een prachtig samengaan van tekst, muziek en vormgeving levert een krachtig statement tegen mensenhandel en -misbruik. - **Gerard van de Graaf**

Luidruchtig én om stil van te worden. Lieflijk én grof. Groots én gedetailleerd. En nog niet eerder zag ik een stuk met meerdere disciplines die stuk voor stuk zo overtuigend en goed waren uitgevoerd: natuurlijk prachtig spel en meeslepende muziek en zang, maar ook het toneelbeeld en de kostuums waren top. En dat alles ook nog eens voortgekomen uit betrokkenheid bij een afschuwelijk thema. Hoe knap! - **Hansi van Wezel**

In onze Toneelkijkersreeks was dit de zoveelste reconstructie, deze keer over gedwongen prostitutie. Ik heb het nagesprek overgeslagen, want ik word depressief van de waargebeurde verhalen waarop dit gebaseerd zal zijn geweest. Toch een hoog cijfer voor deze mooie voorstelling. Het akelige onderwerp is allereerst oogstrelend vormgegeven: de kleuren, outfits en bizarre pruiken voor de 'werkende' dames als ze eenmaal 'ingereden' zijn. En de celli! hun opkomst in verrijdbare kratten maakte meteen duidelijk dat het hier inderdaad om 'handelswaar' ging, mensenhandel welteverstaan. Maar het belangrijkste was natuurlijk de muziek. Die speelde een prominente rol. Dat maakt deze voorstelling bijzonder in de serie, maar draagt nog het meest bij aan het eindcijfer: mooie voorstelling! - **Jitske Zitman**

Het vat mij moeilijk hier woorden voor de vinden. Totaal overdonderd door deze naadloze muziek-toneel-dans voorstelling. Hoe kun je als je zo rond dartelt en je aan elkaar vastklampt nog zo'n muziek maken? Hoe doe je dat? En de boodschap tegelijk ook nog over laten komen, hoe doe je dat? Het lukt deze groep.- **Paul van Leeuwen**

Een Griekse tragedie waarin de cello's de rol van het koor vervullen. Hedendaags, actueel en schrijnend. - **Renée Besteman**

Zeer aangrijpend stuk over seksuele uitbuiting van vrouwen. Bijzonder was de rol van het cello-ensemble. Hun opkomst - in ijzeren kooien - maakte al meteen duidelijk hoe de situatie van vrouwen die gedwongen in de prostitutie zitten, eruit ziet. De verhalen waarop de voorstelling is gebaseerd, zijn stuk voor stuk aangrijpend.

Alle rollen werden overtuigend neergezet, en de rol van de roemeense vrouw is wel het meest indringend. Het nagesprek met de hulpverlener en de politievrouw voegde een realistische laag toe. Tijdens de voorstelling was bij mij de vraag gerezen hoe het komt dat mannen het in hun hersens halen om te denken dat zij vrouwen kunnen beschouwen als bezit, als handelswaar. dit aspect kwam ook in het nagesprek naar voren. Overigens werp ik de claim van mij dat we met elkaar een wereld creëren waarin dit soort misstanden kunnen plaatsvinden. Kom nou, ik ben niet verantwoordelijk voor wat anderen aan geweld plegen. In de nazit later in de foyer bleek dat we daar als toneelkijkers verschillende opvattingen over hebben.- **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Instant love was meer muziek- dan theatervoorstelling. Er werd weinig geacteerd, en bovendien was dat weinige nogal schematisch en fragmentarisch. Empathie met de karakters kon je er niet door krijgen. De – eveneens weinige - tekst was bij vlagen poëtisch te noemen, maar ook daar lag niet de kracht van deze voorstelling. Die zat vooral in de muziek: de composities en de uitvoering. Het verhaal werd dan ook meer verteld door muziek dan met spel of woorden. Toch jammer; met wat meer balans tussen muziek, spel en tekst zou Instant love een mooie totaalvoorstelling zijn geweest. **Theo Akse**

Kill all kids – Iona&Rineke

Wat een afschuwelijk geluidsdecor!

Zolang de mensheid bestaat is de ondergang van de wereld nabij. Het is nog steeds niet echt (volledig) gebeurd, maar het kan natuurlijk wel. Zelf ben ik een product van het jaar 1938. Eigenlijk had je toen beslist geen nageslacht moeten nastreven. Mijn ouders is het toch gelukt hun kinderen door de oorlog te slepen en voor hen een goede opleiding mogelijk te maken. Gevolg is dat mijn generatiegenoten en ik nu in een van de welvarendste rechtsstaten van de wereld leven, waar een redelijk betrouwbaar bestuur aan de macht is en de corruptie minder dan gemiddeld.

Of dit over 20/40/60 of 80 jaar ook zal gelden voor de borelingen van 2018 weet niemand. Misschien is de wereld dan wel echt vergaan. Het betoog van de Dames Daniel en Roosenboom kon me niet echt boeien. Hopelijk zullen er andere doelgroepen zijn, die de visie van de schrijfsters als interessant of zelfs baanbrekend ervaren.

Erger is, dat de Dames misschien wel theatermakers zijn, maar zeker geen acteurs. Die kunnen van het telefoonboek nog een spannende gebeurtenis maken. We kregen een lezing in een mooi belicht decor. Voor de Dames waren er uiterst onflatteuze kostuums, voor de muzikant was zijn uitmonstering nog erger. De regie bestond uit heen en weer laten lopen en de voorleeszinnnetjes verdelen.

De opzet was zo te horen dat de lezing aan effect zou winnen door een geluidsdecor. Voor mij was het een meer dan storende factor. De beklagenswaardige executanten moesten voortdurend door akelig geluid heen praten, hetgeen de toch al matige tekst alleen maar onduidelijker maakte. Ik hoop dat anderen de voorstelling beter gewaardeerd hebben. Voor mij was het niet bedoeld. Het slotapplaus leek mij weinig geestdriftig. - **Aart Blom**

Een stuk over de toekomst van de mensheid, een sciencefictionstuk waarin Iona en Rineke besluiten de wereld te redden door voortplanting onmogelijk te maken. Dit willen ze doen met een geprepareerd vaccin dat via muggeneitjes wordt verspreid. Met dit idee gaan ze aan de slag in een nogal overheersend geluidsdecor. Het verhaal staat ver van me af en dat werd er gedurende de voorstelling niet beter op. Een nietszeggend en irritant stuk. - **Anne-Mieke Akkermans**

Eigenlijk op alles een ruime 7. Ik vond de samenhang tussen het stuk en de muziek erg goed en de flow van de teksten en de muziek versterkten elkaar perfect wat dat betreft eigenlijk meer dan een 7. Het onderwerp van een. Volle wereld is boeiend en raakt interessante ethische dilemma's, het had alleen wat verder uitgediept mogen worden. Of misschien geconcretiseerd. Het bleef nu een groot deel van de tijd wat abstract en onpersoonlijk. De interessantste scènes waren de persoonlijke scènes, bijvoorbeeld de dagboekscene, of de scènes waarbij het publiek betrokken was, zoals de "mij beste vriend" scènes. Van mij had dat meer gemogen. - **Jeroen van Haastrecht**

De tekst van Kill all Kids is van deze tijd ontregelend, en zeer herkenbaar. De muziek ondersteunt het spel vindingrijk en fantasievol. Het publiek voelt zich meteen aangesproken, alleen al door de benadering en blik van Iona en Rineke naar het publiek. Maar waarom voelen wij ons ongemakkelijk? De tijd zal het leren hoop ik! - **Joske van Duijne Strobosch**

Bijzondere voorstelling met vervreemdende muziek. Maakte de indruk van sciencefiction te zijn. Uit de dialogen komt een bizar toekomstscenario naar voren. Een verontrustende voorstelling met een enorme hoeveelheid extreme muziek. Ook die speelgoedjes die door speakers tot trillen worden gebracht. Zat een intrigerende hoeveelheid natuurkunde in de muziekuitvoering. - **Joukje Bijlsma**

Puur sciencefiction, een radicale oplossing van het probleem van de overbevolking ondersteund met intrigerende muziek/soundscapes. In deze voorstelling van twee tekstschrijvers draait alles om die tekst. Echt beklemmend wordt het niet, het blijft spelen met een idee en er zit toch ook humor in. Kan deze laatste generatie op deze manier de wereld nog redden? - **Liesbeth Hazekamp**

Begeleid door bijzondere "muziek" worden we meegenomen in een gedachte experiment. De aarde kan gered worden door de mensheid uit te laten sterven. Van de kijker wordt hard meedenken vereist. - **Margreet Iskra**

Dit is het soort toneel dat niet alleen aangenaam is om naar te kijken (spelers! decor!) maar ook uiterst relevant. Het is dan ook jammer dat het stuk opgevoerd wordt zonder followup: alleen de plezierige beelden

blijven over, terwijl het eigenlijk nog gecontinueerd zou moeten worden in de vorm van discussies. De afgelopen eeuwen hebben de mensen de aarde naar hun hand gezet. Zou het niet een goed idee zijn om die weer terug te geven aan de andere levende wezens (voor zover nog niet verdwenen door ons toedoen) voordat de hele wereld vergaan is door de klimaatverwarming? Tenslotte hebben zij net zo veel rechten als wij.
Stand 1-1. - **Marijke Hertogs**

Iona Daniel, Rineke Roosenboom en muzikant Jonathan Bonny * in zwart glossy-latex-leather * zetten Zaal 2 in een verre toekomst met een groot geloof in de overlevingskracht van onze aarde. Totaal groen/groener/groenst maar zonder mensen. Ook het decors kiest voor vertikaal: het hogere doel met elegant wankelend, pastelkleurige stellages die eigenlijk hemels-zoete muziekinstrumenten zijn uit onze toekomst.

Het duo neemt verschillende aanloopjes naar de hoogste toekomst-verwachtingen met de gedachte experimenten, denkoefeningen: verwijder het reptielendeel van het menselijk brein verspreid een dodelijk virus en lever een antivirus dat onvruchtbaar maakt; Samengebald tot de ultieme vraag, aan de "wij-hier-nu" in het theater, die afgesproken hebben elkaar lief te vinden en serieus te nemen: Wij geven leven aan onze kids, maar kunnen en mogen ze het ook teruggeven?

Iona & Rineke zijn tekstschrijvers die hun werk zelf met een mooie heldere dictie uitvoeren en direct een wij-contact leggen met het publiek. De uitgesproken zinnen zijn koel en zonder opsmuk onderdeel van een rafijne argumentatie die ons naar de valse dilemma's leiden van 'Kill All Kids' met het uiterste redmiddel voor de planeet: Wat als de gedachte van onvruchtbaarheid werkelijkheid wordt.

Iona Daniel, Rineke Roosenboom en muzikant Jonathan Bonny * in zwart glossy-latex-leather * zetten Zaal 2 in een verre toekomst met een groot geloof in de overlevingskracht van onze aarde. Totaal groen/groener/groenst maar zonder mensen. Ook het decors kiest voor vertikaal: het hogere doel met elegant wankelend, pastelkleurige stellages die eigenlijk hemels-zoete muziekinstrumenten zijn uit onze toekomst.

Het duo neemt verschillende aanloopjes naar de hoogste toekomst-verwachtingen met de gedachte experimenten, denkoefeningen: verwijder het reptielendeel van het menselijk brein verspreid een dodelijk virus en lever een antivirus dat onvruchtbaar maakt; Samengebald tot de ultieme vraag, aan de "wij-hier-nu" in het theater, die afgesproken hebben elkaar lief te vinden en serieus te nemen:

Wij geven leven aan onze kids, maar kunnen
en mogen ze het ook teruggeven ?

Iona & Rineke zijn tekstschrijvers die hun werk zelf
met een mooie heldere dictie uitvoeren en direct
een wij-contact leggen met het publiek.
De uitgesproken zinnen zijn koel en zonder opsmuk
onderdeel van een ragfijne argumentatie die ons
naar de valse dilemma's leiden van 'Kill All Kids'
met het uiterste redmiddel voor de planeet:
Wat als de gedachte van onvruchtbaarheid
werkelijkheid wordt.

Een wonderlijk avondje meedenken versierd
met wat muziek en dans en vergezichten die
stiekem en onderhuids verontrusten.
Echt genieten van het denkwerk
en het raffinement in de tekst en drama-docu. - **Martien Vogelesang**

Kras – Toneelduur Producties

Het 'statische' spel van Ina gaf goed aan hoe zij temidden van de kinderen staande bleef. Prachtig. Het spel van de kinderen vond ik af en toe ook testatisch, maar gelukkig niet steeds... zij moesten juist bewegen en maar doen. De filmbeelden tegen de achterwand vond ik prachtig; het gaf een extra (tijd-)dimensie aan het stuk : er was niet alleen vandaag, een hier en nu in Ina's huis, maar ook een gisteren en ergens anders van Ina en de kinderen. - **Marga Swart**

Tijdens de inleiding van een betrokken dramaturg horen we over de belangrijke rol die Toneelschuur Producties vervult voor de talentontwikkeling van het hedendaags toneel. De regisseur Paul Knieriem neemt met dit stuk afscheid. Een stuk dat geschreven is door Judith Herzberg, een in de prijzen vallende schrijfster. Zij is van voor de oorlog, joods dus heeft de bekende geschiedenis. Voor het stuk zijn 8 spelers nodig. Dat belooft wat.

De achterzijde van het toneel is voorzien van een enorm scherm waarop een tekenfilm figuur de insluiper vorm geeft. Andere spelers komen ook regelmatig op het scherm blijkt later. Dan begint Ina, een vrouw van 68, die echter veel ouder lijkt, te vertellen over de inbraak en dat haar kinderen moeten komen om nu toch eindelijk ook de erfenis te bespreken. De oudste dochter die het meeste huishoudelijke werk verricht blijkt niet veel te hebben dus zij mag het grote schilderij van Turner. De oudste zoon -handelaar in kunst- is daar niet mee in zijn schik. Wel met een paar hondjes, en vrouwelijk vlees. Twee andere zonen zijn ook te druk met hun rol, milieufreak en angsthaas, om ook maar een beetje mee te gaan met het wel en wee van de niet beroofde moeder.

Iedereen verlaat de woning van Ina die in de nacht opnieuw lastig gevallen wordt door de indringer. Het toneel verandert niet en de mooie tafel waar je een avondmaal verwacht, wordt eigenlijk niet gebruikt dan voor een optreden van een stripteasende schoondochter.

Kortom allerlei individueel spel zonder onderlinge samenhang kenmerkend voor deze tijd, maar niet voor de tijd waarin dit stuk werd geschreven, 1988. Dat is kras. Slachtoffer zonder betrokken naasten.....lijkt de rode draad. - **Fea Boegborn**

De inleiding wordt vandaag gegeven door dramaturg Joris van der Meer die niet de dramaturg van dit stuk is, maar wel betrokken. Hij vertelt veel over de regisseur Paul Knieriem, over de schrijfster van Kras Judith Herzberg en over de hoofdrol van Marlies Heuer.

Bij binnenkomst zien we een geweldig groot TV scherm en papieren voorwerpen verspreid over het toneel. Het verhaal van de inbraak wordt niet breed uitgemeten, wel vertelt Ina dat de kinderen denken dat ze het zelf gedaan heeft. De kinderen bemoeien zich nergens mee, maar wel zijn ze vervuld van hun eigen problemen en heerst er spanning tussen de (aangetrouwde) kinderen.

Veel gescheld en weinig dialoog in een statische setting: je hebt regelmatig dat je naar een tableau vivant zit te kijken. De geprojecteerde beelden proberen nog wat beweging in het stuk te krijgen al is de projectie van "het laatste avondmaal" wel erg losstaand van het verhaal.

Verder speelt Ina de rol van een negentigjarige en niet van iemand die eind zestig is.

Paul Knieriem heeft met deze regie geprobeerd een moderne setting te geven aan dit stuk door met nieuwe middelen te werken maar in aankleding en gedrag van de spelers zijn we eerder in de jaren zeventig beland waardoor het een anachronisme wordt.

Eigenlijk is dit stuk met deze invulling gedateerd. - **Sjoerd Postma**

Dit stuk raakte me, was gemakkelijk om naar te kijken en zette aan tot nadenken. Na afloop was er nog genoeg om over na te praten. De verborgen boodschappen, de ontrafeling van de vlecht, de prachtige beelden op de achtergrond, geweldig allemaal. Een prachtige avond theater. - **Tiny Hielema**

Kras kan staan voor een beschadigd leven, nog kras zijn of voor Hotel Krasnapolsky. Het eerste lijkt me verreweg het meest voor de hand liggende. Ina, de moeder van de familie, een sterke rol van Marlies Heuer, roept haar gezin bij zich, want er is weer ingebroken. De kamer is een puinhoop, maar er is niets gestolen. Overall liggen antieke schalen, kandelaars e.d. en het hele servies. Iedereen laveert er voorzichtig omheen, nooit gaat iemand per ongeluk ergens op staan. Het lijkt erop dat de kinderen moeder verdenken van de "inbraak", wat best zou kunnen, want ze is er slecht aan toe en lijkt soms afscheid te nemen van het leven. Dat idee wordt nog versterkt door de familie op de achtergrond aan een lange tafel, een beeld dat sprekend lijkt op Het Laatste Avondmaal. Daar weer achter zien we beelden van de familie, maar ook van vreemde vlekken die soms doen vermoeden dat er misschien sprake is van een bloedprop in Ina's hoofd. Je kunt veel kanten uit met

dit stuk en de bijbehorende beelden, waardoor je er nog een tijdje op blijft kauwen. Ina heeft eer spijt van altijd in dienst te hebben gestaan van haar ex-man en de kinderen, die het veel te druk hebben met zichzelf en met de kunsthandel om zich druk te maken om hun moeder. Ze is nooit zichzelf geweest, dat had ze achteraf heel anders gewild. Gelukkig voor haar overlijdt ze in alle stilte. Er waren nogal wat vragen na afloop, maar het nagesprek met Jan-Paul Buijs heeft veel helderheid gebracht, althans genoeg om er een eigen draai aan te geven. - **Brigitte Van Mulken**

Een werkelijk schitterend decor die tafel voor het laatste avondmaal met de beelden op de achtergrond en de uitgestrooide voorwerpen op de voorgrond. Met de moeder als centraal punt en daaromheen dwarrelende gezinsleden. De karakters van kinderen en partners komen summier maar kernachtig aan bod en alles samen schets een familie met overeenkomsten, banden, spanningen. Spel en teksten van de acteurs passen bij elkaar. - **Frans Verberne**

Groot familiedrama met vele vragen en open einden. Wat is waar? Prachtig decor met mooie videobeelden. Teveel dialogen waardoor karakters onvoldoende tot uiting konden komen. Alles draait om moeder. Speciale relaties met kinderen en vooral met een schoondochter voor wie zij grote affiniteitvoelt. Vrijheid die ook fysiek belichaamd wordt. Onderhoudend. - **Frits Brouwers**

Aardige voorstelling - **Hannah Koutstaal**

Intrigerend, spannend stuk. Soms lastig te duiden. Wat is er nou echt aan de hand? In het huis, in de relatie tussen moeder en kinderen en tussen de kinderen onderling. Dat de spelers die in een scene geen rol speelden, meestal achter op het toneel bleven zitten, werkte goed, net als de videobeelden op de 'muur'. Wat mij betreft het beste stuk van de eerste helft, in alle opzichten (tekst, decor, spel). - **Henk Zwijnenburg**

Aandacht genereren wanneer die haar niet langer als vanzelf ten deel valt. Oudere moeder Ina die alleen in een ruim grachtenpand woont, toont hoe zoiets kan gaan. Zij meldt een inbraak waarvan de feitelijkheid niet vaststaat maar die haar uitwonende kinderen weer nauwer bij haar leven betreft. De onderlinge verhouding tussen die kinderen is gecompliceerd evenals die met hun moeder. Opgehelderd wordt er intussen niks want in de licht demeterende geest van Ina schuiven verbeelding en realiteit gemakkelijk in elkaar. De vermeende inbreker kan daarin allerlei gedaanten aannemen, bijvoorbeeld die van minnaar of trouwe vriend. Of van alleen een wens in die richting. Haar verwarring ten spijt, blijkt Ina, geweldig gespeeld door Marlies Heuer, meer en meer de kern van de verwikkeling. Dat leidt soms tot prachtige scènes waarbij haar familieleden vaak aangevers of uitlokkers zijn. Emotioneel treffend vind ik het laatste deel waarin Ina een bloemenvaasje vast omklemd houdt als letterlijk en figuurlijk houvast. Tegelijkertijd verliest ze de greep op haar omgeving. Het decor is interessant doordat achter op het podium een breed horizontaal scherm met animaties meeloopt. Die extra visuele laag past goed bij 'Kras' waarin het immers draait om de veelvormige werkelijkheid en onze percepties daarvan. Regisseur Paul Knieriem heeft, via de acteurs, met 'Kras' een veelzijdige en boeiende productie afgeleverd. - **Jeroen Schoot**

De nachtelijke hersenspinsels van de oude vrouw in combi met de muziek en /of het pianospel vond ikgrappig en humoristisch. - **Joke Kuntze**

Een mooie voorstelling met prachtig integer spel. Echt genoten. - **M.C. Meester-Bruijnesteijn**

Geweldig, hoe Marlies Heuer Ina tot leven brengt! Hoe ze overdag schippert met de werkelijkheid die complementair lijkt aan de nacht- naast de tekst prachtig fel, als gekte, door cartoonachtige beelden weergegeven op de achtergrond. Haar kinderen en aanhang zijn ware karikaturen in hun (on)afhankelijkheid van hun moeder. Genoten dus... - **Nieske Wedman**

Kras gaat over een moeder die zegt dat er 's nachts een inbreker is geweest. Heeft er een puinhoop van gemaakt, maar er is niets verdwenen. Dat is wat er gezégd wordt. Maar alles wat er door de acteurs gezegd wordt, heb ik ook gehoord als projecties van de familieleden op hun situatie en als metaforen voor de familieverhoudingen. Familie. Dit stuk gaat over familierelaties, posities die familieleden ten opzichte van elkaar hebben en patronen waarin zij verstrikt raken. Een indrukwekkend decor van digitale beeldverwerking en - hoe contrastrijk! - van veelal in platte zwart-wit uitgevoerde zetstukken, die aanvankelijk over de vloer

verspreid liggen, vertelt hoe "spullen" illustratief kunnen zijn voor familiecultuur. "Ik ben ingetrouwd in de zilveren lepeltjes" zegt de moeder, indrukwekkend genuanceerd gespeeld door Marlies Heuer, als spil en ook als regisseur van de familie. Trouwens, de andere acteurs mochten er in hun waarachtigheid, al was die soms mooi uitvergroet, ook zijn. Hoe Jan-Paul Buijs zijn driften soms niet meer de baas kon en hoe Keja Klaasje Kwestro naakt uit haar dak gaat in een vlijmscherpe monoloog over haar afgedankt zijn door haar man, zijn briljantjes van toneelkunst! Ik geniet een dag later nóg na. Ga kijken! - **Rob van Seters**

Laatste paar dagen – Kees Hulst & Esther Scheldwacht

Interessant gegeven, mooie voorstelling, prachtige maar ook mindere momenten. Spel van Kees Hulst vaak zeer overtuigend, bijvoorbeeld de manier waarop hij met zijn hele lijf liet zien hoe heerlijk hij het vond als zij hem waste. Jammer was dat er soms meer tekst (uitleg) gegeven werd dan nodig, dus waar suggestie genoeg was geweest. Wat wel goed werkte was de scene met het broodtrommeltje, een draai om haar as en een etmaal was voorbij, en dan kwam ze weer bij hem zitten en met hem praten. - **Alies Snijders**

Hoe verhouden een verpleegkundige en een terminale patient zich tot elkaar. Een basis waar je veel kanten mee op kunt. Helaas wordt in deze voorstelling de weg naar de finale warrig en bij vlagen ongeloofwaardig. Had een mooi stuk kunnen zijn. Gezien tijdens een try-out, misschien dat de finale versie beter uit de verf komt. - **Andre Smulders**

Een traktie voor ogen en oren! Twee acteurs die prachtig op elkaar zijn ingespeeld; de timing van hun bewegingen en woorden is perfect waardoor het stuk van begin tot eind overtuigend overkomt. Over de onbevangen acteerkunst van hond Tasje eveneens niets dan lof. Bovendien chapeau voor mevrouw Scheldwacht's tekst en chapeau voor de dames en heren van regie, lichtontwerp techniek enz. - **Dagmar Halff**

Wat een verschil tussen Kees Hulst (goed) en Esther Scheldwacht (slecht) op het toneel. De tekst daagt niet uit. Te veel expliciete dingetjes die totaal onnodig waren: tekkel op toneel (rot op met die ongein), Esther in lingerie (why?!), dansscene (veel te wild: hij ging toch dood?) Sowieso een zeer ongeloofwaardig script van een verliefde zuster op een terminale patient. Het decor en de soundscape zijn dan weer wel prachtig zodat je tenminste iets moois hebt om naar te kijken.

- **Derk Hazekamp**

De liefde begon in zijn dij
Ging via zijn hart naar zijn
Ogen, naar zijn hand, die
Professioneel gewassen
werd door haar, zij waren
één. Wij zagen het, keken
ernaar en waren er deel
van. - **Diddy van den Berg**

De keuze voor deze voorstelling maakte ik nadat ik eerder deze twee acteurs in het stuk over Leo en Tineke Vroman heb gezien. Het was een indrukwekkende voorstelling. Ook nu weer heb ik genoten van het spel van Kees Hulst en Esther Scheldwacht. Er is een bepaalde chemie tussen deze spelers die ervan afspat. Twee zo verschillende personen die een prachtig contrast vormen. Niet alleen uiterlijk, hoewel dit ook prachtig is om te zien. Maar ook de persoonlijkheden. De aankleding van het laatste dagenkamertje was zoals ik me zo'n kamertje herinner uit mijn werk vroeger. Er ontstond een spanning tussen de twee spelers die soms bijna tastbaar was. Zo gevoelig die meneer Tas, en de langzaam ontdooiende "Engeltje" die duidelijk worstelde om in haar rol als verpleegster te blijven. Wat een prachtige jurk was het die zij droeg, zo elegant. En dan nog de durf om die jurk uit te doen en zich zo kwetsbaar te tonen.

Prachtig allemaal. - **Dini Kuijer**

Het stuk was wel aardig, maar echt onder indruk kon ik er niet van worden. Het leek alsof het een stuk voor henzelf was. Het decor vond ik wel erg mooi; zo simpel, strak en mooie kleur. - **Erika Verhulst**

Voorstelling kwam traag op gang, spel van Kees Hulst vond ik boeiend, tijdens sterfscène vond ik het "spugen" niet passen. - **Esther Meents**

De ziekenhuiskamer was erg kaal en daardoor nauwelijks als zodanig herkenbaar. Het spel van Kees Hulst was heel goed (ik herkende uit eigen ervaring veel kleine gebaren/bewegingen); het spel/de medische handelingen van Esther Scheldwacht klopte niet altijd met de handelingen van een echte verpleegster.

Toch een goede voorstelling die de moeite waard is om te gaan zien. - **Gerard van de Graaf**

Bij het binnenkomen van de zaal wordt je aandacht getrokken door het ziekenhuisbed, de roerloze persoon die onder het laken ligt, de koele tinten blauw/mint, afstandelijk, kil en een beetje warm tegelijk. De ziekenhuisgeluiden op de achtergrond, voor vele toeschouwers waarschijnlijk herkenbaar. Het samenspel van Scheldwacht & Hulst is geroutineerd, goed getroffen en aangrijpend. Opvallend was de doodstille zaal, geen gekuch. Ik vond het een ontroerend, weliswaar redelijk voorspelbaar, verhaal. Goede start van het nieuwe seizoen. - **Gerda Heethuis**

Even vooraf. Wij hadden zeker tien jaren geleden een jaarlijks abonnement op het Nationaal Toneel van 6 voorstellingen. Wij zijn toentertijd afgehaakt omdat wij de voorstellingen te "ruw" en onbegrijpelijk begonnen te vinden en daardoor niet meer op ons gemak voelden, zijn wij gestopt met het bezoeken van toneelvoorstellingen.

Wij hebben deze serie weer aangegrepen omdat wij toneelvoorstellingen best leuk vinden.

Dat wij (ik) uitgekozen (?) zijn om aan de toneelkijker deel te nemen verrasten ons zeer, maar we (ik) zullen ons best doen.

Na het zien van deze voorstelling ben ik mij ervan bewust dat een toneelvoorstelling (het verhaal) met "extreme" aannames getoond wordt. (zie verder).

De "fout" die men maakt is dat je stuk projecteert op de werkelijkheid.

Wij hebben genoten van bovengenoemde toneelvoorstelling. Het thema, het aantrekken en afstoten tussen twee mensen werd goed uitgebeeld.

Hierbij toch enkele opmerkingen.

Al bijna in één van de eerste zinnen, ik citeer: "U heeft een zware operatie ondergaan en daardoor ligt u hier", wordt voor de kijkers het decor aangegeven waarin het stuk zich afspeelt.

Hoewel het niet relevant is waarvoor (ernstige ziekte) of waardoor (ongeluk) de oude man (zonder familie en kennissen) geopereerd werd, komt het wel vreemd over dat ondanks de operatie geslaagd is de man toch nog maar enkele dagen te leven heeft. Hierbij komt bij mij het spotje "operatie geslaagd, patiënt overleden" even in gedachte.

Waar ik ook tegenaan loopt is de verliefdheid de deze personen in deze korte tijdsspanne ondergaan.

De verliefdheid van de oudere man is beter te verklaren dan van de jongere vrouw.

Een man wordt zeker verliefd als een jonge, aantrekkelijke vrouw warme gevoelens toont.

En zeker bij een oudere man in zijn laatste levensdagen.

Heel knap wordt (door vragen van de man) de huissituatie van de vrouw aangeduid. Het huwelijksvuur brandt bij haar op een laag pitje. Ik kan mij heel goed voorstellen dat een verpleegster zich aangetrokken kan voelen tot een (oudere) patiënt. In dit geval, een getrouwde vrouw, met haar beroep zal zich aangetrokken voelen tot de oudere man. Ze zal misschien van hem kunnen houden maar verliefd op hem worden, nee dat niet.

Ze zal volgens mij in hem meer een vaderfiguur zien (houden van) of moederlijke gevoelens tonen.

De scene waarin zij bij hem in bed gaat liggen komt bij mij dan onwerkelijk over (gezien de korte tijd waarin dit allemaal plaats zou vinden).

Verder onze complimenten over dit stuk. - **Goof Craanen**

Het thema van de voorstelling is universeel: lijden en liefde. Echter werden de thema's verbonden door enorm veel clichés, en miste de inhoud diepte en verrassende uitspraken. Kees Hulst speelt goed, Esther Scheldwacht vind ik meer een maker dan een speler. De vormgeving was erg mooi maar stond niet in verhouding tot de magere inhoud van de tekst. - **Hanna van de Ven**

Wat een vakman/vrouwschap! Dit is zoals toneel bedoeld is. Ik kan alleen maar denken in superlatieven. Alles klopte, het spel, het beeld, de tekst. Ook riep het stuk allerlei uiteenlopende emoties op, van tragisch, verdrietig, melancholisch tot licht, komisch en vrolijk. Wat een geweldig kick-off! Hulde, hulde, hulde! - **Hansi van Wezel**

Regie: het eerste half uur was n lang half uur. De dialogen kwamen niet erg vloeiend over. Wat doet die hond twee tellen op het toneel! Decor inconsequent; geen monitor of infuus bij de zieke maar wel de illusie van echt water.

Knap gespeeld door de stervende man. - **Inge Lussing**

Alle elementen voor een intieme voorstelling zijn aanwezig. Het verhaal is er één uit de Bouquetreeks, waarmee ik bedoel dat het een perfecte romance is: met een happy end. Al is die dan niet zo lang, maar wel gelukkig tot in de eeuwigheid. Kees Hulst is een weergalozes acteur, het was een eer om hem live aan het werk te zien. Pas na afloop werd ik in de foyer bijgepraat over de privérelatie van het stel op de bühne: de onstage-chemie in één klap verklaard. Bij deze try-out waren er nog wat onwennige overgangen. Ik ben erg nieuwsgierig naar het einde van de tournee en ik denk dat ik dan nog een keer ga kijken om te zien of het allemaal 'in elkaar'/'op z'n plek' is gevallen.- **Jitske Zitman**

De laatste dagen is een kleine intieme voorstelling met verschillende verrassende scenes. Ik vond vooral de rol van Kees Hulst bijzonder goed gespeeld. Zoals hij de bewassing door de verpleegster ondergaat, met subtiele gezichtsuitdrukkingen, was briljant. De dansscene vond ik heel leuk en verfrissend tussendoor. Sommige onderdelen waren wat gezocht, zoals de houding van Kees Hulst links in de hoek in de 'badkamer'? Ik vond de 'striptease' van Esther Scheldwacht aan het einde niet functioneel. Ze had zo bij hem in het bed kunnen stappen. Het ging toch niet meer om de seks, maar puur om intimiteit. Verder een mooie voorstelling waarbij ik me niet heb verveeld.- **Kitty Mank**

Ik vond het een mooie voorstelling, bijzonder gegeven. soms vond ik de patiënt wat ongeloofwaardig spelen. Overdreven zou ik zeggen.

Ik houd van eenvoudige decors, en het vullen van de emmer als de verpleegkundige ging wassen, vond ik geweldig. - **Margriet Quarles van Ufford**

Het decor en de inhoud komen uitstekend met elkaar overeen. Helder, strak en ruim. Het gebruik van het licht is fenomenaal goed. De spelers waren uitstekend te verstaan, ook voor mijn dove oren. Het conflict tussen professionele verzorging in een ziekenhuis en de menselijke behoefte aan meer dan dat als je laatste paar dagen zijn aangebroken is mooi aanvoeld. En er zat ook humor in, gedurfd met zo'n gegeven. Mooie voorstelling. Het langdurig applaus aan het slot meer dan verdiend. - **Paul van Leeuwen**

Als een uitzonderlijke liefde zó bezongen moet worden door deze Julia op leeftijd dan vrees ik dat die ook zonder podium geen lang leven beschoren is.- **Renée Besteman**

Liefdesverhaal vrijwel zonder spanning of karakterontwikkeling en veel te expliciet verbeeld.

Spel van Scheldwacht steekt schril af bij de theatrale superioriteit van Kees Hulst. - **Ronald Visser**

Het is een liefdesgeschiedenis. Het is een onmogelijke liefde, want hij gaat dood en zij is getrouwd. Hoewel dat laatste geen echt bezwaar is. Het klassieke romantische verhaal dus, een soort Romeo en Julia. Op het eind lijkt het ook sprekend op West Side Story, als Engeltje haar stervende geliefde vertelt van een plek aan het strand waar alle moeilijkheden verdwenen zijn en ze alleen nog maar van elkaar hoeven te genieten. De liefde is groot, zegt ze erbij. Ik vond het niet helemaal overtuigend - hoe logisch is het dat een verpleegkundige in een paar dagen groots en meeslepend verliefd wordt op een stervende patiënt? En hoe zit het met de gevoelens van die patiënt, die onder de morfine zit? Trouwens, hij zegt ook niets over zijn gevoelens voor haar. Hij daagt haar alleen maar uit. Het spel kon me ook niet overtuigen van beider hartstocht. Na afloop hevige discussies. Ten eerste vond men het te plat, te oppervlakkig, teveel boeketreeks. Ik heb persoonlijk geen bezwaar tegen boeketreeks, dus dat stoorde me niet. Iemand anders blies van verontwaardiging omdat Esther Scheldwacht een relatie had met een andere acteur, en toen in een voorstelling over Leo en Tineke Vroman (waar nog aan gerefereerd werd ook, dat vond ik juist wel grappig, ik hou wel van intertekstualiteit) verliefd werd op Kees Hulst. Dit toneelstuk was een 'trap na' vond men. Ze had dit niet mogen doen. Nou ja, dat lijkt me waanzin. Het is niet onethisch als een theatermaker haar eigen leven als inspiratiebron gebruikt. En niets staat Stefan de Walle in de weg zich ook te laten inspireren en een vilein tegenstuk te schrijven. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Een goede tekst en sterk spel, meer is niet nodig voor ontroerend toneel. Scheldwacht en Hulst tonen deze waarheid als een koe aan in Laatste paar dagen. Zoals we gewend zijn van Esther Scheldwacht heeft ze een stuk afgeleverd over het menselijke 'Dasein', wat het betekent mens te zijn onder de mensen. Waar eerdere teksten rond dit thema monologen waren (Helga Maria Baumgarten, Op een mooie Pinksterdag), heeft ze voor deze voorstelling een dialoog geschreven. In Laatste paar dagen zien we de tijd zich verdichten, omdat er geen andere keus is: het zijn tenslotte de laatste levensdagen van protagonist Rein Tas (Kees Hulst), die is opgenomen op de intensive care. Hier ontfermt verpleegkundige Engeltje Donderdag (Scheldwacht) zich over

hem. Zij geeft gaandeweg een erg persoonlijke invulling aan het begrip palliatieve zorg. Door de tijd gedwongen geven de twee zich steeds meer bloot, en ontstaat er een relatie, die verder gaat dan de dood, die verder gaat dan de liefde. Zoals Tas het samenvat, dat je uiteindelijk moet kunnen 'sterven zonder spijt', beseft Engeltje dat je in het leven niet moet wachten. Ze pakt de gelegenheid tenslotte ook met beide handen aan, en ook net op tijd: hij gaat heen in haar armen. Prachtig hoe we zo getuige zijn dat het sterven van de één, betekenis en waarde geeft aan het leven van de ander.

Dramaturgisch komt de urgentie ook tot uitdrukking in het naar het einde toe indikken van het spel. Er is weinig tijd meer, ook niet meer om alle scènes uit te spelen. Die mogen bekend geacht zijn, dus waarom tijd verknoeien? Hierdoor en ook door de ingetogen regie en de eenvoud van het decor, concentreert het hele stuk zich op de handeling en de tekst. Zodoende rest de toeschouwer niks anders, dan in het spel meegezogen te worden, en deelgenoot te worden van de ontwikkeling van de protagonisten. - **Theo Akse**

Liefdesverklaring (voor altijd) - HZT

Even sjans hebben met René van 't Hof, wie wil dat nou niet? Omdat er geen vierde wand is in deze voorstelling kan het je zomaar overkomen. Drie acteurs en een actrice, allemaal niet zo jong meer, maar barstend van de ervaring, omarmen ons en laten ons weten dat ze niet zonder ons kunnen, dat ze van ons houden en ons daarvoor willen bedanken. Ze vergeven ons voor alle gehoest, krakende snoeppapiertjes en mobieltjes die aan blijven staan en soms zelfs afgaan. Ze doen dit allemaal met heel veel liefde, voor ons en voor hun vak. Allerlei types en teksten die ze hebben gespeeld komen langs in de kostuums van toen, o.a. Richard III, Romeo en Julia, sonnet 18 en Sneeuwwitje. De gevulde koek ontbrak helaas, ik had best nog een keer willen griezelen én gieren van het lachen tegelijkertijd. Op het einde kunnen ze geen afscheid van ons nemen, mooi zo, kom gerust nog heel vaak langs met dat fantastische, warme spel. Ik heb genoten! - **Brigitte Van Mulken**

Volkomen verrassing was dit heerlijk toneelspel dat me van meet af aan boeide. In dit toneelstuk werd uitgedrukt wat ik als kind al voelde. Toneelspelers en publiek vormen één geheel: wij hebben elkaar nodig om ons te bezinnen op de lusten en lasten van het leven, en hieraan vorm te geven. Het spel is een manier om te beleven, zich in te leven, en verder (durven) leven. - **Marjolijn du Jour**

Eens iets heel anders. Leuk om zo toegesproken te worden. Woorden van 'Liefde' buitelden over elkaar heen. We konden onszelf testen of we wel goede theaterbezoekers waren, met allemaal verwijzingen naar het een of andere stuk of gebeuren. Vermakelijk het geheel. - **Tiny Hielema**

Merkel – Nineties Productions

Verrassend, goed overdacht en tot in de puntjes uitgewerkt! Mooie én aansprekende combinatie van documentaire en steengoed acteer spel en zang. Jullie zijn erin geslaagd om in alles de juiste balans te vinden en hebben een prachtige en diepgaande voorstelling neergezet. 'Wirklich geschafft!' - **Anke Kusters-Steinmann**

Ik vond het heel bijzonder vormgegeven, wist eigenlijk niet van te voren wat we konden verwachten. Maar het was van het begin tot het einde zeer boeiend. Heel knap hoe het in elkaar zat, met de beeldschermen en changementen van de acteurs. Ook prachtige stemmen. Er werd heel hard gewerkt door de acteurs, ik heb genoten.

Even in het algemeen, door dit abonnement hebben wij stukken gezien die we eerschijnlijk anders nooit hadden gekozen. Ondanks dat twijfelen of we volgend seizoen hiermee doorgaan omdat we ons niet zo capabel voelen om een onderbouwde recensie te schrijven. - **Anneke Rovers-Spaargaren**

Ik had geen idee wat we konden verwachten, maar het stuk heeft van het begin tot het eind geboeid, knap wat de acteurs en regisseur ervan gemaakt hebben. Zeer apart de combinatie van muziek en beelden, grote bewondering voor de spelers, tevens genoten van de mooie zangstemmen. Heerlijke avond gehad.

Even in het algemeen, door deze serie hebben we stukken gezien waar we anders waarschijnlijk nooit voor hadden gekozen. Toch weten we niet of we hiermee doorgaan, omdat we ons eigenlijk niet capabel genoeg vinden om een recensie te schrijven. - **Anneke Rovers-Spaargaren**

Originele spetterende voorstelling! - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Hoe slechts vier spelers een onuitwisbare indruk kunnen achterlaten! Grandioos creatief spel van alle acteurs. Grote verrassing is het begin: in real time geprojecteerde beelden van de "documentaire" over de totstandkoming van het stuk. Merkel een saai mens? In deze uitvoering niet! Het ogenschijnlijk eenvoudige decor met de projecties geeft een extra dimensie en wat te denken van de zang van Annelinde Bruijs! - **Will en Anneke Rovers**

Goed. Laatste kwartier te langdradig..... - **Astrid Starrenburg**

Vandaag is er een inleiding, en wat voor één. Floor Houwink ten Cate leest aan één stuk voor uit een zesbladig epistel waar zij haar passie voor Merkel in verwoordt. En haar uitdrukkelijke wens deze passie om te zetten in een toneelstuk. Alles heeft ze eraan gedaan om Merkel te spreken te krijgen of te interviewen. Ze bijt door: een interview is met Merkel is weliswaar niet gelukt, maar een toneelstuk over haar wel! Ook licht Floor de werkwijze van nineties productions toe. In de zaal staat op het toneel een groot scherm dat in tweeën is gedeeld waarop gezichten van vertellers over Merkel van beide zijden te zien zijn. Wat nu gaan we naar ontboezemingen over Merkel kijken? Gelukkig niet. Er klinkt prachtige muziek en zang en het toneel wordt een ruimte met in het midden een voetstuk. De als gebruikelijk saai overkomende Merkel in haar rode broekpak wordt omringd en toegezongen door vreemd uitgedoste personen. Wat een contrast. Zelfs Poetin wordt op humorvolle wijze gekarakteriseerd als aanbieder van Merkel. Zij laat echter duidelijk doorschemeren door niemand aanbeden te willen worden. Ze doet wat ze moet doen. Ze schafft het zonder veel ophef. Het behoeft momenteel ook geen ophef dat mannenrollen door vrouwen worden gespeeld en andersom. Europa gaat ten onder en Merkel weg, maar niet voordat ze -heel eventjes dan- op het voetstuk plaats neemt. Een muzikale verrassing bovendien. - **Fea Boegborn**

Verrassend, origineel, zeer actueel, uitstekend voorbereid, georganiseerd en gerealiseerd.

De introductie was veelbelovend, soms - voor mij - iets te langdradig, maar wellicht noodzakelijk. Ik had vooraf de inleiding bijgewoond en was dus 'klaargestoomd' voor de inhoud.

De muziek, choreografie en de zang vond ik verbluffend goed, zoiets moois had ik niet verwacht.

Het zou fijn zijn als d 'Merkel' zou worden aangeboden op scholen van het voortgezet onderwijs en hogescholen: deze vertolking van haarregeringsperiode leent zich m.i. voor een diepgaand nagesprek. -

Marjolijn du Jour

We krijgen een inleiding van Floor Houwink ten Cate. Ze gaat uitgebreid in op het ontstaan van dit stuk waarbij ze vertelde dat het haar veel moeite heeft gekost om haar medespelers te overtuigen dat dit een goed project zou zijn. Zij vertelde daarbij ook de vele anekdotes over Merkel, die later in het stuk ook terugkomen. Het decor bestaat uit een podium omringd door twee zeer grote projectieschermen. De spelers vertellen over hun rol op de schermen. Dat duurt zo lang dat ik de moed al opgegeven had om ze in levende lijve te mogen aanschouwen. Dat gebeurt toch halverwege. Zeer absurd verklede figuren die een hoop vrolijke flauwekul uithalen, waarbij vooral Poetin een prominente rol heeft. Hoogtepunt van de avond is echter de speech van Merkel waarbij ze uitlegt dat wij die vluchtelingen wel kunnen opvangen in onze maatschappij: "Wir schaffen das". Dat geeft meteen ook het minpunt van deze avond weer: het geheel blijft te veel hangen in de vrolijke anekdotiek over Merkel terwijl ze juist inhoudelijk zo sterk is: daar had ik graag wat meer van gezien.

- **Sjoerd Postma**

Het was origineel en levendig. Een leuke theateravond. - **Tiny Hielema**

Merkel, een hele sterke vrouw en tegelijkertijd een grijze muis, wordt fantastisch neergezet, nota bene door een man (Benjamin Moen) en hij doet dat heel geloofwaardig en met veel humor, zonder respectloos te worden. Achter de schermen wordt een documentaire gemaakt waarin we via beeldschermen zien hoe het maakproces van de opera in wording is. Want dat zijn ze van plan, een opera over Angela Merkel. Het moet vooral over het "Wir schaffen das" verhaal gaan, hoe je een miljoen vluchtelingen opvangt. En dan begint de opera, lekker excentriek en ook hier met veel humor. Helmut Kohl komt in haar dromen langs en we zien beelden van Putin, die Merkel probeert te verleiden en daar ver mee lijkt te komen. Het gaat slecht met Europa en Angela Merkel moet vooral kalm blijven, altijd weerde rots in de branding, want dat wordt van haar verwacht. Tussen al de mannelijke leiders is zij verreweg de sterkste en ook de meest grijze van allemaal. Ze wil vooral niet op die sokkel. Het is duidelijk een voorstelling waar heel goed over is nagedacht en die met veel plezier gemaakt lijkt te zijn. Sterk spel en een fraai format. - **Brigitte Van Mulken**

Prachtig, prachtig. Mooie regie, mooie choreografie, mooie muziek, goed spel - **Hannah Koutstaal**

Heel leuk, ik heb veel gelachen. Merkel was raak neergezet in haar rode broekpakmet zwarte schoenen en haar typische loopje. De kostuums waren prachtig. De vorm sprak me ook aan :de documentaire overgaand in spel. - **Heleen Wagenaar**

Merkel is typisch zo'n stuk waarvoor ik graag aansluit bij een Toneelkijkersserie. Omdat ik er vermoedelijk niet heen zou zijn gegaan als hij niet in mijn serie zou hebben gezeten. Terwijl het stuk verrassend interessant en vermakelijk was. Terwijl je kijkt naar de zeer uitvoerige persoonlijke motivatie van de spelers en hun affiniteit met de hoofdpersoon, vraag je je af of de opera die zijn beloven ooit nog werkelijk gaat komen - de tijd schrijdt voort. Maar dan komt de opera toch. En die is zeker niet alledaags. Veel bombast (en galm!) maar echt wel mooi gezongen en leuk om naar te kijken. Merkel was aan mij zeer besteed, al had het (in mijn beleving) ook twee serieuze zwaktes. 1: Er werd wel heel erg weinig gedaan met de indrukwekkende loopbaan van Angela Merkel - het draaide te beperkt om 'wir schaffen das'. En aan het eind bleven we veel te lang hangen in het dilemma 'op een voetstuk plaatsen of juist niet'. Toen dacht ik echt: vooruit mensen, zet er nu maar een punt achter. - **Henk Zwijnenburg**

De meest non-theatrale politicus van Europa biedt als onderwerp voor op het podium een bij uitstek intrigerend, paradoxaal gegeven. Dynamisch uitpakken met expressieve middelen is dan vereist want het extreem lage kabaalgehalte van Angela Merkel vraagt een forse dosis reuring om een boeiend kijkspel op te kunnen leveren. De makers slagen daarin met een wonderlijke, tamelijk vrije mix van serieuze, absurdistische en komische fragmenten. En passant is er muzikaal het nodige te beleven.

Het loodgrijze (bedoeld als 'kleur' van AM' s persoonlijkheid?), hoekige decor inclusief zware sokkel, doet aanvankelijk bunkerachtig aan maar blijkt een sterk contrast voor de felgekleurde outfits waarin de acteurs zich bewegen.

Ook letterlijk, want vooral hun lichaamstaal vind ik in dit stuk bijzonder expressief en overtuigend. En Benjamin Moen toont via zijn ingetogen spel, karakteristieke motoriek en typerende outfit onmiskenbaar de persoonlijke contouren van Angela Merkel.

'Merkel' legt het accent op 2015 toen AM tot een soort humanitair ijkpunt werd n.a.v. de vluchtelingen crisis, met een meer terloops aanstippen van andere momenten.

Wel mis ik dimensies van AM als politieke persoon: machtsinstinct, depolitisering van het debat, status-quo als norm, maar bijv. ook haar extreme zelfbeheersing. Los daarvan biedt Nineties Productions binnen de gekozen opzet met 'Merkel' een verrassende theateravond.- **Jeroen Schoot**

Spel, opera, heel poëtisch soms!
Het "loopje" van Merkel maakte er ook nog een comedy van!
Heb genoten!
- **Joke Kuntze**

Heel verrassend, goed gespeeld, monumentaal, en ik vond ook het hondje van Poetin bijzonder leuk - **Martje Verhagen**

Wat een fantastische voorstelling! Zeer origineel; het ene moment over-the-top fantasy/gothic, het volgende moment zeer ingetogen zowel qua spel als kleding. Kortom: genoten... - **Nieske Wedman**

Moeder mag niet dood - Minoux

In dit stuk wordt perfect "show, don't tell" toegepast. Veel wordt gesuggereerd met relatief simpele middelen. Tevens wordt een zwaar onderwerp op een luchtige manier gebracht. Echt een mooie voorstelling. - **Alies**

Snijders

Hier is ongetwijfeld een nuttig en inspirerend project voor ouderen ontwikkeld.

De charmante en krasse mevrouw Jopie Bosua kan met haar positieve instelling en lenig lichaam menig oudere die het even niet meer ziet zitten een setje in de goede richting geven.

Alhoewel de leeftijd 88 tegenwoordig het nieuwe 80 heet te zijn. Dus er loopt menig 88-jarige rond die zich misschien niet aangesproken of geïnspireerd voelt bij het al te lang stilstaan met persoonlijke dagelijkse dingen of bij de nogal stijfjes gedane en simpele rondedansjes van "The Gang van Jopie".

Dochter en professioneel actrice Minou Bosua had deels gekozen voor interactie met het publiek. Een gewaagd experiment weten we inmiddels van andere voorstellingen. Het leek dijkwijs weer op een kleuterschool, geheel met vingeropsteken in de klas: "Wie lucht zijn bedden nog dagelijks buiten?" "Wie her-gebruikt ontvangen enveloppen nog als boodschappenlijstje?" "Wie strijkt nog zijn ondergoed"?

Al met al heeft deze voorstelling niet mijn (71-jarige) hart gestolen.

- **Dagmar Halff**

Het stoere op

t eind gaf

karakter.

Vroeger had je

er last van.

Nu geeft 't pit!

Vroeger voelde je

vergeten, dat was

waarschijnlijk

ook zo.

Als je 't leven

niet naar je hand

kan zetten, draai je

om. Kom leven, kom! - **Diddy van den Berg**

Wat een fantastische voorstelling. Zo'n enthousiaste en prettige presentatie. En dan over dit onderwerp, moeders. Minoux trof precies de goede toon om het publiek uit te nodigen haar vragen te beantwoorden. En reageerde ook heel goed als iemand niet verder wilde uitweiden over haar antwoord. De hele zaal leek mee te gaan in het spel.

Een oudere man met wat stramme benen liet zich tot een dansje verleiden.

En dan de verrassing van de levende en echte moeder.

Prachtig. Ook de dansers op het Franse plein met de passende muziek waren een feest voor oog en oor. Voor mij was Minoux onbekend maar ik wil haar graag volgen en ben benieuwd wat zij nog meer voor mooie dingen maakt. - **Dini Kuijer**

Was het een toneelstuk of cabaret, of iets ertussen in.

Een prachtige voorstelling over het leven van Minoux en haar moeder.

Zeer enthousiast gespeeld met vrolijke en bedenkelijke stukken in het spel.

Op een ongedwongen manier betrok zij het publiek bij haar spel.

Zij liet ons denken over het leven dat wij nog voor ons hebben.

Een stuk dat je gezien moet hebben.

- **Goof Craanen**

Ongelovelijk leuk gedaan. De voorstelling houdt het midden tussen een toneelstuk en een cabaretgesprek met het publiek. De dialoog wordt regelmatig aangegaan. Het uitgangspunt is uplifting: blijf leven en je wordt vanzelf oud. Het koor, de rhei, kwam regelmatig dansend op en zweepte op het eind zelfs de zaal op om op het podium mee te komen doen. Dans er jaren bij!

Een echte familievoorstelling, door de familie Bosua, dochter Minoux en moeder Jopie. die moeder-dochterrelatie was de spil van de voorstelling, maar voor iedereen met ouders is dit herkenbaar en dierbaar. - **Jitske Zitman**

Verrassend stuk! Soms meer cabaret dan toneel. Hoofdrol zet zich kwetsbaar neer als dochter en de complexe moeder-dochterrelatie wordt heel mooi uitgewerkt. Bijzonder dat haar eigen moeder dan ook opkomt en meedoet! De dansgroep heeft ook een bijzonder positief effect op de voorstelling. De muziek en het dansen aan het einde is ook heel vrolijk en meeslepend. Bijzondere voorstelling!!!! - **Kitty Mank**

Ik vond het een nogal infantiele voorstelling, met idem liedjes en dansjes. Amateurstisch', quasi leuk, het publiek erbij betrekken op een geforceerde manier: ik vroeg me al kijkend steeds meer af of ik in de toneelzaal van een bejaardenhuis was beland waar we optimistisch gestemd probeerden de moed er in te houden. En dan die dansjes, te erg voor woorden. Bij nader inzien is die 5 nog erg geflatteerd....ik maak er een 4 van. - **Marese Roselaers**

Een eerlijk, vrolijk stuk met respect voor aanwezigen die betrokken werden bij het vraagstuk maar ook voor het thema van doodgaan, problematiek met ouders - **Margriet Quarles van Ufford**

De onwil om het onvermijdelijke, de dood, onder ogen te willen zien levert hier iets geweldigs op. Humor en ontroering, ze zitten er allebei in. Ook de moeder die zichzelf vertolkt doet dat met een natuurlijke vanzelfsprekendheid alsof ze totaal vergeten is dat ze op het toneel staat. Hartverwarmend. - **Paul van Leeuwen**

een zeer onderhoudende avond met een goede acteerprestatie en toch heel vaak rake grappen/ humor - **Ronald Hilgersom**

Heel verfrissende en visueel aantrekkelijke behandeling van op zichzelf zware thema's als leefstijl, moeder-dochter relatie en (angst voor) verlies van je ouders. Overtuigend, meeslepend en ontroerend spel van Minou Bosua. - **Ronald Visser**

Het begint leuk met een drankje en het eindigt leuk met dansen op het podium. Daartussen vertelt Minou het verhaal van de relatie tussen haar en haar moeder. Ze spreekt het publiek rechtstreeks aan, er is geen vierde wand. Het was neit slecht gedaan, maar de thema's waren niet nieuw voor mij en de invalshoek eigenlijk ook niet. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Moeder mag niet dood? Wat een suffe burgertruttemarij! Bekentenistoneelis tot daar aan toe, maar bijna 1,5 uur gemeier moeten aanhoren, om uiteindelijk te moeten aanzien dat de bekentenis over het leven bestaat uit het niet doen van die bekentenis, is te veel gevraagd van mijn goodwill. Leek er dan toch een moment van spanning aan te komen: dochterlief komt eindelijk in opstand tegen de moeder, zoals dat elke rechteeerde puber (30 jaar uitgesteld weliswaar) dient te doen, bleek de ontknoping erin te bestaan, toch maar lekker in de veilige bubbel van klotsend vruchtwater en moederkoek te blijven ronddobberen. Je zou ze voor minder ophangen. Wat kwamen de dames nu eigenlijk brengen? Dramaturgisch overbodig, ontging mij elke noodzaak voor deze voorstelling. Het enige interessante was de muziekband, althans de delen daarvan met Franse chansons. Nee, beter ware het als het uitgangspunt voor deze zelfpresentatie was geweest: Moeder moet dood! - **Theo Akse**

Norway. Today. – Eva Line de Boer

Een voorstelling met mooie momenten over een actueel gegeven, maar het geheel overtuigde mij niet, vooral de aanvankelijke zelfmoordplannen. De symbolische uitbeelding van wat er in de tent plaatsvond maakte echter veel goed. - **Alies Snijders**

Op de vraag, kun je over de wens om uit het leven te stappen een luchtig stuk maken, dan is het antwoord ja. Twee tieners met een missie om er een eind aan te maken vinden de zin om te leven, letterlijk aan de rand van de afgrond. Altijd een plezier om nieuwe talenten op het podium te zien. - **Andre Smulders**

Er staan hele jonge acteurs op het toneel, en dat is soms te merken. Het stuk lijkt, zeker in het begin, wat overgeregisserd. Het decor, het geluid, de tekst, de regie... alles wordt een beetje teveel op een presenteerblaadje aangereikt. Dat we een eind-goed-al-goed einde krijgen ligt er dik op, maar is toch een beetje te vanzelfsprekend. - **Derk Hazekamp**

Een hele moderne toneelvoorstelling, geënt aan de huidige leefwijze van de jeugd. Smartphones spelen een belangrijke rol, zo leren de twee hoofdfiguren elkaar ook kennen. Via internet, whatsapp, kortom de huidige leefwereld van de huidige jeugd en ook van ons! Zelfmoord is de rode draad door het theaterstuk heen, maar liefde komt uiteindelijk, gelukkig, om de hoek kijken. Een snel en ondanks het heftige onderwerp, origineel gebracht theatergebeuren. - **Gerda Heethuis**

in onze serie was dit de ... ? vierde? zoveelste! reconstructie van een moord/onnatuurlijke dood: ik zag ertegenop om de zaal in te gaan... groot was dan ook de verrassing dat het deze keer allemaal NIET zo deprimerend hoefde. OK de happy end was er wel erg dik bovenop gelegd (enigszins aan de haren bijgesleept?), maar dat paste op zich ook wel bij de voorstelling: wat een levenslust! van de personages en vooral van de jonge spelers! De kleurrijke vormgeving gaf al een vrolijke sfeer. ook de schattige snapchat-maskers die ze bij hun online kennismaking digitaal dragen, wijzen helemaal niet naar het droevige verhaal van de collectieve zelfmoord waarop dit stuk gebaseerd is. Hulde aan de jonge makers om dit stuk op deze manier te brengen. - **Jitske Zitman**

Vormgeving en tekst waren ok maar het spel zeer matig. Vooral de vrouwelijke rol kon mij niet bekoren of overtuigen: zeer overgeacteerd en dat maakte dat ik niet kon opgaan in het stuk. Jammer, de inhoud verdiende beter!, - **Marese Roselaers**

Het zal wel vaker gezegd worden maar ik zeg het toch ook maar. Zelfmoord moet bespreekbaar zijn, altijd. Mag met humor. Moet met humor. Dus geweldig deze voorstelling.- **Paul van Leeuwen**

De zogenaamde vrijscène of het verfilmen over wat ze aan het thuisfront wilden laten weten waren sterke scènes maar vaker was het spel geforceerd en zwakte het stuk een beetje. De uitkomst verraste daarom niet. - **Renée Besteman**

Visueel en akustisch prachtig vormgegeven spel met intense inhoud. Over de even tijdloze als belangrijke vraag naar de zin van het leven. Eigentijds uitgewerkt door spelmet 'leven on en off line', onderscheid echt en nep/fake en het suicide thema neergezet door acteurs die bruisen van de levensenergie.- **Ronald Visser**

Vlot geacteerd, met een kekke tekst. De toon van astrante, obstinate, onzekere, absoluteen (zelf)twijfelende pubers was zeker raak. Alleen het decor deed wat knullig kinderlijk aan en de ontknoping was nogal een anticlimax. - **Theo Akse**

Onze Straat – Het Nationale Theater

De originele (en toch relatief eenvoudige) vormgeving, de (zeker in het begin) inspirerende verteller en het verdienstelijke spel kunnen helaas het 'kabbelen' waar het stuk in terecht komt onvoldoende vergoeden. -

Alies Snijders

Het decor en de opstelling belooft veel, maar wordt helaas niet helemaal waargemaakt. Hoewel er stuk voor stuk goede acteurs op het podium staan kom ik niet in het verhaal. Er zit niet veel vaart in en de ontwikkeling van de karakters is beperkt. Mooi om naar te kijken maar het lukt niet om de aandacht vast te houden. - **Andre Smulders**

De zeegeluiden van de soundscape verraden het al: dit stuk kabbelt voort. Okay, het decor is fraai (Dogville associatie), er wordt goed gespeeld en er gebeurt een hoop in het leven van de bewoners van het appartementencomplex, maar je wordt niet uitgedaagd als toeschouwer. Het stuk is (te) traag en inspireert niet tot een diepe overdenking van wat we op het toneel hebben voorgeschoteld gekregen. - **Derk Hazekamp**

Als het decor naar
boven gaat, komt
mijn huis tevoorschijn.
Nu is alles weg.
Alles naar beneden.
Mijn leven van 30 jaar
Is nu leeg en bevroren.
Mijn toekomst ligt op
éénhoog-
Boven is voor de spinnen
en de herinneringen
17-03-2019
Den Haag.
- **Diddy van den Berg**

Een intiem gebeuren gezien het feit dat wij, als publiek, rondom het podium zitten. Door Romano Vreede, zij praat de voorstelling aan elkaar, maken wij kennis met een aantal personen woonachtig in "een straat, ergens op deze wereld". Uitgangspunt, althans in mijn optiek, was 09/11, de datum waarop onze wereld veranderde. Iedere familie in deze straat heeft zijn eigen verhaal. Subtiel, maar niet diepgaand, maak je kennis met hen. Vooral het 2e en 3e deel had m.i. korter gekund. Bij mij kwam het gehele stuk wat traag over. De wisseling van het decor vond ik ingenieus. Voor mijn gevoel had ik meer impact verwacht van deze voorstelling waar ik naar uit had gekeken. Een beetje tam. Jammer

- **Gerda Heethuis**

Het is nu alweer een tijd geleden en ik merk dat ik nog regelmatig aan deze voorstelling denk. Waarom? Alleen al de zaalindeling met de tribunes om de speelvloer heen zorgden ervoor dat je betrokken moest zijn bij het spel. Hoe verschillend het leven van mensen in dezelfde straat kan zijn en hoe weinig je eigenlijk weet van wat er zich allemaal achter een paar muren niet ver verwijderd van je eigen huis afspeelt. Mooi spel, met name van de dochter van de alleenstaande moeder. Wat speelde zij ontzettend natuurlijk! En dan het onomkeerbare tragische einde. Maar voordat het zover is, moeten we vooral betrokken op elkaar zijn, althans dat heb ik er voor mezelf uit gehaald. En niet noodzakelijk maar wel erg vriendelijk en gastvrij waren de multicultiversnaperingen die tijdens en na de voorstelling werden uitgedeeld. Dat maakte het geheel extra de moeite waard! - **Hansi van Wezel**

We zagen de try-out op 13 maart. het verhaal over 4 huishoudens in een portiekflat wordt door opperverteller Romana Vrede in 3 grote scènes uiteengezet. ze begeleidt nadrukkelijk de acteurs die elkaars burens spelen en de technici op de tribune met haar gebaren en mooie stem. Het zijn veel verhaallijnen en vele acteurs die aan bod komen, maar echt de diepte wil het niet in. Ook vond ik het tempo nogal laag: veel werd verteld en uitgelegd, wat wellicht misschien al wel klaarblijkelijk/logisch/met spel uit te beelden was? Bij de sprongen in de tijd raakte ik de draad af en toe kwijt. De vertragingen en lichteffecten, het spelen met het ophijzen en neerdalen van het decor waren nog het spannendst. Erg leuk bij deze voorstelling was de revitaliseringsbreak in

de pauze in de zaal. het was erg gastvrij om met thee en baklava rond te gaan. dat creëerde een leuk wij-gevoel onder de bezoekers. mijn advies zou zijn: probeer nog een half uurtje in te korten en vaart erin te krijgen. de stoeltjes zonder armléuning op de 4 tribunes zitten niet lekker genoeg om het hele stuk letterlijk 'uit te zitten'. Het beginnetje is er, dit stuk heeft nog ruimte en potentieel om te groeien. succes! - **Jitske Zitman**

Ondanks het best goede spel en de interessante vormgeving, werd ik niet echt gegrepen door de voorstelling: weinig verrassend qua thematieken tekst; veel déjà vu. Jammer, de spelers verdienen beter! - **Marese Roselaers**

Het kan nog wat worden misschien. Het kabbelt voort, de verteller vertelt. Dat het me niet zo boeide kan ook liggen aan mijn slechte oren omdat de spelers in drie van de vier keer niet in mijn richting spraken. Gevolg van de opstelling. Weinig echt drama. - **Paul van Leeuwen**

Het eerste deel was betrokken, het tweede deel werd trager en het derde deel helemaal. Het idee was leuk en de drankjes en hapjes in de pauze, de uitwerking minder. Hoorde een dag later dat de acteurs ook niet tevreden waren geweest over deze try out. Het gebruik van de ruimte werkte heel goed. - **Renée Besteman**

zeer goed en invoelend gespeeld - **Ronald Hilgersom**

In een decor dat een beknopte landkaart vormt van de straat, volgen we in drie scènes de lotgevallen van vier huishoudens en een buurtwinkeltje. De scènes zijn momentopnamen, de mensen staat op een bepaald punt in hun leven en een paar jaar later staan ze op een ander punt. Wat mij blijft is hoezeer het wereldgebeuren onze levens beïnvloedt. Voor sommige mensen nauwelijks, de student/wetenschapper met depressies had ook zonder Wereldgebeuren een eind aan zijn leven gemaakt. Maar Ismael had zonder 9/11 misschien minder flauwe grappen moeten aanhoren. Of misschien ook wel, want ook Bataclan en Charlie Hebdo hakten erin natuurlijk. Eigenlijk gebeurt er niet veel opzienbarends in de straat, het zijn doodgewone levens. Een beetje zoals in het schilderij van Pieter Breugel De Val van Icarus: op de voorgrond zijn mensen gewoon aan het ploegen en schapenhoeden, terwijl zich op de achtergrond een ramp voltrekt. Het laatste deel, dat eigenlijk het aangrijpendst was, was meteen ook een beetje saai, dat was wel jammer. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Onze straat zou gaan over de bewoners van een straat in een Europese stad, en hoe deze bewoners zich tot elkaar verhouden, hoe hun levens zich in de loop der tijd ontwikkelen en wat ze allemaal doen en meemaken. Kortom een intiem inkijkje in het leven van deze mensen en hun wensen, verlangens, belevenissen en verhoudingen.

Helaas blijkt daar tijdens de voorstelling weinig van. Ja, er wordt een aantal scènes gespeeld uit wat kennelijk drie sleuteljaren in de straat zijn, heel omineus beginnend op 10 september 2001. Maar wat precies de verbinding daartussen is? En welke motieven hebben deze mensen eigenlijk? Het blijft allemaal fragmentarisch en ongemotiveerd. Het aan elkaar praten van de scènes door Romana Vrede als een soort opperstalmeester helpt daarbij niet. In tegendeel, de vervreemding wordt er alleen maar groter door, en de ergernis. Temeer daar ze ingrijpt – is dat een secundaire regie? - op momenten dat de acteurs lekker in hun spel lijken te komen, en dieper de materie in willen duiken. En soms lijkt ze zelfs haar tekst kwijt. Nee, op zo'n manier blijft het krabben aan de oppervlakte. Het acteerwerk komt dan ook niet uit de verf. De karakters blijven plat, en lijken soms zelfs bijna karikaturen. De tekst wordt niet verder uitgewerkt, en verzandt her en der in plattitudes. En dat is jammer. Want met een bezetting die hoge verwachtingen oproept, en een speelduur, waarin er genoeg getoond (lees: geacteerd) kan worden, zou dit een pracht van een stuk zijn geweest. Zet die opperstalmeester aan de kant en geef alle ruimte aan het acteren en de tekst! Dan zouden de personages zich kunnen ontwikkelen, dan zou er iets van motivatie zichtbaar worden, en dan zou je daadwerkelijk de gevolgen van de begindatum voelbaar kunnen maken voor de bewoners van een straat in een willekeurige stad ergens in Europa. Je zou je dan als toeschouwer zomaar kunnen gaan inleven. Tenzij dat natuurlijk niet de bedoeling is. Want laat dan een groot deel van het stuk opgaan aan meta- tekst, die je ook in een boek thuis op de bank zou kunnen lezen: geen reden om naar het theater te komen.

- **Theo Akse**

Opgediept - Theatertroep

De beoordeling gaat alleen over het 2e deel van de voorstelling, Opgediept.
Het eerste deel was voor mij niet nodig. - **Hannah Koutstaal**

2 stukken: leuk en mooi.

'Mephisto' vond ik het 1e kwartier niet veel aan, maar het werd steeds boeiender. Je gaat lijnen ontdekken en het was zo grappig af en toe, wrang, maar toch. De acteurs riepen mooie beelden op. riepen mooie beelden op. 'Opgediept' was indrukwekkend en mooi. Er zaten ook van die speelse elementen in die het het eerste stuk ook veel had. Bijvoorbeeld de vrouw/moeder die door 2 personen werd gespeeld. Dat ging heel vanzelfsprekend, het viel eigenlijk niet op.

Ik vond het een prachtige toneelavond en de Theatertroep leverde een knappe prestatie. - **Heleen Wagenaar**

Ik kende de Theatertroep alleen van diverse Vaudeville-voorstellingen op de Parade, in Frascati (ca. 10e verjaardag) en Theater aan het Spui (eind vorig seizoen). Deze voorstellingen zijn aan mij besteed, dankzij de droogkloterige humor, de chaos en het spelplezier. Dat is wat iemand als ik soms goed kan gebruiken ter compensatie van al het ingewikkelde, verdrietige en zorgwekkende wat deze planeet ons voorschotelt. Dat het gezelschap meer kan dan Vaudeville, heeft me in de tweede helft van Opgediept aangenaam verrast. Vooral de bijzondere keuze om Erna te laten spelen door twee vrouwen, vond ik sterk. Zonder het spannende effect daarvan (en de bijdrage vanachter de piano) had Opgediept misschien best snel saai kunnen worden. Dat was het nu zeker niet. - **Henk Zwijnenburg**

Jolijt als aanloop naar rampspoed, in die ongemakkelijke chronologie neemt de Theatertroep ons mee in 'Opgediept'. Niet dat de Duitse jaren 30 onbekommerd waren, integendeel. Maar het gewone leven ging grotendeels door en theaters boden ruimte voor vertier - vooral dat laten de acteurs in kostelijke vaudevillestijl zien. Verderop wordt de context grimmig en de korte, vaak prozaïsche zinnestukjes van Judith Herzberg maken het ongewisse lot van velen haast tastbaar. Dit wordt persoonlijk aan de hand van een jong Amsterdams echtpaar dat hun kind in 1942 afstaat aan een onderduikmoeder. Het acteerwerk is dan eerder ingetogen maar wat mij betreft minstens zo overtuigend.

Voor mij biedt 'Opgediept' vooral een indringende blik op het grillige en onpeilbare van een bestaan in oorlogstijd. Een geslaagde productie waarbij het decor het spel zinnig omlijst en de regie de tekst laat spreken zonder de expressie van de acteurs te neutraliseren. - **Jeroen Schoot**

Het tweede stuk werkte duidelijk beklemmend op mij en op de "zaal". Levendig spel dat pakte. - **Joke Kuntze**

Heel bijzonder, 2 voorstellingen met een minipauze er tussen. Het leek een wereld van verschil, maar al snel is door de tekst duidelijk dat ze wel degelijk samenhangen. Rommelig, fantasievol, kleurrijk en over elkaar buitelende personages in stuk 1; strak, verstild, sober en zeer functionele rollen in stuk 2. Schrijvende tekst in stuk 2, waarbij de moeder nog sterker naar voren kwam door het spelen door 2 actrices: zo kwam de boodschap goed binnen. - **Nieske Wedman**

Over de natuur van de dingen - HZT

Dit stuk gaat voor mijn gevoel vooral over eenzaamheid en het elkaar niet zien. Tijdens de nacht zijn de drie acteurs radiopresentatoren, maar daarnaast spelen ze diverse andere rollen, waaronder een man waarvan de vrouw twee jaar geleden is overleden en zijn dochter, die net eindexamen heeft gedaan. Hij is steeds in zijn tuin bezig, maar er verandert niets wezenlijks, er komt niet veel uit zijn handen. De dochter weet niet wie ze is, wat ze wil en zelfs niet waar ze is midden in de nacht, in haar eigen buurt die ze niet herkent. Dan is er nog de astronaut die rondzweeft in de ruimte en die al net zo alleen en eenzaam is als de andere figuren. Net als de anderen is hij zoekende. Het decor is sober, het bestaat vooral uit een plafond vol lampen die de sterrenhemel voorstellen en dat soms naar beneden komt, o.a. om de astronaut dichterbij de aarde te brengen. Dit ziet er fraai uit. Omdat we niet in elkaars hoofd kunnen kijken blijft iedereen hangen in zijn eigen cocon. Zo gaat dat nu eenmaal vaak. - **Brigitte Van Mulken**

Interessant gegeven; uitstekende inlichtingen, vooraf op internet en in het uitgereikte programma, na afloop bij de nabeschouwing. Ik was meteen gegrepen bij het begin, dacht terug aan mijn eigen feesten na het eindexamen. De afstand tussen de acteurs, soms heel dichtbij, dan weer mijlenver van elkaar af, in het spel letterlijk en figuurlijk werd wonderwel voelbaar. De tuin van Epicurus was m.i. goed uitgewerkt met de uitbeelding van het teruggetrokken leven van de vader. Het zoeken naar gemoedsrust, het trachten vat te krijgen op alle 'gebeurtenissen' die wij (moeten) ondergaan, vond ik aangrijpend.

Prima decor, driedimensionaal, m.b.v. het beweegbare plafond en de kuil; goede geluid- en effecten. -

Marjolijn du Jour

Er liggen mensen op de grond met een microfoon in de hand. Er klinkt een hoorspel, nee een radioprogramma met telefoongesprekken. De dialogen worden af en toe afgewisseld met een verhaal. Het decor bestaat uit een plafond van lampen dat op en neer beweegt om de astronaut boven de dampkring te laten komen zodat hij op de aarde neer kan kijken. Een poëtische en verwarrende voorstelling die onmogelijk naverteld kan worden maar wel een boeiende avond opleverde. - **Sjoerd Postma**

Het toneel is voorzien van een verhoogd vierkant en aan de buitenkant daarvan of soms erop bevinden zich drie figuren die in een 3tal microfoons spreken of naar elkaar overschakelen lijkt het. In ieder geval is een ervan de schrijver van het stuk Lowie van Oers. Een flirt van een meisje, een uitleg over een vader die alleen nog maar naar de intratuin gaat voor plantjes maar die vermoedelijk niet plant. Er verandert niet veel vindt de dochter. Zijn vrouw lijkt overleden en de dochter wil graag de wereld in. En dan opeens staat er een speler boven het licht, hij bevindt zich in de ruimte en rapporteert daarover. Ondanks het duiken naar de microfoons vind ik het spel statisch en het vertelde, soms afstandelijk en dan weer emotioneel, ach daar krijg ik geen vat op. - **Fea Boegborn**

People, Places & Things – Toneelgroep Oostpool

Magistraal (op alle vlakken).

Dit is waar 'kunst' om draait: een doeltreffende verbeelding met impact. Bedankt!- **Anke Kusters-Steinmann**

Ik vond het een indrukwekkend stuk, de hele avond is het in het publiek doodstil gebleven. Alle spelers waren goed, kan niet zeggen dat er een iemand minder was dan de anderen. Ik ben zo blij met deze serie, je ziet zoveel verschillende stukken, genres, fantastisch. - **Anneke Rovers-Spaargaren**

Eenvoudig doch indrukwekkend decor. Wekte veel suggestie op. - **Joke van Egmond**

Heftige indrukwekkende voorstelling. Drama voor alle betrokkenen. Ook voor de ouders van Lucy. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Een indrukwekkend stuk over verslaving, de verslavingsbehandeling en na een succesvol resultaat de wrange realiteit van de terugkeer in de wereld. - **Rob Soeters d'Arnault**

Fantastisch stuk dat zeker door de nazit veel inzicht geeft in de afkickstrijd van een verslaafde. Het spel van Hannah Hoekstra is top en wordt ondersteund door het eenvoudige en draaiende decor en de belichting. Als kijker wordt je hierdoor deelgenoot van hetgeen in haar hoofd omgaat. Het verrassende slot benadrukt de moeilijkheden die een verslaafde ook in de directe omgeving ondervindt. Kortom een uitstekend geregisseerd stuk met een boodschap voor ons allen. - **Will en Anneke Rovers**

Emma, die eerst beweerde Sarah te heten, meldt zich bij een rehaakliniek, want ze is helemaal ingestort. Ze is van plan om in drie weken af te kicken en denkt dat wel te kunnen. In een heel sober decor met een grote draaischijf met daarop aan twee kanten dezelfde wand met daarop de naam Lucy – wat later haar echte naam blijkt te zijn – speelt Hannah Hoekstra een jonge actrice die aan van alles en nog wat verslaafd is en dringend hulp nodig heeft. Maar die hulp wil ze alleen op haar manier en dat kan ze wel vergeten, ze moet in groepstherapie of ze wil of niet. Haar behandelend arts laat zich niet in de maling nemen en dat geldt ook voor haar therapeut, tevens ervaringsdeskundige, mooi gepeeld door Ariane Schluter, die later ook nog haar glasharde moeder is. Met humor en ijzersterk spel, vooral van Hannah Hoekstra, die echt overtuigt als verslaafde, krijgen we een inkijkje in een kliniek waar alles draait om afkicken. Het decor en de spelers draaien mee en in Emma's hoofd lijkt de boel ook wel alle kanten op te gaan. People, Places & Things is een prachtig stuk waar echt alles goed aan is, vooral het spel van Hannah Hoekstra. Hier zou ze best wel eens een Theo D'Oor mee kunnen winnen.- **Brigitte Van Mulken**

Geen inleiding voor dit stuk voorzien, wel een nabespreking, maar daar maak ik geen gebruik van omdat ik een recensie moet schrijven en dat niet wil laten beïnvloeden.

Het decor van het stuk is een witte wand die draaibaar blijkt en een verlate steeg of goot verbeeld. Goed gevonden. Een verslaafde Emma (fantastisch gespeeld door Hannah Hoekstra) , goed gebekt met een goed uiterlijk, dus zeker geen achterstandstype belandt in een verslavingskliniek, alwaar ze haar verslaving ontkent en probeert weg te komen. In een andere sessie, waar het draaiend toneel instrumenteel bij is, is ze opnieuw in de kliniek en geeft ze zich met behulp van pillen van de begeleidster/therapeut wel iets meer over. Er wordt een bepaalde afkicktechniek gespeeld met andere verslaafden waar een ieder een specifieke rol moet spelen. Voor de actrice Emma hoeft dit geen probleem te zijn. Van haar krijgen we in te horen dat ze achtergesteld is omdat haar broer is overleden en niet zij zelf, en hoe haar familie is. Sommige patiënten lijken genezen en komen later in het stuk terug als therapeut lijkt het. Uiteindelijk is ook Emma wellicht weer in staat om feestelijk de kliniek te verlaten met een diploma en terug te keren naar de omgeving die haar verslaafd maakt. De ouders blijken geen lieverds meer te zijn voor hun uiteindelijke zorgenkindje. Een helder tijdsverloop is mij helaas ontgaan.

- **Fea Boegborn**

Heel beklemmend vond ik het begin, ik werd meteen meegetrokken in een angstaanjagende situatie. (Tevoren had ik nog niets over dit toneelstuk gelezen.) Allengs werd het steeds benauwender, ik had weinig hoop dat het 'nog goed zou komen'. Geweldig toneelspel van de acteurs die gezamenlijk mij actueel gegeven zo boeiend hebben duidelijk gemaakt. De lichteffecten en het decor hielpen hierbij uitstekend. Dit toneelstuk en de titel

zal me altijd bijblijven, dankzij het sublieme spel van Hanna Hoekstra, Ariane Schluter en het intense spel van hun collega's. {Deze voorstelling heb ik op woensdag, 27 februari '19 gezien. - **Marjolijn du Jour**

Een draaibaar toneel waarvan handig gebruik gemaakt wordt. Hannah Hoekstra danst in een zilver kostuum, praat en wordt gestoord door een heftige muziek. Raakt stukken tijd kwijt, raakt de draad kwijt, is enthousiast en boos. Beleeft alle emoties door elkaar en maakt een verwarde indruk. Het is duidelijk dat hier iemand, "Emma", verslaafd is.

De rest van de avond, twee en een half uur, gaat over de behandeling in een afkickcentrum. Ze moet een stappenplan ondergaan, een stappenplan dat haar veel te langzaam gaat en waar ze nog helemaal niet aan toe is. Na een terugval komt dan eindelijk de erkenning van verslaving en de eerlijkheid en de wil om de verslaving te lijf te gaan. Dat lijkt te lukken tot op het laatst de ouderlijke omgeving, die kennelijk de afgelopen jaren nogal teleurgesteld zijn door hun dochter, de dochter niet echt warm ontvangen. Hierdoor zal het de vraag blijven of de therapie geholpen heeft en ze sterk genoeg zal blijven om van de verleidelijke middelen af te blijven.

Er werd door bijna alle spelers met veel inleving gespeeld. De hoofdrol werd door Hannah Hoekstra fantastisch ingevuld. Maar het stuk duurde veel te lang, er werd veel te veel herhaald en te weinig variatie in de therapie getoond. Al met al vraag ik me af waarom we hier nou naar moeten kijken: het leek meer op een vormingscursus dan op een toneelstuk waarmee de fantasie geprikkeld wordt.

- **Sjoerd Postma**

Een mooie voorstelling over een heftig onderwerp. Prachtige rol van Hannah Hoekstra. Wij namen een verslaafde buurman mee en die herkende wel het een en ander.- **Tiny Hielema**

Rijzen en Rookman, de dikke Muiz en Sjors – mugmetdegoudentand/ZINA

Theatermakers zijn gauw bang dat toneel saai gaat worden en denken dat het publiek steeds weer wat anders wil. Deze avond was daar een mooi voorbeeld van. We kregen inderdaad goed toneel voorgeschoteld, maar uit angst dat we ons misschien zouden vervelen (ondanks de vrij beperkte duur van het stuk) moesten we op ongemakkelijke stoeltjes plaatsnemen zodat de acteurs om ons heen konden rennen en werd er net gedaan (nog nooit vertoond!) of we een kijkje mochten nemen achter de werkelijk bestaande voordeur van het echte echtpaar Muizelaar-Roosen. De waarheid of niet? Dat kan me niets schelen.

Toneel is schijn tussen acht en elf uur en moet dat blijven. De vier personages ten tonele hebben onderling relaties en daar liggen wat moeilijkheden in besloten. Mevrouw Roosen laat zien dat ze ondanks haar reeds enigszins gevorderde leeftijd nog altijd een super high energy uitstraling kan tonen. Bewonderenswaardig! Mevrouw Rijman heeft zolang we haar van het toneel kennen een bijzonder charmante uitstraling gehad en dat kunnen we deze keer wederom goed waarnemen. Ik zie dat graag. De Heer Groot straalt relativerende rust uit en plaatst zijn argeloos overkomende teksten heel knap. In de persoon van de Heer Muizelaar zien we de eerste klas acteur aan het werk, die hij altijd al geweest is en hopelijk nog lang zal blijven. Een mooie avond. Anders dan anders.

Maar of deze al of niet voorgewende echtheid nou enige emotie opleverende? Nee. Doe toch maar liever een stuk van een bekwame en ervaren toneelschrijver. De warrige, zelf samengestelde tekst had geen erg meeslepend karakter. Wel kreeg het publiek in technische zin een knappe voorstelling te zien en grote inzet van spelers, die duidelijk in hun werk geloofden. Of de regie veel aan de eigen vlijt heeft kunnen toevoegen is voor een buitenstaander moeilijk te zien. - **Aart Blom**

Vooraf wordt aangegeven dat de stoelen op het toneel eerst bezet moeten worden. Die stoelen staan wat willekeurig door elkaar. Het stuk wordt gespeeld tussen het publiek. Het is denk ik ook de enige manier om het te laten werken. Met het publiek op een afstand op de tribune zou dat letterlijk te afstandelijk worden. Er wordt gespeeld door vier acteurs: Lieneke Rijksman, Adelheid Roosen en George Groot en Titus Muizelaar. Die vier kennen elkaar persoonlijk en hebben onderling relaties gehad. Het stuk begint met knalharde muziek en door elkaar wervelende acteurs die zich tussen de stoelen bewegen. Het voelt bijna als een overval. Je wordt op deze manier letterlijk wel bij het verhaal betrokken. Dat voelt soms wat ongemakkelijk, maar het werkt wel. Gedurende dit autobiografische stuk, dat al improviserend is ontstaan, wordt uit de doeken gedaan hoe de onderlinge relaties in elkaar steken en wat dat aan gevoelens te weeg brengt en bracht. Het is knap hoe de acteurs van alle improvisaties een geheel gemaakt hebben. Het verhaal stijgt boven het persoonlijk uit doordat de gevoelens die er mee gepaard gaan universeel zijn en herkenning oproepen bij het publiek. - **Anne-Mieke Akkermans**

een heel persoonlijk stuk, toch vond ik dat niet vervelend in de zin dat ik me als een voyeur voelde. De energie en het enthousiasme van Adelheid Roosen spat van het toneel af en werkt aanstekelijk. Ook Rijman komt zeer overtuigend over.

Een bijzondere kijk op hoe vier levens met elkaar verweven zijn. Vond de opstelling van de stoelen voor het publiek een leuke vondst, het fysieke contact af en toe met kijkers uit het publiek ook typisch iets van Roosen, wel goed!

Bijzondere avond gehad, ik kijk uit naar het volgende initiatief van Roosen, topvrouw!! - **Janie Kropman**

Het publiek wordt bij binnenkomst al aangesproken, contact is snel gemaakt en dat maakt nieuwsgierig en voelt goed. De speelstijl is echt, vol emotie en energie. Op de kreet "muziek" rennen ze rond, spelen met en voor hun leven! Een bijzondere voorstelling met fantastische spelers! - **Joske van Duijne Strobosch**

Dit behoeft weinig commentaar. De moed om relaties te ontrafelen en daar op een podium het publiek deelgenoot van te maken.....

af en toe lastig te volgen wie wat speelde. Vergde goed nadenken en voegde toe dat niet makkelijk geoordeeld kan worden over een schuldvraag, als dat al aan de orde was. Een heel bijzondere voorstelling.

De opmerking dat beëindigen van een relatie ook ruimte en vrijheid kan geven vond ik bijzonder- **Joukje Bijlsma**

Letterlijk gezeten in het spel, op het toneel, beleef je heel intiem de pijn van een verbroken relatie. Een pijn die ook na vele jaren nog wordt gevoeld. Heel intens gespeeld. Ontroerend. - **Margreet Iskra**

Het spelen rond de toeschouwers vond ik ongemakkelijk. Het doel ervan was me niet duidelijk evenals delen van de voorstelling. - **Marijke Bruggeman**

De vlakke vloer is met witte stoeltjes, gezellig volgezet, daar huppelen de vier spelers enthousiast tussendoor, stellen het publiek op het gemak of net weer niet, met kletspraat. Met een vliegende start tettert Roosen 'WE GAAN SPELEN', Vivaldi-muziek gaat daar weer over heen, 'dit is onze speelplek' schreeuwt ze nog eens. Adelheid gooit, slingert haar levenshouding door de zaal, rent tussen het publiek door dat in groepjes zit. Eerlijker overdondert ze de toneelruimte ermee en de andere drie dribbelen daar wat dwarsig door en achteraan.

De aanleiding vertelt ze in flarden. Vol emotie spelen ze twee zusjes, die ze weer even zijn, de vader *George* krijgt ervan langs en *Titus* heel erg ervan langs. Hij is de ex van de één en/of de ander, die sukkelig maar wat doet door op kerstvakantie met de ander te gaan. Het spel breekt geregeld op afroep af op Vivaldi Het is feitelijk een chaotische gedachtenstroom van de emotionele herinneringen van vier ingewikkelde relaties waarvan de chaos nog weer verdubbelt als ze in elkaars rol stappen.

Het is deze vier acteurs op het lijf *op hun persoonlijke stijl* al improviserend ontwikkeld en geschreven. Alles uit de zusjesjeugd komt langs: vechten zoenen vrijen jongetje in kort blauw broekje huilen ik kan het niet. Alle irritaties, woede, beschuldigingen, de niet uitgesproken waarheden, komen therapeutisch borst kloppend bijna door de zaal heen donderen. Gelukkig is er een betoverend einde aan de power-speelstijl, want zoveel ongefilterde oprechtheid houden we als publiek niet vol.

Overweldigd en totaal onder de indruk van deze waternival van emoties en fladderende herinneringen verlaat ik de zaal. Chapeau voor deze ras-acteurs.

- **Martien Voegelzang**

Rishi – Firma MES

Een aangrijpend verhaal en goed verteld. Lastig te beoordelen als toneelvoorstelling door het meer documentaire-achtige karakter. - **Alies Snijders**

Rishi is een voorstelling die er toe doet. Met veel lef en betrokkenheid gemaakt. Door vanuit verschillende gezichtspunten het verhaal over Rishi te vertellen wordt duidelijk dat er nooit één waarheid is, zelfs niet van zeer ingrijpende gebeurtenissen. Een verhaal met veel boodschappen dat gezien moet worden.- **Andre Smulders**

Hier wist men alles een plaats te geven en iedereen die bij dit waar gebeurde verhaal erbij betrokken was, aan het woord te laten. Het geheel werd nog eens naar een hoger niveau getild door het uitstekende spel van de drie acteurs. Van begin tot einde boeiend.- **Dagmar Halff**

M'n eerste gevoel na afloop van de voorstelling was dat ik naar een theateraal getuigenverslag had gekeken. Ik miste de opbouw, verhaallijn en plot. Maar na een tijdje, ook dankzij het nagesprek, werd duidelijk dat als je als theatergezelschap kiest voor een onderwerp als dit, de nu gekozen vorm een hele goede is. Op het toneel verschenen observaties, zonder oordeel, die een reconstructie naar eigen inzicht mogelijk maken van wat zich die dag op HS afspeelde. Tijdens het kijken vormt zich een beeld, dat in een volgende scene weer bijgesteld kan worden, of worden versterkt. Het zijn kleine nuances die uiteindelijk bepalen hoe het lot z'n beloop krijgt, en ook met welk gevoel en beeld je uiteindelijk deze voorstelling zult herinneren. - **Derk Hazekamp**

Richi

De Engelman was
beledigd- Had hij
om geld gevraagd?
Had de jongen hem
wel belaagd-
Of op een andere
mishaagd?
Zo'n grote jas
had grote zakken!
Had zo een pistool
kunnen pakken,
Maar.....hád hij er
wel een?
Neen!

Richi 2

Witte Zwanen,
groens zwanen.
Ik zag laatst een
Engelsman-
Hij vroeg me geld,
Ik had het niet-
Ik stak mijn hand
om het te bewijzen.
Hij liep weg en
begon te wijzen-
Hij kwam terug
met een man of
tien- die wilden
nog schieten
bovendien!
Een kogel in
mijn hart de
Andere in zijn holster

Handen hoog!
Dat ging niet meer.
Het was er een
welgeteld- en ik
was uitgeteld!

Oh, mamma!

Richi nr zoveel.
Racisme
zit in ons allemaal
Min of meer-
We hebben het
allemaal under the
skin-
We zitten er midden
in.
Wanneer merk je het
t meest?
Als de confrontatie
is geweest.

Richi zoveel.
De moeder mocht
haar zoon identificeren.
Maar al die vlekken en
dat bloed, deed de
identificatie
geen goed.
Zo kende zij haar
jongen niet-
Hij was niet
meer.

Diddy van den Berg

Een goed informatief toneelstuk zonder opgedrongen standpunt; zet aan tot denken.
Opstelling tribunes en het voortreffelijk spel van de acteurs leidt tot grote betrokkenheid van het publiek. -
Gerard van de Graaf

Dat de spelers van Firma Mes zeer goeie acteurs zijn en hun rollen overtuigend brengen, vond ik de voorstelling heel ongemakkelijk. Niet eens vanwege het verhaal en de aanklacht tegen de huidige maatschappij waarin je tegenwoordig alle waarheden in twijfel kan trekken. Maar het was ongemakkelijk omdat het verhaal van een Hindoestaande familie vertelt werd door blanke acteurs, ik kon de echte pijn niet voelen en vroeg me de hele voorstelling af wat er met deze voorstelling vertelt moest worden. Het verhaal van Rishi is er een van velen en mag niet vergeten worden, maar ik weet niet of dit de manier is om het te vertellen. - **Hanna van de Ven**

Het was voor mij de tweede keer dat ik deze voorstelling zag en ik was weer ontdaan. Wat is nou de waarheid? Kunnen er meerdere waarheden naast elkaar bestaan? Hoe kan een verhaal aanzwellend en degeneren? Hoe verstrekkend kunnen sommige beslissingen zijn die in een paar seconde genomen moeten worden. Kun je het mensen kwalijk nemen die dan achteraf misschien niet de juiste beslissing hebben genomen maar wel met de beste bedoelingen? Wat een worsteling! En wat een vakmanschap! Hulde aan spelers en makers. Wat een confronterend stuk! - **Hansi van Wezel**

Goed gespeeld maar ik voelde me er wat ongemakkelijk bij. Toch door t onderwerp. Soms ook wat langdradig. -
Inge Lussing

Een onderwerp zo serieus zo uitdiepen en van alle kanten belichten, knap gedaan. De voorstelling behandelt het noodlot van de jongen Rishi die op station Hollands Spoor door een politiekogel om het leven kwam. Eigenlijk is het een reconstructie van de gebeurtenissen en miscommunicaties voorafgaand aan het tragische ongeluk en een stukje van de nasleep. Het is geen aanklacht en er worden ook geen harde conclusies getrokken. veeleer is het een beschouwende 'dramatization of events' door de 3 acteurs van Firma Mes. Zij nemen om beurten verschillende rollen aan. het peilloze verdriet van de moeder van Rishi is trouwens absoluut niet afstandelijk, maar raak en droef stemmend. Een aantal aspecten werd wel dusdanig uitgesponnen dat het op den duur langdradig werd. Kennelijk ingegeven door de wens om een complete reconstructie te maken, maar daar dwaalden mijn gedachten wel eens af. Al met al een belangwekkende voorstelling. Volgende keer graag weer iets lichtvoetigs! - **Jitske Zitman**

Zeer boeiende voorstelling waarbij door het wisselende perspectief het drama Rishi vanuit veel verschillende gezichtspunten/ervaringen werd gepresenteerd en het allengs akelig duidelijk werd dat hier een fatale fout werd begaan door betrokkenen met overigens de beste bedoelingen; ook opvallend dat een aantal van de mensen in de keten zelf getraumatiseerd waren door een eerdere geweldservaring en dat dit hun handelen onbewust moet hebben beïnvloed: ja, sterk stuk!! - **Marese Roselaers**

Eigenlijk besef ik nu het zien - en horen - van Rishi hoe weinig ik er eugenlijk over wist en wat mijn min of meer onbewuste oordelen waren. Dat is aanzienlijk bijgesteld. Bravo. Vijf sterren. - **Paul van Leeuwen**

Een onderzoek verpakt in drama, integer en een must see voor iedereen uit Den Haag. - **Renée Besteman**

Helaas wat voorspelbare en brave reconstructie van een politie schietincident met dodelijke afloop voor een 17-jarige Haagse jongen. - **Ronald Visser**

De voorstelling Rishi gaat over de aanhouding en dood van een jonge jongen op station Hollands Spoor, een paar jaar geleden. Dit incident wordt benaderd vanuit verschillende perspectieven. We horen de moeder, een neef, de betrokken politie-agenten maar ook de schietinstructeur en de NS beveiligers. De acteurs geven de verschillende personages een eigen stem en benadering en dat doen ze erg goed. Wat geproblematiseerd wordt, is hoe er nooit een verhaal en een waarheid is. Logisch natuurlijk, maar het zou goed zijn als we ons er meer van bewust waren dat iedereen een eigen bril heeft. Dat zijn we ons trouwens ook wel. alleen niet in onverwachte spannende situaties. Fa Mes laat dat goed zien. - **Susan de Boer en Geertje van der Waaij**

Fraai spel van de drie acteurs, die alle 26 rollen op zich nemen, van verslaggever en agent tot vriendin en moeder, ongeacht geslacht of huidskleur. Knap staaltje regie ook, want juist het achterwege laten van typecasting voorkomt dat een dramatische gebeurtenis verzandt in specifiek doelgroep-theater. In tegendeel treedt nu op geen moment sensatie of sentimentaliteit naar voren, maar krijgt steeds elk perspectief evenveel ruimte en waarde. Het maakt de voorstelling voor elk publiek inleefbaar en tilt de tragische dood van een grotestadsbewoner naar een hoger plan van algemeen menselijke emoties en reacties. De waarde van deze productie ligt dan ook niet in het aanzwengelen van een diversiteitsdebat, maar juist in het laten invoelen van wat ons als mensen verbindt.- **Theo Akse**

Smoeder - mugmetdegoudentand

Smoeder is een warme voorstelling, een mooie ode aan alle moeders, met veel liefde gebracht. Jammer genoeg springen Marcel Musters en Maria Goos van de hak op de tak, waardoor het soms wat rommelig overkomt. Ook het decor is niet erg fraai, nogal kaal, een vloerkleed en een tafeltje met wat theespullen en veel papieren, wat armoedig oogt, alsof ze er geen geld voor (over) hadden. De liefde voor de moeders maakt gelukkig veel goed. Vanuit het hiernamaals kijken de dames toe onder het genot van een sigaretje. Waarschijnlijk denken ze "nie mauwe!" en gewoon verder gaan met ademen. - **Brigitte Van Mulken**
- **Frans Verberne**

Eigenlijk een 11, wat een mooie voorstelling. Ontroerend, grappig, raakt heel diep. - **Hannah Koutstaal**

Gaaf stuk, het greep me aan, maar ik zeg lekker niet waarom. De acteurs vond ik goed, zelfs als ze onverstaaenbaar Brabants spraken. - **Heleen Wagenaar**

Een 'Ave Maria' galmt als aanvangslied door de ruimte terwijl de zaaldeuren nog openstaan. Even doen de kijkers denken aan gelovigen die juist een kerk zijn binnengegaan - in dit geval om in eerbied stil te staan bij twee reeds lang overledenen, nl. de moeders van respectievelijk Maria Goos en Marcel Musters. De beide performers uiten de diepe affectie voor hun moeders op soms ontroerende wijze in persoonlijke anekdotes, dialogen en overpeinzingen. Je proeft dat die moeders in hun levens belangrijk waren en gevoelsmatig nabij. In zo'n context is een decor minder nodig en dat verklaart mogelijk dat het podium vrijwel leeg is. Maar als kijker stel je je óók de vraag of het biografische karakter van de vertellingen van Maria Goos en Marcel Musters een productie als deze boeiend genoeg maakt. Daarop is m'n antwoord nee. Verrassende observaties en dimensies rond moeders of moederschap die me echt raken, komen uit hun spel niet naar voren en bij sommige fragmenten vind ik de presentatie oubollig. Dat laatste wordt versterkt door het overvloedige Brabantse accent (m.n. bij Musters) en door veel komisch bedoelde passages die ik niet grappig vind. Naar mijn gevoel zijn in dit stuk zowel het onderliggende materiaal als de gevoerde regie aan de magere kant. - **Jeroen Schoot**

Voor mij was het soms verwarrend heden, verleden, man vrouw uit elkaar te halen en het soms Belgische accent te volgen. - **Joke Kuntze**

Erg leuk om als inleiding de opnames van de tantes te horen! Dat zet meteen de toon- die tijd van toen, 15 jaar verder. Veel mooie momenten uit de gespeelde levens van de moeders, met nuchtere humor. Helaas teveel heen en weer schakelen tussen het beleven van nu en van toen, waardoor het minder samenhangend is. Gewoon zonder opsmuk aan tafel vol papieren en een literspot thee is goed gekozen. - **Nieske Wedman**

Sociaal kapitaal - EVA MARIE DE WAAL en SIEGER SLOOT

Armoede, kom er maar eens vanaf. Als je eenmaal in die neerwaartse spiraal zit worden de schulden alleen maar groter en iedere hulpverlener komt aanzetten met regels en nog meer regels. Dit wordt helder en nooit cynisch neergezet door Sieger Sloot en Eva Marie de Waal, die sterk spelen en over de nodige humor beschikken. Een prima voorstelling met een mooie soundscape. - **Brigitte Van Mulken**

Wervelend, indringend, overtuigend - **Hannah Koutstaal**

Sociaal Kapitaal confronteerde ons met pijnlijk schrijnende situaties, waarmee burgers en hulpverleners in de echte wereld soms te maken hebben. Maar de voorstelling deed dat op zo'n manier - niet te zwaar aangezet - dat het goed verteerbaar bleef. Dankzij het sterke spel, de vleugjes humor en de voortdurende rolwisselingen was het niet moeilijk om bij de les te blijven. Een goed stuk. - **Henk Zwijnenburg**

Lichtvoetige podiumproductie over serieuze kwesties, zo beleef ik 'Sociaal Kapitaal'. Dat komt deels doordat de twee acteurs afwisselend echtgenoten spelen (Arthur en Wilma) dan wel hulpverlener (Jan-Willem) of wethouder (Guusje). In de praktijk zullen weinigen die van hun armoede af willen, de optie hebben om een tijdje de modus van hulpverlener resp. wethouder aan te nemen. De relatie tussen cliënten en de realiteit van de verzorgingsstaat is gecompliceerd en dat laat het stuk op verschillende manieren mooi zien, ook in dialogeteksten en lichaamstaal. De acteurs schakelen daarbij behendig tussen de verschillende rollen en die vaart maakt 'Sociaal Kapitaal' voor mij onderhoudend en afwisselend. Tegelijkertijd laat het stuk echt zware situaties onbelicht. Vooral bij mensen met een stapeling van issues (in de war, verslaafd, zorgmijddend, niet aanspreekbaar, enz.) stuit vrijwel elke aanpak op grenzen. Dat mag van mij indringender.

De Engelstalige teksten over de menselijke existentie doen in dit stuk gekunsteld aan.

In grote lijnen een aardig opgebouwde productie in een passend ondersteunend decor.

- **Jeroen Schoot**

Heb genoten van de snelle wisselingen van tijd en plaats met summiere, mimische en auditieve begeleiding. De talloze rekeningen die uit de lucht kwamen vallen deden me aan Mozart's partituren denken in "Amadeus" die rondom Salieri, vele jaren geleden, op de Bühne van de Koninklijke Schouwburg dwarrelden. Verbijstering voor Salieri en het toppunt van ontmoediging voor het financieel aan de grond geraakte stel van deze avond. - **Joke Kuntze**

Niet over de gehele linie bevredigend, maar er zaten een paar heel mooie, ontroerende scènes in met heel sterk spel, mooie soundscape en prachtige choreografie en bewegingen. - **Martje Verhagen**

Stadsastronaut – Marjolijn van Heemstra

Een efficiënte combinatie van zingeving en theater.

Marjolijn van Heemstra heeft zowel wortels in de theologie als in het theater. Een dominee moet, zelfs als hij of zij het begrip God nauwelijks meer in de mond neemt- toch elke week een ander verhaal houden over zingeving. Marjolijn van Heemstra doet dat handiger. Zij neemt maanden de tijd om een toneelvoorstelling voor te bereiden, die in wezen neerkomt op een preek over zingeving en kan daar vervolgens geruime tijd mee toe. Zij heeft dan gelegenheid gehad haar betoog te voorzien van licht- en geluidseffecten, requisieten en allerlei vormen van afwisseling, die de 65 minuten van haar betoog doen omvliegen en de toehoorder geboeid houden.

Net zo min als de kerk de problemen van de wereld kan oplossen kan zij het. Ze heeft echter wel gezorgd voor een dik uur zingeving, die ons in positieve stemming de schouwburg doet verlaten met de gedachte "ja, de problemen zijn schier onoplosbaar, maar als we het nu maar volhouden een beetje aardig tegen elkaar te zijn, is er al heel wat gewonnen". Meer kan Marjolijn van Heemstra niet voor ons doen. We gaan echter positiever gestemd naar buiten dan we binnen kwamen. - **Aart Blom**

Marjolijn van Heemstra probeert vanuit haar stadstuintje grip te krijgen op de mogelijkheden de wereld te verbeteren zodat mensen zich bewust worden van de kwetsbaarheid van de planeet. Ze wordt een doe-het-zelver in de opleiding tot stadsastronaut. Ze doet in de voorstelling verslag van hoe ze te werk gaat. Vanuit de ruimte wil ze met een nieuw perspectief kijken naar onze planeet en naar de mensen. Mensen die gejaagd rondrennen, en daarbij zichzelf en de aarde uitputten. Ze geeft dit verslag in een boeiende monoloog. - **Anne-Mieke Akkermans**

Marjolijn van Heemskerk, wat ben je getalenteerd en wat kun je je boodschap prachtig en beeldend vormgeven, net zoals bij eerdere optredens.
In bewondering,- **Annemarie Baronner**

Een sympathieke zoektocht naar de mogelijkheid om je leven zodanig in te richten dat je niet zo teert op het mooie dat deze aarde te bieden heeft.

Ze benadert het probleem heel serieus, maar toch is er plaats voor humor en lichtheid.

Een leuke vorm om dit zo als een soort docu monoloog te brengen.

Opnieuw een fijn stuk van Marjolijn van Heemstra! - **Janie Kropman**

Het verhaal over onze aarde vanuit het heelal is een vriendelijk wat hoogdragend verhaal geworden dat statisch wordt geïnterpreteerd.- **Joske van Duijne Strobosch**

Het leek, zeker aan het eind ietwat op een preek. Toch. Aan de hand van mooie beelden werden de ruimte en de aarde voorgesteld. Daaromheen meanderde de tekst en werd duidelijk gemaakt dat het erop lijkt dat de aarde om zeep wordt geholpen. Leuk gevonden dat een treinreis met een speelgoedtrein werd uitgebeeld. Milieuvriendelijk reizen.

Een voorstelling die discussie los kan maken. Hoop ik- **Joukje Bijlsma**

Twee relevante thema's: het lokale probleem van woningnood en gentrification en het globale probleem van de kwetsbaarheid van onze planeet. Mooi samengebracht in de voorstelling. Wat ik wel jammer vond was dat Bob niet goed te verstaan was, waardoor ik aan het einde redelijk wegzakte.

Ook jammer dat de deskundige na afloop maar kort aan het woord kon komen. Ik had graag van hem gehoord hoe reëel bijv. de plannen zijn om mensen op Mars te laten wonen.

- **Marijke Hertogs**

Marjolein van Heemstra start de voorstelling-
meer een monoloog eigenlijk- staand voor
het *witte* voordoek, en vertelt met haar heldere
stem, krachtig, goed articulerend en met zorgvuldig
opgestelde zinnen, haar verhaal van de warme
zomernacht. . . . Zorgen over de planeet, zonder
uitzicht op verbetering, zoekt ze een uitweg.

Een toekomst op de Maan, of Mars misschien
of aanvaarding van de feiten zoals ze nu op aarde
leeft en staat als een stadsastronaut.
Ze vertelt het verhaal helder, echter stelt zich
in de loop van de voorstelling vaak buiten beeld op:
achter het doek dankzij de techniek even goed
verstaanbaar, zittend in de donkere zaal,
terug voor de zaal met open doek in een summier
decors.

Het dilemma dat Marjolein schetst is A. naar nieuwe
kansen op Mars of kijkend vanuit de ruimte naar de aarde
B. de liefde voor de planeet volgen en het beste
ervan maken. Alles nog steeds zonder perspectief
of idee van aanpak van dat waar ze bang voor is.

Het beste blijkt B. de beneden-buurman Bob te zijn
die verder weinig idee met haar gemeen heeft.
Hij vertelt zijn verhaal vanaf een tape in het decors,
waarin wat projecties van de woonomgeving spelen.
Een tamelijk pessimistisch eindbeeld van prediker
Marjolein naar aanleiding van een bloedhete zomernacht:
rest het treurig dilemma of
A. de hemelse ver weg bestemming of
B. samenwerking met de eerst-beste buurman,
wat die ook maar wil of denkt.
Zonder enig probleem te benoemen valt de keuze.

Terecht volgt een nagesprek echter ook dat blijft
hangen in het dilemma, waarvan ik toch echt denk
dat we dat na de Middeleeuwen achter ons laten:
het hoogst-hemels-perspectief of in de buurt blijven
en doormodderen/polderen zonder plan met pastoor.
Uitgemolken argumenten als ,zonde' en ,schuld',
van ,natuur' en ,cultuur' en ,herinneringen' komen
uit de zaal naar voren.

Enig mooi en origineel beeld dat mijn avond goed
maakt, is de stelling van iemand in de zaal:
*** dat niet de mens bovenaan staat in de evolutie
maar de plant! *** Die heeft de beste overlevingskans.
En eindelijk is er voor mij de koppeling met
het actuele klimaat-probleem: Want
planten, bomen, struiken [+bacteriën] zijn min
of meer klimaatneutraal. Met behulp van zonlicht,
water, CO2 en nog wat maken zij de eigen
bouwstoffen en . . . zuurstof, iets waar de rest van
de levende natuur gebruik -tot en met misbruik-
van maakt, erger nog niet zonder kan!
***Lang leve de planten [+bacteriën] ***

Maar hoe nu verder vegetariër?
Uitsterven of de situatie goed overzien en
nieuwe evenwichten vinden?
Deze voorstelling helpt ons niet echt op weg. - **Martien Vogelezang**

Strindberg en Dal – De Gemeenschap

Met veel humor en geestige verwijzingen wordt dit stuk in een stuk gebracht. In beide lagen staan de acteurs elkaar naar het leven. De regisseur kijkt niet op een Me Too-tje meer of minder en zijn assistente, Tessa Jonge Poerink, is de enige die er tegenin durft te gaan. Met een sterke monoloog maakt zij heel overtuigend een einde aan dit verhaal en het stuk. Jammer is dat Monique Kuijpers, moeder Ira, altijd hetzelfde typetje lijkt te spelen. Het begon me behoorlijk te irriteren, altijd die zelfde mimiek en gekkigheid, waarmee ze overigens wel de lachers op haar hand had. Een aardig stuk met sterke momenten en een prima tekst.

- **Brigitte Van Mulken**

De voorbespreking met de schrijver Rob de Graaf beloofde veel. De dubbele laag van een toneelstuk in een voorstelling, waarbij de relaties tussen acteurs op beide niveaus uitgediept worden, biedt alle kansen om spannende interacties en spanningen te laten zien. Vooral de man-vrouwverhoudingen. Die emoties blijven echter oppervlakkig. De tekst overheerst. Het eigenlijke spel had dieper kunnen gaan; de repetities van het stuk overheersten bijna. Er was te weinig spel, te weinig mimiek, te weinig fysieke interactie (waarom alleen naar de zaal toe spelen) behalve dan het soms 'over the top' acteren van Monique Kuipers. - **Frans Verberne**

Een zeer indrukwekkend gespeeld stuk. Alle 5 de spelers kunnend de hoofdrol opeisen.

Zeer vele lagen diepgaand uitgespeeld. De relatie vrouw man, hiërarchische relatie mede met oog op Me Too affaires, veranderende rol van toonaangevende personen, positie vrouw in maatschappij en de invloed van mannen daarop, Prachtige tekst. Superpositieve uitschieter in dit toneelseizoen!!

Absoluut een kandidaat voor de TONEELKIJKERSPRIJS. - **Frits Brouwers**

Complimenten voor de spelers, met name de 'regisseur' en de 'regieassistente'.

Heel geloofwaardig, zo zelfs dat met moeite het leveren van commentaar kon worden tegengehouden. -

Hannah Koutstaal

Leuke voorstelling. Ik had van tevoren het idee van een donkere Strindberg-avond, maar het werd lachen met die humoristische regisseur. Goede acteurs, het decor? Heeft geen indruk gemaakt, want ik weet het niet meer. Verder een voorstelling waar je veel plezier aan beleeft. - **Heleen Wagenaar**

Dit stuk is me erg goed bevallen. Origineel ingestoken, geestig, actueel en leuk gespeeld. - **Henk Zwijnenburg**

Verrassend hoe een soort bewerkte toneelrepetitie boeiender uit kan pakken dan veel producties die nooit als oefensessie zijn bedoeld. Het heeft, denk ik, deels te maken met de totaal verschillende acteurs die regisseur Roy Peters voor 'Strindberg en dal' op het podium heeft gebracht. En natuurlijk met de tekst en de markante rollen die gespeeld worden. Lichte verwarring, komische en ongemakkelijke situaties volgen dicht op elkaar wat m'n aandacht er goed bij houdt. Eén van die opvallende personages is soldaat Vlado die van het slagveld komt om te herstellen van zijn kwetsuren. Met de dictie van iemand uit een herensociëteit en dito gestyled, denk je niet aan iemand die weleens een wapen in de hand heeft gehad, laat staan gebruikt. Maar 'Strindberg en dal' speelt ook met moeder-dochter dilemma's, romantische verlokkingen en vragen over de 'actieradius' van een toneelregisseur. Met de vele ingrediënten en het sterke acteerwerk is dit stuk voor mij een topper waarvan de humor al begint bij de titel.

Veel minder vind ik het decor dat lijkt op sterk uitgegrote polkadots.

Dat patroon zie je zowel op de speelvloer als in een luifel daarboven. - **Jeroen Schoot**

Heb genoten van de humoristische contrasten die de spelers met elkaar vormden, de pittige, theatrale (de moeder!) dialogen die ferm de ruimte inknalden en de nodige frustaties, al eeuwen bekend, lieten zien. De danser ontroerde mij met zijn vrijheidsdans, eindelijk zichzelf, en de regisseur moest aan het eind zijn machtsvertoon en zichzelf "neerleggen" Een heerlijk stuk!!! - **Joke Kuntze**

Een vondst, het opbouwen van een toneelstuk in een toneelstuk! Dat er heel wat moet gebeuren voor er iets op de planken staat is bekend, maar allerlei haken en ogen kwamen hier komisch, maar ook schrijnend naar voren. De tekst liet weinig te wensen over, en vooral de regisseur was in 1 woord ge-wel-dig! Genoten dus... -

Nieske Wedman

Truth or Dare, Britney or Goofy, Nacht und Nebel, Jesus Christ... Lies Pauwels

Het eerste kwartier dacht ik: dit is de slechtste voorstelling, die ik in jaren heb gezien; hier ga ik een bijzonder laag puntental aan toekennen. Pretentieuze quasi diepzinnige filosofietjes waar niemand een steek verder mee komt. Na enige tijd dacht ik echter: let niet op die onzin-tekst, je ziet een technisch heel knappe revue, beeldtaal van Joop van den Ende en René Sleeswijk op basis van een volkomen ander uitgangspunt dan anders. Schitterende timing, snelle verkleedingen op basis van zeer strak kleedkamermanagement, uitstekend bewegen, prachtige vormgeving.

De zogenaamd psychisch kwetsbare jongeren waren keihard aangepakt met een doeltreffende snelcursus theater. Aan de meelopende ondertiteling kon je zien, dat hun teksten ondanks hoog speeltempo en gecompliceerde choreografie er (bijna) feilloos uitkwamen. Bewondering voor het zeer handige concept, dat de voorstelling verkoopbaar maakt in Frans- en Engelstalige landen. Hier kun je commercieel mee uit de voeten! Als Lies Pauwels deze voorstelling niet verder uitbaat, dan heeft ze de techniek in handen om dat met volgende voorstellingen wel te doen.

Commercieel volkomen mislukt was helaas de begeleidende flyer, waar de basis-informatie over de voorstelling (met opzet?) voor een groot deel praktisch onleesbaar was door ondeskundig gebruik van steunkleur. De chaotische situatie, die Het Nationale Theater heeft geschapen door gezelschap en gebouwen af en toe onder één naam te brengen en daar heel slordig mee om te springen, had hier zijn gevolg: Het Paleis dacht blijkens zijn flyer, dat het in de Koninklijke Schouwburg zou spelen. Je kan het die arme Belgen niet kwalijk nemen, de publiciteit van Het Nationale Theater is sedert de naams- en begripswisseling een rommeltje geworden.

Hulde voor kostuumontwerp, choreografie en enscenering. - **Aart Blom**

Dit stuk wordt gespeeld door een aantal jongeren met een psychiatrische achtergrond en twee modellen en een priester. In allemaal losse scènes op basis van improvisaties vanuit eigen ervaringen worden situaties neergezet waarin het leven zich niet van zijn meest vrolijke kant laat zien. Het zijn situaties die te maken hebben met psychiatrie, religie en mode/ beeldvorming. Hoe bepalen deze thema's het leven van de verschillende personen? Dit leidt tot prachtige en ontroerende scènes, die van elkaar verschillen maar toch tot een mooi en boeiend geheel zijn gemaakt. Heel knap en moedig gedaan. - **Anne-Mieke Akkermans**

Urlaub - Urland

Drie mannen gaan op vakantie om te ontstressen, even alle ict-apparatuur los te laten en een leeg hoofd te krijgen. Dat lukt voor geen meter, ze zijn veel te verslaafd aan hun mobieltjes, ze maken overal ruzie over en ze weten niet hoe ze zich "normaal" moeten gedragen. In een ouderwets uitzierend vakantiehuisje lopen ze elkaar voor de voeten, ontspannen lukt niet en mindfulness filosofie helpen ook niet. Ze zijn te lamleendig en te gestrest. Er worden Engelse teksten geplaybackt, wat hilarisch overkomt, en ook voor de rest hebben ze de nodige humor. Geestige voorstelling. - **Brigitte Van Mulken**

Wat een hoge arrogantie straalt het toneelgezelschap uit bij binnenkomst zeg. Drie gezonbrilde heren laten zien dat ze er willen zijn! Vooral voor zichzelf, knap (weergegeven). Maar niet op hun "weekeindje weg" noem ik het maar. Ze proberen er echt voor elkaar te zijn: wie zit waar, slaapt waar. En...geen contact met de buitenwereld hoor! Dan proberen ze zich te vermaken met een legpuzzel. Ja een generatie die daar niet mee is op gegroeid -op natte Hollandse zomervakanties- gaat dat niet lukken. Ze doen alledrie hun dingetje, horen niet echt bij elkaar. Wat ze dus heel goed lukt is een typische Twinpeaks sfeer neer te zetten, door het Amerikaanse taalgebruik natuurlijk. Simpelheid viert hoogtij. Heel fraai. Dan is daar de afronding. Van de spelers verwacht ik dat ze weten dat een groot deel van het huidige publiek ongeduldig is. Aan het bestrijden van de ongeduldigheid zullen zowel de acteurs als de toeschouwers uiteraard nog heel nodig hard moeten werken.

Een mooie overdenking mee naar huis genomen!

- **Fea Boegborn**

Het vakantiehuis is groter dan verwacht, de heren kunnen zich gemakkelijk van elkaar afzonderen terwijl het toch de bedoeling is om samen los te gaan zonder externe invloeden. Dan blijkt natuurlijk dat het erg moeilijk is om alles waarmee je de hele dag verbonden bent, zoals telefoon, laptop en radio, in de vakantie los te laten. Hierdoor treden dan ook spanningen op tussen de mannen die de niet opgestelde maar min of meer wel afgesproken regels overtreden.

Een merkwaardige voorstelling, waarbij grotendeels Amerikaans wordt gesproken om de televisie clichés uit te vergroten. Er komen zelfs een paar Italiaanse zinnen tevoorschijn. De langdurige verbouwing van het toneel stelde het geduld van de toeschouwers wel op de proef.

Een vrolijke en ook wel bedachtzame voorstelling. - **Sjoerd Postma**

Een leuke , originele theatervoorstelling. Geestig en sprankelend, vol ironie en zelfspot. - **Tiny Hielema**

Vincent Rietveld gaat voor de Louis d'Or – De Warme Winkel

Met zo'n titel weet je bijna zeker dat je die prijs niet krijgt, maar je kunt het natuurlijk altijd proberen en ik moet toegeven, ze komen een heel eind, vooral het geweldige koor. Alle teksten worden synchroon uitgesproken, wat op zich al een hele klus is, maar dat doen ze ook nog eens met een fantastische choreografie en met veel humor. En hoewel ze een eenheid vormen zijn het ook overduidelijk vijf individuen die allemaal op hun manier om aandacht vragen. Eigenlijk steelt het koor de show en waarschijnlijk is dat ook de bedoeling, hoewel ik ook erg heb genoten van Vincent Rietveld. Het gaat in dit stuk niet om het individu maar om de groep, niet om de boom maar om het bos. De wereld gaat ten onder en samen moeten we de aarde zien te redden, maar daar zijn de meeste mensen te individualistisch voor. Als Vincent Rietveld De Wereldverbeteraar gaat spelen kijkt het koor van opzij toe en besluit al snel om in te grijpen, eerst voorzichtig, maar dan krijgt hij gewoon de kans niet meer, ze maken het hem onmogelijk. Volgens hun win je zó nooit de Louis d'Or. Er zijn trouwens belangrijker zaken zoals het milieu en de overbevolking en daar gaat het koor graag voor in staking. Of ze hiermee wel of geen prijzen gaan winnen, het was in elk geval een sterke voorstelling. - **Brigitte Van Mulken**

Wat een positieve verrassing!. Wat mag je verwachten bij zo'n titel. Een prachtig duel tussen het jonge collectief en het oudere individu. Het jonge collectief spreekt met een stem en zijn toch verschillend. Een voortdurende strijd over de eenling tegenover de massa. Hoewel het gaande weg meer in elkaar vloeit elkaar raken wrijven en soms zelfs omslaan. Een boeiende voorstellen. Niet voor de Louis d'Or maar wel voor de toneelkijkersprijs. - **Frits Brouwers**

Opvallend goed vond ik het koor met z'n samenspraak van 75 minuten. Knap en mooi die stemmen bij elkaar. Ondanks dat was het eerste kwartier zwak, maar dat was vast en zeker de bedoeling. Want na de kentering werd het stuk gaaf, heel boeiend en grappig. - **Heleen Wagenaar**

Het is nogal belachelijk om een voorstelling een 10 te geven, maar ik doe het toch. Om meer dan één reden. De een-na-belangrijkste reden: ik heb van dit stuk genoten. De Warme Winkel heeft me een heerlijke toneelavond bezorgd, vanaf de eerste minuut, met het hilarisch staaltje synchroonspreken, waarmee het 5-koppige koor de geschiedenis van de Louis d'Or neerzette - een lust voor oog en oor. Het vervolg, waarin wereldverbeteraar Vincent solo losgaat (met de jury sober en zwijgzaam aan de zijlijn), was al even sterk. Ik vermoed dat iedereen in de zaal dacht: o jee, is dit het voor de komende anderhalf uur? Maar vanaf het moment dat de jury ingrijpt, is het genieten. Van de tekst (geweldig!). Van de choreografie. Van het spelplezier. En van de teamprestatie van het koor. De belangrijkste reden voor een 10: een Louis d'Or zal het wel niet worden; ik zou het geweldig leuk vinden om Vincent en zijn tegenspelers de Toneelkijkersprijs 2018/2019 van Theater aan Het Spui te bezorgen. Hopelijk zijn daarvoor voldoende recensies ingediend. Ja toch, Miel en Martijn ;-)? - **Henk Zwijnenburg**

Obsessief een theaterprijs najagen of daar juist de spot mee drijven, tussen die polen beweegt Vincent Rietveld zich in dit sterk gespeelde, humoristische stuk. Maar zijn acteerpogingen om in beeld te komen voor de 'Louis d'Or' halen het niet bij de dynamiek van de vijf jonge acteurs die als groep de rol van tegenspeler aannemen. Met pittige simultane tekstfragmenten en scherp getimed lichaamsbewegingen reageert het vijftal veelvuldig en indringend op het spel van Vincent. Puttend uit de kracht van een collectief en een surplus aan vitaliteit, nemen de vijf gaandeweg het podium over. Aan het eind moet Vincent genoeg nemen met het oplepen van een soort dankwoord dat hij had klaarliggen voor bij de ontvangst van de begeerde prijs. Bijzonder geslaagd vind ik vooral de vorm van het stuk waarbij een doorkneed individu min of meer duelleert met een groep die ook nog van een andere, nieuwe generatie is met andere opvattingen. Daardoor blijft er spanning op het podium en valt er voortdurend het nodige te beleven. Het ruime, open decor past goed bij dit gegeven.

Wat mij betreft één van de aansprekende producties dit seizoen.- **Jeroen Schoot**

Een levendig schouwspel met grappige humor die de draak steekt met (ijdele?) ambitie. De groep duwt dan ook letterlijk, hetop het podium staande individu dat hier "last" van heeft naar de zijlijn. Zijn constatering dat het moeilijk is een individu te zijn is een understatement , gevangen in een groep zitten is dat voor velen ook! Ontdekken dat alles elkaar nodig heeft is en toekomstoplossing.

De verstaanbaarheid van de groep met zijn verschillende toonhoogten vond ik vaak moeilijk voor mijn oren, op een gegeven ogenblik merkte ik dat verstaan van steeds chaotischer geluiden niet meer de bedoeling was en dat luchtte op.

Ik heb genoten!- **Joke Kuntze**

Ik vond het stuk heel slim, origineel en verrassend, en het spel van de hoofdrollen (Vincent en het koor) een gedeelte Louis d'Or best wel waard. - **Martje Verhagen**

De start is al een overdonderende tegenspraak: een bijkans gefluisterde monoloog van vijf stemmen, de zogenoemde tegenspelers, die als één stem klinken. De taal is verrassend helder, humoristisch en soms hilarisch. En ondertussen wacht je gelaten af wanneer die indrukwekkende monoloog van Vincent Rietveld nu eens gaat beginnen. Als het dan zo ver is ben je al op het verkeerde been gezet, want de tegenspelers hebben je dan al ingeprent dat zij pas helemaal aan het einde weer terug zullen komen. Tijdens de monoloog van De Wereldverbeteraar, net als je begint te denken dat hij ondanks zijn verdienstelijke spel toch de Lou d'Or hier nooit voor zal krijgen, komt de interventie van de tegenspelers in hun rol als "het collectief". Vanaf dat moment ontspint zich een dynamische voorstelling over het individu versus de groep, over ambities en idealen. Over echte wereldverbeteraars.

Wat zich aanvankelijk liet aanzien voor een interessante vorm - het synchroon spreken van vijf acteurs - wordt gaandeweg veel meer dan dat: het wordt inhoud. Dat maakt de voorstelling sowieso aantrekkelijk. Er worden meerdere werkelijkheden gepresenteerd. Over een voorstelling, maar ook in een voorstelling. En ook het direct contact met het publiek speelt zich op meerdere lagen af. En dat alles is heel vanzelfsprekend.

Achteraf bleek mij dat al die schitterende en soms hyper-actuele tekst regelrecht uit de pen van Vincent Rietveld afkomstig is. Hij heeft letterlijk en figuurlijk ons heel veel te vertellen. - **Rob van Seters**

Wagner: De halve Ring – De Warme Winkel

Ik was vooral onder de indruk van het acteespel van de acteurs. En wat bijzonder, dat nu de mannen uit de kleren gingen, en niet de vrouwen!!

Het eerste deel was verwarrend, indrukwekkend en boeiend. En gaf mij een mooie kijk op het leven in die tijd in Duitsland.

Het tweede deel was nog verwarrender, indrukwekkend vanwege de goeie playback maar duurde mij te lang. En een boventiteling van de gezongen liederen zou ik zeer op prijs op hebben gesteld. De gesproken tekst was in het tweede deel moeilijk te verstaan. - **Marga Swart**

De jonge honden van de Warme Winkel gaan er eens flink tegenaan. De halve Ring in tweeënhalf uur proppen is een hele klus en dus is er Wagner extra light van gemaakt. In deel een Das Rheingold bestaat de encenering vooral uit dekens, waar ze letterlijk stof mee doen opwaaien, golven en staarten van zeemeerminnen uitbeelden. Er volgt de nodige informatie over Wagner en zijn vrouw, waar de spelers overigens in deel twee volledig afstand van nemen. Na de pauze volgt Die Walküre met veel meer muziek dan in het eerste deel en is het verhaal duidelijker. Intussen maken de acteurs met alles en iedereen de kachel aan, met het publiek, met de opera, met Wagner en met zichzelf. De luidsprekers op de tribune waren een geestige vondst, zo kreeg het publiek ook een stem. Op het einde lieten ze ons in verwarring achter – het zaallicht aan en het toneellicht uit – was de voorstelling nu wel of niet afgelopen? De halve Ring is een lichtgewicht voorstelling, niet erg leerzaam, maar wel heel amusant. - **Brigitte Van Mulken**

Eerste deel is enerverend en grappig maar voor niet-Wagner-ingewijden ook moeilijk of niet te begrijpen. Tweede deel is ronduit saai als je de tekst niet kan volgen. Hoe goed de acteurs ook playbacken, na 10 minuten heb je het wel gezien. - **Frans Verberne**

Briljante spelmomenten, dat wel, maar vaker het gevoel van 'ja en?' - **Hannah Koutstaal**

Leuk stuk, goede acteurs, net als de echte Warme Winkel. Er zat een goede opbouw in, ik vond het spannend, een thriller. Helaas heb ik de 2e helft niet gezien, want de film Stalker had die dag al veel van mijn concentratie gevraagd. Daarom ben ik na de pauze afgehaakt, jammer, want het was bijzonder leuk. - **Heleen Wagenaar**

Ik had hier graag een 9 voor gegeven, omdat het stuk lekker afwisselend en verrassend was, en het spel sterk - de spelers hadden allemaal een fijne, sympathieke uitstraling en ze hadden me af en toe echt te pakken. Maar deel 2 is me toch duidelijk minder goed bekomen. De Maxi Playback Show duurde mij veel te lang, ook omdat ik verhaal niet goed kon volgen. En de haperingen in de zang waren twee of drie keer grappig, maar daarna niet meer. Het enige voordeel van deel 2 vond ik, dat ik hiermee een goede indruk kreeg van de muziek (die ik niet kende). - **Henk Zwijnenburg**

Het demonteren van het, nou ja, bombastische cultuurproduct van Wagners 'Ring...' lijkt voor De Hotshop een bijna hartstochtelijke verlokking. Uit de losse onderdelen kiezen de acteurs wat de regie aangeeft en ze bewerken die afwisselend tot dodelijke ernst, spot, drama, kolder, enz. Die schakering in vormen vind ik onderhoudend maar gaat wel ten koste van de samenhang (voor zover samenhang beoogd is natuurlijk) en voor mij blijft daardoor vaag wat De Hotshop nu wil zeggen. Maar misschien is dit onvermijdelijk als je een stuk als de 'Ring...' uit zijn historische context haalt en zo sterk indikt.

Diverse sterk gespeelde scènes maken veel goed. Bijv. het opkomen van de Walkuren in party-outfits waarbij de mythologie van de strijdgodin opeens nauw aansluit bij aards vertier.

Decor en vormgeving vind ik niet heel opvallend maar passend in dit stuk.

Al met al denk ik dat 'De halve ring' bij mij sterker was binnengekomen als de regie scherper vanuit enkele kernmotieven had gewerkt. **Jeroen Schoot**

Warme winkel pakt uit met warme dekens. In eerste instantie denk je wat moet het gewapper met dekens in een theaterzaal, maar al naar gelang de voorstelling armen en benen krijgt wordt deze steeds interessanter. Symboliek en puur gespeelde passie is lekker om naar te kijken. De regie over t geheel is me een beetje ontgaan. Deel een wordt onbevangen neergezet en de verwijzing naar t heden is duidelijk. Waarom deel twee toch meer een opera is blijft mij onbekend en in het tweede deel voegt voor mij de herhaling van de horten en stotende muziek niets toe. De eerste keren waren leuk genoeg en fantastisch neergezet. Het decor het grote wapperende doek en de witte piano verdienen alle lof.

Zo ook de spelers in hun pure naaktheid. - **Liesbeth Verzijden**

Ik heb genoten van een uiterst boeiende voorstelling, waarin werd geacteerd met veel talent en lef. De acteurs hebben zich duidelijk enorm verdiept in het leven en werk van Wagner.

In het eerste deel werd heel goed de bewondering voor het werk van de componist Wagner zichtbaar. Met weinig theatrale middelen en een enorme vaart en humor, haast parodistisch, gespeeld.

Het tweede deel, naar ik heb begrepen veel later toegevoegd, moest volgens de makers iets heel anders worden. Nou, dat is goed gelukt. Over Wagner is veel geschreven en lang niet altijd positief. Niet alleen het hem toegedichte antisemitisme, maar ook in leven en liefde moet hij een vreselijk mens zijn geweest. Dat werd duidelijk uiteen gezet aan het begin van het tweede bedrijf, waarna het spel overging in een operascène "Die Walkühre"? Als playback fantastisch. De timing was perfect en fysieke dynamiek van de spelers geweldig. Op sommigemomenten geloofde ik bijna dat ze echt zongen. Maar voor niet-Wagner kenners zoals ik, en naar ik veronderstel het overgrote deel van het publiek, duurde het echt te lang. Temeer daar de gezongen Duitse tekst onverstaaanbaar was.

Eén dissonant was voor mij de slotscène. Een strikt persoonlijke gevoel. Het zal wel aan de generatie liggen, maar die vond ik onesthetisch en zeer onaangenaam om naar te kijken. Wat mij betreft hadden de makers zich daar aan het libretto van de opera mogen houden. Het lot van Brunhilde en ook dat van Wotan zelf is daarin gruwelijk genoeg. **Mia Meester**

Door omstandigheden maar de helft van de voorstelling gezien. Nooit de Nibelungenring gezien, waardoor er veel vraagtekens bij de tekst bleven bestaan; ook als een thema in het hier en nu werd vertaald. Wel goed en intens gespeelde monologen. Mooi omdie dekens zo creatief te gebruiken! - **Nieske Wedman**

Overtuigend spel en invoelbare karakters in een prachtige setting.- **Angelique Soeters-d'Arnault**

We zijn hier voor Robbie - Het Nationale Theater

Ik kwam (net zoals acteurs en bezoekers) voor 'Robbie', maar kreeg zoveel meer.... een prachtig doorweven psychologisch drama, af en toe uitvergroot tot het schrijnende en humoristische-absurde af, dan weer subtiel uitgespeeld door een opgeslagen blik of geste. Een gebalanceerd spel over onbegrip, machteloosheid, frustratie en tja, 'familie'. Over het algemeen was zowel de timing als tekstbeleving van de acteurs uitzonderlijk goed en ik ook het doorbreken van de vierde wand is in dezen een welkome oplossing, waardoor het publiek direct mee wordt gezogen, partij kiest en 'meevoelt'. En daar heb ik dan ook van genoten. Mijn complimenten aan eenieder die dit prachtige stuk mede mogelijk heeft gemaakt. Eén ding dat ik graag anders had gezien, iets wat ik me geregeld gedurende de voorstelling afvroeg: is er überhaupt sprake van (geloofwaardige) 'liefde' tussen Suzanne en Willemijn? - **Anke Kusters-Steinmann**

Indringende voorstelling waarbij niemand kan zijn wie hij/zij werkelijk is en hierdoor zichzelf en anderen ten gronde richten. - **Marjo de Geus-Klapwijk**

Bij de inleiding wordt de mise en scène neer gezet, in een monumentale villa wordt door de pater familias Isaac (Stefan de Walle), rijk geworden op en suikerplantage in het koloniale Nederlands Indië, de familie gepresenteerd die samen is gekomen om zijn zoon Robbie te herdenken die een jaar daarvoor zelfmoord heeft gepleegd. Daar staan dan Robbie's broer Marius (Mark Rietman) met zijn nieuwe vriendin Linda (Mariana Aparicio Torres), de ex-partner van Marius, Barbara (Tamar van Den Haag Dop) en hun kinderen, Bas (Bram Suijker) met een psychische afwijking en Suzanne (Yela de Koning). De la átate presente era aan de familie tegelijkertijd Haarlem nieuwe vriendin en collega Willemijn (Romana Vrede).

Van herdenken komt echter weinig terecht, de bijeenkomst onttaardt in een geruzie met betrekking tot de schuld aan de dood van Robbie en over al de problemen in dit heterogene gezin dat nog teert op het koloniale verleden. Ruzies die escaleren in het ineenstorten van de opgemaakte dinertafel. Felle dialogen tussen de ruziënde familieleden, waarbij de "gek" Bas af en toe de waarheid zegt. Zelfs Willemijn wordt er als buitenstaander bij betrokken, fijn binnenkomen in een familie!

Ondertussen is een duidelijke verhaallijn verloren geraakt en moet de toeschouwer zich vermaken met de goed gespeelde scherpe en soms humoristische dialogen.- **Rob Soeters d'Arnault**

Een stuk waarover je na afloop zeker nog napraat: Je gist dan nog steeds naar de werkelijke reden van de zelfmoord van Robbie. Beschadigd persoon, verdwenen schilderijen? Maar is dat wel de bedoeling van deze tragikomedie? Eigenlijk een wat mager, maar amusant, verhaal van Maria Goos. Boeiend spel van de acteurs. Vooral Bram Suijker geeft van het begin af aan, let op de tics, goed vorm aan de neurotische kleinzoon Bas. Tamar van den Dop als Barbara, de gefrustreerde ex van Marius speelt overtuigend haar rol. Het decor, in combinatie met de gamelanmuziek, prikkelt de fantasie. Bijzonder is de videoprojectie van oude foto's! Kortom zeker een amusante voorstelling. - **Will en Anneke Rovers**

Regie: Spanning goed opgebouwd; de kijker wordt steeds meer nieuwsgierig naar de ware toedracht van de zelfmoord van Robbie. En welke personages daarin betekenis hadden.

Spel: Bij scene 1 werd al duidelijk dat personages een masker op hadden; laag voor laag werd die afgepeld totdat hun ware pijn zichtbaar werd. Heel ontroerend. - **Joke van Egmond**

Who's Afraid of Charlie Stevens? – Romana Vrede / Club Gewalt

De fantastische soundscape speelt de hoofdrol in deze sterke voorstelling. Dankzij de muziek en de geluidseffecten weten we een beetje hoe het werkt in het hoofd van de zoon van Romana Vrede. Met uitstekend spel en vooral sterke bewegingen wordt een beeld geschilderd van de wereld van Charlie en van zijn moeder. Aangezien hij groter en sterker wordt weten we dus ook dat dit zo niet vol te houden is en dat er een dag komt dat hij uit huis gaat en ergens anders moet gaan wonen, want 24/7 voor Charlie zorgen is nu eenmaal heel erg zwaar. Intussen worden de problemen met humor benaderd en het gedrag van Charlie als kunst gezien, een interessante manier om de boel te handelen. En verder kun je er ook gewoon een hele mooie voorstelling over maken! - **Brigitte Van Mulken**

mooie bewerking om aandacht te besteden aan gevoelens en denkwereld van verstandelijk beperkt medemens, uit eigen ervaring probeert Romana die werkelijkheid te begrijpen en uit te drukken en te verklaren, dit doet ze met veel expressie muziek zang dans die de denkwereld moet vertolken, veel mensen zullen hier inspiratie uit kunnen putten- **Frits Brouwers**

Indrukwekkend, ontroerend. - **Hannah Koutstaal**

Ik moet eerlijk bekennen dat ik mezelf vooraf heb afgevraagd of ik wel zin had in dit stuk. Maar ik heb er geen moment spijt van gehad dat ik toch ben gekomen. Ik vond de manier waarop Romana met dit stuk invulling heeft gegeven haar leven met Charlie indrukwekkend, en ook goed gevonden. Door Charlie te laten neerzetten door 4 personen en zijn manier van doen in te kleuren met zulke indringende muziek, kreeg ik een beeld van de intensiteit van het leven met zo'n 'vreemd' kind. Ook leerzaam, mede dankzij het goede nagesprek.- **Henk Zwijnenburg**

Het innerlijk van Charlie en deintens zware begeleiding die voor Charlie nodig is werd heel creatief en indringend door allen samen weergegeven versterkt door de muziek. Het verlossende inzicht dat Charlies "zijn" een uiting van kunst is en dat "gewoon zijn"nietszeggend is maar soms als een smeekbede, uit wanhoop ,er uitgeschreeuwd moet wordenlaat zien dat alles niet voor niets is endaarnee GOED!- **Joke Kuntze**

Wie is er bang voor Virginia Woolf – Dood Paard

Vandaag geeft Raymond Querido een inleiding en hij vertelt dat het gezelschap Dood Paard dikwijls met het publiek speelt maar in dit geval niet. Begrijpelijk als ze de letterlijke tekst aanhouden in de vertaling van Gerard Reve. Twee spelers hebben het stuk vele jaren terug gespeeld maar nu de perfecte leeftijd hebben zal dat beslist héél anders uitpakken. Hoewel het stuk over drank gaat zal er niet worden gedronken. De inleider geeft niets prijs over de vormgeving van het affiche: een brullende baby, maar voor de verhaal-/filmkenner is dat niet nodig, haha.

Manja Topper zet Martha de echtgenote van professor George (Kuno Bakker) meteen goed neer in een eenvoudig decor met bloemen op een drankkast. Ze komen thuis van een borrel en als George genoeg op heeft en wil gaan slapen is hij natuurlijk de slappeling. Want ja, hij moet door, er komt immers bezoek, weet Martha. Martha "weet alles" als dochter van de baas van George. Ook de nieuwe spelers blijken goed in staat het geweld van het ruziënde paar op eigen wijze te beantwoorden. Honey de jeugdige, onervaren vrouw van de universiteitsmedewerker kan niet goed tegen drank dus laat ook dat alles over zich heen komen. En er is gelegenheid tot zitten, maar het "lezend zitten" hoort er niet echt bij. Het lijkt erop dat de spelers, even uitgeblust van het adembenemende geruzie, zichtbaar de gelegenheid "krijgen" om bij te komen. Ze zijn als het ware ook even publiek, wat een vondst.

- **Fea Boegborn**

In de inleiding van Raymond Querido wordt duidelijk dat de erven Albee nogal strenge eisen stellen aan de uitvoering van het toneelstuk.

Toch wordt de voorstelling heel modern uitgevoerd waarbij je niet wordt teruggezet in de jaren vijftig.

Het eenvoudige toneel, waarop het drankkastje de prominente plaats inneemt die het verdient zonder dat het daadwerkelijk gebruikt wordt, geeft voldoende ruimte om de ruzies uit te kunnen spelen.

De vertaling van het Reve is geweldig, de uitvoering zeer schrijnend met het geil van Martha (Manja Topper) dat je door merg en been gaat. Sowieso spelen de dames de hoofdrol in deze voorstelling want ook Rosa van Leeuwen zet een weergaloze Honey op het toneel.

Een voorstelling die je niet gauw vergeet. - **Sjoerd Postma**

Misschien heb ik te veel uitvoeringen gezien en dan ook nog de onovertroffen film, maar deze voorstelling stelde me erg teleur. Het spel van Manja Topper was voor mij over de top.- **Tiny Hielema**

WO-MAN – Golden Palace

Zeer boeiende voorstelling met een 9 voor tekst zonder dat er een woord is gezegd! Maar wat een lichaamstaal en mimiek! Fysiek was het ook best een uitdaging, lijkt mij; het was toch ook een soort van acrobatiek af en toe. Geweldig om de transformatie van stoere kantoor mannen, via allerlei andere man/vrouw- uitersten naar geslachtloze wezens te zien. Om dan te zien dat laatste ook wel saai is. Het is ook nooit goed! - **Marga Swart**

Het is goed te zien dat de beide actrices veel danservaring hebben, dat is gunstig i.v.m. de vele bewegingen die ze moeten maken. Ze spelen stoere macho's, inclusief de bekende vooroordelen zoals met een biertje alboerend op de bank hangen en in je kruis krabben, en dat alles in een superman outfit. Maar ook vrouwen komen langs als brave tutjes of bitches en verder vooral ook het hele lhbtq-alfabet. Een en ander wordt met humor verbeeld en gelardeerd met beelden van natuurdocumentaires over tweeslachtige dieren zoals slakken, om daarmee de gender fluiditeit van de mens weer te geven. Erg leerzaam is de voorstelling over dit onderwerp niet en er zitten nogal wat clichés in, maar amusant was het wel. - **Brigitte Van Mulken**

Helaas een voorstelling die mij niet heeft weten te pakken. De wel erg clichématige afspiegeling van de man in het begin heeft een wat negatief gevoel losgemaakt die niet meer weggevlakt is kunnen worden. Het idee om vanuit man te eindigen via lange weg naar vrouw is leuk idee. Woordenloos gespeeld. Veel beweging waar volgens mij wat meer op elkaar afgestemde ritmiek en synchroniciteit beter op zijn plaats was geweest. - **Frits Brouwers**

Geweldig was het, echt Golden Palace, ze zijn zo 'filerend'. De acteurs waren komisch en acrobatisch, sterk waren ze, veelzijdig. Het is knap om een zaal 70 minuten te boeien zonder tekst, maar puur met spel en houdingen. - **Heleen Wagenaar**

Hoewel al jaren 'fan' van Golden Palace (vaak verrassend en een beetje gek, soms lekker niemendallerig) heeft Wo-man mij niet kunnen boeien/bekoren. Het idee achter de voorstelling is leuk, maar de invulling/uitvoering vond ik te mager, te gemakkelijk. Als het in een voorstelling niet kan komen van de tekst of het verhaal, dan moet het komen van de vorm. Met vijf- of zesmaal min of meer ongecoördineerd rond een tafel rennen in Superman-pakken (en vergelijkbare, m.i. al te uitgesponnen scenes) biedt je in mijn beleving te weinig. Dat er gelachen werd in de zaal, vind ik fijn voor de spelers, maar ik deed niet mee ... - **Henk Zwijnenburg**

Zonder tekst en met de behendige, dynamische motoriek van de twee actrices vormt WO-MAN meer een dansperformance dan een toneelstuk. Voor mij een zinnige keuze want aan het genderthema worden al heel veel woorden gewijd terwijl er juist ook van alles fysiek valt uit te beelden. Het gebruik van Spiderman outfits en het teruggrijpen op traditionele man/vrouw cliché's vergroten het thema uit tot absurdistische proporties waardoor in WO-MAN vooral de hilarische accenten overheersen. En de twee actrices verbeelden die accenten treffend. Meer subtiele of indringende kanten en dilemma's van het onderwerp komen er daardoor bekaaid af. Wel herinneren educatieve fragmenten met tweeslachtige dieren op een videoscherm ons eraan dat gender in de natuur ook niet overal eenduidig ligt.

De m.i. goede insteek om zonder tekst te werken ten spijt, blijft WO-MAN nogal aan de oppervlakte waardoor het stuk me als kijker niet werkelijk emotioneel raakt. Daar laat de regie het wel wat liggen.

Het decor valt niet enorm op en zit het stuk ook niet in de weg. - **Jeroen Schoot**

Dat de actrices, zoals ik later vernam een mime-opleiding hebben gehad bleek geen verrassing. Er werd buiten een enkele "nee, nee, nee", niets gezegd. De beelden waren overigens welsprekend genoeg. Alleen jammer dat ze veelal bleven steken in stereotypen.

De ondertitel van deze voorstelling luidt: "De actrices zijn op zoek naar het vrouwelijke in zichzelf". Dat heb ik helaas niet zien gebeuren.

De voorstelling begon meteen "stoere mannen" gevecht om wie de sterkste wel was. Ze werden zelfs Supermannen. De vrouwelijkheid werd door de overwinnaar opgedrongen aan de verliezer, die dit met groot verdriet en onderdanigheid aanvaardde. Daarna wist zij met list de andere actrice eveneens tot vrouwelijkheid te dwingen. Die toonde wel meer verzet maar schikte zich uiteindelijk ook in deze situatie. Hun reacties gaven mij als toeschouwer de indruk dat speelsters het vrouw zijn negatief ervaren. Samen delen of de ander iets gunnen lukte ook niet echt. Aan het eind van de voorstelling kwam er wel wat meer balans in de personages. De een wat meer manvrouw en de ander meer vrouwvrouw, maar het leek toch meer op zich schikken in hun

lot. Van een bewuste eigen keuze – en dat was toch het thema: kunnen zijn wie je zelf wilt zijn – was in mijn ogen geen sprake.

Mia Meister-Bruijnesteijn

Flink aangedikt, het mannelijk- en vrouwelijk gedrag, en goed gespeeld. Tekst was hier niet nodig; het sprak voor zich. Het korte gedeelte met de maskers kon ik niet plaatsen. - **Nieske Wedman**

Zeitgeber - Orkater

Het merk Orkater / De Nieuwkomers zorgt in Den Haag niet voor goedgevulde zalen. Iedereen weet, dat hier een zeer ervaren organisatie achter zit met een goede neus voor selectie van onbekende makers, die zonder meeraandacht verdienen.

De thuisblijvers hadden ongelijk.

We kregen een uiterst origineel spektakel te zien, dat je overigens met de beste wil van de wereld geen "toneel" zou kunnen noemen. Van tekst moesten de jongens van "More Dogs" het niet hebben. Er was muziek, maar die werd gemaakt met behulp van voorwerpen en toestellen, die je met geen mogelijkheid muziekinstrumenten zou kunnen noemen. Er werd ons een revue geboden, die behoorlijk verwantschap toonde met "Truth or Dare.. etcetera" van Lies Pauwels met Het Paleis, Antwerpen -eerder dit seizoen. Losse, zeer originele flodders waar je het zeer precieze werk van timing en organisatie aan kon afzien. Veel scenetjes van één of slechts enkele minuten. Twee langere scenes: één geïnspireerd door de beeldtaal die je normaal in Radio City Music Hall in New York of Friedrichstadt Palast te Berlin zou zien. Daar een carrousel met 24 of 48 gelijkvormige meisjes op een rij, bij More Dogs vervangen door 5 jongens. Verder een prachtige sequentie van 19de eeuwse fotostrips, die een soort beweging zouden moeten suggereren in de tijd dat er nog geen film was.

Al met al een kort (net 60 minuten) maar origineel avondje. Heel veel inspanning en stevige training om de timing op de seconde kloppend te krijgen voor een treurig speellijstje van 8 locaties in Nederland en België. De moed zou je toch in de schoenen zakken als je in de theaterbranche werkzaam was. Als handjevol toeschouwers plukten we de vruchten van al deze creativiteit. - **Aart Blom**

Onder de vlag van Orkater hebben de 4 Vlaamse acteurs de kans gekregen om een stuk te maken over de tijd. Ze verkennen het begrip grondig. Met veel enthousiasme beginnen ze ieder na een lichtflits en een druk op een muziektroets groeit die muziek uit tot een harmonisch geheel. Dan krijg je als publiek goed zicht op het viertal dat met elkaar een ontdekkingsstocht begint naar het begrip tijd. Ze dagen elkaar uit om in een minuut b.v. te dansen of iets te vertellen of uit te leggen. Het is echt Belgisch absurdisme dat eindigt met een rondrendraf van 6 minuten als paarden a la Schwalbe. Een heel aantrekkelijke voorstelling. - **Anne-Mieke Akkermans**

Het was vermakelijk, hun perceptie op tijd. Het leek op beeldend muziektheater, in een zeer strakke structuur. Ik heb gefascineerd gekeken naar hun ontregelende uitvoering.- **Annemarie Baronner**

Leuke voorstelling, absolute aanrader.

Er zit niet echt een lijn in de voorstelling, maar dat is geen enkel probleem. Het is een serie van scenes waarin wordt gespeeld met tijd en ritme en de beleving daarvan.

Ruim een uur actie, beleving, humor en dynamiek. - **Jeroen van Haastrecht**

De voorstelling trof mij vooral door de noodzakelijke nauwkeurigheid waarmee de jonge acteurs het stuk moesten uitvoeren. De tekst/inhoud is minder belangrijk dan de druk en spanning die het oproept voor spelers en publiek. In tegenstelling tot mijn aanvankelijke verwachting heeft het stuk mij van begin het einde weten te boeien. De fysieke belasting moet voor de spelers met de opgelegdetijdsdruk groot geweest zijn. - **Joske van Duijne Strobosch**

De vijf Vlaamse muzikanten/acteurs sleepten in hun enthousiasme de bezoekers mee in dit spel. Hoogtepunt was natuurlijk de hilarische paardenscene met vijf ronddravende mooie blote jongens, die daarna stuk voor stuk werden "uitgewist". Compliment voor de uitgekookte belichting.

- **Liesbeth Hazekamp**

Wat begint met een eindeloos herhaalde elektronische deun in het donker, voortgebracht door vier mannen die nauwelijks bewegen, ontwikkelt zich naar een wervelende opeenvolging van korte sketches, die binnen een vast tijdsbestek worden uitgevoerd. Hoogtepunt is een zes minuten durende paardenrace, waarbij de heren in een cirkel achterelkaar aan draven. Fascinerend, humoristisch, intrigerend, verrassend. - **Margreet Iskra**

In het begin vond ik de voorstelling wat rommelig door de korte scenes maar dat verdween snel genoeg. Het tempo lag lekker hoog wat wel aangenaam was, maar door de muziek en het snelle spreken was niet alles goed te verstaan. Er zaten unieke beelden in (lopen als een paard!) die ik beslist niet meer zal vergeten. - **Marijke Hertogs**

De voorstelling begint in het zwart waarin af en toe een plo-o-ong met licht op een. Langzaam klinken meer tonen fla-a-ang, re-e-ets, kloe-oe-oep met lichtflitsen, een melodie wordt het niet wel dat er vijf mannen iets groo-oots willen gaan doen. Concept is iets doen in een opgegeven tijd gemeten door een elektronische teller met alarm na afloop: vertel verhaal, dans voor je leven, verklaar de oerknal, speel een pop-nummer en de ultieme opdracht: sterf in 2:00.

Bruikbare suggesties om tijdens uw verjaarsfeestje de sfeer er *met gepast bioritme* in te brengen of de visite snel uit te zwaaien. De voorstelling krijgt echt vaart bij de opdracht: loop zes minuten als een naakt paard naakt. More Dogs lopen uiteindelijk achter elkaar de zes minuten uit *wat echt vervelend lang is* en daarna als toegift de Spaanse rijsschool in Wiener-Line-dance-stijl. Gelukkig vinden de vijf een aanleiding een sportbroek aan te trekken. Want dat is wel duidelijk : een rode draad of een verhaal ontbreekt, de tijd is het enige wat ons verbindt met de artistieke en muzikale vondsten van de vijf doldwaze honden. - **Martien Vogelesang**

DANS

4: Still Life – Nicole Beutler

Still Life is als dansduet opgebouwd rond cirkels, vierkanten en driehoeken. Waarin de twee dansers, man en vrouw, in de spaarzame momenten dat het echt gaat raken en het meer gevoelsmatig wordt, toch steeds weer in die mechanische bewegingen blijven, geïnspireerd door de kunstschool van Bauhaus. Grote bewondering voor het vakmanschap, dat staat buiten twijfel. Razendknap zijn de precisie en beheersing waarmee de bewegingen van de duet-onderdelen worden uitgevoerd. Soms doet het echter eerder denken aan de hogeschool acrobatiek van een act uit het befaamde circusfestival van Monaco. Zo bekeken is een voorstelling als deze een ervaring die bewondering afdwingt, maar die je toch niet op het puntje van je stoel laat zitten. De uitvoeringen van Nicole Beutler kun je in concepten zien. Dat is de grote kracht, maar meteen ook het bezwaar ervan. Het blijven concepten, hoe sterk ze ook in technisch en vakkundig opzicht zijn. - **Carla Touw**

Het stuk begon heel intrigerend, met het verplaatsen en laten vloeien van de decorstukken over de dansvloer. Het duurde misschien wat lang, maar wellicht had het dit nodig om de spanning aan het begin van het stuk op te voeren. De eerste danser kwam in beeld, waarbij ronde vormen, ook door het gebruik van de hoepels overduidelijk was. Wat een creatieve manier om om te gaan met licht en schaduw, ook in het uitbeelden van de ronde vormen. De overgang naar de introductie van de tweede danser was wat abrupt en ruw. Deed dit recht aan het ronde dat werd uitgebeeld? Een kostuum wissel, en een wissel qua inspanning, meer energie, meer hoekig en meer uitdaging voor de dansers om nu gezamenlijk met gebruik van licht, schaduw en vooral zwaartekracht, evenwicht en elkaars lichaam om de meer rechthoekige vormen uit te beelden. Weer een beeld, de decorstukken in rechte hoeken gezet, en kostuum wissel... en een wissel in snelheid. Veel energie, rechte hoeken en veel beweging en samenwerking, nu om elkaar heen. De afsluiting is weer super intrigerend met het gebruik van de decorstukken en licht. Wat een unieke beelden worden hiermee gecreëerd. Kortom, een stuk met veel variatie en creativiteit, soms duurde het wat lang en wat het wat ruw, zowel in ontwerp als dans en aankleding. - **Edwin Beens**

De sfeer van Bauhaus en het mechanisch ballet van Beutler is goed getroffen zonder mijns inziens daarvan slechts een slaafse navolging te zijn. Misschien voor onze tijd waarin we snelle opeenvolgende actie verwachtte is het begin te traag om de spanning te behouden die het in eerste instantie oproept. Een bijzondere voorstelling waarvan ik heb genoten. - **Frits van Rhijn**

Zoals vaker bij Nicole Beutler zie ik een knap gedante en conceptueel mooie voorstelling. Maar de voorstelling raakt alleen de ratio en de ogen, emotioneel gebeurt er niets. - **Marja Langenberg**

Four-Still-Life opent met een geheimzinnig toneelbeeld dat pas aan het eind zijn echte lading krijgt. Op een vierkant wit vloervlak [8x8] staan naast elkaar zes panelen van hout, twee-en-een-halve meter hoog en half zo breed. Met het krakerig geluid/muziek bewegen ze geruisloos langs en voor elkaar, steeds frontaal naar het publiek.

Een jonge vrouw met een houten hoepel stapt in het licht. Ze is gekleed in een lichtgele rok met hoge brede taille, ecru blouse en zomerschoen met hak. Met de hoepel maakt ze, met fel licht uit één punt, heldere bijna abstracte beelden en schaduwen op de witte vloer. De muziek krijgt meer samenhang en dynamiek en nemen haar bewegingen mee. De enkele hoepel zijn er ineens twee en zij vormt nieuwe beelden. en eindigt met rondtollende hoepels. Dan stapt ze samen met een jonge man in het licht, wijde lichte broek, ruime witte trui en zachtbruine schoenen. Beiden hebben weer de hoepel, maken dezelfde bewegingenreeks in bijna perfecte symmetrie. Ze maken geen oogcontact,

na de tollende hoepel stappen ze achter de panelen en komen in ondergoed terug.

Samen maken ze *dansant* kalme bewegingen en vormen samen heel beheerst evenwicht-beelden, die op zich goed te volgen zijn en toch verbazen, contact met de handen en/of de schoenzolen. Muziek is completer en krijgt een ritme, een pulse. Dans krijgt meer het karakter van een historisch-simpele hofdans, step 1, step 2, turn-up. Allengs komt er meer snelheid in en draaien de twee in een wisselend patroon van vierkanten om elkaar.

Samen stappen ze weer achter de panelenwand en keren beide in nieuwe zwart-witte kleding terug. De panelen vormen een intieme ruimte met wanden aan drie zijden. De dans is heftiger, flamenco stampvoeten, klinkende trippelpasjes, snelle pirouettes voor de vrouw en wat slomere voor de man. Dans gaat over in een paar-dans met oogcontact, eindigend in een echte pas-de-deux met ingenieuze inventief-close beeldvormen.

Het licht dimt en met alleen een lamp vanachter laten de panelen door het gaatjes patroon licht door. De panelen bewegen heen en weer Een wonderlijk levend moiré-effect toont nog slechts silhouetten van het paar en de herinnering aan Moholy Nagy's lichtsculpturen.

Een avond dans+beeldkunst die fascineert door die uitgekiende afwisseling van accenten op eenvoudig-ogende-maar-perfect moderne dans en sculptuur met mooie krachtige lichamen. Vol van betekenissen door dubbelingen, keren, acrobatiek, symmetrie, spiegelen, samen balanceren, herhalen, draaien, stilte en rust.

Een schitterend tot in détail geconstrueerde choreografie van Nicole Beutler. Genieten. - **Martien Vogelezang**

Deze voorstelling heeft indruk op mij gemaakt door de wijze waarop dans, uitvoering, muziek en decor zijn gereduceerd tot een aantal elementaire onderdelen die tijdens de hele voorstelling de aandacht vasthouden. Als je een van de onderdelen iets meer aandacht geeft ontdek je toch weer extra dimensies zoals subtiele aanraking door de dansers, ritme wisseling die lijkt op struikelen in de muziek, schaduwen die door decor en verlichting nog een extra beleving geven. Voor mij was deze voorstelling door de balans tussen choreografie, muziek, uitvoering en decor veel meer dan de som der delen. Ik heb niet vaak dat dit zo indrukwekkend samenvalt. - **Siegfried**

Back - Afrovibes

Ontroerend, pijnlijk, mooi en technisch ongelooflijk knap, de hernieuwde productie BACK van choreograaf Sabbagha. Dit keer uitgevoerd met twee keer twee dansers.

De voorstelling is al begonnen als de bezoekers de zaal binnenkomen en hun plaatsen innemen. BACK zet je meteen met beide voeten op de grond of laat je bijna opspringen van uit je stoel.

In absolute stilte een intro van twee dansers. De een beweegt met hoekige soms vloeiende ruime of naderende bewegingen om de ander, die onbeweeglijk op de grond ligt totdat hij als het ware wakker geschud wordt en met de eerste danser in een ontroerende pas de deux pogingen tot verbinden telkens laat uitlopen op onmacht om de verbinding te zoeken en de eenzaamheid te doorbreken. En hoe razend knap als dat liggende lichaam – alsof zwaartekracht niet bestaat - van de dansvloer opspringt, neervalt en zich met de ander verbindt of juist weer afkeert in vloeiende bewegingen. Dit alles wordt versterkt door de soepele en soms schurende muziek van Vivaldi. Pas de deux die met 2 x 2, soms met 4 tegelijk en dan weer met 2 dansers uitgevoerd worden. In een koel en kaal decor met alleen in kleur veranderende lichtbundels die het aantrekken en afstoten versterken, laat deze voorstelling je zelf ook achter met gevoelens van verlangen en onmacht. - **Carla Touw**

Back is een intens stuk qua emotie en muzikaliteit. Het was gisteravond een uitdaging voor de dansers om de onderlinge betrokkenheid en emotie op niveau te houden vanwege de rumoerige zaal en reacties vanuit het publiek. Het is duidelijk dat niet iedereen op deze intensiteit en verhaallijn - voor mij het aan en afstoten van mensen en liefde - is voorbereid.

De muzikaliteit was op veel mensen heel duidelijk en heftig. Dit was niet altijd het geval. Heeft dit ervoor gezorgd dat die momenten die wel heel sterk waren nog sterker overkwamen? De variatie in de vertolking van de muziek was wel iets beperkt: veel turns en grote arm bewegingen.

Bijzonder knap en opvallend wat zowel de choreografie en uitvoering van het vloerwerk: zo lang, intens en krachtig. Hoe is het mogelijk om vanaf de vloer zo vaak en zo hoog los van de vloer te komen.

Bijzonder was ook het emotionele samenspel, en hoe dit het publiek meenam. Kortom, een bijzondere ervaring door de emotie en betrokkenheid van de dansers en hun kracht en doorzetting! - **Edwin Beens**

Moeizame choreografie en vooral na ongeveer de helft nogal voorspelbaar. De dansers zetten zich volledig in en het was daardoor zeker regelmatig boeiend. Mede door de reacties van het publiek werd het een gedenkwaardige avond. - **Frits van Rhijn**

De eerste voorstelling in de Danskijkerserie was tijdens het Afrovibe festival. De sfeer in het Theater aan het Spui was uitbundig, duidelijk een festival-sfeer. In het begin was het tijdens de voorstelling ook nogal onrustig, en liepen ook een aantal mensen de zaal uit. Maar uiteindelijk hield de rustige voorstelling iedereen bij de les. Ik vond het een mooie voorstelling, die voor mij als thema het samen en alleen, het samenwerken en tegenwerken had. De vormgeving en kostuums waren eenvoudig en ingehouden, de muziek rustig. De choreografie was voor mij bijna "klassiek" modern ballet, mooi en ingetogen gedanst. Helaas was er geen inleiding of nabeschouwing, ik had graag wat gehoord over de positie van de moderne dans in Zuid-Afrika. Dit omdat eigenlijk voor mij de voorstelling geen connectie had met Afrikaanse cultuur, en eigenlijk heel Europees aandeel. In de foyer waanden wij ons na afloop van de voorstelling In tropische sferen, en genoten wij van het dansen van de prachtige Surinaamse vrouwen (en een paar mannen) die dansten op de muziek van Young Cosje. Eigenlijk twee voorstellingen op een avond! - **Marijke Bootsman**

Een voorstelling die geen moment verslapt en me van begin tot eind weet te kluisteren aan het toneel. Prachtige scènes, zelfs de pas-de-deux van twee mannen op de grond, wat toch snel een beetje lachwekkend zou kunnen zijn, zijn wat een ontroerende schoonheid. Technisch goed gedanst. De muziek van Vivaldi werkt vervreemdend en houdt ook daarmee de aandacht vast. - **Marja Langenberg**

"Back" is een dansvoorstelling van het Forgotten Angle Collective uit Zuid-Afrika. Twee dansers in wit pak gekleed, blootvoets, de één staat de ander ligt op de dansvloer.

In stilte start vanuit stand, langzame bewegingen later evenzo over de vloer rollend komt de ander in beweging. Heftig rakend, stampend en confronterend ontstaat een duet tussen de twee. Violen van Vivaldi klinken hard en scherp door de zaal. Exact in de muziek, =*op elke noot een dansbeweging*, gaat het duet door in hoge snelheid. Twee dansers -man en vrouw- voegen zich bij de dans.

Met het hoge tempo lijkt het een 'dance-battle' te worden, in verrassend contrast met de barokmuziek ontwikkelt de dans zich voor het viertal door.

Het harde werken om de muziek bij te houden werkt wat lachwekkend maar dat zal niet de bedoeling zijn.

Opvallend Acrobatisch grondwerk: vanuit ,liggend' op verend tot ,stand' is de fraaiste special-trick.

Welke betekenis gezocht is blijft mij verder onduidelijk, enige helderheid is het verschil in dansachtergrond tussen Zuid Afrika en West Europa benadrukt door het gebruik van Barokmuziek en het dansontwerp.

Een gebrek in de onderlinge aansluiting dansers en muzikale situatie is duidelijk.

- **Martien Vogelesang**

Prachtige dans met duidelijk thema. Mooie ontroerende dans afgewisseld met explosieve dans - **Miek van Zanten**

Het was een mooie voorstelling.

Decor, licht en kostuums mooi en sterk in zijn eenvoud.

Heel verrassend de keuze van muziek en hoe daarop gedanst werd met kracht en passie.

Ik heb op het puntje van mijn stoel gezeten.

Opeens was het voorbij, zo jammer maar we rolden zonder nabespreking regelrecht een Afrikaanse party in, dat was een bijzondere afsluiting. - **Rineke Kop**

Vivaldi... veelzijdige muziek... klassiek en toch van deze tijd... leeg podium een vierkant simpel doelmatig licht... twee paren in witte kleding...het mannenpaar danst verleidt elkaar...trekt naar elkaar en stoot weer af...maar een hand blijft contact zoeken steeds weer... ook het andere paar, een man en vrouw doen hetzelfde... dan zoekt een man van ene stel de man van het andere stel... flirt.. vitaal.. levendig.. maar keert terug naar zijn maat..solo en duet worden stevig afgewisseld door unisono dans die het geheel op prachtig wijze een stevigheid geeft... na drie kwartier helaas al weer afgelopen - **Rob Thuis**

Sobere vormgeving, geen attributen, zes vloerlichten en vijf bovenlichten. Vier in het wit geklede dansers, drie mannen en een vrouw, die wisselend als koppels dansen. Choreografie bestaat uit steeds herhaalde bewegingen, vaak schokkerig, veel gerol over de vloer. Muziek is klassiek, Vivaldi (esk). De koppels trekken elkaar wisselend aan maar komen in de oude formatie tot het eind. Vaak is 45 minuten te kort, maar dit duurde mij te lang. - **Wilma van Donselaar**

Sprankelende dans afgewisseld met statische stukjes en verrassend op de muziek van Vivaldi!

Mooi om de mannen met elkaar te zien dansen en het plezier wat ze er in legden! Genoten !- **Wilma van Santen**

De geschiedenis van mijn stijfheid - Wunderbaum

Hoewel niet bedoeld als dansstuk, maar wel als onderdeel van danskijker, beoordeel ik het toch als danskijker. Technisch ver onder de maat, en ik twijfel erg aan of dit nu gemakkelijk was, of gewoon goedkoop. Ik kan me voorstellen dat het bedoeld is als humoristisch of om zaken op scherp te zetten. Maar om daar dit middel voor te gebruiken, waarbij door de slechte techniek dans een soort van belachelijk wordt gemaakt, is niet waar ik naar op zoek ben. - **Edwin Beens**

Heel onderhoudend om het thema dans op deze manier voor het voetlicht te brengen. Luchtig maar vakkundig entertainment. Was door het stuk te zeer bewust van mijn eigen stijfheid om de dansvloer op te gaan. Toch met een goed gevoel het theater verlaten. - **Frits van Rhijn**

Een bijzondere voorstelling. Over dans, zeker! Een dansvoorstelling, ja, eigenlijk ook wel. Anders dan anders, maar erg leuk en heel herkenbaar. De twee spelers wisten heel goed de verschillende typen dansers uit te beelden, en zetten deze vol enthousiasme neer. De lokale dansers waren ook erg leuk, en hoewel ik niet de moed had om na afloop de dansvloer op te gaan, was hiernaar kijken ook een genoegen! Wat mij betreft een mooie voorstelling, met dans, over dans en over mensen die dansen. Ik heb er van genoten! - **Marijke Bootsman**

Vooraf had ik mijn bedenkingen: een stuk over de Nederlandse identiteit met de titel Geschiedenis van mijn stijfheid leek een uitnodiging voor een serie nummertjes vol flauwe humor. Maar het tegendeel bleek waar. Inderdaad humor, maar gelaagd en zeer aanstekelijk. Ik zag een wervelende voorstelling vol vaart en met een goed opgebouwde spanning en verrassingen. Hulde voor de persoonlijkheid en de schijnbaar onuitputtelijke energie van de twee hoofdrolspelers, en de complimenten voor de toneelpersoonlijkheden van de deelnemende amateurs. De opening van de bar en de dansvloer was een feestelijke afsluiting.- **Marja Langenberg**

Het oerhollands cliché de Klompendans is onderwerp en oorzaak van het falen van de dansende Nederlander. Deze stelling brengt het duo van Wunderbaum tot hilarische hoogten op een houten dansvloer in een wisselend akoustisch en visueel klerre-herrie-decors.

De Wunderbaum-vorm van overdrijven gaat, met de korte scene-tjes, al snel vervelen en valt in de afdeling humor ten koste van . . . hier de plattelands-lagere cultuurklasse. De daarin besloten willekeur gaat voort in grof taalgebruik en knetterhard geluid, waartegen gehoordopjes aangereikt zijn. Dit laatste gebaar reikt dan ook het enige zinvolle advies voor Wunderbaum aan, demp het grove optreden ook in taal en vormgeving. Als goedmakertje voor het publiek eindigde de avond in een open bar en dansvloer. - **Martien Vogelesang**

Het was een heerlijke avond heel treffend weer gegeven hoe de gemiddelde Nederlander zich beweegt. Confronterend en hilarisch. Moedig van de 3 amateurs en knap van de professionals om op klompen te dansen zeker op spitsen!! ook prettig dat er oordopjes werden uitgedeeld. - **Nienke Tolman**

de voorstelling begon verwachtingsvol. twee dansers, een man en een vrouw op klompen vulden het toneel met een dans die super gelijk ging en versterkt werd door het geluid van de klompen. mooi, emotioneel en boeiend. zeer teleurstellend was de rest van de voorstelling zonder diepgang en duurde daardoor te lang. - **Rineke Kop**

klompen en dans begint komisch en boertig strak geklepper perfect simultaan overdreven parodie op dans bewegingen komisch leuk ...

als klassiek ballet een beurt krijgt wordt het wat plat...

dan na twintig minuten zakt lol weg is het al gezien en slaat verveling toe...

ik begin de lampen te tellen in afwachting van slotapplaus

- **Rob Thuis**

Knap werk om met kleine stukjes muziek en bijpassende dans zulke herkenbare zaken weer te geven uit de dans en beweeghistorie en geheugen van zo veel mensen. Veel lachen van herkenning in de zaal en bij mij. Mooi gedaan om de rode draad te koppelen aan de stijve klompendans en het staccato ritme - **Siegfried**

Somewhere at the beginning – Explore Festival

Hoe weet een grand old lady haar publiek “te vangen?”

Niet alleen door haar krachtige toneelpersoonlijkheid, haar fysieke uitstraling of haar staat van dienst. Zeker ook door haar biografische voorstelling Somewhere at the beginning, waarin zij haar persoonlijke testament neerzet aan de hand van een beeldend verhaal bestaande uit traditionele invloeden met moderne westerse elementen, de rol van de vrouw in de matriarchale maatschappij, die van haar voodoo grootmoeder en de traditionele overerving, de afwijzing hierop van haar vader, haar vlucht als ongehuwde katholieke moeder naar Europa, haar carrière aldaar en later ook in Senegal.

En ja, in dit levensverhaal ontvangt zij tenslotte in de teruggave van de heilige messen van haar grootmoeder, die haar door de vader waren afgenomen, alsnog de rechten die haar toekomen en eist zij haar plaats op in de traditie. Dit vraagt strijdbaarheid en offers, standvastigheid en een onwrikbare wilskracht, die op spectaculaire wijze worden uitgebeeld in deze voorstelling vol visualisatie, taal, geluiden en dans.

Zeker, een grand old lady met een bijzondere levensgeschiedenis! - **Carla Touw**

Een zeer emotioneel en aangrijpend stuk dat op een verhalende en inventieve manier wordt gebracht. Het spel door de soliste is pakkend en ontroerend. Het stuk begint ingetogen en klein en eindigt met grootse theatrale effecten, hetgeen de spanningsboog en het vasthouden van het publiek ten goede komt. Goed en creatief gebruik van de ruimte en het toneel. Dit is goed uitgedacht en hierin is geïnvesteerd hetgeen het stuk ten goede komt. Knap gemaakt en knap gedaan.- **Edwin Beens**

Indrukwekkende performance. Hoewel het weinig met de dans te maken heeft die ik associeer met 'moderne dans', brengt de verbeeldende kracht van Germaine Acogny in samenspel met decor en verdere vormgevende effecten een onvergetelijk effect teweeg bij degenen die open staan voor haar boodschap. De maatschappij kritische visie op een onrechtvaardig verleden doorlopend in het heden komt in een andere vorm al vaak voorbij. Haar intense vertolking appelleert aan de emotie en ontmantelt in mijn optiek onverschilligheid. - **Frits van Rhijn**

Een bijzondere voorstelling waarbij beeld en geluid de sfeer oproepen van een Afrikaanse omgeving. Indrukwekkend hoe taal en dans de persoonlijke geschiedenis van de danseres tot leven laten komen. - **G. Bouwma**

Germaine Acogny is een indrukwekkende persoonlijkheid met een mooi lijf en een prachtige uitstraling. Alles klopte bij dit zeer persoonlijke verhaal waarin ik helemaal werd meegezogen. - **Marja Langenberg**

De 72-jarige Germaine staat alleen op het toneel, in het donker met kralengordijnen als decors en projectievlakken. Ze vertelt haar verhaal in Frans/Engels/Mime/Dans, vertalingen zweven bovengangs. Haar bijzonder indrukwekkende levensloop, van veel verhuizen moeten, trouwen/scheiden/opnieuw beginnen. Benin/Senegal/Parijs/Toulouse/Senegal/Parijs
Docent Gymnastiek, Dansschool
Ecole des Sables in Afrika, Femme Noire.
Vader Katholiek // Oma Voodoo.
Veel verzet, schreeuwende woede, machteloosheid, slingert zij de zaal in.

Strak geregisseerd met projectie en geluid krijgt de monoloog diepte. Echter daar waar ze naam mee heeft gemaakt de Afrikaanse Dans komt er, gezien haar leeftijd, maar vooral door verteldrang, niet meer uit. Beelden van water, 's nachts, oerwoud, fauteuil, vader,

voo-doo-vogel, meel-wit-gekleurd-
gezicht, storm-wind, open-
gescheurd-hoofd-kussen-waar-uit-
het-kapok-het-toneel-oppervlak-bedeekt
geven het verhaal een overweldigende
lastig te volgen beweeglijkheid van
ongekende Afrika-associaties.

“Je weet wel waar je geboren bent.
Maar je weet niet waar je gaat sterven”

Deze twee zinnen *drie/vier maal herhaald*
tonen de essentiële keuze voor
Mama Afrika tussen opstappen vol
woede, hoop en doorzetten of
berusten en blijven waar/wat je bent.
Een indrukwekkend levensverhaal
van een groot feministe. - **Martien Vogelesang**

Prachtig vormgegeven autobiografie. Met een inleiding die erg goed was - **Miek van Zanten**

in een kooi van gordijnslingers met daarop projectie voor en achter die vrouw van 74... een kale sterk
Afrikaanse oer vrouw...vertelt met woord beweging en beeld verhalen over haar leven, haar verleden, de
geschiedenis... het losweken uit de traditie, gebaseerd op die traditie... mythische verhalen maar met beelden
van het nu... met voodoo achtig... vuur... steen... een cirkel van meel... slavernijverleden... feminisme...
bootvluchtelingen... indrukwekkend komt alles binnen... bijzonder om te zien, eer om mee te maken. - **Rob
Thuis**

Met de toelichting over de achtergrond van het stuk is het niet alleen mooi om te zien maar ook
indrukwekkend hoe je performance kunst kunt inzetten om je verhaal te vertellen. Door cultuur en
geschiedenis te koppelen aan het levensloopverhaal in de ik-vorm geeft het naast de feiten ook een binding,
betrokkenheid bij het stuk.

Jammer dat mijn frans zo slecht is dat ik steeds de tekst moet lezen. Dat leidt af - **Siegfried**

SOUL 3 # Co-Creation (Danskijker serie)

Heb geen angst voor afwijzing, omarm de chaos en schep van daaruit een nieuwe wereld. Deze uitgangspunten leveren een krachtige ode op aan een creatieproces, waarin vier dansers op de choreografie van Jérôme Meyer en Isabelle Chaffaud en teksten van Hans van den Boom, na twee eerdere Soul-voorstellingen verder zoeken naar de ware natuur van de mens. Dat levert een organische, interactieve, explosieve, ontroerende, technisch knappe, maar soms ook bevreemdende voorstelling op, die heel dicht op het publiek gedanst en waarbij toeschouwers letterlijk bij de voorstelling zijn betrokken. Minpunt was dat de teksten vaak slecht verstaanbaar waren, ondanks de microfoon die als een verlengstuk van de individuele dansers mee bewoog. Desondanks een krachtige voorstelling, die veel indruk maakte. - **Carla Touw**

Wat een speciale voorstelling! Niet alleen omdat het publiek heel dicht op de dansers en de uitvoering zit - namelijk op de dansvloer zelf - maar ook omdat het publiek in meerdere opzichten intens wordt betrokken. Vooraf hebben ongeveer 15 mensen meegewerkt aan de choreografie door samen met de dansers emotie, kleur, beleving of een verhaal met dans uit te beelden. Deze stukken werden aan het begin van de voorstelling gebruikt. Ik was 1 van de mensen die mee mocht choreograferen, en wat was het bijzonder om je eigen idee op de vloer terug te zien. Tijdens de voorstelling vond er geregeld interactie met het publiek plaats door beweging of door te benoemen wat de dansers zien en ervaren. Aan het eind van het stuk werden zelfs mensen uit het publiek gevraagd om mee te dansen.

Het stuk gaat over creëren en ontwerpen, en dat kwam heel duidelijk in verschillende vormen tot uiting. Goed bedacht, gedanst en uitgevoerd. Een top productie door het anders te doen in heel veel opzichten! - **Edwin Beens**

Goede dansers en een aardige niet opdringerige wijze om het publiek te betrekken. Het kijkplezier naar de dans wordt helaas voor mij grondig verstoord door obligate teksten zonder enige diepgang en kennelijk ook nauwelijks over na gedacht zoals de kreet: "I am Isabelle and I am artistically castrated" de danseres was kennelijk haar artistieke ballen kwijt!! I rest my case, om het ook maar eens in het Engels te verwoorden. - **Frits van Rhijn**

Bij binnenkomst verwelkomen de vier dansers van Meyer-Chaffaud de danskijkers. We zitten op losse stoelen rond de dansvloer, toneellicht van boven, slechts een microfoon op standaard, een projectie op de wand en muziek vormen het decors. Er praten nog wat bezoekers van de inleiding met de performers,

In een kort 'spoken statement' is duidelijk waar het 'Soul #3 Co-creation' om gaat: de zoektocht naar de vrij dansende natuur van de [mede-]mens. Vrij van schaamte, angst voor chaos, vol liefdevolle aandacht 'I care for you, care for you : Björk'. De choreografie ontwikkelt zich in golven van kalm en sereen * vanuit onderzoekende poses * naar heftig en woest over de hele dansvloer, * los van * . . . het muziekrítme op de achtergrond. Gesproken persoonlijke teksten van de dansers *drie vrouwen en een man in losblauwe kostuums* onderbreken de verschillende dansonderdelen. Vooral overtuigingen en oproepen tot dans waaiëren uit over het publiek.

Alle dans is perfect doorgewerkt op tekens tussen de dansers, lichaamsdelen draaien

onnavolgbaar om en onder elkaar door, stoei-ierig en uitdagend, volgen zij elkaar op de nabijheid van misschien een handdikte afstand of voluit gedragen in lange horizontale bewegingen in trio's en duetten. Contact met het zittende publiek komt steeds terug, dit vormt ook het einde van de choreografie als een enkeling verleid is tot mee dansen.

Het contrast in dans is enorm, de vraag of co-creatie wel echt een eerlijke kans maakt, dringt zich op. Past het kijken naar dans wel bij het 'samen vrij' dansen?

De gesproken teksten en wensen leveren weinig echte animo, de uitnodiging en verleiding misschien, de drempel door het vergelijken van het dansante gevoel en beeld vormt het niveauverschil dat beweging tegenhoudt.

En natuurlijk is het ook de dansprestatie in de levendige choreografie die volledig overtuigt.

SOUL 3, een prachtige voorstelling van Meyer-Chaffaud. - **Martien Vogelezang**

De vernieuwing en samenspel met ons als publiek vond ik geweldig! Geen afstand meer tot de dans door de samenwerking!!- **Wilma van Santen**

Sweet Demon - LeineRoebana

Voor mij had deze choreografie veel spanning en een soort van vernieuwing. Spanning werd veroorzaakt door veel contrast, tegenstellingen en verrassing. Contrast door counterpoint tussen onderlichaam en arm bewegingen bijvoorbeeld. Maar ook door snel en langzaam tegelijkertijd te laten zien, of in contrast met de muziek te werken.

De vernieuwing zit voor mij in het gebruik van de klokken en mobiele speakers op het podium. Hoewel het soms een uitdaging was om alles op z'n plaats te krijgen - zoals dat soms ook geldt voor het on- & off stage krijgen van de dansers - is het gebruik hiervan heel verrassend en vernieuwend.

Ook fris en anders is het gebruik van de 5 mannelijke dansers in vele opzichten: stoer, feminien, krachtig en zacht. Het was allemaal aanwezig.

Complimenten voor de danser, hoe betrokken en expressief. Goed gedaan!

- **Edwin Beens**

De dansers zetten zich volledig in en het geheel was zeker goed voor een onderhoudende avond. Helaas niet meer dan dat. Weinig vernieuwend gezien. Na een tijdje verslapt dan de aandacht. Toch zeker weer benieuwd wat LeineRoebana de volgende keer weer op de planken brengt. - **Frits van Rhijn**

Het was een boeiende voorstelling, de energie in de bewegingen van de dansers was overweldigend. Het gebruik van de electronica vond ik heelverrassend. - **G. Bouwma**

In de loop van de jaren heb ik een flink aantal voorstellingen van LeineRoebana gezien en hier vaak van genoten. Hoewel de voorstelling Sweet Demon zeker de moeite waard was, vond ik het een wat minder aansprekende voorstelling. Gedurende de voorstelling waren boeiende delen, maar in het geheel vond ik de voorstelling wat te lang duren en net iets te weinig samenhang hebben om mijn aandacht tot het eind vast te houden. Ik vond het op een bepaalde manier, anders dan ik mij van andere voorstellingen herinner, ook en wat sombere voorstelling, misschien omdat ik de voorstelling wat zonder richting vond. Erg leuk vond ik het stukje voor de voorstelling, waarin het publiek mee kon kijken met de warming up. De dansers kregen hierdoor, ook door de vragen die zij gedurende de warming up beantwoorden, meer persoonlijkheid, die ook goed tot uitdrukking kwam in de voorstelling en de voorstelling daardoor een extra laag gaf. - **Marijke Bootsman**

Ik kende eerdere balletten van LR, maar heb deze voorstelling (door tijdgebrek) bekeken zonder vooraf de informatie te lezen of naar de open zaal vooraf te gaan. Ik zag vijf sterk verschillende en krachtige persoonlijkheden. De uiterlijke verschillen in persoonlijkheid vielen weg in het gelijk opgaan in de dans. In het begin was ik nog aan het zoeken naar een concept, verhaal of een rolverdeling, maar het werd mij snel duidelijk dat het daar niet om ging. Ik zag wel jonge mensen die met jeugdthematiek. Sterke dans en de zeer aanwezige vorm/licht/geluid/tekst maken het een felle voorstelling. De teksten voegden weinig toe, leidden zelfs af omdat ik mijn best moest doen om het te verstaan en te duiden. Trefwoorden: kracht, souplesse, zeer indringend!- **Marja Langenberg**

Vijf dansers in eenvoudig gewone kleding dansen blootsvoets op de verder lege toneelvloer.

Boven het toneel een schuin opgehangen light-track met heel veel lampen.

De mannen hebben verder de beschikking over elektronische geluidsapparatuur, rood verlichte seconden-tellers een metronoom en een verrijdbare speaker met microfoons.

Geluiden en teksten klinken wisselend van plaats op toneel of uit de zaalinstallatie.

De dansbewegingen zijn wat expressie betreft veelal afgemeten en in een weinig heldere dialoog met licht en geluid. Van vijf mannen verwacht je meer expressiviteit dan gehannes met elektronische tellers, een houten stok en een metronoom. Wel is [?iets te?] nadrukkelijk steeds gezorgd voor voldoende afwisseling.

Een terugblik in gesproken tekst over een opgroeiende jonge man wijst naar de betekenis van de dans.

Voor mij is daar echt niets van te herkennen en de voorstelling blijft een aangename afwisseling van geluid, licht en dans. Veel toevalligheden zonder enig gewicht of betekenis, als wat herhalingen in beeldrijm, een verzameling brokstukken dans die niet verder samen willen dan alleen met deze voorstelling. Teleurstellend. - **Martien Vogelesang**

Wat een spetterende energie! en een mooie inleiding - **Miek van Zanten**

ik kan er weinig over zeggen het sprak mij totaal niet aan. - **Nienke Tolman**

geen verhaal... vijf dansers... allen man maar verschillend... blank bruin... lang/kort haar... een lichtpaal met vierentwintig Parren doorklieft de ruimte diagonaal... a-symmetrisch licht... een metronoom tikt de tijd... groot aantal digitale chronometers tellen tijd af of bij... de tijd gefragmenteerd... de tijd loopt terug... trekt zich terug naar dertig seconden en is dan voorbij... geen verhaal... de lijven raken elkaar sporadisch...ieder voor zichzelf met zijn eigen verhaal... geen verhaal.. er is tekst op band en live... suggereert belang maar komt niet in mijn oren... luidprekers worden links of recht geplaatst of op wieltjes gereden... het geluid danst mee... geen verhaal... - **Rob Thuis**

Unboxing Ballet – Junior Company Nationale Ballet

De Junior Company van het Nationale Ballet treedt op. En dat zijn topdancers in spé.

12 dansers in wisselende samenstelling schotelde het publiek een zes gangen menu dégustation voor om de vingers bij af te likken. Het ene gerecht sprankelender en origineler dan het andere, maar in zijn geheel ongelooflijk gaaf en knap gedanst.

Met de klassieke Paquina suite als kleurrijke amuse om mee te beginnen, mooi om te zien en technisch puik. Een pluim voor de danser die 10 minuten tevoren te horen kreeg dat hij moest invallen voor een geblesseerde collega. Ga er maar aan staan in de pas de deux.

Verwachtingsvol uitkijken naar de volgende gangen, waaronder 2 wereldpremières, van 5 verschillende choreografen.

What you got here van Daniele Cardim, een choreografie met gesproken teksten en muziek. Mesmer, een originele en muzikale voorstelling van Wubkje Kuindersma, waarin dansers in glanzend lycra als sterren stralend licht weerkaatsten, inderdaad mesmerizing. Het grappige en actuele Withdrawn van Milena Sidorova, in Fuse van Charlotte Edmonds een wonderschoon samenspel van 2 dansers en 1 danseres. Tot slot als grand dessert het bruisende Revelry met alle twaalf dansers. En wat deed dit qua aanstekelijkheid en jeugdig enthousiasme denken aan West Side Story.

- **Carla Touw**

Wat een gevarieerde avond met deze geweldige jonge dansers. 6 stukken, dus 6 verschillende emoties, klankkleur, expressies, muziekstukken, zorgden voor een enorm gevarieerde avond. Heel goed gemaakt en heel goed gedanst. Ook het op het laatste moment invullen van een hoofdrol, of het stilleggen van het programma vanwege een medisch geval in het publiek lieten deze getalenteerde en getrainde dansers niet van de wijs brengen. Enige kritiekpuntjes zijn het gebruik van de coulissen en de zwarte achterwand, dit was soms wat slordig en daardoor afleidend. En sommige stukken eindigde wat abrupt, waardoor het niet helemaal af voelde.- **Edwin Beens**

Na het zien van de openbare warming-up kregen alle dansers voor mij een eigen gezicht, met hun eigen kleding aan en eigen manier van bewegen. In de voorstelling keek ik daardoor anders naar de dansers. De korte stukken waren leuk en afwisselend, elke keer weer anders. Vooral de stukken die aansloten bij de jeugdige leeftijd van het gezelschap, spraken mij aan. De korte introductie van de choreografen, was ook informatief, en gaf wat extra kracht aan de voorstelling. Over de kracht van het leven, over samenwerken, over de fixatie op beeldschermen. Ook erg leuk om te zien vond ik de vaardigheden van de dansers, en ook nog een beetje het ongepolijste. Waar juist de meer individuele stukken vloeiend liepen en vol overtuiging werden gebracht, zag je soms in de stukken die meer samenwerking vroegen, de mindere ervaring. In het eerste stuk was het liften van de dames duidelijk een hele tour! Ik vond dit het ballet als geheel juist aantrekkelijker maken, omdat er nog ruimte was voor groei en leren. Ook heel leuk om te zien dat de dansers, ondanks dat zij aan het begin van hun loopbaan staan, toch al individueel zijn gevormd en echt persoonlijkheden op het podium konden neerzetten.- **Marijke Bootsman**

Inderdaad internationaal wereldtalent dat hier eventjes in Den Haag aan het spui wordt vertoont. De back-up in het eerste nummer - nodig omdat de hoofdrolsdanser 10 minuten voor aanvang zich blesseerde - deed het in mijn ogen perfect. Maar elk nummer daarna was een perfecte vertoning van lichaamsbeheersing en samenspel. - **Marja Langenberg**

Een uur voor de voorstelling mocht ik naar de openbare repetitie of meer de warming up kijken. Dat ziet echt eenvoudig uit, met groot gemak maken de twaalf dansers kalm en ontspannende vreemdste bewegingen. Totdat je je realiseert 'kan ik dat ook/hoe voelt dat?' dan slaat de verbazing en bewondering in als . . .

De voorstelling opent klassiek: PAQUITA SUITE, van Petipa bewerkt door Rachel Beaujean, de vrouwen op spitzen, met tutus in het rood en steeds de vol-continu-glimlach de zaal in,

de mannen draaien daar weer om heen,
wel allemaal perfect. De dansers komen
persoonlijk herkenbaar naar voren in de
pas de deux en solo's.

Dan volgt het wat moderner vormgegeven
WHAT GOT YOU HERE wel weer op spitzes
maar met klassiek-wit-sportieve kleding met
heel grappige momenten.

Dan volgt MESMER van Wubkje Kuindersma
de 12 klassiek geschoolde dansers gaan los in
super-snel-en-strak latex en hoog-swingend
zonder spitzes tonen ze de naturel beweging
zoals de titel aangeeft: stralend/sprankelend
dansend in lichte en donker grijzen.

Na de pauze *echt grappig* WITHDRAWN van
Milena Sidorova weer voor alle twaalf dansers
maar nu ieder voorzien van een klein duimlampje!
Inderdaad een persiflage op dat dingetje waar
je iedereen de laatste jaren op ziet kijken
wat ze ook maar doen en nog meer . . . niet doen.

Dan volgt FUSE van Charlotte Edmonds voor
drie danseres [twee man en een vrouw] met
een innemende afwisseling van snel ritmisch
naar intiem gevoelig. In prachtig ingetogen
kostuums krijgt de dans alle aandacht.

In de finale keert het rood weer terug in REVELRY
van choreograaf en artistiek leider: Ernst Meisner
Een feest om naar te kijken, super levendig en
energiek en [toch] klassiek.

Een bijzonder geslaagde voorstelling van het Nationaal
Ballet, maar het dwingende klassieke in alle
choreografieën blijft mij persoonlijk hinderen.
De titel "unboxing ballet" werkt voor mij nog niet helemaal.

Martien Vogelezang

het was een prachtige avond met diverse vormen van dans. erg verrassend!
wat een talent. waarbij what got you en with drawn er voor mij boven uit staken.
with drawn met de in zich zelf gekeerde naar een lichtje kijkende dansers gaven een duidelijk beeld van de
tegenwoordige tijd. De eenzaamheid het niet in contact staan met elkaar. behalve dan via een scherm. kortom
ik heb van begin tot einde genoten! - **Nienke Tolman**

1. PAQUITA SUITE

rode jurkjes.. tutu.. BALLET met hoofdletters... perfecte techniek... benen hoog... liften... maar ook buitenkant...
spreekt me totaal niet aan

2. WHAT GOT YOU HERE

perfecte techniek... vitaal... energiek ... vrolijk... humoristisch met een zeer bijdetijd vingertje dat links rechts
naar de ander en tenslotte zichzelf wijst

3. MESMER

grijsglimmende perfectie... spannend.. pakkend... meeslepend... grote groep twaalf dansers... unisoort... veel
armbewegingen die me doen denken aan de Meester: Hans van Maanen

4. WITHDRAWN

groep met lampjes in handen: gsm... ieder coor zich... met een enkele toevallige ontmoeting... daarna snel weer terug naar je schem

5. FUSE

alweer die perfectie... waar halen die zestienjarigen het vandaan... stevig.. krachtig... powerful

6. REVELRY

rode pakjes.. met lelijke stukjes zwarte tulen rokjes.. verder als bij 1. BALLET met hoofdletters... perfecte techniek... benen hoog... liften... maar ook buitenkant... spreekt me totaal niet aan

- **Rob Thuis**

Helaas heb ik niet volledig kunnen genieten van de voorstelling vanwege mijn eigen beperkte fitheid. De eerste dans miste voor mij enige vorm van diepgang. Leek mij vooral presentatie van de dansers in een klassieke dansvorm. Ik miste het afmaken van het geheel door er bijv een kort sprookje van te maken van de witte, zwarte prins, prinses en happy end.

Na de onderbreking vond ik de gedanste stukken sprekender en dynamischer. Helaas te moe, dus de voorstelling niet uit gezeten. Wel gehoord dat de laatste stukken zeker de moeite waren. - **Siegfried**

Fantastisch om de jonge talenten in zoveel veelzijdige optredens te zien dansen ik heb genoten. Mede door de verschillen in choreografie en het tijdsbeeld van nu!!- **Wilma van Santen**

W – Samir Calixto

Een uitgebreide, maar vage toelichting bij deze voorstelling over Nietzsches archetypes en Wagners mythologische thema's uit Tristan en Isolde. Wat viel er vervolgens te verwachten?

Een krachtige en dynamische voorstelling. Waarin de thema's van het transcendentaal vrijmaken van de vrouwelijke oerkrachten (geïnspireerd op o.a. verbondenheid van lokale vrouwen met de uitbarstingen van de vulkaan Etna) en de ultieme overgave (zoals in de geschiedenis van Tristan en Isolde) indringend naar voren zouden komen.

Overgave, opoffering en ook herrijzenis of wedergeboorte, zoveel was duidelijk. Maar hoe krachtig de vijf danseressen zich ook over de dansvloer bewogen, in vloeiende of verwrongen bewegingen kronkelden en hun lichamen als lava of wegslingerend gesteente bewogen, het werd niet spetterend, spannend, vlammend, diep rakend, oer. Kwam dat door al het wit van belichting en vormgeving? Met ook nog eens een bad in witte vloeistof en de herrijzenis/geboorte van een witte naakte danseres? Het werd te esthetisch, te zuiver, te clean. Nu leek het eerder op een zuiverende rituele dans van een aantal priesteressen. Hoe anders had het kunnen zijn als gebruik was gemaakt van krachtige primaire kleuren, van vuur, waardoor het beeld van de oerdriften en oerkrachten wel duidelijk was geweest.

Wat jammer.

- **Carla Touw**

Een spannende choreografie en performance. Er werd de tijd genomen voor de opening, spanning werd heel langzaam opgevoerd en heeft voor mij zeker gewerkt. Het gebruik van de prop en de rookeffecten waren voor mijn uniek en speciaal. Zeker in het eerste deel van het stuk werd de muziek goed visueel gemaakt door de choreografie, dansers en de rook. Er werden spannende keuzes gemaakt die het aantrekkelijk maakte om naar te kijken. In het tweede deel werd dit iets minder, waardoor het soms wat langzaam aanvoelde... maar wellicht had het dit wel nodig om de contrasten met de snellere, meer ensemble stukken mogelijk te maken. Er werd goed gebruikt gemaakt van de ruimte en de mogelijkheden om met (maar) 5 danseressen gevarieerd met het podium om te gaan. Goede dansers, die zich heel kwetsbaar opstelde... ook door zich helemaal bloot te geven.

- **Edwin Beens**

Wat mij, een tijdje na het zien van de voorstelling en nu ik deze recensie schrijf, van deze voorstelling het meest is bijgebleven is de krachtige dans van de vijf danseressen. Opvallend expressief en strak, heel mooi passend bij de muziek, zowel qua choreografie als qua uitvoering. Het stuk ging voor mij over sterke vrouwen, die wel samenwerkten, maar niet betuttelden. Zo raakten de vrouwen elkaar bijna nooit aan, maar waren wel duidelijk samen. Het theatrale effect van de witte klei vond ik deels wel mooi, maar soms ook wat afleiden van de bewegingen. Het stuk had voor mij wel iets compacter gekund, de spanning vond ik aan het eind wat minder mooi opgebouwd.- **Marijke Bootsman**

Er werd mooi en energiek gedanst. Wel weinig variatie in beeld en beweging van de danseressen, naar het einde toe kon het minder boeien. De pretentieuze tekst van de hand-out suggereert veel diepgang die ik niet kon terugvinden of begrijpen. Bijvoorbeeld het verschil in kostuums van de danseressen van enerzijds heel bedekt en lelijk tot anderzijds elegant en onthullend: staat dat ergens voor en zo ja voor wat dan? De tafel met rook was een mooi beeld, maar zonder de tekst had ik niet begrepen dat het de Etna moest voorstellen, of was het de dood van Isolde? En wat betekende het zeepbad? En nog veel meer vragen.- **Marja Langenberg**

In een totaal wit -wand en vloer- decors onthult het licht een schitterend toneelbeeld van natuurlijk overstromen. Uit een vrijhangende witte balk stroomt ~~~ heel sierlijk ~~~ stikstofgas naar beneden op zijn liggende evenbeeld. Onder aanzwellende muziek en een aantal dag-nacht-wisselingen verder, tracht een vrouw liggend op het blok zich op te richten.

Wagner laat violen en licht meermalen wisselen en uiteindelijk dansen vijf vrouwen ~~~ in witte gewaden~~~, van voorzichtig ~~~ door naar vreugde~~~dans. Dans die zich naar mijn idee met 'der Ausdruckstanz' laat [Mary Wigman en Kurt Jooss] vergelijken.

Weinig articulatie, losse grondgebonden zwierige

bewegingen die zich dramatisch nadrukkelijk langzaam en langdurig uit laat spinnen.

Fragmenten van de opera 'Tristan en Isolde' vullen het drama verder in naar het 19e eeuwse thema van de mythe van 'overgave en opoffering' door de vrouw.

Het drama-vrouw eindigt in een nogal kitsch-kledderig eindbeeld als zij een bad neemt in de inmiddels geopende liggend balk gevuld met wit-gebonden vloeistof. Daarna volgen nog wat scenes met een nog diepere uitdrukking van het supra-vrouwelijke.

Een vergelijk met de choreografie 'M' van enkele jaren geleden dringt zich op: de omkering is letterlijk, zowel symbolisch als in dansvorm, toegepast.

Wat totaal ontbreekt in dit werk is het spel, een ontwikkeling in het leven van 'vrouw'.

Iets dat in de vorige productie 'M' helder en hemels spelend in zilver is neergezet eindigt hier op de bodem, de witte dansvloer, naakt in het bad. - **Martien Vogelezang**

Prachtig spannende voorstelling - **Miek van Zanten**

veel heel veel...

witte kubus met boven een houten kist een baldakijn... een waterval met vallende rook...prachtig.. belicht van voor van achter en dan weer van voor en achter en weer... veel... zware prachtige muziek van Wagner gedubd en aangevuld met de zware dreunen van het Berlijnse dance duo Lumisokea...vijf vrouwen dansen en verbeelden de "vrouwelijkheid"... echter met veel pijn wanhoop uitzichtloos radeloos droef en treur...met veel armen hoog... veel solo individu... zoveel veel dat een klein moment van mededogen: een steunende hand in een rug groots wordt... dan een mooi beeld...de kist wordt geopend... een danser bedruipt daar zichzelf met witte verf / karnemelk / moedermelk.. wel jammer dat de kist duidelijk gamma-timmer-knutsel-werk is... en uiteraard is daar weer de waterval van omlaag kronkelende rook... en Wagner - **Rob Thuis**

Genoten van de onderdelen waarin op verschillende manieren de kracht van de vrouwen, dansers werd uitgebeeld. De kracht die niet alleen uit individu-en maar ook uit het geheel, samenspel volgt. Steeds op een andere manier gepresenteerd en ondersteund door muziek.

Na het lezen van de toelichting ook meer begrepen waarom wit (wat mij betreft soort vulkaan) en kracht en ontwikkeling. Vulkaan is eveneens krachtig en brenger van leven (vruchtbaarheid). - **Siegfried**

Prachtige voorstelling door 5 in t wit geklede danseressen in een witte omgeving, de ton-su-ton pakt fraai uit. Begin en eind zijn verrassend door de namaak waterval en het echte bad met melkachtige vloeistof. Krachtige bewegingen door individuen en collectief en fraaie dans. De schitterende zang van Christa Ludwig maakte plaatje het af!- **Wilma van Donselaar**

RANGLIJSTEN

TOONEEL

1	Merkel	8,577	21
2	Instant Love	8,467	12
3	Gonzo	8,44	5
4	People, Places & Things	8,345	11
5	Vincent Rietveld gaat voor de Louis d'Or	8,341	9
6	237 redenen om door te gaan	8,244	9
7	Liefdesverklaring (voor altijd)	8	3
8	De koning sterft	7,973	15
9	Cinema	7,936	50
10	De revolutionairen	7,92	10
11	Wie is er bang voor Virginia Woolf	7,92	3
12	Ik heb spijt	7,86	10
13	Rijzen en Rookman, de dikke Muiz en Sjors	7,825	8
14	Sociaal kapitaal	7,8	8
15	Moeder mag niet dood	7,773	15
16	Who's Afraid of Charlie Stevens?	7,733	6
17	Kras	7,729	17
18	Rishi	7,716	19
19	De Vrouw	7,706	7
20	Opgediept	7,706	7
21	Onze Straat	7,693	15
22	Strindberg en Dal	7,66	10
23	Zeitgeber	7,6	10
24	A Seat at the Table	7,589	18
25	Heimat 3 How to build a home	7,535	9
26	In vrede	7,517	12
27	Atlantis	7,514	7
28	Citizen K	7,503	35
29	Happily Ever After	7,43	20
30	Truth or dare	7,4	2

31	Urlaub	7,35	4
32	Laatste paar dagen	7,316	23
33	Over de natuur van de dingen	7,25	4
34	Het temmen van de feeks	7,229	14
35	Norway. Today.	7,22	10
36	De verse tijd	7,197	14
37	How to Build a Universe	7,145	11
38	Hin und Her	7,133	9
39	Stadsastronaut	7,125	8
40	Smoeder	7,025	8
41	WO-MAN	7	8
42	Bedrog	6,971	7
43	De (Orde) Chaos van 2018	6,949	8
44	De laatste	6,941	17
45	Dark Numbers	6,932	15
46	Buik	6,8	6
47	Kill all kids	6,733	9
48	Headroom	6,471	14
49	Assad	6,418	11
50	Wagner: De halve Ring	6,345	11
51	Als vrouwen vrienden zijn	6,212	17

DANS

1	Unboxing Ballet	8,16	10
2	Somewhere at the beginning	7,689	9
3	4: Still Life	7,633	6
4	SOUL 3 # Co-Creation	7,52	5
5	Back	7,327	11
6	W	7,24	10
7	Sweet Demon	7,2	9
8	de geschiedenis van mijn stijfheid	6,333	9

COMBI SPUI/KS

1	Merkel	9,05	7
2	Brave New World 2.0	9,04	5
3	People, Places & Things	8,345	6
4	De wereld volgens John	7,933	3
5	Caligula	7,667	3
6	We zijn hier voor Robbie	7,583	5
7	Gesualdo	7,5	4
8	Cinema	7,29	7
9	De verse tijd	7,262	5
10	Assad	6,1	4

